

ARVID JÄRNEFELTIN JULKAISUJA N:o 8

HENRY GEORGE:

SOSIALINEN PULMA

(SOCIAL PROBLEMS)

SUOMENTANUT

ARVID JÄRNEFELT

KUSTANTAJA

VIHTORI KOSONEN, HELSINKI

**HELSINKI 1908,
VIHTORI KOSOSEN KIRJAPAINO**

1 LUKU.

Yhteiskunnallisten kysymysten ratkaisu käy yhä tärkeämmäksi.

Jokaisen elämässä on hetkiä, jolloin kysytään ihmisen kaikkia voimia, jolloin ei auta haaveilla, vaan täytyy päättää ja toimia parhaan ymmärryksensä mukaan, kaiken tarmonsa takaa. Samoin sattuu kansainkin elämässä aikoja, jolloin kysytään mitä suurinta ajatuksen työtä ja ankarinta voimain ponnistusta.

Kaikesta päättäen olemme juuri sellaiseen aikaan tulemassa. Ovathan kansat ennenkin seisseet pulmallisten kysymysten edessä, joiden ratkaisematta jättäminen olisi tuottanut samaa turmiota kuin muinaisen sfinxin arvotus; mutta eipä vielä milloinkaan ole kansain ratkaistavana ollut niin sekavia ja mutkikkaita kysymyksiä kuin nyt. Eikä sitä ole oudostuminen. Että yhdeksänentoista vuosisadan täytyi johtaa mitä tärkeimpiin yhteiskunnallisiin pulmiin, sen saattoi huomata jo niiden tieteellisten ja teknillisten keksintöjen suunnasta, jotka sen kehitystä määräsivät.

Yhteiskunnallisen kehityksen ja eläinlajien kehityksen välillä on olemassa paljon yhtäläisyyttä. Alem-

pien elämänmuotojen välillä ei ole suurtakaan keskinäistä eroa: sekä tarpeet että niiden tyydyttämisen keinot ovat yksinkertaisia ja kouraantuntuvia; kaikki liikkeet näyttävät konemaisilta, vaistoja käy tuskin erottaminen kasvien vaistoista; ovatpa jotkut näistä elävistä olennoista ikäänkuin elämän varsinaista keskusta vailla, joten niitä sopii leikellä palasiin ja osat jäävät sittenkin itsenäisesti elämään. Mutta heti kun nouseaan ylempiin elämän ilmiöihin, niin yksinkertaisuus vaihtuu mutkikkuuteen; eläimen osat muodostavat sen elimiä, joilla on jokaisella oma tehtävänsä ja keskinäinen tarkka sopusuhtansa; ilmaantuu uusia tarpeita ja sen mukana niiden uusia tyydyttämisen keinoja, ja yhä suurempaa älyä kysytään toimeentulon turvaamiseen ja vaarojen välttämiseen. Ellei kalalla, linnulla tai muulla eläimellä olisi enempää järkeä kuin polyypillä, niin luonto ei voisi heitä elossa pysyttää kauempaa kuin että he juuri ehtisivät kuolemaan.

Tuo laki — että nimittäin elimistön enenevä mutkikkuus ja hienous, joka johtaa kykyjen ja voimain kasvamiseen, käy käsi kädessä tarpeiden kasvamisen ja vaarojen enenemisen kanssa, ja vaatii siis myös kehittyneempää älyä — ilmenee kaikkialla luonnossa. Elämän nousevien asteiden ylimmällä huipulla seisoo vihdoin ihminen, kaikista eläimistä ylevimmin ja hienoimmin kehittyneenä. Eikä ainoastaan hänen ylevät taipumuksensa vaadi ilmetäkseen kehittyneempää älyä, kuin minkä muut eläimet omaavat, vaan ilman tätä kehittyneempää älyä hän ei edes voisi olla olemassa. Hänen nahkansa on liian hienoa, hänen kyntensä ovat liian heikkoja; hän on liian huono juoksemaan, kiipee-

mään, uimaan, maata tonkimaan. Ellei hänellä olisi kehittyneempää älyä kuin muilla eläimillä, niin hän menehtyisi kylmään, ei pystyisi ravintoa hankkimaan, joutuisi petojen raadeltavaksi, jotka ovat paremmin varustetut raakojen intohimojen mukaiseen taisteluun.

Ihmisessä kuitenkin tuo äly, joka muussa luonnossa kehittyy vähitellen, kohoaa yhdellä haavaa sellaiseen korkeuteen, että hän tuntuu eroavan muista miltei pikemmin laatunsa puolesta kuin vaan asteettaisesti. Tuo ahdas, tiedoton tajuaminen, jota sanomme vaitoksi, muuttuu ihmisellä tietoiseksi järjeksi, ja jumalainen sovittelukyky ja kekseliäisyys tekee heikon ihmisen luonnon kuninkaaksi.

Mutta ihmistä pitemmälle ei kohoava kehitys nouse. Eläimen elämä ei saavuta enää sen korkeampia muotoja; ei ole missään voitu havaita, että ihminen, eläinlajina, olisi vähintäkään kehittynyt sukupolviensa sarjassa. Eräässä toisessa suunnassa ilmenee sitävastoin kylläkin liikettä eteenpäin. Missä lajien kehitys lakkaa, siitä alkaa yhteiskunnan kehitys, ja se yhteiskunnallinen liike, jota sanomme sivistykseksi, enentää ihmisen taipumuksia siihen määrään, että metsäläisen ja sivistyneen välillä syntyy kuilu, joka melkein muistuttaa erotusta korkealle kehittyneen eläimen ja kallioon tarttuvan simpukan välillä. Ja jokainen askel tähän suuntaan aukasee yhä uusia näköaloja. Ei riitä mielikuvitusta täysin ymmärtääkseen sitä merkitystä ja sitä voimaa, jota edistynvä sivistys voi kerran antaa tulevaisuuden ihmiselle.

Tällä kehityksen tiellä, joka alkaa ihmisestä, samoin kuin silläkin, joka vähitellen häneen asti joh-

taa, vallitsee sama laki. Jokainen askel eteenpäin enentää yhä suuremman älyn vaatimusta. Yhteiskunnan syntymisen mukana tulee yhteiskunnallinen ymmärtäminen tarpeelliseksi, — eli se ihmisymmärrysten yhtymys, joka muodostaa yleisen mielipiteen, yhteiskunnallisen tietoisuuden, kansan tavan, ja joka ilmenee laissa, laitoksissa ja hallinnossa. Mikäli yhteiskunta kehittyy täytyy olla käsillä yhä korkeampi aste tätä ymmärrystä, sillä eri henkilöjen väliset suhteet käyvät yhä läheisemmiksi ja tärkeämmiksi, samalla kuin yhteiskunnan elimistön enenevä mutkikkuus synnyttää myös uudenlaisen vaaranalaisuuden.

Ensi alussa, yhteiskunnan ollessa raa'alla asteella, kukin perhe tuottaa oman ravintonsa, itse valmistaa pukunsa, itse rakentaa talonsa ja siirtyessään paikasta toiseen käyttää vaan omia kulkuneuvojaan. Verratkaa-pa tähän itsenäisyyteen nykyaikaisen kaupungin kansalaisten monimutkaista riippuvaisuutta toinen toisistaan! He voivat varata itselleen toimeentulon esineitä suuremmalla varmuudella, monipuolisemmin ja runsaammin kuin metsäläiset, mutta ainoastaan monituhantisen väestön yhteisvaikutuksen avulla; se vesikin, jota he juovat, ja se tekovalaistus, jota he käyttävät, saadaan aikaan keinotekoisien laitosten avulla, mikä vaatii lukemattomien ihmisten alituista työtä ja valvontaa. Matkustaa voidaan nopeudella, mikä metsäläistä suuresti hämmästyttää, mutta silloin on antaminen sekä henkensä että ruumiinsa toisten ihmisten huomaan. Ratakiskon halkeaminen, koneenkäyttäjän humaltuminen, vaihdemiehen varomattomuus — ja niin sitä mentiin autuaitten maille! Mahdollisuus mieskohtaisten halu-

jen tyydyttämiseen välittömästi omalla työllä joutuu yksityisen käsistä. Työmies muuttuu suuren koneen pelkäksi osaksi, joka milloin tahansa voi aikaansaada seisahduksen koko koneistossa vaikkapa vaan pienen huomaamattomuutensa tähden. Näin tulee jokaisen eri ihmisen menestys yhä enemmän riippuvaksi kaikkien menestyksestä. Yksityinen tulee yhä enemmän riippuvaksi yhteiskunnasta.

Ja niinpä syntyy myös uusia vaaroja. Alkuperäinen yhteiskunta muistuttaa niitä eläviä olentoja, jotka voivat elää palasiksikin leikattuina; pitkälle kehittynyt yhteiskunta taas on pitkälle kehittyneiden eläinten kaltainen: jos johonkin arkaan paikkaan sattuu pisto, tai jos jokin elin lakkaa vaikuttamasta, seuraa suuri häiriö koko elimistössä tai sen kuolema. Metsäläisten kylä voi joutua tulipalon uhriksi ja sen väki hajota, mutta tottuneina luonnon helmassa elämään nuo ihmiset sittenkin ymmärtävät tulla toimeen. Sitä vastoin pitkälle kehittynyt sivistysihminen, joka käyttää hyväkseen pääomia, koneita, työnjakoa, olisi aivan auttamaton, jos häneltä kaikki tuo otettaisiin ja hän jäisi tyhjin käsin luontoon. Teollisessa tuotannossa voi kuusikymmentä ihmistä mitä kalliimpia koneita hyväkseen käyttäen työskennellä yhdessä jonkin kenkäparin valmistuksessa. Mutta noista kuudestakymmenestä ei yksikään pystyisi ompelemaan koko kenkää. Jotain samantapaista voi havaita tuotannon kaikilla aloilla, jopa maanviljelyksessäkin. Lieneekö olemassa montakaan uudenaikaista maanviljelijää, jotka osaisivat puida varstalla? Tai löytyisiköhän heidän vaimojensa joukossa yhtäkään, joka kykenisi valmistamaan pukua vil-

lasta? On paljon maanviljelijöitä, jotka eivät itse valmistä itselleen voita, eivätkä edes kyökkikasvia itse kasvata. Suuri etu tuotantovoimille syntyy työnjaosta, jolloin yksityisen tehtäväksi tulee valmistaa vaan muutamia niistä esineistä jopa vaan jonkun osankin niistä esineistä, joita hän tarvitsee, ja jolloin jokainen tulee riippuvaiseksi toisesta, milloinkaan joutumatta näiden kanssa välittömään kosketukseen. Mutta tällöin tulee yhteiskunnallinen elimistö hyvin herkäksi. Alkuperäinen kyläkunta saattaa jatkaa tavallista jokapäiväistä elämäänsä, tuntematta niitä kärsimyksiä, joiden alaisena naapurikylät ovat; mutta siinä likeisessä keskinäisessä yhteydessä, minkä me olemme sivistys-yhteiskunnassamme saavuttaneet, sattaa toisella maapuoliskolla syntynyt sota, kato, liikepysähdys vaikuttaa mahtavasti toiseen maapuoliskoon, ja samat iskut ja järkytykset, joista alkuperäiset yhteiskunnat voivat helposti toipua, veisivät sivistisyhteiskunnan ehdottomaan häviöön.

Hirvittää ajatella, mikä hävittävä vaikutus olisi meidän kaltaiseen yhteiskuntaan sellaisilla järkyttävillä tapauksilla, joita tuhka-tiheään sattui menneisyyden historiassa. Korkealle kehittyneiden kansakuntien väliset sodat ovat saaneet pikemmin armeijain kesken tapahtuvien kaksintaistelujen luonteen, sensijaan kuin sodat ennen olivat yhteentörmäyksiä kokonaisten kansain ja luokkien välillä. Ainoastaan heikkona kuvastuksena sen rinnalla mitä olisi voinut tapahtua, jos intohimot olisivat täyteen liekkiinsä syttyneet, on parisisalaisen kommuunin taistelu. Mutta vuodesta 1870 on paloöljyn lisäksi tullut kokonainen sarja hävitysvälineitä. Pienen nitroglyseriini-määrän räjähtäminen

muutamien vesijohtotorvien alla voisi tehdä suuren kaupungin tyyten autioksi; joidenkin rautatiesiltain ja tunnelien räjäyttämisen aikaansaisi nälänhädän pikemmin kuin muinoin Tiituksen kaivattamat piirityshaudat Jerusalemin ympärillä; kaasuputkien täyttäminen ja pienellä tulitikulla sytyttäminen purkaisi kaikki kadut ja kukistaisi talot. Kolmenkymmenen vuotinen sota vaikutti taantumukseen Saksan sivistyksessä, mutta yhtä julma sota meidän päivinämme hävittäisi koko Saksan. Ei ainoastaan niin, että hävittävät voimat olisivat tavattomassa määrässä kasvaneet, vaan niin, että samalla myös koko yhteiskunnallinen elimistö on tullut hävitykselle paljon alttiimmaksi.

Yksinkertaisemmissa yhteiskuntaoloissa isäntä ja työmies, naapurukset, tuntevat toinen toisensa, ja voivat he tämän tuttavuutensa nojalla aina odottaa toisiltaan apua vaaran hetkellä. Mutta nykyään ovat ajan kaikki virtaukset suuntautuneet tätä ihmistenvälistä personallista läheisyyttä hävittämään. Niinpä esimerkiksi Lontoossa ei toisen talon asukkaat tiedä mitään naapuritalon asukkaista, viereisten kortterien hyyryläiset ovat toisilleen umpivieraita. Antaapa kansallilevottomuuksien syntyä ja hetkeksi hävittää tai tehdä voimattomaksi sikäläiset vallanpitäjät, niin samassa hetkessä tuon kaupungin suunnaton väestö on muuttunut kauhunlyömäksi laumaksi, jolla ei ole vähintäkään keskinäistä yhteyttä, ja varkaiden armeija on ryöstävä ja polttava poroksi kaupungin. Mutta eihän Lontoo ole muuta kuin suurin suurista kaupungeista. Mikä siis pitää paikkansa siihen nähden, se pitää paikkansa myös New-Yorkiin ja jokaiseen muuhun suur-

kaupunkiin nähden, minkä sadat tuhannet asukkaat ovat muuttumassa miljoonaväestöksi. Nuo suunnattomat ihmiskasaannukset, joissa yksinäisyyttä kaipaava löytää yksinäisyyttä helpommin kuin erämaasta, joissa rikkaus ja köyhyys tapaavat toisensa, joissa toinen mässää sillaikaa kuin hänen vieressään toinen on nälkään kuolemassa, joissa rikas ja köyhä ovat sellaisen kuilun erottamina kuin konsaan se, mikä erotti helvettiin joutunutta rikasta miestä Abrahamin helmassa istuvasta Latsaruksesta, nuo suunnattomat ihmiskasaannukset ovat sivistysmaailmamme keskuksia ja mallikuvia. Antaapa että joku sysäys saisi tuon monimutkaisen ja herkän järjestelmän suunniltansa, antaapa että polisilta herpoisi miekka kädestä, heti syöksyisivät syvyyksien ryöpyt esille, ja yleinen sekasorto syntyisi hirvittävämpänä kuin milloinkaan ennen. Näytipä sivistyksemme kuinka mahtavalta tahansa, sen sisällä jo kehittyä hävittäviä voimia. Ei erämaissa eikä metsissä, vaan kaupunkien kellarikerroksissa ja valtamaanteilla kasvatetaan niitä raakalaisia, joista uuteen sivistykseen nähden voi syntyä samallaisia hävittäjiä kuin olivat hunnit ja vandaalit vanhaan sivistykseen nähden.

Ei ole myöskään unohtaminen, että sivistyneessäkin ihmisessä piilee vielä metsäläisen verta. Ihmiset, jotka ennen muinoin kapinoitsivat tai kukistivat kapinoita, — jotka hengenkaupalla taistelivat joistakin vähäpätöisistä riitakysymyksistä ja julmuudessaan vuodattivat koston verta, — jotka poroksi polttivat kaupunkeja ja jakoivat valtakuntia, olivat oikeastaan samallaisia ihmisiä kuin ne, joita joka päivä voimme

tavata edessämme. Yhteiskunnallinen edistys on koonnut tietoja, pehmentänyt luonteita, hienontanut makua ja laajentanut ystävyiden tunteita, mutta ihminen sellaisenaan on pysynyt yhtä taipuvaisena raivokkaaseen julmuuteen, kuin niinä aikoina, jolloin hän eläinten nahkoihin puettuna kivipeitsellä taisteli petoja vastaan. Ja ainakin muutamat aikamme tuulahdukset uhkaavat herättää intohimoja, jotka usein kyllä ennen ovat hävittävää voimaansa osottaneet.

Minään entisenä aikana emme voi tavata sellaisia nopeita muutoksia kuin ne, jotka nyt tapahtuvat sivistyneessä maailmassamme. Näyttää kuin vasta nyt meidän vuosisadallamme ja meidän euroalaisessa rodussamme ihminen astuisi varsinaiseen tehtävänsä, — vasta alkaisi hallita työaseitaan ja tuntea voimiaan. Vanhan maailman kukon-askleet vaihtuvat ikäänkuin veturin eteenpäin kiitävään ja yhä kiihtyvään liikkeeseen. Tämä nopea edistys ilmenee ennen kaikkea tuotantovoimien kehityksessä. Mutta muutokset teollisuudessa edellyttävät yhteiskunnallisia muutoksia ja tekevät välttämättömiksi myös valtiollisia muutoksia. Edistyksenalaiset yhteiskunnat kasvavat suuremmiksi faitoksiaan niinkuin lapset kasvavat suuremmiksi vaatteitaan. Yhteiskunnan edistys vaatii yhä suurempaa ymmärrystä yhteiskunnallisten asiain hoidossa, ja vaatii sitä varmemmin mitä nopeammin edistys tapahtuu ja mitä jyrkempiä muutokset ovat.

Ja kaikkialla voimme nähdä, että nuo meidän päiviemme nopeat muutokset synnyttävät yhteiskunnallisia kysymyksiä, joiden ratkaisu vaatii mitä jännittyneintä huomiota. Kaikkialla sivistyneessä maailmassa

ilmestyy vaarojen oireita, väkivaltaisen mullistuksen enteitä. Uskonnot kuolevat pois, vakaumukset vaihtuvat, voimat hajaantuvat, jotka ennen ovat pitäneet koossa vanhaa järjestystä. Valtiolaitokset eivät näy enää pitävän paikkaansa yhtä vähän kansanvaltaisessa Amerikassa kuin kuningasvaltaisessa Euroopassa. Kaikkiällä ilmaantuu levottomuutta kansanjoukkojen keskuudessa aivan riippumatta hallitusmuodoista, viha kasvaa, syntyy epämääräinen pyrintö löytää jokin ulospääsy sietämättömäksi käyvästä tilasta. Luulla että kaikki tämä on kansan yllyttäjäin toimeenpanemaa, se olisi samaa kuin luulla, että suonen nopeampi tykintä on synnyttänyt kuumeen. Uusi viini alkaa käydä vanhoissa astioissa. Jos purjealukseen sovittaa ensi luokan valtamerilaivaan kuuluvat höyrykoneet, niin se on sama kuin jouduttaa purjealuksen täydellistä häviötä. Samoin nuo uudet voimat, jotka nopeasti muuttavat kaikki yhteiskunnalliset suhteet, vihdoinkin hajottavat yhteiskunnalliset ja valtiolliset järjestelmät, jotka eivät ole sovelletut niiden työtapaan.

Laitostemme uudelleen järjestäminen kasvaneita tarpeitamme ja muuttuneita olojamme vastaaviksi, kas siinä on osaksemme tullut tehtävä. Älykkyys, koti-
maanrakkaus, inhimillisuus ja uskonnollinen tunne — kaikki se yhdellä tapaa kehottaa meitä tähän tehtävään ryhtymään. Onhan vaaraa äkkinäisissä muutoksissa, mutta vielä enemmän vaaraa on sokeassa vanhoillisuudessa. Ratkaistavanamme olevat kysymykset ovat painavia, niin painavia, että kauhistuttaa ajatus tokko ehdimme ajoissa niitä ratkaista ennenkuin tavattomat mullistukset tulevat. Mutta tämä painavuus, tämä nii-

den vaikeus syntyy haluttomuudesta avonaisesti tunnustaa niiden olemassaoloa ja rohkeasti niihin käsiksi käydä.

Nuo meidän maatumme ja meidän sivistystämme uhkaavat vaarat osottavat ainoastaan, että jokin vielä ylempi sivistys on paraikaa synnyntätuskissa, — että ihmisten tarpeet ja halut ovat jo kasvaneet niiden oloja ja laitoksia ulommas, jotka heitä ennen tyydyttivät.

Sivistys, joka pyrkii keskittämään rikkautta ja valtaa harvain käsiin ja tekee muista ihmisistä pelkkiä työkoneita, on luonnon välttämättömyydellä johtava anarkiaan ja hävitykseen. Mutta on mahdollinen sellainenkin sivistys, jolloin kaikkein köyhimmälläkin on oikeus niihin elämän mukavuuksiin ja etuihin, joista nyt ovat ainoastaan rikkaat osallisina; jolloin kaikki vankilat ja vaivaistalot ovat tarpeettomia, ja hyvän-keveysseurat turhia. Sellainen sivistys odottaa vaan yhteiskunnallista ymmärrystä, joka osaisi sovitaa keinot tarkotuksiin. Voimat, jotka voisivat antaa runsaan toimeentulon jokaiselle, ovat jo käsissämme. Näemme köyhyyttä ja puutetta ympärillämme, mutta onpa huomattavissa myöskin jotain epävarmuutta rikkauttatuottavien voimain runsaudessakin. „Antakaa meille vaan markkinoita, niin kyllä me ne tavaroilla täytämme!” sanovat tehtailijat. „Antakaa meille vaan työtä!” huutavat työnpuutteessa olevat ihmiset.

Epäkohtiin, joita alkaa ilmaantua, on syynä se seikka, että me olemme käyttäneet älyämme yhteiskunnallisiin asioihin paljon vähemmässä määrässä kuin olemme sitä käyttäneet mieskohtaisten tarpeittemme tyydyttämiseen ja aineellisten tarkotustemme saavut-

tamiseen. Luonnontieteet ovat tehneet jättiläisaskeleita eteenpäin, mutta taloustieteet ovat olleet peräti jäljessä. Edistyessämme kaikin puolin varallisuuden tuottamisen taidossa emme ole tehneet yhtään mitään oikeamielisyyden turvaamiseksi sen jakautumisessa. Tiedot ovat suunnattomassa määrin kasvaneet, teollisuus ja kauppa ovat olleet perinpohjaisten uudistusten alaisia, mutta kumpi on kansan hyvinvoinnille edullisempaa: teollisuuden, suojelusko vai kaupan vapaus — kas siitä emme ole vielä päässeet yksimielisiksi. Koneemme olemme kehittäneet sellaiseen täydellisyyteen, jommoista viisikymmentä vuotta sitten ei olisi voitu uneksiakaan, mutta valtiollisen mädännnyksen edessä pysymme auttamattomina kuin hölmöt. Brooklynin silta on insinööritaitteen huippu, mutta päästäkseen sitä rakentamaan oli tämän kaupungin kunnioitettujen kansalaisten pakko pakata kapsäkkiinsä kuusikymmentätuhatta dollaria ja viedä ne New-Yorkin kaupungin päällikölle. Tämän suunnattoman sillan rakentaja oli ruumiiltaan niin heikko, että saattoi vaan vuoteesta kaukoputken avulla seurata rakennustyötä. Siitä huolimatta tuon tavattoman ainemäärän paino tuli sääntilleen lasketuksi ja jokaiselle tuumalle jaetuksi. Mutta eipä mikään insinööritaito ole voinut estää sen kirokun rautalangan joutumasta laivain kaapeliksi ja siten tullittomana purjehtimasta maasta.

Sivistyksen edistyminen vaatii yhä enemmän älyä käyttämään myöskin yhteiskunnallisten asiain johtamiseen; se vaatii ettei ainoastaan harvain ymmärrys tällöin tulisi kysymykseen, vaan enemmistön. Emme voi vaaratta jättää politiikkaa politikoitsijain ja talous-

tiedettä yliopiston professorien huostaan. Kansan on itsensä ajattelemisen, sillä kansa yksin voi toimia.

Muutamassa sivistyksemme historiakirjassa arvelee eräs kuuluisa opettaja yhteiskunnan pelastuksen riippuvan siitä, että jokainen tietäisi oman yksityisen tehtävänsä. Sellainen on itserakkauden evankeliumi, joka vienon huilun äänellä kutkuttaa niiden korvia, jotka itse ollen enemmän tai vähemmän mukavissa oloissa luulevat kaikkien muidenkin pitävän olla yhtä tyytyväisinä kuin he. Mutta yhteiskunnan pelastus, vapaan ja täydellisen kehityksen toivo on veljeyden evankeliumissa, on Kristuksen opissa. Yhteiskunnallinen edistys tekee kaikkien hyvinvoinnin yhä enemmän jokaisen asiaksi, se yhä kiinteämmin sitoo kaikki toisiinsa siteillä, joista ei kukaan pääse irrottumaan. Ken noudattaa lakia ja soveliaisuutta ja huolehtii perheestänsä, mutta ei välitä yleisestä menestyksestä eikä ajattele niitä ihmisiä, jotka ovat yhteiskunnan pohjakerroksena, sekä tyytyy jakelemaan näille ainoastaan almua, se ei ole oikea kristitty. Ei hän ole liioin mikään hyvä kansalainen. Ei kansalaisvelvollisuus ole sillä vaan täytetty.

Se ymmärrys, jota vaaditaan yhteiskunnallisten kysymysten ratkaisemiseen, ei ole yksistään vaan älyä. Sen täytyy olla uskonnollisen tunnon ja hehkuvan ihmisrakkauden läpitunkemana. Sen täytyy ylettyä kauemmas oman edun ahdasta alaa. Sen täytyy hakea oikeamielisyyttä, sillä jokaisen yhteiskunnallisen kysymyksen pohjalla me aina tapaamme jonkun yhteiskunnallisen vääryyden.

2 LUKU.

Valtiollisia vaaroja.

Amerikan tasavalta on tätä nykyä sivistysmaiden eturivissä. Sen väestö on yhteenkuuluvaa, toimeliasta, ja se voi helpommin kuin mikään muu valtio itseensä sulattaa uusia aineksia. Sen kehityksen ja hyvinvoinnin keskitaso on ylempänä kuin minkään muun Euroopan kansoista; siinä paremmin kuin missään muualla osataan hyväkseen käyttää ajan teknillisiä apuneuvoja ja nopeammin myös sovellutetaan uusia keksintöjä; sen valtiolliset laitokset ovat paremmassa sopusoinnussa uudenaikaisten käsitteiden kanssa, sen asema tekee sille mahdolliseksi niiden vaikeuksien ja vaarain voittamisen, jotka painavat europalaisia kansoja, ja suuret alat anastuksesta vielä vapaata maata antaa sille kasvamisen tilaisuutta.

Jos englanninkieltä puhuva väestö tulee Amerikassa kasvamaan samalla nopeudella kuin se on kasvanut tähän asti, niin kahdenkymmenennen vuosisadan alkaessa se tulee olemaan noin sadanmiljoonan suuruinen, eli se tulee olemaan jotenkin yhtä suuri kuin Rooman valtakunnan väestö parhaan mahtavuutensa aikoina. Kahdennenkymmenennen vuosisadan keskivaiheilla — eli aikana, jota nykyiset lapset saavat kerran nähdä, — se on, jos se samalla tavalla kasvaa, oleva suurempi kuin nykyinen Euroopan väestö; ja kahdennenkymmenennen vuosisadan lopussa se on oleva yhtä suuri kuin koko maan väestö, millaisena tämä oli vuosisatamme alussa.

Mutta tuotantovoimien kasvu menee vielä väestönkin kasvamisesta edelle ja jatkuu yhä kiihtyvällä nopeudella. Löydöt ja keksinnöt johtavat aivan itses-
tään yhä uusiin löytöihin ja keksintöihin, ja ainoastaan
ottaen lukuun sen seikan, että kaiken todennäköisyyden
mukaan viime viidenkymmenen vuoden aikana saavu-
tetut teollisuuden edistykset tulevat himmenemään seu-
raavan ajan edistysten rinnalla, me voimme hämärästi
aavistaa mikä tulevaisuus odottaa amerikalaista kansaa.
Rikkauden, taidon, ylellisyyden ja sivistyksen keskus
on siirtyvä tälle puolen Atlantin valtamerä, ja jo
ennenkin kuin väestö kasvaa europalaista väestöä suu-
remmaksi. Tuntuu kuin olisi meidän maanosamme
ollut tahallaan jätettynä varamaaksi — pantu muuta-
miksi vuosisadoiksi muilta mailta piiloon — jotta se
sitten olisi ikäänkuin kenttänä, jolle europalainen sivi-
tys voisi koko laajuudessaan levittäidä. Mutta juuri
senvuoksi, että sivistyksemme on niin nopea; juuri sen-
vuoksi, että kaikki nykyisen sivistyksen värähdykset
täällä ilmenevät elokkaampina ja voimakkaampina kuin
missään muualla, — esiintyvätkin nykyisen sivistyksen
ratkaistavina olevat kysymykset ennen kaikkea täällä
lopullisessa muodossaan ja kaikkein kipeimmin ratkai-
sua vaativina, — joko itsetietoista, punnittua, taikka
tiedottomasti taistelussa syntynyttä ratkaisua.

Kun katselee menneisyyden historiaa ja sitten aja-
tuksissaan siirtyy siihen mahtavuuteen, jota tulevai-
suus lupaa Yhdysvalloille, niin on vaikea vapautua
samallaisesta tunteesta kuin mikä saattoi Egyptin ku-
ninkaan Amosiksen luopumaan liitosta ystävänsä Po-
lykrateen kanssa, kun hän pelkäsi että „jumalat eivät

kuitenkaan voi sallia niin suurta onnea kuolevaisten osaksi.” Mutta eräästä seikasta me kaikissa tapauksissa voimme olla täysin vakuutetut, nimittäin siitä että kehityksemme nopeus tuo mukanaan vaaroja, joista meidät voi vapauttaa ainoastaan kaikkein terävin äly ja kiihkein rakkaus kansaan.

On olemassa muuan merkillinen seikka, jonka täytyy hämmästyttää jokaista, ken on ajatellut menneiden aikojen historiaa ja vanhoja sivistysoloja. Suuret, rikkaat ja mahtavat kansat ovat aina kadottaneet itsenäisyytensä, ja ainoastaan pienten, köyhien ja yksinäisten heimojen keskuudessa on vapaus säilynyt. Eivätpä runoilijat ole turhaan aina laulaneet siitä, että vapaus rakastaa kallioita ja vuorijonoja, että se pakee rikkautta, valtaa ja loistoa, että se väistää suuria kaupunkeja ja kauppapaikkoja. Eivätpä myös turhaan historianfilosofian tutkijat ole väittäneet kansojen turmeltumisen ja orjistumisen syiden olevan yhteydessä aineellisen yltäkylläisyyden kanssa.

Vapaus on ihmiselle luonnonomaista. Ihmisten alkuperäiset käsitykset tunnustavat kaikille kansalaisille oikeuksien tasa-arvoisuutta, ja valtiolliset järjestöt aina pitävät tätä periaatetta kaiken perustana. Vasta yhteiskunnan kehittyessä pitemmälle valta keskittyy, ja laitokset, jotka perustuivat oikeuksien tasa-arvoon, muuttuvat laitoksiksi, jotka tekevät kansanjoukoista vähemmistön orjia. Voimme seurata tätä asiain kulkua historiassa. Kaikissa valtiovaltaan perustuvissa laitoksissa kehittyä yhteiskunnan kasvaessa taipumus laajentamaan hallintopiiriään ja keskittämään valtaansa, ja voimakkaammat näistä laitoksista pyrkivät

nielemään heikompien valtaa. Näin siirtyy hallitus yhteiskunnan kehittyessä erikoisen luokan yksinoikeudeksi. Mutta kun väestön kasvaessa jokaisen yksilön valta ja merkitys yhä vähenee verrattuna koko yhteiskunnan valtaan ja merkitykseen, niin yhtäaikaa myös hallitus yhä enemmän pääsee vapaaksi kansanjoukon valvonnasta. Jonkun sotilasjoukon päällikkö tai pienen kylän päämies saa toimia ja hallita ainoastaan yhteisestä suostumuksesta, ja jokaisella vääryyttä karsineella on tilaisuus vedota tovereihinsa. Mutta kun heimokunta kasvaa kansaksi, kun kylä muuttuu asutuksi piirikunnaksi, silloin päällikön valta ilman mitään muodollista enentämistä aivan itsestään melkoisesti kasvaa. Sillä väestön enetessä päällikön menettelyn valvominen käy yhä vaikeammaksi, ja vaikeammaksi käy myös valitusten tekeminen häntä vastaan, samassa kuin yhteiskunnan valta, joka on hänen käsissään, tulee yksityiselle aivan voittamattomaksi. Ja niinpä vallan näin keskittyessä alkuperäiset käsitteet joutuvat yhä enemmän unohduksiin ja tulee tavaksi pitää kansanjoukkoa ainoastaan luoduksi päällikköä palvelemaan.

Näin ollen yhteiskunnan kasvaminen jo semmoiseen sisältää sen vaaran, että hallitus vähitellen muuttuu kansasta eristetyksi ja riippumattomaksi, — sen vaaran, että yhteiskunnallisen vallan anastaa hallitseva luokka. Ne samat keinot, jotka jossain pienessä kaupungissa, missä jokainen tuntee naapurinsa ja missä kaikki yleiset asiat ovat jokaisen nähtävänä, antavat mahdollisuuden kansalaisille vapaaseen itsehallintoon, ne samat keinot suuressa kaupungissa antavat tilaisuuden mille rosvojou-

kolle tahansa anastamaan ja pitämään hallussaan hallintoa. Samalla tavalla, kuten voi nähdä Yhdysvaltain kongressissa, yhteiskunnallinen kasvaminen ja etujen monistuminen vaikuttaa ainoastaan sen, että itsetietois-
ten valitsijain luku yhä vähenee. Samoin myös toimeenpaneva- ja lainkäyttövalta pyrkii erilleen kansan valvonnan alaisuudesta.

Mutta niihin muutoksiin, joita kasvaminen herättää, tulee meillä Amerikassa lisäksi vielä ne muutokset, joita aikaansaavat parannukset tuotantotavoissa. Höyryn ja koneiden käyttäminen johtaa kaikkialla työnjakoon, rikkauden ja vallan keskittymiseen. Työläiset kasaantuvat sadointuhansin samojen urakoitsijain töihin; pikkukauppiaat muuttuvat konttoripalvelijoiksi ja suurten kauppahuoneiden asioitsijoiksi; onpa meillä jo olemassa osakeyhtiöitä, joiden tulot ja menot ovat paljon suuremmat kuin suurinten kuntain. Sen ohella käy tämän keskityksen mukana yhteistoiminta näiden suurten liikkeiden välillä yhä helpommaksi. Kuinka nokkelasti saavatkaan työnseisahduksia aikaan rautatieyhtiöt, kivihiilen hankkijat, teräksen tuottajat jopa tilitikkutehtailijatkin, kun vaan kysymys on hinnan korottamisesta tai hallitusvallan hyväksikäyttämisestä! Teollisuuden kaikilla haaroilla voi huomata tuota pyrkimystä liittojen ja syndikaattien muodostamiseen harjoittajain kesken ja näitä liittoja vastaan yksityiset henkilöt ovat aivan voimattomia; ne osottavat myös mahdollavaa vaikutusvaltaansa hallitukseen kaikkialla missä heidän etujansa kosketaan.

Rikkauksien kasaantuminen yksityisten ihmisten tai yhtiöiden käsiin pyrkii turmelemaan hallitusta ja

saattamaan sitä kansan valvonnan ulkopuolelle. Suurkauppiaat kannattavat aina hallituspuoluetta, olipa se sitten kuinka turmeltunut tahansa. Tämä luokka ei milloinkaan puuhaa uudistuksia, sillä se vaistomaisesti pelkää kaikkia olojen muutoksia. Se ei milloinkaan myös taistele huonoa virkavaltaa vastaan. Hallitusmiesten uhkaamana se ei milloinkaan pane toimeen kiihotuksia, ei milloinkaan vetoa kansaan, se osaa vaan päästä pulasta rahoillansa. Tätäpä tietä yhtä paljon kuin välittömän vaikutuksen tietä suuret rikkauksien kasaantumiset turmelevat hallituksia, tehden valtioasioiden hoitoa kaupan alaiseksi. Meidän amerikalaisen kongressimme ja edustajakamarien permannonalaiset toimimiehet osaavat käyttää hyväkseen pörssimuutosten pelkoa yhtä paljon kuin sellaisten muutosten toivoa. Kun heillä „aikaa riittää” niin he heti panevat vireille jonkun lakiehdotuksen, jonka tappamisesta he sitten saavat sievän palkinnon asianmaisilta liikkeiltä. Ja liikkeet puolestaan ovat aina valmiit kannattamaan hallitsevia puolueita kaikennäköisten valtiolainain tilauksilla, osottaen heille samaa auliutta kuin rautatieyhtiöt presidentti Arturille, kun kulettivat häntä maksutta Floridaan kalastuksille.

Mitä turmeltuneempi hallitus on sitä helpommin voi rikkaus sitä hyväkseen käyttää. Missä lain säädäntö on kauppatavaraa, siellä ovat tietysti lain säätäjinä rikkaat; missä oikeutta voidaan ostaa, siellä tietysti saa oikeutta ainoastaan se, jolla on rahaa. Ja vaikkapa olisikin niin, ettei rikkaat aina pidä turmeltunutta hallitusta parempana kuin turmeltumatonta, niin he itse puolestaan vaikuttavat siihen sittenkin yhtä tur-

miollisesti. Yhteiskunta, joka on kokoonpantu hyvin rikkaista ja hyvin köyhistä, joutuu helposti jokaisen valtaanpyrkijän saaliiksi. Hyvin köyhiltä puuttuu rohkeutta ja älyä vastustukseen, hyvin rikkailla taas ovat asiat liian laajoja, jotta voisivat panna niitä vaaran alaisiksi.

Satumaisten rikkauksien kasvaminen Yhdysvalloissa, suunnattomien rikkauksien kasaantuminen yhtiöiden käsiin ehdottomastikin todistaa että kansalta on riistetty mahdollisuus valvoa hallitustansa. Kansanvaltaiset muodot voivat säilyä, mutta näiden muotojen takana voi piillä yhtä paljon tyranniaa ja hallinnollista mielivaltaa kuin minkä muun valtiomuodon vallitessa hyvänsä; kansanvaltaiset muodot oikeastaan hyvin helposti voivatkin soveltua tyrannian ja mielivallan palvelukseen. Muodoilla on yleensä hyvinkin vähän merkitystä. Roomalaiset karkottivat kuninkaansa ja inhosivat yksinvaltiaan nimeäkin. Mutta caesariensa ja inperaattoriensa alaisina he kumarsivat tyranneja, jotka eivät olleet suinkaan vähemmän julmia kuin entiset kuninkaat. Olemmepa mekin täällä Amerikassa jo siittäneet koko joukon valtiollisia caesareita kaupunkiemme ja maakuntiemme hallinnossa. Jos asiat yhä edelleen samaan suuntaan kehittyvät, niin saammepa aikaa myöten koko kansakunnallemme itsevaltiaan isännän. Olemme vielä nuoria, mutta nopeasti me kasvamme. Ja päivä on tuleva, jolloin Amerikan isäntä („boss”) tulee uuteen maailmaan nähden samaksi minä caesar oli vanhoille roomalaisille. Muuan seikka on kaikissa tapauksissa aivan epäilemätön: kansanvaltainen hallitusmuoto voi enemmän kuin vaan nimeltään

olla vallitsemassa ainoastaan siellä missä varallisuus jakaantuu enemmän tai vähemmän tasaisesti, siellä, missä kansalaisten enemmistö on mieskohtaisesti vapaata ja riippumatonta, missä se ei ole köyhyyden kahlitsemaa eikä rikkauden polkema. Oikeastaan on tyrannin kylläkin viisasta hajottaa ihmiset varallisuutensa mukaan eri leireihin, sillä se, joka riippuu ainoastaan leipäkysymyksessä, ei ole mikään vapaaihminen. Äänestys-oikeuden antaminen orjalle on samaa kuin koota ääniä orjain omistajalle. Että yleinen äänestys-oikeus voi pikemmin laajentaa kuin supistaa rikkauden valtiollista merkitystä, sen voimme nähdä jo siitäkin miten tehtailijat ja kaivosten omistajat nyt pakottavat työläisiään äänestämään. Työansion mahdollisuus, tarvitsematta ketään pelätä tai ketään kumarrella, riittävä toimeentulo — ne ovat vapaan äänestyksen välttämättömiä ehtoja. Ainoastaan tämä mahdollisuus voi turvata tasavaltaisten laitosten kestävyyttä. Miten voi joku ihminen puhua isänmaastaan, kuin hänellä ei siinä maassa ole oikeutta kämmenenkään vertaan maata, kun hänellä on maan päällä ainoastaan työhön-pystyvät kätensä ja kun hän nälän ahdistamana on pakotettu taistelemaan vertaistensa kanssa pelkästä oikeudesta käyttää käsiänsä työhön? Kun maantienkulkijat esiintyvät valitsijoina, silloin jokin periaate johdetaan naurettavaan ja vaaralliseen äärimmäisyyteensä. Olenpa kuullut eräästäkin tapauksesta, jossa vaalin tuloksen ratkaisi vaalitulaisuuteen herrasvau-nuissa tuotu mierolainen. Tuskinpa sellaiset vaalit voivat edistää hyvää hallintoa.

Kaikkien valtiollisten pulmien takana piilee sosiaalinen kysymys varallisuuden jakautumisesta. Sitä seikkaa meidän kansamme ei yleensä oivalla, vaan kuuntelee sensijaan puoskareita, jotka tarjoutuvat lääkitsemään ainoastaan taudin ulkonaisia merkkejä, taudin juuriin kajoomatta. Me rupeamme valitsemaan hyviä ihmisiä yhteiskunnallisiin toimiin, sanovat nämä puoskarit. Se on melkein samaa kuin lintusten pyydystäminen ripottamalla suolaa niiden hännille.

Älkäämme pettäkö itseämme. Kansallisen itsehallinnon koe Yhdysvalloissa on kuin onkin osottautunut hataraksi. Yleisesti puhuen voimme varmuudella sanoa, että Atlantin valtamerestä Tyyneeseen valtameren ulottuvassa maassamme on meidän kansallinen hallintomme suuressa määrässä muuttunut ja vielä suuremmassa määrässä on muuttumaisillaan voimakkaiden ja häikäilemättömien ihmisten hallitukseksi.

Kansa tietysti yhä ottaa vaaleihin osaa; mutta se kadottaa yhä enemmän valtaansa. Raha ja järjestöt alkavat saada yhä enemmän merkitystä vaaleissa. Muutamissa vaalipiireissä on lahjominen muuttunut aivan pysyväksi taudiksi, niin että suuri osa väestöstä myy joka vuosi äänensä. Toisissa piireissä suuret liikemiehet järjestelmällisesti harjottavat uhkaa työmiehiinsä nähden pakottaen äänestämään heidän ehdokkaitansa. Kaupunkien, maakuntien ja koko maankin virastoissa saavat yhä suurempaa merkitystä valtiolliset järjestöt, joita johtavat itsekkäät puoluepyyteet. Monin paikoin ovat nämä järjestöt päässeet sellaiseen valtaan, että tavalliset kansalaiset voivat vaikuttaa omaan hallintoonsa yhtä vähän kuin voisivat vaikuttaa Kiinassa.

Kansan pitäisi olla hallitsevana luokkana, mutta se on päinvastoin hallittuna. Joskus rupeaa kansa tuntemaan inhoa hallitsijoihinsa, silloin äänestetään muita ja vie-raan puolueen ehdokkaita, mutta tämäkin temppu vie lopulta vaan siihen, että „herrat vaihtuvat” tai että entiset herrat esiintyvät uudennimisinä. Ja vihdoin kyllästy-tään kaikkeen, ja politikoiminen jätetään varsinaisten politikoitsijain huoleksi. Koko politiikka muuttuu näin alaksi, jota rehellisen, itseänsä arvossa pitävän ihmisen on paras niin paljon kuin suinkin karttaa.

Me eritämme yhä itsestämme hallitsevaa luokkaa, toisin sanoen jonkinlaisia pretoriaaneja, jotka ottavat ammatikseen valtiollisen vallan anastuksen ja tekevät sen kauppatavaraksi. Puolueen nousukasjohtajan peri-kuvana ei meillä enää ole, kuten ennen, puhuja, vaan taitava järjestäjä, joka tietää miten saattaa työmiehet puolelleen, miten sovitella rahallisia etuja, kuinka panna rahoja liikkeelle, kuinka koota ympärilleen puoluelaisia ja taata itselleen näiden kannatusta. Puolueiden jär-jestöt alkavat tukea toinen toistaan, sillä politikoitsijat, aivan niinkuin rautatiehuijaritkin, näkevät selvän sel-västi, että yhteistoimi on paljon edukkaampaa kuin kil-pailu. Ja niinpä tapahtuu, että valtiolliset järjestöt muuttuvat pysyviksi, hävittämättömiksi, ja raharuhti-naat aina saavuttavat tarkoituksensa riippumatta vaa-lien tuloksista. Muutamat näennäisesti itsevaltiaat val-tiot ovat sellaisessa renkaiden ja yhtiöiden piirityk-sessä, että tuntuu kuin ainoastaan kapina voisi enää niitä vapauttaa vallananastajien käsistä. Ja onkin oikeastaan täysi syy epäillä maamme yleisenkin hallin-non joutuvan pois kansan käsistä.

Mitä tulee erityisesti rautatieruhtinaihin, niin he voivat kaikki sanoa niinkuin muuan heistä sanoi: „Olkoon kansa kirottu!” Kun he kansan valtaa tarvitsevat, niin on se heidän käytettävänänsä sillä, että ostavat kansan johtajia. Yhdysvaltain kartta on väritetty, jotta valtioiden ja maakuntain rajat helpommin näkyisivät. Mutta paljon tärkeämpi olisi värittää karttaa yksityisten raharuhtinaiden ja suur'-yhtiöiden hallituspiirien mukaan. Sanotaan tavallisesti senaatin olevan kokoonpannun itsenäisten valtioiden edustajista, mutta oikeastaan siellä istuu vaan rautatiekuninkaiden ja suurten rahaliikkeiden edustajia. Ylin oikeus samoin kuin senaattikin on täynnänsä suur'-yhtiöiden asiamiehiä. Rautatiekuninkaat tekevät käskyläisiään korkeimman oikeusasteen virkamiehiksi aivan niinkuin ennen suuret maanomistajat tekivät nurkkapappejaan piispoiksi.

Emme ole edes aikaansaaneet mitään taloudellisesti halpaa hallitusta. Voisimme ylläpitää kuninkaallista perhettä, antaa sille asunnoksi Versailles'n ja Sansoucin vertaisia palatseja, varustaa se hovimiehillä ja henkikaartilla, tallimestareilla ja puistomestareilla, suoda sille varoja pitojen ja tanssiaisten toimeenpanemiseen, rakentaa sille komeita huvipursia, ja kaikki tuo tulisi paljon halvemmaksi kuin se tuhlaus ja ryöväys, jota nyt harjoitetaan meidän niinsanotussa „kansan itsehallinnossa.” Mikä kaunis lisätulo syntyisikään New-Yorkin herttualle, tai Filadelfian markiisille tai San-Franciscon kreiville, jos he ottaisivat haltuunsa noiden kaupunkien hallinnon vaan puolestakin sitä summaa,

mikä nyt on sikäläisten hallintomiesten varkauksien ja tuhlausten alaisena!

Kansa tietää koko lailla hyvin kaikesta tästä, ja sen keskuudessa tosin onkin paljon tyytymättömyyttä. Mutta siltä puuttuu sitä valistunutta ymmärrystä, joka on välttämätön silloin kuin valtiollisia laitoksia pitäisi soveltaa muuttuneihin olosuhteihin. Kansanjoukot nähtävästi käsittävät uudistuksilla ainoastaan toimimiesten vaihtumista tai puolueiden vaihtumista, mutta ei lainkaan koko järjestelmän muuttumista. Valtiollisesti alaikäisinä me olemme valmiit panemaan kelvottomien miesten tai kelvottomien puolueiden syyksi sellaista, mikä oikeastaan johtuu yleistä luonnetta olevista syvistä syistä. Meidän molemmat valtiolliset pääpuolueemme eivät oikeastaan voi mitään muuta tarjota kuin taistelua toisiansa vastaan, jonka ainoana tarkoituksena on vallan säilyttäminen tai anastaminen. Näihin puolueihin liittyy milloin mitäkin rahallisten uudistusten puuhaajia, jotka kuitenkin peräti kaukaa ja hämärästi seuraavat yleistä tyytymättömyyttä. Eipä edes työmiesjärjestötkään mene uudistusehdotuksissaan kauemmaksi kuin kahdeksantuntisen työpäivän vaatimukseen, työläistilaston perustamiseen, työnteittäjien vastuunalaisuuden koventamiseen ja kaupan kieltämiseen vankilaverstaiden tuotteilla.

Kaikki tämä todistaa puutteellista ymmärrystä ja ajatuksen arkuutta. Eihän ole mikään satunnaisuus se, että hallituksemme turmeltuu ja joutuu pois kansan valvonnan-alaisuudesta. Ja jos me todella tahdomme, että hallituksemme olisi ja pysyisi kansallisena hallituksena, joka tyydyttäisi kansan tarpeita ja ilmaisisi

sen tahdon, niin silloin on meidän mitä syvimmällä perinpohjaisuudella suhtautuminen yhteiskunnallisiin pulmakysymyksiimme; meidän on olemisen valmiina muuttamaan mielipiteitämme, hylkäämään vanhoja ennakkoluuloja ja omistamaan uusia näkökantoja. Meidän on ajattelemisen kokonaan vapaalla ymmärryksellä. Merimies, joka välittämättä tuulen muuttamisista pitää purjeitaan aina vaan samalla puolella, ei pääse satamaan.

3 LUKU.

Liikaväestön uhka.

Tätä kirjottaessani puut eivät vielä ole lehtiin puhjenneet, ja sittenkin New-Yorkin satamasta päin jo tulvaa laumottain merkillisen pukuisia miehiä ja naisia, mytyt kainaloissa, laukkuja ja kaikenlaisia matkakapineita kantaen. Myöhemmin keväällä tämä ihmistulva on vieläkin enenevä, mutta eipä se talvellakaan kokonaan keskeydy. Se on tuota ihmiskunnan suurta valtameri-liikettä, joka suuntautuu Europasta Amerikkaan, — suurinta kansainvaellusta mikä maan päällä koskaan on tapahtunut. Amerikkaan siirtyminen, joka sai alkunsa jo vuodesta 1848, on vähentänyt Irlannin väestön enemmän kuin kolmanneksella, ja sitten kuin Irlanti ei enää voinut tulvaa entisellään ylläpitää alkoi siirtolaisuus Englannista saada yhä enemmän valtaa; Saksasta käsin niinkään on siirtolaistulva jo niin suuri,

että uhkaa voittaa kaikkien muiden maiden siirtolaisuuden, ja Italiankin monimiljoonainen väkiluku, puutteen pakottamana, pyrkii jo irlantilaisten tavoin siirtolaislaivoja täyttämään. New-Yorkissa saa siirtolaisväen keskuudessa kuulla puhuttavan Europan kaikkia kieliä ja nähdä sen kaikkia pukimia. Niitä virtaa tänne Norjan vuonoilta, Venäjän ja Unkarin tasangoilta, Valakian vuorilta, Välimeren rannoilta ja saarilta, jotka muinoin olivat klassillisen sivistyksen keskuksena. Vuosi vuodelta parannukset höyrylaivaliikkeessä yhä lyhentävät kahden maanosan väliä; vuosi vuodelta myös Europan rautatiet tekevät vähäpätöisemmäksi asiaksi mannermaan keskiväestölle päästä meren rannalle, ja lennätinlaitos, sanomalehdet, kansakoulu ja halpa posti vähentämistään vähentää niitä esteitä siirtymiseen uusille paikoille, joita on ennen asettanut tietämättömyys ja kotiseutuun kiintymys kansain keskuudessa. Tästä tavattomasta siirtymisestä huolimatta Europan väkiluku semmoisenaan kasvamistaan kasvaa.

Vielä suurempi kansainvaellus tapahtuu omalla mannermaallamme idästä länteen, vanhemmista uudempiin valtioihin. Meidän väestöllemme on siirtyminen helpompi kuin europalaisille, ja kasvoipa valtameren takaa tuleva siirtolaisuus kuinka suureksi hyvänsä, se on aina määrältään paljoa pienempi kuin meidän kotimainen siirtolaisuutemme, joka syntyy väestömme luonnollisesta kasvamisesta. Ja sieltä, missä äsken vielä oli länsi koskemattomine multa-aroineen ja aarniometsineen, siirtolaisuus jo pyrkii eteenpäin yhä etäisempää ja uutta länttä kohden.

Ja siirtyminen länttä kohden on tapahtunut alituisen jo ensimmäisestä Atlannin rannikon asutuksesta saakka. Se on ollut olojemme varsinaisena tunnusmerkkinä. Ellei meillä tuota siirtymisen mahdollisuutta olisi, emme olisi ollenkaan senkaltaiset kuin nyt olemme. Meidän suurempi työpalkkamme, parempi toimeentulomme ja korkeampi sivistyksemme, meidän itsenäisyytemme, tarmomme, kekseliäisyytemme, kykeneväisyytemme omistamaan uusia oloja ja sulattamaan itseemme uusia alkuaineita, se kaikki aivan yhtä suoraan johtuu tuosta mahdollisuudesta, kuin mahtava kasvamisemmekin, jonka vertaista ei maailma tunne. Kaikesta siitä, josta olemme kansallisessa elämässämme ja kansallisessa luonteessamme ylpeilleet, saamme kiittää sitä seikkaa, että meillä vielä on tarjolla käyttämättöä maata. Olemmehan pelkkiä uudelle maaperälle istutettuja europalaisia, ja senvuoksi olemme syntyisin yleensä „alaluokasta.” Maasta eivät tavallisesti muuta ne, joiden on hyvä olla ja elää, maasta muuttavat ne, jotka elävät puutteessa ja kieltäytymyksissä ja jotka eivät tiedä mitään pääsyä ilottomasta asemasta. Enimmät Amerikkaan tulijat tulevat sinne senvuoksi että ovat köyhiä, oloihinsa tyytymättömiä, yrityksissään onnistumattomia tai sitten hillitsemättömän seikkailuhaluista; monet tulevat myös siksi, että heidät on karkotettu maaltaan, jota he muokkasivat, monet siksi, että heitä uhkasi vankila, monet siksi, että heitä oli väkisin sotamiehiksi tehty. Ja uuden maan voima, mahdollisuus asettua vapaille alueille antoi tervettä kasvua niille aineksille, jotka jos olisivat Europaan jääneet, olisivat siveellisesti turmeltuneet ja tulleet yhteiskunnalle vaa-

rallisiksi, aivan niinkuin Australiassa samallaiset olosuhteet tekevät kuritusvankien jälkeläisistä ja vangeista arvoissa pidettyjä ja arvoa ansaitseviakin kansalaisia.

Sopii epäillä onko tähän päivään asti osattu antaa täyttä merkitystä sille vaikutukselle, mikä uuden maailman löydöllä on ollut nykyaikaisen sivistyksen kehitykseen. Monessa suhteessa voi Kolumbuksen löytöä pitää tärkeimpänä tapauksena euroopalaisen maailman historiassa Kristuksen syntymästä asti. Mutta millainen tavaton merkitys oli Amerikalla Euroopan nähden, se kun otti vastaan Euroopan kaikki levottomat, tyytymättömät, poljetut ja ahdistetut ainekset; millainen vaikutus Amerikan vapaalla maalla ja vapaalla elämällä on ollut Euroopan sekä henkiseen että aineelliseen elämään, siitä voimme saada jonkinlaisen käsityksen, jos koetamme mieleemme kuvailla, millaisena olisi nyt Euroopan asema, ellei Kolumbus olisi Euroopan ja Aasian väliltä löytänyt muuta kuin meriaavikon tai olisi löytänyt mannermaan, joka olisi ollut yhtä asutua kuin olivat Intia, Kiina ja Meksiko.

Ja niinpä vaikuttaisi myös tämän liikkeen pysähtyminen välttämättömmin kuin mikään muu tapaus nykyiseen maailmaan. Ja että se taas ennen tai myöhemmin on pysähtyvä, sen ymmärtää, kun muistaa että maa on pallon muotoinen.

Eipä tämä tapaus todella olekaan kaukana meistä. Sen varjo jo nyt paneutuu eteemme. En sano sellaisen vaaran meitä uhkaavan, että mannermaamme osottauu liian väkirikkaaksi. En väitä myöskään sitä, että nykyisenkään kasvamisen jatkuessa meille tulisi puute käyttämättömästä tai vaan osittain käytetystä

maasta. Mutta emmepä tarvitse sitä odottaa kokeaksemme mitä merkitsee liikaväestön paino, kokeaksemme sitä samaa painoa, mikä pakottaa Europan väestöä siirtymään meidän rannoillemme. Europassa ei nykyään ole likaväestöä. Irlannissa, mistä tänne Amerikkaan on siirtynyt niin sankat joukot, ei ole viljelyksen alaisena kuudettakaan osaa koko maasta, ja monissa entisissä asumuspaikoissa on nyt luonnonniittyjä ja karjalaitumia. Skotlannissa ovat ketun asuin-sijoina ja teerilehtoina ne seudut, missä sata vuotta sitten oli ihmiskyliä. Englannin parhaissa, rikkaimmissa viljelyspiireissä saattaa junalla ajaessa olla näkemättä lainkaan ihmisasumuksia.

Viime vuonna tähän samaan aitapensaitten kukinta-aikaan minä kävelin muutamassa Englannin ihanimmassa paikassa, erään sangen kunnioitetun tilanhaltijan maalla. Toisella puolen tietä oli äärettömät alat mitä parasta peltomaata, joka kuitenkin ei ollut nyt viljelyksenalaisena, koska sen omistaja vaati siitä suurempaa hintaa kuin minkä talonpojat olisivat voineet maksaa. Toisella puolen tietä oli monien tynnyrinalojen mittaan kartanon puistoa, jonka hienoja nurmikkoja vaan paikka paikoin tallasi jalorotuisten kauriiden kavierio. Seuralaiseni, sikäläinen maamies, valitteli katkerasti sitä seikkaa, että heidän herransa, tämän maatilan omistaja, oli heiltä ottanut pienen niityn, jota koko heidän kyläkuntansa oli yhteisenä käyttänyt, ja oli siten vielä asettanut aidat tiepuoleen niin pahasti, että kaikki syöttäminen penkereeltä oli käynyt mahdottomaksi. Talonpoika ei voinut nyt edes hanhea elättää, eikä kylän lapsilla ollut edes leikkimäpaikkaa! Olihan

siellä oikeastaan alaa vaikka kuinka, mutta lapsiin ja hanhiin nähden olisi ollut yhdentekevää, jos tuo ala olisi ollut Afrikassa tai vaikkapa kuussa. Samoin olen nähnyt kaukaisessa lännessämme, kuinka siirtolaiset vaivaloisesti vaeltavat suunnattomien viljelemättömien maa-alojen ohi hakien viljelysmaata, jolle uskaltaisivat asettua. Matkamies seudussa, missä kaikki lähteet ja purot olisivat korkeiden seinien taakse muuratut, voisi vaan jonkun syrjäisen armosta olla janoon kuolematta, aivan yhtä hyvin kuin erämaassa. On New-Yorkissa-kin paljon autioita maita ja kuitenkin ovat tässä kaupungissa ihmiset yhteensullotut ahtaammin kuin missään muualla maailmassa. Ympäristössäkin olisi paljon tilaa, — muuan omistaa siellä 40 akria maata, sitä nimeksikään käyttämättä, koska hän itse oleskelee huvipurellaan Europan vesillä; mutta kaikesta maan runsaudesta huolimatta tuhannet lapset joka vuosi kuolevat New-Yorkissa ilman puutteeseen, ja kuolisi vielä toisetkin tuhannet, ellei hyväntekeväiset ihmiset keräisi varoja hankkiakseen köyhien vanhempien lapsille tilaisuutta päästä kesän ajaksi maaseudulle. Liikaväestön olemassaolo, joka heittää rannikoillemme tuon yhä paisuvan siirtolaisuuden hyökylaineen, ei ole seurauksena siitä että Europan kaikki maa olisi jo viljelyksenalaisena, vaan siitä, että se kaikki on jo yksityiseen omistukseen anastettuna. Sama ilmiö on kohta meilläkin esiintyvä. Ei meidänkään maa tule kaikki viljelyksenalaiseksi, vaan se tulee kaikki yksityisten haltuun.

Vaikka maa yhä on vielä verattain halpaa meillä, niin hinnat eivät voi kauan pysyä enää entisinä. Yhä suureneva siirtolaisuuden tulva ja yhä enenevä oma

kasvamisemme piankin täyttää kaikki viljelykseen sopivimmat maat, niin että huonoimmankin viljelykseen kelpaavan maan hinta kohoaa ennen kuulumattoomiin. Parikymmentä vuotta sitten muuan herra Wade Ohiosta piti Yhdysvaltain senaatissa puheen ennustaen, että ensi vuosisadan vaihteessa hyvä, viljelyskelpoinen maa meillä tulee maksamaan vähintään 50 dollaria. Huomaamme, että hänen ennustuksensa on paraikaa toteutumassa. Vuosisadan vaihteessa on meidän väkilukumme, jos edelleen kasvamme samalla nopeudella kuin tähän asti, oleva nykyistä 40 miljoonaa suurempi. Mistä tällainen väkijoukko on löytävä halpaa maata? Länttä ei enää riitä kauemmas. Alituisesti länteen päin liikkuessamme olemme jo päässeet Tyyneen valtameren asti ja sen takana alkaa jo itä, kuhisevine miljoonineen. Etelä-Amerikan päästä Pohjois-Amerikan päähän, toisen valtameren rannoilta toisen valtameren rannoille ei meillä ole enää oleva ainoatakaan maa-kaistaletta, joka ei tulisi olemaan asuttu taikka yksityisten haltuun anastettu. Siirtolaisten on jo nyt siirtyminen maamme kaikkein kaukaisimpiin osiin. Liikaväestö on jo siksi tuntuva, että maan hakijat alkavat jo mennä pohjoisrajojemme tuolle puolen Kanadaan ja etelässä Meksikoon; siksi tuntuva, että sellainenkin maa tulee asutuksi ja saa hintaa, jota olisi joku vuosi sitten varmaan pidetty hylkymaana, — missä talvi kestää kuusi kuukautta ja lämpömäärä laskee 30 astetta alle nollan, — missä huonon pohjan vuoksi sato on aina epäilyksenalaista, — missä maata ei voida lainkaan käyttää ilman keinotekoista kastelua.

Mitä oikeastaan on tapahtumassa, voimme arvostella nähdessämme millä ahneudella kapitalistit ostelevat meidän maitamme, ja erittäin muukalaiset kapitalistit. He tietävät mitä voi maksaa maasta siellä missä sitä ei enää ole varastossa niiden käytettäväksi, jotka pyrkisivät sille asumaan. Jo ennenkin on tällöinen maa tehnyt hyvät kauppansa, mutta nyt ei enää löytyne ainoatakaan rikkaampaa englantilaista ylimystä tai pankkimiestä, joka ei olisi mieskohtaisesti tai jonkun yhtiön jäsenenä suurten alueiden omistajana meidän vielä koskemattomaa maata, ja suuria ostoja tapahtuu yhä joka päivä ulkomaalaisten puolelta. Näidenpä maamme ulkopuolella asuvien maamme omistajien kanssa tulevatkin Amerikan vastaiset sukupolvet tekemisiin.

Ei ole myöskään unohtaminen, että väestömme kasvaessa ja erämaittemme joutuessa anastuksen alaisiksi, maamme viljavuus lakkaamatta vähenee, mikä käytännössä on samaa kuin jos maa laajuutensa puolesta vähenisi. Yleisesti puhuen on Yhdysvaltain maanviljelys laadultaan maata nylkevää. Emme anna maaperälle takasin mitä siltä otamme, vaan jokainen sato heikontaa sitä. Me hakkaamme alas metsiä, joita emme istuta uudelleen; me lauttaamme toiselle puolen valtameren vehnänä, pellavana, tupakkana, lihana, hedelmällisyyden perusaineita, jotka pitkien vuosisatojen aikana olivat luonnollisen kehityksen tietä maaperään kasaantuneet.

Lähellä on se hetki, jolloin kasvava väestömme ei enää voi asettua asumaan uusille maille; jolloin nuo nyt ulkomaille viemämme suunnattomat ravintoaineiden

ylijäämät tulevat välttämättömiksi monille miljoonille omille suille; jolloin me emme ainoastaan saa tuntea liikaväestön painoa, mikä aina syntyy kaikkien luonnon rikkauksien anastamisesta, vaan jolloin meidän liikaväestömme paino on aikaansaava liikaväestön painon Europassa. Mihin määrään tärkeä tämä seikka on, sen ymmärrämme, kun koetamme kuvailla jotakin toista aluetta, mihin liikaväestöä voisi tulvata niinkuin Yhdysvaltoihin. Hakekaamme tarkkaan sellaisia alueita. Britannian hallussa pohjoisessa olevat maat sisältävät verrattain vähän viljelyskelpoista maata. Saskatshevanin ja Punasenvirran laaksot ovat jo anastetut ja maakeinottelu kehittyä siellä kuumeentapaisella nopeudella. Meksiko tarjoaa kyllä eräitä mukavuuksia amerikalaisille yrittäjöille, amerikalaisille kauppiaille ja tehtailijoille, mutta tuskinpa siirtolaisille. Meikäläisille siirtolaisille on tarjona jonkun verran maata sillä pohjoisella kaistaleella, joka tähän asti on pysynyt asu-mattomana siellä olevien intiaaniheimojen julmuuden vuoksi; mutta sitäkin on hyvin vähän. Meksikolainen yläkö ja muutamat Keski-Amerikan ja Etelä-Amerikan osat, jotka soveltuisivat meidän siirtolaisuuttamme vastaanottamaan, ovat jo joutuneet anastuksen alaisiksi, ja tuota asutusta voimme työntää tieltämme ainoastaan niinkuin saksalaiset ennen muinoin työnsivät tieltään brittejä, nimittäin hävittävän sodan avulla. Anglosaksilaiset kapitaalit, yritteliäisyys ja vaikutus tulevat epäilemättä vallitsemaan näissä seuduissa, ja paljon amerikalaista väestöä tulee sinne asettumaan, mutta ainoastaan niinkuin englantilaiset asettuvat Intiaan tai Britannian Guineaan. Missä maa on jo

anastettu yksityisiin käsiin ja missä päivätyötä on saatavissa polkuhinnasta, siellä ei voi ajatella sellaista siirtolaisliikettä kuin se, mikä levisi pitkin Yhdysvaltoja länteen päin. Samaa voi sanota Afrikanakin nähdessä. Meidän aikamme ihmiset ovat laittaneet itselleen pysyvän olinpaikan tämän suuren mannermaan eteläiseen päähän, mutta kaikki yritykset siirtyä myös pohjoisemmaksi siitä jäävät menestystä vaille siellä vallitsevan kuumuuden ja virkeiden alkuasukkaiden vuoksi. Afrikan pohjoisrantamat tosin näyttävät jälleen joutuvan latinalaisten kansojen haltuun ja aikaa myöten nämä luultavasti saavat tuon Välimeren etelärannikon entiseen väkirikkauteensa ja merkitykseensä, mutta tuskinpa nuo seudut enää muille kuin heille voivat asuin-sijoja tarjota. Mitä sitten tulee siihen osaan Afrikkaa, jonka läpi päiväntasaaja kulkee, niin vaikka voimmekin sitä tutkia, sivistää ja kehittää, niin emme kuitenkaan voi asettua sinne asumaan. ilmanalan ja sen seikan vuoksi että sen seudun alkuasukkaat pikemmin enenevät kuin häviävät joutuessaan valkosen rodun yhteyteen. Australiassa vihdoin viljelykseen kelpaavat maalat joutuvat hyvin pian saman siirtolaistulvan alaisiksi, mikä nyt Europasta kulkee Amerikkaan. Näin ollen me jälleen palaamme siihen suurimpaan mannermaahan, josta meidän rotumme muinoin alkoi liikkensä länteen, — Aasiaan, kansojen ja uskontojen emämaahan, — jonka monimiljoonainen väestö elää ja kuolee mitään uudesta maailmasta tietämättä. Sen herääminen länsimaisen sivistyksen kosketuksesta on tulevaisuuden suurimpia kysymyksiä.

Mutta eipä tehtäviini sentään kuulu niin kaukais-
ten seurausten selostaminen. Tahtoisin ainoastaan vii-
tata siihen, että meidän on pian jääminen vaille muuatta
kaikkein tärkeimmistä ehdoista, jonka vallitessa sivi-
tyksemme on ollut kehittymässä, nimittäin vaille mah-
dollisuutta asettua ennen koskemattomille maille, mikä
mahdollisuus on tähän asti antanut vapautta ja pontta
amerikalaiselle elämälle ja helpottanut liikaväestön
painoa Europan edistyskansojen keskuudessa. Ilmiöt,
jotka ovat vaarattomia, kun sellainen mahdollisuus on
olemassa, voivat tulla kaikkein vaarallisimmiksi, kun
asiat muuttuvat. Ruuti ei räjähdä ollessaan avonai-
sena. Voitte myös asettaa kätenne hitaasti kohoavalle
hydrautisen puristimen laatalle. Mutta kuinka käynee-
kään käden, kun laatta vihdoin kohtaa vastimensa?

4 LUKU.

Kaksi vastakkaista pyrkimystä.

Aikamme elämä on niin vapaata, ylevää, täyte-
läistä ja monipuolista verrattuna entisten aikojen elä-
mään, ettemme voi olla tuntematta entisyyttä kohtaan
jonkinlaista sääliä, ellei juuri ylenkatsetta.

Elämän mukavuudet, hyvät, sulot, joita äsken
eivät vielä rikkaatkaan voineet edes rahan edes-
tä itselleen hankkia, ovat nyt muuttuneet ylei-
seksi tavaraksi. Yhdessä tunnissa voimme suo-
rittaa helposti ja mukavasti sellaisia matkoja, joita

esi-isämme saivat vaeltaa kokonaisia vuorokausia: muutamassa minuutissa voimme lähettää tiedonantoja, joiden perille toimittamiseen heillä meni viikkoja. Me tunnemme paremmin kaukaisia seutuja kuin he tunsivat lähellä olevia; meille on päivän selvänä asiat, joita he pitivät luonnon syvinä salaisuuksina; meidän maailmamme on avarampi, näköalamme laajempi; elämämme aikana ehdimme enemmän nähdä, enemmän aikaansaada, enemmän oppia.

Ajatelkaapa vaan tietojen levenemistä, sivistysmäärää ja kaikenlaista valistustyötä. Verratkaa oppikirjoja, joiden mukaan nykyiset lapsemme lukevat, niihin oppikirjoihin, joiden mukaan isämme lukivat; huomatkaa, kuinka kansa on alkanut ymmärtää kirjallisuutemme aarteita, sitten kuin painattamistyö on tullut vähemmin maksavaksi; kuinka lukijakunta on laajentunut sekä kaunokirjallisuuden että historian, kirjallisuudenarvostelun ja runouden aloilla; kuinka paljon paremmiksi ovat nekin tusinaromaanit käyneet, joita tavallisesti puotineidit lukevat, verrattuina entisiin kömpelöihin novelleihin kuolevine sankareineen ja heidän juhlallisine tunnustuksineen. Katsahtakaa päivän lehtiin, joita nyt köyhimmätkin lukevat ja jotka antavat lukijalleen käsityksen kaikesta, mikä tapahtuu eri yhteiskuntaluokkien keskuudessa, ja levittävät tietoja maan kaikilta ääriiltä. Entäs kuvalehdet, jotka viikottain hankkivat miljoonille lukijoilleen elämän kuvia eri maista ja eri oloista, kuvia eri kaupungeista, kuvia ylevistä maisemista, merkillisinten miesten ja naisten muotokuvia, kuvia parlamenttien istunnoista, kongresseista, hovitanssiaisista yhtä hyvin kuin villikansojen

hyppyistä, taidemaalauksen etevimmistä tuotteista, kuva-veistosta, arkitehtuurista, teollisuuden tuotteista ja keksintöjen maailmasta. Sellaista panoraamaa ei ollut edellisellä sukupolvella joka viikko nähtävänä, eipä siihen ollut tilaisuutta edes sen ajan rikkaimmilla ja mahdollisimmillakaan.

Kaikki tämä yhdessä monien muiden saavutusten kanssa vaikuttaa ehdottomasti ajatus- ja tunne-maailmaan hyvin valtavasti. Taikausko kuolee pois, ennakkoluulot häviävät, luonteet ja tavat yhä enemmän tasottuvat, ystävyysten tunteet laajenevat, uudet aatteet alkavat innostaa kansaa.

Maailmaan tultuamme on sielumme valmis vastaanottamaan kaikkia mahdollisia vaikutelmia. Lapsen silmille on kaikki uutta eikä toinen hänen näkemistään esineistä ole toista ihmeellisempi. Kaikkeen siihen nähden, mikä on ulkopuolella jokapäiväistä kokemustamme, me otamme vastaan ympärillämme olevien ihmisten mielipiteitä, ja ainoastaan voimakkaimmat älyniekat voivat jonkun verran kohota ajan vallitsevia käsityksiä ylemmäksi. Maassa, missä vallitsisi sellainen luulo, että maa on litteä tasanne, jota jättiläismäinen norsu kannattaa, olisi suuri enemmistö meistä yhtä varmana tästä kuin nyt uskomme maan palloksi, joka pyörii auringon ympäri. Ei ole niin valheellista teoriaa, ei niin kömpelöä satua eikä niin alhaista taikauskoa, jota ei pidettäisi jumalallisena totuutena, jos se vaan sisältyy yleisten käsitysten piiriin. Sen uskon hyväksi ihmiset tulevat olemaan valmiit kidutuksiin ja kuolemaan. Mikä esimerkiksi voi olla luonnottomampaa kuin monivaimoisuus? Mutta katsokaapa kuinka kauan se

pysyy voimassa ja kuinka suuri on sen tunnustajien joukko.

Tässä tapauksessa uskoa kaikkea mitä meille sanotaan on yhtäkää sekä hyvä että paha. Se nimittäin tekee mahdolliseksi yhteiskunnan edistyvän liikkeen, mutta se myöskin tekee tämän liikkeen näin hitaaksi ja tuskalliseksi. Kukin sukupolvi tämän taipumuksen avulla perii ilman mitään vaivaa edeltäjien tiedot, mitkä ovat raskaan työn tuloksia, mutta myös jokainen sukupolvi saman taipumuksen avulla joutuu edeltäjiensä erehdysten orjaksi.

Juuri tämän taipumuksen avulla jatkuu tyrannia ja pysyy taikausko. Monivaimoisuus ei ole luonnollista. Sen todistaa yleiset selvät tosiseikat. Miesten ja naisten lukumäärän alituinen tasaisuus, sen tunteen ominaisuus, mikä terveissä oloissa heitä toisiinsa vetää, lasten vitkallisen kasvamisen ja kehityksen synnyttämät velvollisuudet, kaikki tuo osottaa luonnon käskyn olevan yhden miehen ja yhden naisen liittoutumisen. Siitä huolimatta monivaimoisuus, vaikka se on ristiriidassa mitä selvimpien suhteiden ja voimakkaimpien vaistojen kanssa, näyttää ihan luonnolliselta ihmisten silmissä, jotka ovat kasvatetut monivaimoisuutta tunnustavassa yhteiskunnassa, ja sellainen katsantotapa voi väistyä uuden katsantotavan tieltä ainoastaan pitkällisten ponnistusten ja julmien taistelujen jälkeen. Samaa voidaan huomata orjuuteenkin nähden. Sellaiset älyniekat kuin Plato ja Aristoteles pitivät aivan luonnollisena ihmisen orjana omistamista. Se ei ollut heistä sen ihmeellisempää kuin hevosen omistaminen. Vielähän meidän yhdeksännellätoista vuosisadallamme

ja meidän niinsanotussa „vapaassa maanosassamme” joku vuosikymmen sitten pidettiin ihmisiä, jotka vastustivat omistusoikeutta ihmisiin, „kommunisteina”, „epäuskoisina”, „murhapolttajina”, yhteiskunnallisen järjestyksen rikkojina ja kaiken omistusoikeuden kieltäjinä. Sama on yksivallan, ylimysvallan ja monen muun vallan laita, jotka kaikki ovat yhtä luonnottomia, mutta siitä huolimatta vielä meidän päivinä pidetään olevina kaiken epäilyksen ulkopuolella. Voiko mikään olla luonnottomampaa eli toisin sanoin enemmän järjetöntä, enemmän vastoin kaikkia luonnonlakia, kuin se, että ihmiset, jotka vähimmin tekevät työtä, saavat kaikista ensin sitä mitä työllä tuotetaan? „Joka ei tahdo työtä tehdä, hän älköön leipääkään syökö.” Nuo eivät ole ainoastaan pelkkiä apostolin sanoja, vaan ne ovat luonnon selvää lakia. Siitä huolimatta maailmassa on työtä tekevien joukkojen osa raskas ja köyhä, jotavastoin ihmiset, mitkä eivät tuotantoa edistä henkisellä eikä ruumiillisella työllä, elävät ylellisyydessä ja loistossa. Olemme tähän tottuneet ja se on ruvennut näyttämään meistä yhtä luonnolliselta kuin monivaimoisuus, orjuus, ylimysvalta ja yksinvalta tuntuu niistä ihmisistä, jotka puolestaan ovat niihin tottuneet.

Mutta järjen tottumukset, jotka olivat tuon seikan tehneet ikäänkuin luonnolliseksi silmissämme, vähitellen joutuivat epäilyksen alaisiksi; taikausko, mikä oli epäilyksistä kaukana, katoaa. Luonnontieteitten havainnot, parempi tuttavuus menneiden aikojen ja vieraiden kansojen kanssa, sivistyksen leveneminen, siirtolaisuus, matkustukset, arvostelun terottu-

minen ja kaikkialla uusiutuneet tieteelliset menettelytavat hävittävät sellaisia uskontoja, jotka olivat tehneet kansanjoukot tyytyväisiksi yksinomaisen ruumiillisen työn tehtäviin, hienontavat luonteita, laajentavat ystävyyden tunteita ja levittävät kaikkien ihmisten tasa-arvoisuuden ja veljeyden aatetta.

Kaikkialla koko maailmassa alkavat kansanjoukot olla yhä tyytymättömämpiä sellaiseen asemaan, mikä kylläkin olisi tyydyttänyt entisen ajan ihmisiä. Turhaan heille koetetaan uskotella, että heidän asemansa on paljon entisestään parantunut; turhaan heille osoitetaan, että heidän käytettävänään nyt muka on kaikki mukavuudet, ilot ja hovit, joista esi-isillä ei ennen ollut aavistustakaan. Näin paljon saadessaan he vaan kysyvät, miksi eivät voisi saada vieläkin enemmän. Halut kasvavat sen mukaan kuin niitä tyydytetään. Ei ihminen ole härkä. Ei hänen tyytymisellään ole mitään määrättyä mittaa tai sääntöä. Herättäkää hänen itserakkauttansa, herättäkää hänessä uusia tarpeita, ja hän tulee yhtä varmaan tyytymättömäksi asemaansa kuin jos hänen asemansa todella olisi huonontunut. Nurkumatta me tyydymme kohtaloomme milloin tiedämme, ettei mikään voi meitä auttaa; mutta milloin näemme että parannus on mahdollinen, silloin on nöyryytemmekin lopussa. Siitä saa selityksensä se merkittävä havainto, minkä Tocqueville oli tehnyt, nimittäin että kansanjoukot pitävät asemaansa sitä sietämättömämpänä mitä paremmaksi se käy. Orjain omistajain lakikirjat olivat sangen viisaasti kokoonpantuja siinä suhteessa, että niissä määrättiin rangaistuksia lukemistaidon opettamisesta orjille, ja aivan johdon-

mukaisesti päättelivät ne ihmiset, jotka vastustivat kansan valistusta sillä perustuksella, että se vielä kerran herättää vallankumouksen.

Nykyisissä sivistyneen maailman oloissa on kuitenkin jotakin, mikä on vielä tärkeämpää kuin kasvava tyytymättömyys kauan sitten vallinneihin epäkohtiin. Kaikki on niissä suunattuna herättämään tasa-arvoisuuden tunnetta, synnyttämään haluja ja toiveita, jotka tähän asti ovat olleet vieraita kansanjoukoille, aikaansaamaan tietoisuutta suuresta vääryydestä varallisuuden ja oikeuksien jaossa. Mutta samalla on kaikki niissä suunattuna tämän eriarvoisuuden kasvattamiseksi yhä suuremmaksi ja tavattommaksi. Ei vielä milloinkaan siitä ajasta asti, jolloin suurtilat söivät Rooman sydämen, ole maailma nähnyt niin suunnattomia omaisuuksia kuin ne, jotka meidän aikanamme muodostuvat. Ja samalla se ei ole vielä milloinkaan nähnyt kurjempia köyhälistöjoukkoja. Sanomalehdessä, joka mitä tarkemmin kertoo Vanderbiltillä pideytyistä tanssiaisista, siellä nähtyjen pukujen ylellisyydestä, jalokivien loistavuudesta, ruususateista, jolloin jokainen ruusu maksoi toistakymmentä markkaa, kalliista viineistä, joita siellä virtanaan vuoti, luen myös lyhyen uutisen siitä, kuinka kolmekymmentäyhdeksän henkilöä — niiden joukossa kahdeksantoista naista — haki yösjaa palatsin vieressä sijaitsevan poliisikonttorin huoneissa, kuinka he kaikki sitten seuraavana päivänä lähetettiin raastupaan ja tuomittiin irtolaisuudesta kuudeksi kuukaudeksi vankeuteen. „Naiset, — sanotaan uutisessa, — itkivät ääneensä, kun heitä vietiin linnaan.” Kristus syntyi naisesta, ja Maria Magda-

leenan hän hellästi siunasi. Mutta nyt ovat nuo naisolennot joutuneet sellaiseksi roskatavaraksi, että me pitemmittä puheitta pistelemme ne vankiloihin. Rautatiet ovat verrattain uutta keksintöä. Ja sittenkin ne ovat jo keskuudessaan jakaneet palvelijakuntansa sellaisiin, jotka laskevat tulonsa miljooneissa, ja sellaisiin, jotka ovat tyytyväisiä kun saavat työtä vaikkapa vaan leipäpalkalla. Ken olojen ollessa tällaisina voi tulevien sukupolvien hyväksi panna esteen suunnattomien rikkauksien kokoutumiselle harvain käsiin? Ken pysäyttää tästä kasaantumisesta seuraavaa irtolaisjoukkojen kasvamista?

Kaikki keksinnöt ja edistykset, jotka niin hämmästyttävästi suurentavat tuotantovoimia, ovat suunnatut siihen, että vaan varallisuus kasaantuisi harvain käsiin ja joukkojen tila kävisi yhä toivottomammaksi; siihen, että nopeampaa rikkauden tuotantoa varten saattettaisiin muuttumaan koneiksi ne ihmiset, jotka eivät noita rikkauksia saa hyväkseen käyttää, mutta joiden toiveet ja haaveet jo alkavat herätä. Ilman mitään poikkeusta, joka ansaitsisi mainitsemista, on aikamme koko teknillinen edistys suuntautunut suurtuotannon aikaansaamiseen, työjaon saattamiseen niin erikoiskohtaiseksi kuin mahdollista, vallan keskittämiseen suurkapitalistien käsiin. Yksin sellaisetkin keksinnöt kuin puhelin- ja kirjotuskone pyrkivät keskittämään varallisuutta, helpottaen suurliikkeiden hallintoa ja vähentäen niiden laajentumisen esteitä.

Koneilla on kaikkialla taipumus riistää työmiehellä mahdollisuutta itsenäisiin yrityksiin; ne pyrkivät tekemään hänelle — ellei hän kuulu pomomiehiin —

tarpeettomiksi tietoja, taitoa ja kätevyyttä, muuttamaan hänen tehtävänsä yksitoikkoiseksi automaattityöksi, missä loppumattomasti toistetaan aina vaan samoja liikkeitä.

Vanhan järjestelmän vallitessa saattoi työmies kyllä tehdä paljon ja raskasta työtä, mutta työtä tehdessään hän oli toisten seurassa, näki moninaisuutta, tunsu sitä nautintoa, joka luovan voiman käyttämisestä seuraa, tunsu iloa nähdessään miten raaka-aine hänen käsissään muuttuu valmiiksi tuotteeksi. Hän työskenteli kotonaan tai isäntänsä verstaassa. Hänen työtänsä helpotti toverikilpailu, seurustelu, pilapuheet, kiistelyt. Oppipoikana ollessaan hän odotti aikaa milloin pääsee mestariksi; mestarina hän odotti milloin pääsee isännäksi ja saa itse oppilaita. Hän oli riippumaton omistaessaan vähän työkaluja ja aineita. Hänellä oli välittömät suhteet ihmisiin, jotka käyttivät hyväkseen hänen valmistamiaan tuotteita. Jos hän ei voinut löytää ostajia, niin oli hänelle aina tarjona vaihtajia. Se kauhea kammo, että hän jää toimeentulon mahdollisuuksia vaille, että hän ei voi enää elättää perhettänsä, oli hänelle kokonaan tuntematon.

Katsokaapa esimerkiksi entisen ajan seppää, jommoisia tosin ei enää ole olemassa. Hänen pajansa sijaitsi maantien tai kadun varrella. Sen ovet avautuivat suoraan avaraan maailmaan. Matkustajat pysähtyivät tietä kysymään, juttelemaan, kuulumisia kuulemaan, lapset tulivat katsomaan taontaa, hehkuvasta raudasta lähteviä kipinöitä ihailemaan. Seppä itse milloin hevosta kengitti, milloin pyöriä raudotti, milloin korjaili työkaluja, milloin valmisteli kolmijalkaa, milloin

patakoukkuja, tai, kun ei tilauksia ollut, takoi nauvoja kaupaksi.

Menkääpä sitten johonkin noista suunnattomista tehtaista, jotka leviävät useampien tynnyrinalojen koksilla maa-alueilla ja joissa työmiehet ovat tuhansittain yhteensulloutuneina, joissa rautaa käsitellään höyryvasarain ja koneiden avulla ja muutetaan valmiiksi tuotteeksi pienen pienellä osalla sitä työvoimaa, mikä vanhan järjestelmän vallitessa tuli kysymykseen. Te ette saa mennä sisälle ilman konttorista saatua lupaa, sillä jokaisen oven päällä on kirjoitus: „pääsy syrjäisille ankarasti kielletty.” Luvan saatuanne te ette saa jutella työläisten kanssa; ja mahdotonta se olisikin, sillä koneiden melun ja räminän keskellä ei käy puhuminen. Ihmiset tekevät täällä aina samaa yksitoikkoista työtään: toiset koko päivän mittaan päästävät rautakiskoja valssilaitoksen läpi; toiset vievät rautoja uuniin ja kääntelevät niitä siellä edestakaisin kuusikymmentä kertaa minuutissa, tunnittain aina samalla tavalla, tunnittain, päivittäin, vuosittain. Koko suurella tehdas-alueella olisi tuskin ainoatakaan ihmistä, joka osaisi tehdä vielä jotakin muuta kuin pientä osaa siitä, mikä on tarpeen valmiin tuotteen aikaansaamiseen. Uusi tulokas tehtaassa oppii hyvin pian työskentelemään jollakin erikoisella koneella. Mutta siihen päättyykin kaikki hänen oppinsa. Hän voi tulla harmaapäiseksi oppimatta mitään muuta. Kun hänen lapsensa kasvavat suuremmiksi, niin ainoa, minkä hän voi tehdä lisätäkseen tulojaan, on että hän lapsensakin panee työhön. Mitä tulee toivoon joskus päästä moisen liikkeen isännäksi, niin siihen hänellä ei ole enem-

män perustusta kuin toivoon päästä Englannin kuninkaaksi tai Rooman paaviksi. Hän voi yhtä vähän muutella työolojansa kuin matkustaja junavaunussa voi vaikuttaa junan kulkuun. Syyt, joita hän ei voi välttää eikä edeltäpäin nähdä, voivat yhdellä kertaa pysäyttää hänen koneensa ja viskata hänet kadulle aivan tarpeettomana ihmisenä, joka ei pysty edes lapiota kädessään pitämään tai tadikkaa käyttämään. Kun asiat ovat hyvin ja hänen isäntänsä takoo itselleen rahakolikoita, niin silloin hän voi saavuttaa palkan lisäystä lakon tai lakon uhan avulla. Kun asioissa pieninkin häiriö syntyy, alenee hänen palkkansa, ja tätä alenemista hän voi vastustaa ainoastaan lakolla, toisin sanoin, jäämällä pitemmäksi tai lyhemmäksi ajaksi työpalkkaansa vaille.

Olen puhunut ainoastaan yhdestä tuotantolajista, mutta kaikki se koskee myös jokaista muuta. Kaikkialla on teollisuuden järjestelmillä samat muodot, jopa maanviljelyksessäkin. Suuret yhtiöt kasvattavat nyt karjaa äärettömillä arolaitumilla ja suunnattomat tilat käyttävät työvoimanaan kodittomia siirtolaislajumia. Kaikilla työaloilla työläiset yhä enemmän joutuvat erilleen työvälaineista ja luonnollisista eduista, ja kaikkialla alkaa yhä enemmän pistää silmiin varallisuuden epätasaisuus. Ja tämä tapahtuu aikana, jona vapaat aatteet kaikkialla heräävät, jolloin vanhoillisuuden voima heikkonee, jolloin usko ihmisten tasa-arvoisuuteen kasvamistaan kasvaa ja leviää.

Silloin kuin niiden ihmisten välille, jotka työtä tekevät ja kärsivät puutetta, ja niiden, jotka elävät laiskoina ja ylellisyydessä, muodostuu niin syvä kuilu.

että nuo eri ihmisluokat kansan käsityksessä esiintyvät jo ikäänkuin eri rotuun kuuluvina; silloin kuin uskonnon nimessä kansanjoukoille alinomaan tyrkytetään, että tässä maailmassa on olevat olot Jumalan asettamia ja muuttumattomia, jossa jokaisella on oma paikkansa; silloin kuin ihmiselle varhaisesta lapsuudesta opetetaan, että ihmisen velvollisuus on totella esivaltaa ja antaa sille kunnioitusta olipa tämä esivalta millainen tahansa; silloin kuin tällaisia kehotuksia mätelemiseen, alistumiseen ja nöyrytykseen terästetään vielä ikuisen helvetin uhkauksilla, silloin kuin toiselta puolen köyhät oppivat uskomaan, että jos he vaan kärsivällisesti täällä kestävät kaikki kurjuudet ja vaivat, niin Jumala valmistaa heille kuoleman jälkeen paratiisin ilon, missä ei tule olemaan yksityistä omaisuutta eikä köyhyyttä, silloin eivät mitkään eriarvoisuuden huutavimmatkaan vääryydet voi enää herättää paheksumista.

Mutta aatteet, jotka nyt tekevät tuloaan maailmaan ovat toisellaisia kuin nuo.

Noin kaksituhatta vuotta sitten, kun sivistysmaailmassa oli kehittymässä mitä räikein eriarvoisuus, kun kansanjoukot kaikkialla olivat saatetut mitä toivottomimpaan orjuuteen, nousi muutamassa juutalaisessa pikkukylässä oppimaton kirvesmies, ja vastoin aikansa kaikkea oikeaoppisuutta ja kirkon tapoja, alkoi opettaa talonpojille ja kalastajille sellaista onnensanomaa, että Jumala on ihmisten isä, ja ihmiset kaikki tasa-arvoisia veljiä keskenään, sekä kehotti oppilaitaan rukoilemaan Jumalan valtakunnan lähestymistä maan päälle. Korkeakoulujen professorit nauroivat häntä, oikeauskoiset papit haukkuivat häntä. Häntä pidettiin haaveilijana,

kiihottajana, „kommunistina”, ja hyvin järjestynyt yhteiskunta vihdoin julisti hänet vaaralliseksi ja hän naulittiin ristinpuuhun kahden pahantekijän väliin. Mutta hänen sanallaan oli etäisempi kaiku; pakolaiset ja orjat sitä levittivät, ja kaikista kielloista ja vainoista huolimatta se teki tehtävänsä, kunnes sai maailman val-lankumoukselliseksi ja vanhasta, mätänevästä sivistyksestä erotti uuden sivistyksen idun. Silloin etuoikeutetut luokat jälleen yhtyivät liittoon, muovailivat kansanlapsen kuvan oikeussaleihinsa ja kuninkaittensa hautakammioihin, hänen nimellään pyhittivät eriarvoisuuden ja hänen väärennetyllä opillaan alkoivat puolustaa yhteiskunnallista vääryyttä. Mutta uudestaan alkavat kansanjoukoissa elpyä samat ylevät aatteet, että Jumala on yhteinen isämme, että kaikki ihmiset ovat veljeksiä, että sellainen elämä on mahdollinen, missä kukaan ei olisi työllä liikaa rasitettu eikä kukaan puutetta kärsisi.

Jokainen ken tekee itselleen selvää niistä vastakkaisista aatevirtauksista, jotka ovat alkaneet kehittyä sivistyneessä maailmassa, ymmärtää miten tärkeät ne yhteiskunnalliset kysymykset ovat, joiden kanssa me pian tulemme tekemisiin. Hän ymmärtää myös mitä tarkoittivat Kristuksen sanat: „Älkää luulko, että olen tullut tuomaan maailmaan rauhaa. En ole tullut tuomaan rauhaa, vaan miekkaa.”

5 LUKU.

Keskittymisen meno.

Vuonna 1790, jolloin Yhdysvalloissa pantiin toimeen ensimmäinen yleinen väkiluvun laskeminen, oli kaupunkien asukkaina 3,3 prosenttia Yhdysvaltain koko väestöstä. Vuonna 1880 asui kaupungeissa jo 22,5 prosenttia. Tämä väestön taipumus keskittymään on aikamme huomattavimpia ilmiöitä. Kaikkialla sivistysmaailmassa kasvavat suurkaupungit vielä nopeammin kuin koko väkiluku. Kaikki väen lisääntyminen Englannissa ja Skotlannissa tulee yhdeksännellätoista-vuosisadalla kaupunkien osalle. Ranskassa, missä väkiluku on suuruuteensa nähden melkein muuttumaton, kasvavat suurkaupungit vuosi vuodelta yhä suuremmiksi. Irlannissa väestö vähenemistään vähenee, mutta siitä huolimatta Dublin ja Belfast kasvamistaan kasvavat.

Samat suuret tekijät, höyry ja koneet, jotka näin kasaavat väestöä kaupunkiin, keskittävät teollisuutta ja kauppaa vielä tarmokkaammin. Sitä voi huomata kaikkialla missä uusia voimia on käytetty ja teollisuuden kaikissa haaroissa, alkaen niinkin alkuperäisistä kuin maanviljelys, karjanhoito, vuoriteollisuus ja kalastus, ja päättyen niihin teollisuuden haaroihin jotka ovat uusimpien keksintöjen tuloksia, kuten rautatiet ja lennätinlaitos, tai kaasu- ja sähkövalaistus.

Kaikesta päättäen maanomistus, kuten kaikki muukin, pyrkii keskittymään ja maanviljelys muuttuu

meillä Yhdysvalloissa yhä enemmän suurviljelykseksi. Se on seuraus maanviljelyskoneiden edistyksestä, joiden käyttämiseen vaaditaan enemmän pääomaa, maan hintojen nousemisesta, rautateitten aikaansaamista muutoksista ja erikois-tariffeista, jotka suosivat suurtuotantoa pikkutuotannon kustannuksella. Että moinen pyrkimys on yhä edelleen kehittyvä ja yhä nopeammin kasvava, sitä ei ole epäilemistäkään. Maanviljelyksen uusi aikakausi on vasta alkamassa. Ja mitkä sen edut lienevätkin, varmaa vaan on, että se on saatava suuren joukon Amerikan tilallisista vuokramiesten tai työmiesten asemaan.

Miten samallinen kehitys tapahtuu kaikissa muissa teollisuuden haaroissa, siitä tuskin tarvitsee mainitakaan. Kaikkialla on ilmeistä, että entinen itsenäinen puuseppä muuttuu tehtaantyömieheksi, pikku-kauppiaksi, puotipalvelijaksi suuriin makasiineihin, tai konttoristiksi tai kirjanpitäjäksi, ja että entisen järjestelmän vallitessa itsenäisinä pysyneet ihmiset muuttuvat nyt suurkauppiaitten ja teollisten yhtiöiden palvelusväeksi. Mutta tätä seikkaa tuskin pystytään oivaltamaan. Suuri joukko ihmisiä, ja niiden joukossa monet tunnustetut kansan opettajat, alituisen vatkuttavat meille, että muka taloudellinen menestys riippuu ainoastaan tarmosta, ahkeruudesta ja säästäväisyydestä, — aina osottaen henkilöihin, jotka ovat alkaneet ihan tyhjästä ja kuitenkin tulleet rikkaiksi; siten näet luullaan saatavan todistetuksi, että kuka hyvänsä voi muka alkaa pennistä ja tulla uppo rikkaaksi.

Että suurin osa meidän amerikalaisista pohatoista on alkanut tyhjästä, se on totta. Mutta että samaa

menestystä voi jokainen saavuttaa, se ei ole totta. Uudistusajat aina tarjoovat tilaisuutta muutamien henkilöiden kohoamiseen, mutta nämä tilaisuudet katoovat heti kun asiat muuttuvat jälleen ennalleen. Ja meillä ei ole ollut ainoastaan Amerikan suuri manner väellä täytettävä, vaan samalla höyryn ja koneiden käytäntöön ottaminen on aikaansaanut muutoksia teollisuudessa, joiden vertaisia maailma ei ennen ollut nähnyt.

Kun Vilhelm Vallottaja jakoi Englannin aseveikkojensa kesken, silloin muuttui seikkailijalauma semmoisenaan feodaaliseksi ylimystöksi. Mutta kun yhteiskunta jälleen elpyi entiselleen, silloin syntyi perinnöllinen aatelisto, johon ei voinut päästä tavallinen ihminen, ja entisten seikkailijain jälkeläiset alkoivat pitää sen luokan ihmisiä, joihin heidän esi-isänsä kuuluivat, alempirotuisina ihmisinä. Samaten silloin kuin joku uusi maa joutuu nopean asutuksen alaiseksi, ihmiset, jotka sinne ilmestyvät maan hinnan ollessa vielä alhaisena ja teollisuuden ja kaupan vielä alkutilassaan, nauttivat etuja, joita eivät voi nauttia samalaiset ihmiset, jotka ilmestyvät sinne maan jo tultua kalliimmaksi ja yhteiskunnan kehittyneemmäksi.

Ensimmäisen sukupolven ihmiset uudessa maassa ovat tavallisesti aina ihmisiä, jotka ovat alkaneet tyhjästä, mutta seuraavan sukupolven rikkaat ovat tavallisesti jo heidän tavarainsa perijöitä. Kun Yhdysvalloissa kuulee puhuttavan jostakin rikkaasta miehestä, niin tulee luonnollisesti kysyneeksi: „Miten hän on rikkautensa koonnut?” Sillä meidän maassamme enimmäkseen otaksutaan että hän on sen todella itse koonnut. Englannissa sitävastoin ei tällaisista kysymyksiä

kukaan tee, sillä siellä otaksutaan hänen perineen rikkautensa. Mutta sielläkin, vaikka maa on jo kauan sitten ollut jaettu, suuret muutokset, jotka syntyivät höyryvoiman ja koneiden käytäntöön ottamisesta, ovat luoneet samallaisen mahdollisuuden päästä rikkaaksi alkaen tyhjästä. Tämä mahdollisuus on kuitenkin jo taas häviämässä tai on jo hävinnytkin. Kun juna on lähtemässä liikkeelle, ei tarvitse ottaa kuin askele päästäkseen sillä ajamaan. Mutta jonkun hetken kuluttua ne, jotka eivät tätä askelta ottaneet, eivät pääse mukaan vaikka juoksisivat minkä jaksavat. Tyhmää on ajatella, että on helppo astua nopeasti kulkevaan junaan sillä perustuksella, että on helppo istua vaunuun junan lähtiessä. Aivan yhtä tyhmää on ajatella, että ne mahdollisuudet, jotka olivat olemassa silloin kuin höyry ja koneet vasta olivat keskittävää vaikutustansa alkamassa, ovat aina tarjolla.

Muuan englantilaisista ystävistäni, rikas manchesterilainen tehtailija, joka oli jo vetäytynyt pois liike maailmasta, kertoi minulle elämänsä historian: kuinka hän oli 18 vuotiaana alkanut työskennellä hinausköysien valmistuksessa, silloin kuin köysiä vielä valmistettiin yksinomaan käsin; kuinka hän sitten nuorukaisena matkusti Manchesteriin ja sai luotolla paalin tappuroita, laittoi siitä köysiä ja möi ne; kuinka hän sitten perusti pienen liikkeen ja alkoi antaa työtä muille; kuinka hän osasi käyttää edukseen siihen aikaan vasta käytäntöön tullutta höyrykonetta ja mekaanisia varveja, kunnes rakensi suuren tehtaan ja ansaitsi suuret varat, ja vihdoin päätti vetäytyä lepoon jätettyään liikkeen poikansa haltuun.

„Mutta otaksukaa olevanne nyt nuori mies, — sanoin minä, — voitteko nyt lähteä Manchesteriin ja järjestää elämänne samalla tavalla kuin silloin?”

„Ei, ei”, vastasi hän, — „ei millään muotoa. Nyt en voisi tehdä sitä siinäkään tapauksessa, että minulla olisi satatuhatta shillinkiä eikä viisi, kuten silloin.”

Samaa voi sanoa kaikista muistakin teollisuuden haaroista, mikäli niissä uudet voimat ovat alkaneet jossakin määrässä vaikutustaan ilmaista. Miljoonain omistaja Leland Stanford ajoi aikoinaan härkäparilla Kaliforniaan. Henry Villard saapui Saksasta Yhdysvaltoihin köyhänä poikana, rupesi sanomalehtikertojaksi ja matkusti muulilla Kansasista Denveriin silloin kuin aroilla vielä vilisemällä vilisi intiaaneja, — yritys, johon ei suinkaan antautuisi henkilö, jolla olisi pankkipapereja taskussaan. Stanford ja hänen toverinsa tulivat keskisen Tyynenvaltamerenradan päämieheksi, ja heidän hailussaan on tätä nykyä noin parikymmentä tuhatta peninkulmaa rautatietä, miljooneja akreja maata, höyrylaivalinjoja liikekonttorineen, pankkiosastoineen, sanomalehtineen, puhumattakaan siitä että heidän hallussaan on lakia säätävät kamarit, kongressin jäsenet, tuomarit ja kaikki muu virkakoneisto. Samoin Henry Villard osaten käyttää hyväkseen onnellisia satumuksia, anasti käsiinsä Oregonin höyrylaivayhtiön ynnä pohjoisen Tyynenvaltamerenradan siihen kuuluvine maineen, muuttui rautatiekuninkaaksi seudulla, mikä oli pohjoispuolella Stanfordin valtakuntaa, hänkin halliten tuhansia peninkulmia rautatietä, miljooneja akreja maata, sanomalehtiä, valtiollisia käskyläisiä ja kirjallisia lakeijoja, vaikkapa onkin epäilyksen alaista

pystyykö hän pitämään puoliaan vielä suurempia rautatiekuninkaita vastaan.

Eikä ainoastaan niin, että sellaisia tilaisuuksia, mitkä niin nostivat Stanfordeja ja Villardeja, syntyy vaan uusien maiden avaantuessa ja uusien tuotantovoimien kehittyessä, mutta jo sekin, että moisia Stanfordeja ja Villardeja ilmaantuu, tekee mahdottomaksi enää muiden tulla samaan asemaan. Jos kuka aikoo rakentaa rautatietä Jokuman alueella, hänen täytyy alistua heihin ja tulla heidän nöyräksi alamaisekseen. Suuria rautatiekuninkaita voivat vaan suuret rautatiekuninkaat vastustaa, ja se seikka, että he pitävät hallussaan tärkeimmät rautatielinjat, antaa heille vallan kuljetusyhtiöiden, posti- ja höyrylaivaliikkeen yli, vallan luoda taikka kukistaa pienempiä kaupunkeja, vieläpä vallan yleensä kaikkien yritysten yli, jotka kysyvät kuljetusvälineitä, mahdollisuuden anastaa kaiken ylijäämän siitä tulosta, minkä he katsovat harkintansa mukaan riittäväksi. Näiden suurten valtamiesten kasvu on suurten puitten kasvun kaltainen, jotka vetävät mehun ympärillään olevasta maa-alasta ja varjollaan tukehuttavat kaiken muun kasvullisuuden.

Sama vaikutus on keskityksellä kaikkialla. Suuri tehdas tukehuttaa pientä. Suuri kauppahuone alkaa myydä seilaisilla hinnoilla, joilla eivät voi pienet myydä, ja vapautuu näin niiden kilpailusta. Amerikalainen kauppayhtiö sanomalehtien myymistä varten oli alkujaan vaan muutamien sanomalehtimyyjien kesken perustettu liitto, jonka tarkotus oli yhteinen mukavuus. Nyt se on muuttunut niin mahtavaksi yritykseksi, että kaikki kokeet hävittää sen yksinvaltaa ja vallottaa edes

osakaan sen yksinomaisesta voitosta ovat jääneet menestystä vaille huolimatta siitä, että yrittelijöinä on esiintynyt melkoisten kapitaalien omistajia ja tarkkoja asiantuntijoita. Tämän yhtiön rakennusten katon huijulla nähdään sanomalehtipoika, marmoriin veistettynä: sellaisena näet alkoi elämänuransa yhtiön pääosakas ja tirehtöri. Mutta voineeko nykyisillä sanomalehtipojilla olla mitään perustettuja toiveita samalaiseen tulevaisuuteen? Ei. Amerikalainen sanomalehtiyhtiö tekee sen mahdottomaksi.

Samoilla mahdottomuuden tunteilla täytyy latojan katsella „Tribunin” mahtavaa rakennusta tai sanomalehtimiehen katsella „Heroldin” palatsia. Sukkelinkaan lehden toimittaja ei voisi nyt suunnitella ensi luokan lehden perustamista New-Yorkiin tai päästä jo olevan lehden päätoimittajaksi, ellei hän olisi hankkinut itselleen jonkun miljoonanomistajan kannatusta. Jopa kaikkein uusimmissakin kaupungeissa on jo se aika mennyt ohitse, jolloin muutamat latojat ynnä kirjottajat saattoivat yhtyä sanomalehteä julkaisemaan. Puhumattakaan amerikalaisen toimittaja- ja julkaisijaliiton renkaasta, joka on kokonaan ahtaitten yhtiönäkökohtain vallassa, on sanomalehti semmoisenaankin jo tullut suureksi koneeksi, joka vaatii tavattomia kapitaaleja ja joka tavallisesti on kirjallisten ammattimestarien käyttämänä, mitkä tietävät miten yrityksen etunenässä olevia kapitalisteja palvellaan.

Näihin aikoihin pidettiin täydessä purjehduskunnossa olevaa valtameren laivaa hyvin suurena, jos se veti 500 tonnia. Nykyään rakennetaan meillä 1000 tonnin vetoisia laivoja rantavesillä purjehdusta varten.

Joku aika sitten olivat meidän ensiluokan valtamerihöyrylaivat 1200—1500 tonnin kantoiset. Nyt saavuttavat parhaat Euroopan kanssa liikeyhteydessä olevat höyrylaivat 10,000 tonnin kantavuuden. Mutta kapteenien lukumäärä on verrattain vähempi ja heidän olonsa eivät ole muuttuneet suinkaan parempaan päin. Eräällä Atlantin valtameren höyrylaivalla palveleva kapteeni, jonka taitoon ja tarkkuuteen uskotaan puolentoistatuhannen ihmisen henget ja noin kymmenenmiljoonan markan omaisuus, kertoi minulle, ettei hän saa nyt enempää palkkaa kuin ennen muinoin ollessaan pienen purjealuksen päällikkönä. Kaikellaiset entiset voitto-osuudet ja satunnaiset ansiot ovat nyt myöskin heiltä poistetut, samoin ei heillä ole mitään mahdollisuutta tulla joskus sellaisen höyrylaivan omistajaksi, joita he nyt johtavat.

Olipa kuitenkin yhteiskunnallinen rakenne millainen tahansa, puhumatta ehkä suljetuista perinnöllisistä kastilaitoksista, niin on tietysti aina olemassa ihmisiä, jotka tavattomien taipumustensa tai onnellisten sattumusten vuoksi ovat nousseet köyhyydestä rikkauteen ja alhaisesta asemasta ylhäiseen; mutta aikamme mahdollavat virtaukset tekevät sitä yhä vaikeammaksi.

Kaikki on nykyään suunnattuna ei ainoastaan suurten omaisuuksien keskittämiseen, vaan myöskin niiden jatkamiseen. Ei ole enää tietoa ristiretkistä, joihin rikkaat voisivat varojaan upottaa; eivät myös rikkaiden ihmisten tavat ole niin ylellisiä, että heidän varallisuutensa senvuoksi pyrkisi hajoomaan; suurpeluu on tullut pois muodista, ja pörssipeli ei ole niinkään vaarallinen miljoonain omistajille kuin pelkkien tuhansien

omistajille. Osakkeet, obligationit, hypoteekkipaperit, pankkitalletukset ja kaikennäköiset kapitalistien liitot auttavat suur-omaisuuksien suurina säilymistä, jonka ohella myös kaikki nykyiset laitokset ja järjestykset edistävät niiden menestyksellistä käyttämistä teollisiin tarkoituksiin.

Toiselta puolelta tavallinen työläinen tulee yhä enemmän auttamattomaksi, ja yhä vaikeammaksi käy pikku-kapitalistien kilpailla suuryritysten kanssa. Pikku rautatieyhtiöt joutuvat pääyhtiöiden painon alaisiksi; eräs suuri lennätinyhtiö onkin jo ottanut käsiinsä meidän pienet lennätinyhtiömme, ja päästäkseen ostamasta uusia patenteja se suorittaa keksijöille maksuja, jotta nämä eivät keksisi! Englannissa melkein kaikki olutpuodit ovat joutuneet suurten olutpanimojen valtaan, niinkään on rautatiematkustajien ruokkiminen ja juottaminen siirtynyt yhden ainoan suuren yhtiön käsiin, ja Parisissa muuan suur-ravintoloitsija laittelee kaikkialle lukemattomia haaraosastoja ja tukehuttaa siten kaikki muut pienemmät kuppilat. Samoin Amerikassa pojat, jotka myyskentelevät lehtiä ja poltettua mantelia, tekevät tätä kauppaa jo yhtiön puolesta. Yhtiöt suorittavat lähetyksiä ja toimittelevat ihmisten pikkuasioita.

En kiellä, ettei tämä kaikki olisi yleisön eduksi. Tarkotan vaan panna merkille nämä olot. Suuret muutokset tapahtuvat kaikkialla sivistyneessä maailmassa, samallaiset kuin se, joka feodaalisen järjestelmän aikana Euroopassa muutti vapaat maanomistajat vasalleiksi ja teki koko yhteiskunnan raha-hierarkian ja etuoikeuksien alaiseksi. Tuleeko uusi ylimystö olemaan perinnöllistä vai ei, se ei ole mikään tärkeä asia. Sat-

tumasta riippuu kenelle joutuvat jotkin arpajaisvoitot. Mutta että enemmistö saa käsiinsä tyhjiä lippuja, sitä ei kai tarvitse epäillä. Uuden ajanjakson voimat eivät ole vielä saaneet kylläksi aikaa tehdäkseen etuoikeuksien siirtymisen perinnölliseksi, mutta näkyyhän jo päivän selvästi, kun teollinen järjestelmä pakottaa tuhansia työmiehiä tekemään työtä yhdelle isännälle, että isäntien suhde työläisiin tulee olemaan yhden suhde tuhan-teen. Amerikassa ei rakasteta sanaa „isäntä” — „master.” Mutta mitä järkeä on vihata sanaa, kun meillä kuitenkin on juuri sitä mitä tuolla sanalla tarkotetaan? Ihminen, joka antaa minulle työtä uhaten minulle kärsimyksiä ellen ota sitä tehdäkseni, on kaikissa tapauksissa minun isäntäni, sanoinpa minä häntä isännäksi taikka en.

6 LUKU.

Vallitsevien olojen vääryys.

Mukava oppi, jolla todistetaan, että toisten rikkaus ja toisten köyhyys riippuu muuttumattomista luonnonlaeista ja että varallisuuden jaon raaka ja yhä kasvava epätasaisuus ei muka osota laitostemme nurinkurisuutta, täyttää kaiken kirjallisuutemme, sitä saarnataan sanomalehdistössä, kirkoissa, kouluissa ja yliopistoissa.

Maamme on vapauden maa, sanotaan meille; jokaisella kansalaisella on äänestys-oikeus ja jokaisella

on tilaisuus omalla tavallaan onneaan hakea. Talonpojan lapsi voi tulla tasavallan presidentiksi; tämän päivän köyhä lapsukainen voi olla neljänkymmenen vanhana miljoonain omistaja, mutta miljoonanomistajan pojanpoika sen ajan kuluttua kaiken todennäköisyyden mukaan tulee olemaan köyhä. Tarvitseeko vielä tätä enempää mitään toivoa? Kellä vaan on tarmoa, ahkeruutta, älyä ja tarkkuutta, hän kyllä voi päästä varallisuuteen ja kunniaan. Kellä ei taipumuksia ole, hän älköön myös kadehtiko niitä, joilla sellaisia on. Jos toiset paljon saavat, vaikka vähän tekevät, niin se muka tapahtuu vaan siksi, että heillä taikka heidän vanhemmilla on ollut taipumuksia, joiden avulla heidän on ollut mahdollista ansaita omaisuutta. Jos taas toisten on tekeminen paljon työtä ja tyytyminen vähään, niin se muka tapahtuu siksi, että he eivät vielä ole omaa alaansa löytäneet, että he ovat tietämättömiä, raakoja, kyvyttömiä sellaiseen säästäväisyyteen mikä tekisi mahdolliseksi päästä kapitaalın kokoomisen alkuun, — tai siksi, että heidän isillään ei ole ollut tarpeellisia lahjoja. Epätasaisuus varallisuuden jaossa johtuu muka ihmisluonteiden erilaisuudesta, eri ihmisten erilaisista voimista ja taipumuksista. Jos toinen saa tehdä kymmenen tai kaksitoista tuntia päivässä voidakseen nauttia tuhannen markan vuosituloja, silloin kuin toinen, tehden vähän ja helppoa työtä, saapi useita tuhansia, niin se tapahtuu muka vaan siitä syystä, että edellinen lisää yleistä varallisuutta ainoastaan omien jättereittensä voimalla. Hän saa vaan vähän enemmän kuin tavallinen elukka senvuoksi, että ne voimat, joita hän työssään käyttää, eivät laatunsa puolesta juuri

eroa elukan voimista. Hän on vaan yksi jäsen siinä pitkässä työmiessarjassa, joka tekee työtä käskettyä. Toinen sen sijaan esiintyy järjestäjänä, päällikkönä, joka johtaa ja panee käyntiin tuota suurta koneistoa, — jonka on punnitseminen ja tarkkaaminen; joten hänen suurempi palkkansa on seuraus vaan hänen verrattoman paljon korkeammista ja harvinaisemmista sielunominaisuuksistaan ja vielä hänen suorittamansa työn verrattoman paljon suuremmasta tärkeydestä. Eikö sivistyksen pidäkin tulla palkituksi ja eikö taidon pidäkin luoda etuoikeuksia? Mikäpä muuten voisi olla kiihottimena työhön, jota tarvitaan jonkun taidon hankkimiseen, ellei tuo taito tuottaisi etuja? Maksaa Rafaelin ja Rubensin töistä samaa kuin tavallisen lankkumaalarin töistä olisi suurta vääryyttä edellisiä kohtaan; mutta se olisi sitäpaitsi suurten taipumusten ilmeistä sortamista. Varallisuuden epätasaisuuden poistaminen olisi siis muka edistymisen vaikutinten hävittämistä. Tämän epätasaisuuden vastustaminen olisi luonnonlakien vastustamista. Yhtä suurella oikeudella sitten voisimme moittia sitä, että päivät ovat eri pitkiä, että taivaan kuulla on eri kautensa, että on olemassa vuoria ja laaksoja, että on olemassa kuuman ilman vyöhykkeitä ja ikuisen jään seutuja. Ja jos me väkivallalla jakaisimme kaikki varat ihmisten kesken tasan, niin emme sittenkään olisi tehneet mitään hyvää; sillä hetken kuluttua olisi syntynyt yhtä suuri epätasaisuus kuin oli ennen.

Tämmöinen on nyt se oppi, jota alituisen saamme kuulla. Jotkut omistavat sen opin, koska se kutkuttaa heidän itserakkauttaan, vastaa heidän etujaan taikka

toiveitaan; toiset taas omistavat sen siksi, että sitä on aina heidän korviinsa soitettu. Kaikkien valheellisten teorioiden tavalla, jotka ovat laajemmalle levinneet, se sisältää jonkun verran totuutta, mutta se totuus on temmattu irti muista totuuksista ja viety yhteen valheen kanssa.

Veden pumppuaminen laivasta, joka on saanut pohjavuodon, on toivotonta työtä; mutta siitä ei saa tehdä sitä johtopäätöstä, ettei siis reikiä tarvitsekaan yritellä tukkia ja vettä laivasta ammentaa. Ei auta kieltää, että nykyisissä oloissa varallisuuden epätasaisuus pyrkisi entiselleen, vaikka se olisi väkijoukosta lyhyemmäksi ajaksi saatu tasaiseksi; mutta tuo ei todista, että muka ne syyt, jotka epätasaisuuden vaikuttavat, olisivat mahdottomat muuttaa. Ei voi myöskään väittää, että vallitseva varallisuuden epätasaisuus riippuisi erilaisuudesta ihmisten voimissa ja taipumuksissa. Olen tuntenut sangen sukkelia ja myös sangen hitaita latojia; mutta se, joka oli näkemistäni latojista kaikkein sukkelin, ei kuitenkaan voinut latoa kahta kertaa nopeammin kuin hitain ja minä suuresti epäilen tokko muissakaan ammattiteissa olisi aivan suuria eroavaisuuksia olemassa. Tavallista kokoa olevien ihmisten välillä noin seitsemännen tai vaan kuudennen osan erotus pituudessa katsotaan suureksi erotukseksi, ja jättiläisistä pisin tuskin olisi neljäkkään kertaa pitempi kuin kaikkein pienin lintukotolainen mitä koskaan on tunnettu; ja onpa epäilyttävää, että asiaa tarkkaavaisesti punnitessa voisi henkisessä suhteessa havaita suurempaa erotusta ihmisten välillä kuin ruumiillisessa.

Mutta meidän keskellämme ovat kuitenkin toiset jo satakin miljoonaa kertaa rikkaampia kuin toiset.

Että sen, joka tuottaa, täytyy saada, ja sen, joka säästää, täytyy koota, se on sopusoinnussa järjen ja luonnollisen järjestyksen kanssa. Mutta vallitsevaa varallisuuden epätasaisuutta ei voi tällä perustuksella pitää oikeutettuna. Oikeastaan, voineeko monestakaan suuresta varallisuudesta totta puhuen sanoa, että ne olisivat vanhurskaan työn hedelmiä? Ovatko ne useinkaan sellaista rikkautta, jota olisivat tuottaneet niiden haltijat tai ne, jotka haltijoilta saivat? Eikö niiden luomiseen ole vielä jokin muukin seikka vaikuttanut paitsi suuri taito ja ahkeruus? Nämä ominaisuudet vaikuttavat vaan alussa, mutta milloin ihmisten käsissä jo on miljooneja, silloin heidän asiaansa edistävät jotkin monopoolit, jotkin muiden tuottamien rikkauksien anastukset. Usein puuttuu kokonaan ahkeruuden, taidon ja tarkkuuden ominaisuuksia, ja päävaikutus on vaan onnistumisella tai häikäilemättömyydellä keinojen valitsemisessa.

Muuan tuttavani kuoli tuonottain San-Franciskossa jättäen jälkeensä kahdenkymmenen miljoonan perinnön. Perijöitä haetaan paraikaa Englannissa. Olen tuntenut paljon ihmisiä, jotka ovat ahkerampia taitavampia ja elämässään yksinkertaisempia kuin hän oli, mutta jotka eivät ole jälkeensä jättäneet tai eivät tule jättämään ropoakaan. Ei hän ollut ahkeruudella varojaan ansainnut, ei taidolla eikä kieltäymyksillä. Hän ei ollut tuottanut sitä enempää kuin hänen onnelliset englantilaiset perillisensä, jotka nyt saavat tyhjääntoimittamisessa viettää koko loppu-ikänsä. Hän joutui

rikkaaksi senvuoksi, että oli joskus maailmassa ottanut haltuunsa San-Franciskossa maa-alan, mikä kaupungin kasvaessa oli noussut tavattomaan hintaan. Hänen rikkautensa ei ole sitä mitä hän oli ansainnut, vaan sitä, mitä yksinomainen oikeus tähän maa-alaan teki hänelle mahdolliseksi anastamaan muiden ihmisten tuottamasta varallisuudesta.

Samoin kuoli äskettäin Pittsburgissa muuan henkilö, joka jätti jälkeensä viidentoista miljoonan perinnön. Hän saattoi olla ahkera tai laiska, säästäväinen, taitava tai mitä tahansa, mutta ei minkään sellaisen ominaisuuden avulla hän ainakaan rikkauksiaan ollut saanut. Hän tuli rikkaaksi vaan senvuoksi, että oli oleskellut Washingtonissa ja ymmärtänyt saada aikaan kongressin päätöksen, joka „Amerikan työn suojelemiseksi europalaista tulvaa vastaan” antoi hänelle tilaisuuden nauttia edut kuudenkymmenen-prosenttisesta tullista. Kuolemaansa saakka hän pysyi ankarana suojelestullien kannattajana ja ilmaisi aina pelkoansa, että vapaa kauppa on kerran hävittävä Amerikan „orastavan teollisuuden.” Päivän selvää on, että ne 15 miljoonaa, jotka tuo orastava teollisuus hänelle oli tuottanut, eivät mitenkään ole pidettävät hänen puoleltaan tapahtuneena tuotannon lisänä. Noissa rahoissa ilmenee vaan etuoikeus, minkä hän oli saanut tullitariffista; se oli hankkinut hänelle mahdollisuuden anastamaan toisten ihmisten työansioita.

Tämä yksinoikeus, anastus ja ryövääminen ilmantuu, kuten tutkimus näyttää, yhtenä kaikkein tärkeimmistä suurten rikkauksien synnyttäjästä.

On kaksi lajia ihmisiä, jotka aina puhuvat suurista omaisuuksista niinkuin ne olisivat seurauksia vaan kapitaaliln luontaisesta kasvukyvystä: ihmiset, jotka väittävät, että olemassaoleva yhteiskunnallinen järjestys on täysin hyvä, ja ihmiset, jotka haukkuvat kapitaalia ja vaativat kaiken koron lakkauttamista. Edellisten ihmisten silmissä esiintyy rikkaana miehenä ennen kaikkea sellainen henkilö, joka säästäen ansaitsemiansa varoja, panee nämä säästetyt varansa tuotantoa edistävään liikkeeseen ja rikastuu siten kapitaalinsa luontaisen kasvamisen kautta. Jälkimäiset ihmiset taas tekevät laskuja, kuinka paljon markka kasvaisi korkoa koron päälle sadan vuoden kuluttua, ja sitten sanovat, että pitäisi poistaa prosentti, niin kyllä kaikki suuret rikkaudet häviäisivät.

Luulen kuitenkin, että olisi vaikea löytää ainoatakaan esimerkkiä suuresta omaisuudesta, joka olisi todella syntynyt kapitaaliln lainmukaisista ja ahkeruudella kokoon säästetyistä korøista.

Rotschildien suunnaton omaisuus johtaa alkunsa aarteista, joita Hesssenin maakreivi sai myymällä kansansa Yrjö III:lle. Omaisuuden alkuna olivat veritrahhat, jotka pikku tyranni sai isolta tyrannilta omien alamaistensa hengen hintana. Omaisuus on nykyisiin suunnattomiin määriinsä kasvanut niiden lainojen avulla, joita europalaiset kuninkaat ovat saaneet alamaistensa pitämiseksi kurissa ja hävittävien sotien toimeenpanemiseksi keskenään. Sitä voi yhtä vähällä syyllä pitää työn ja kapitaaliln luomana, kuin niitä summia, joita nyt Englanti kiristää köyhyyden rasittamilta egyptiläisiltä talonpojilta saadakseen prosent-

tinsa kedivin ottamista lainoista, jotka tämä on tuhlanut palatseihin, huvialuksiin, haaremiin, tanssiaisiin ja jalokiviin.

Kaikista rikkaimman englantilaisen, Westminsterin herttuan tavaton omaisuus on kokonansa anastuksen tuotetta. Siinä ei ole hänen eikä hänen edeltäjiensä työtä enempää kuin niissä tavattomissa rikkauksissa, jotka syntyivät Venäjällä, silloin kuin venäläiset hallitsijat palkitsivat suosikkejaan lahjottamalla heille tuhansittain venäläisiä talonpoikia. Jokin englantilainen jo kauan sitten kuollut kuningas oli lahjottanut jollekin nykyisen Westminsterin herttuan edeltäjälle erään maa-alan, mikä on nyt joutunut Lontoon kaupungin sisäpuolelle, — toisin sanoen, palkitsi hänet etuoikeudella, jota tyhmä englantilainen kansa tähän päivään asti yhä tunnustaa ja joka antaa nykyiselle herttualle mahdollisuuden anastaa niin ja niin monen tuhannen nykyään elävän englantilaisen työansiosta niin ja niin paljon.

Samaten ovat nuo tavattomat englantilaisten olut- ja viinakauppiaitten omaisuudet syntyneet pääasiassa yksinoikeuksien, aksiisien ja liikkeenkeskityksen kautta.

Tai, Amerikan pohattoihin jälleen kääntyäksemme, katsokaamme esimerkiksi Astorien suunnattomia rikkauksia. Se on suurimmaksi osaksi samallaista toisten ansion anastusta kuin Westminsterin herttuan ja muiden englantilaisten maanomistajain. Ensimmäinen Astor oli tehnyt jonkinlaisen välipuheen hänen aikanaan eläneiden ihmisten kanssa, ja tämän välipuheen nojalla nyt hänen lapsillaan on oikeus pitää veron-

alaisena uutta sukupolvea, — riistämään melkoista osaa työansiosta monilta tuhansilta nykyisen New-Yorkin asukkailta. Tämän omaisuuden pääsynnyttäjänä ei ollut tuotanto eikä säästäväisyys. Ei yksikään ihmisolento voi tuottaa tai säästää maata. Jos kaikki Astorit olisivat jääneet Saksaan, josta olivat tulleet, tai ellei mitään Astoreja olisi milloinkaan ollut olemassa, olisi New-Yorkin maa-ala samalla paikalla missä se nytkin on ja laadultaan samallaista kuin se silloin oli.

Entäs Vanderbiltin suuri omaisuus? Ensimmäinen Vanderbilt oli laivuri, joka kovalla työllä ansaitsi rahaa ja säästeli sitä. Mutta ei työ eikä säästäväisyys ole antaneet hänelle mahdollisuutta saada kokoon niin suurta omaisuutta, vaan ryöstö ja anastus. Haalittuaan kokoon kylläksi rahaa hän alkoi sitä käyttää kuin keppiä, jolla pieksi ihmisistä heidän työansionsa. Hän tukahutti kilpailevia yhtiöitä ja anasti käsiinsä kokonaisuina höyrylaivalinjoja, sitten kävi käsiksi rautateihin, samoja keinoja käyttäen. Vanderbiltien omaisuus on saanut alkunsa työstä ja säästäväisyydestä yhtä vähän kuin merirosvojen maahan kätkemät aarteet ovat työn ja säästäväisyyden tuloksia.

Taiikka sitten Gouldin suuri omaisuus! — Alkunsa se on kyllä voinut saada hänen erikoisesta ahkeruudesta ja tarkkuudesta. Mutta eivätpä ne nuo ominaisuudet ole tehneet häntä satojen miljoonain isännäksi, vaan rautatieyhtiöt, tuomarien ja lainsäätäjien lahjoomiset, työnseisähdysten ja sopimusten toimeenpaneminen, joiden tarkoituksena on ollut pörssi-

arvojen ja tavarankuljetusmaksujen nostaminen ja alentaminen.

Samaa voi sanoa niistä suunnattomista varoista, joita ovat luoneet Tyynen valtameren rautatiet. Ne ovat syntyneet lahjotun kongressin runsaista kansan rahojen jakemisista, kaikellaisten Crédits Mobiliers'ien ja muiden samantapaisten yhtiöiden puuhista, ne ovat syntyneet monopoolien, anastusten ja petosten avulla. Samaa voi sanoa monen monien yhtiöiden omaisuuksista, jotka ovat syntyneet muka tarkoituksessa suojella kotimaista teollisuutta „europalaisia polkuhintoja vastaan.”

Entä esimerkiksi omaisuudet, jotka ovat hankitut onnistuneilla patenteilla! Nekin, samoin kuin omaisuudet, jotka ovat johtuneet maan hintojen kasvamisesta perustuvat kokonaan yksinkertaiseen ja selvään monopooliin. Ja olkoon sivumennen huomautettu, että enimmissä tapauksissa patenteista rikastuvat aivan toiset henkilöt kuin keksintöjen tekijät itse.

Kaikissa suurissa omaisuuksissa ja erittäinkin melkein kaikissa hankinnoissa, joiden tuloksena ovat suuret omaisuudet, voidaan havaita näitä monopoolin, ryöstön, petoksen ja keinottelun alkeita. Erään Yhdysvaltain kaikkein suurimman käsiteollisuus-yhtiön johtaja sanoi minulle joku aika sitten: „Emme me tavallisilla liikeasioillamme ansaitse niinkään paljon; mutta me ansaitsemme siellä, missä onnistumme saada liikkeemme monopoolin alaiseksi.” Ja tämä pitää minun luullakseni paikkansa aivan yleisesti.

Huomatkaa kuinka suurta osaa omaisuuksien luomiseen on ottanut, ja Yhdysvalloissa yhäkin ottaa,

maa-arvojen kasvaminen. Tässä meillä kaikitenkin on tekemistä yksinkertaisen ja selvän monopoolin kanssa. Jos maa kasvaa arvossa, niin ei se tapahdu siksi, että sen omistaja jotain sen arvoon lisäisi. Hän on voinut olla milloinkaan sitä edes näkemättä, jopa vastustaa kaikkia sen parannuksia. Hän itse on voinut, kuten asianlaita usein onkin, elää jossakin kaukaisessa kaupungissa tai vieraassa maassa. Maan hintojen kasvaminen yksinkertaisesti ilmaisee vaan sitä, että maan omistajat, omistamalla sitä, mikä on ollut olemassa ennen kuin ihmistä vielä olikaan, ovat tilaisuudessa ottamaan haltuunsa suuren osan muiden ihmisten työn luomasta varallisuudesta. Tarkastakaapa siis, miten rikkauksien keskittymistä tunnottomien ihmisten käsiin edistävät monopoolit ja tullitariffiemme sekä verojärjestelmämme tuottamat voitot; tarkastakaa, miten rikkauksien keskittymistä edistävät yksityiset rautatiet (jotka ovat monopoleja jo itse olemukseltaankin), sähkölennätin-yhtiöt, valaistus, vesijohto ja muut sellaiset yritykset; tarkastakaa, kuinka suuria omaisuuksia auttavat luomaan rautatietariffit, kaikellaiset teollisuuden harjottajain liitot ja syndikaatit, heidän työnsulkunsa, pörssikeinottelunsa ja tuhlaavainen, viime tingassa kansan suoritettavaksi joutuva taistelunsa kilpailijoita vastaan, niin teille kaikissa tapauksissa selviää, että epätasaisuus varallisuuden jaossa riippuu melkoisessa määrin suoranaisestä ryöstöstä; että syy siihen miksi paljon työtä tekeväiset saavat vähän, ja vähän työtä tekeväiset saavat paljon, on suureksi osaksi seuraus toisten työnantajan joutumisesta tavalla tai toisella toisten taskuihin.

Se seikka, että jotkut henkilöt tuon tuostakin pääsevät niiden riveistä, jotka saavat vähemmän kuin ansaitsevat, niiden riveihin, jotka saavat enemmän kuin ansaitsevat, ei suinkaan oikeuta sellaista asiain tilaa enemmän kuin oikeuttaisi esimerkiksi merirosvoutta se seikka, että kauppalaivojen merimiehet ovat joskus muuttuneet merirosvoiksi ja ottaneet osaa merirosvouden etuihin, ja todistaisi, ettei mihinkään toimenpiteisiin tämän rosvouden poistamiseksi tarvitse ryhtyä.

En minä moiti rikkaita enkä tätä puhuessani tahdo herättää kateutta tai vihaa heitä kohtaan; mutta haluten saada selvän käsityksen yhteiskunnallisista pulmakysymyksistä meidän on paneminen merkille se tosiasia, että jos muutamilla ihmisillä on mahdollisuus saavuttaa niin suurta rikkautta toisten jäädessä niin suureen köyhyyteen, niin se riippuu monopoleista, joita me sallimme ja luomme, etuoikeuksista, joita annamme toisille ihmisille toisten kustannuksella, kiskomisista, joita pyhitämme laeillamme ja yleisellä mielipiteellä. Jos katsahdamme ympärillemme ja panemme merkille miten monopoolit, kiskomisiet ja ryöstöt myötävaikuttavat kaikkien tai melkein kaikkien omaisuuksien syntymiseen, niin ensinkin meille käy selväksi niiden ihmisten suuri epärehellisyys, jotka meille saarnaavat, ettei yhteiskunnallisissa oloissa mitään vääryyttä ole ja että epätasaisuus varallisuuden jaossa muka syntyy meidän luontaisesta erilaisuudestamme, ja toiseksi me ymmärrämme, kuinka järjätön on niiden väite, jotka sanovat kapitaalia yhteiskunnan viholliseksi, ja ehdottavat pakollisia lain toimenpiteitä rikkauksen kokoomista vastaan. Kapitaali on hyväksi, ja ka-

pitalin omistaja on huolellinen yhteiskunnan jäsen, ellei hän ole samalla kertaa monopoolin omistaja. Voimme vaaratta sallia jokaisen tulla niin rikkaaksi kuin hän suinkin saattaa, jos hän vaan tällöin ei riistä muita.

On olemassa raskasta vääryyttä nykyisissä yhteiskunnallisissa oloissa, mutta tämä vääryys ei ole mitään ihmisluonteesta semmoisenaan riippuvaa tai niiden yhteiskunnallisten lakien tuottamaa, jotka ovat yhtä paljon kuin muutkin luonnonlait Jumalan lakeja. Vääryys riippuu sellaisesta huonosta järjestyksestä, minkä korjaaminen on täysin vallassamme. Ihanteellisena yhteiskunnallisena järjestyksenä ei ole semmoista järjestystä pidettävä, jonka vallitessa jokainen saisi yhtä paljon varoja kuin toiset, vaan sellaista, jonka vallitessa jokainen saa niin paljon kuin hän on myötävaikuttanut yhteisen varaston kokoamiseen. Ja yhteiskunnan ollessa siten järjestettynä on työhalua ja intoa oleva ei ainoastaan yhtä paljon vaan verrattoman paljon enemmän kuin ennen. Jotta ihmiset tulisivat uutterammiksi ja paremmiksi, taitavammiksi työmiehiksi ja etevämmiksi kansalaisiksi, täytyy jokaiselle turvata hänen työnsä hedelmät, eikä ensin koota kaikki yhteen läjään ja sitten alkaa jakelu, jonka jälkeen toisilla ilmaantuu olevan paljon enemmän kuin minkä olisivat voineet ansaita ja toisilla ei mitään.

7 LUKU.

Onko maailmamme maailmoista paras?

On niitä useita eri maailmoita samankin taivaan kaaren alla. New-Yorkiin saapuva matkailija, joka taskut täynnä rahaa pysähtyy ensi luokan ravintolaan, näkee yhdenlaisen New-Yorkin. Mies, joka sinne tulee taskussaan ainoastaan jokunen markka ja yöpyy markan maksavaan yöpaikkaan, näkee toisen New-Yorkin. Mutta on niitä vielä viidenkymmenenkin pennin yöpaikkoja, ja on ihmisiä, joille sellaisetkin yöpaikat tuntuvat kalliilta.

Tuoksuavaa puistokatua myöten, heleässä toukokuun päivänpaisteessa, ratsastaa englantilaisen juoksijan selässä rautatiekuninkaan tytär; hänen komea pukunsa hulmuu kauniisti tuulella, ja hänen pikenttinsä, asianomainen ratsuhattu päässä, pitkävartiset kiiltoaappaat jalassa ja yllänsä loistava ratsupuku ajaa hänen perässään, kunnioittavan välimatkan päässä, yhtä upealla, puhdasrotuisella, rajusti kuolaimiaan pureksivalla hevosella. Neitiä vastaan ajaa nopeassa ravissa suuren pörssipelaajan poika, englantilaiseen tapaan hypähdellen satulassa, englantilaista piiskaa keskikohdalta pidellen; hän kohottaa hattunsa neidin päännyökkäykseen. Tuossa tervehtii neitiä jalosukui-nen herra, joka ajaa yksinistuttavissa avovaunuissa, takanaan livreehen puettu lakeija, joka pitää käsiään ristissä rinnan päällä; hänen esivanhempansa olivat Saksasta siirtyneitä puutarhureja, ja heidän entinen

puutarhansa, jossa nyt on korkeita rakennuksia, tuottaa kreivillisiä tuloja. Pehmeässä, lämpöisessä ilmassa kuuluu metsästystorven toivotus, ja esille ajaa klubin nelivaljakko lakeijoihin, täynnänsä komeapukuisia, nauravia ihmisiä, joille elämä tanssijaisineen, huviretkineen, teattereineen, kiemmailuineen ja matkustuksineen tuntuu loppumattomalta juhlapäivältä, jonka kestäessä voisi yltäkylläisyyteen kyllästyä, ellei yhä uusia ja uusia huveja keksittäisi.

Kuinka toisella on tämä loistava maailma verrattuna sen vanhan naisen maailmaan, joka aamusta iltaan istuu tomuisella kadulla omena- ja vehnäskorinsa ääressä; verrattuna niiden tyttöjen maailmaan, jotka kaikki päivät seisovat puotitiskin takana tai kutomakoneen ääressä; jotka loppumattomien tuntien vieressä kumartuvat ompelukoneittensa ylitse tai iltasin menevät kadulle ruumistansa kaupittelemaan!

Kerran iltasella kävelin New-Yorkin pääkatua myöten ja erään komean palatsin luona tapasin muutama kelpo ystäväni, jota olin tuntenut jo Kalifornian ajoilta asti, silloin kuin hänellä amerikankielellä puhuen, ei ollut taskussaan milloinkaan muuta kuin pari dollaria kilisemässä. Toista oli nyt. Maksaessaan kalliit sikarit, joita me poltimme, hän veti taskustaan esille kokonaisen tukon seteleitä. Hän asui eräässä New-Yorkin parhaimmista hotelleista, kaupungin ensimmäinen räätäli ompeli hänen pukujansa, ja päivällistä ei hänelle kelvannut valmistamaan muu kuin kaupungin paras ravintola. Hän kertoi minulle kaikellaista suurista yrityksistä, joissa oli osakkaana, ja puhui miljoonista aivankuin olisi pikku kiviä käsissään pidellyt.

Kunhan kenellä vaan on oveluutta, huomautti hän, niin kyllä hän suuria asioita käsittelee yhtä helposti kuin pieniäkin: kun joudutte tekemisiin suurten liikkeenharjoittajien kanssa, niin ymmärrätte, etteivät nämä ole lainkaan toimeliaampia kuin muut ihmiset. Poliitikasta hän oli sitä mieltä, että tärkeintä on vaan omistaa ystäviä siellä missä tarvitaan. Kun maata kerran pitävät hallussaan kaikellaiset yhtiöt, niin on tyhmä se, joka sellaisia yhtiöitä välttää. Mitä taas kansaan tulee, niin paljonko se asioita ymmärtää? Sanomalehdistö johtaa kansaa, mutta raha johtaa sanomalehdistöä. Parempi on juosta ajokoirain kanssa kuin joutua kiinni jänisten mukana . . .

Me erkanemme, mutta käännöksessä tervehtii minua muuan toinen tuttavani. Hänen juttelunsa kiinnittää mieltäni ja minä saatan häntä, välittämättä omasta tiestäni, sillä paha olisi häntä viivyttää: jo kahdelta aamua on hänen nouseminen työhönsä. Hän oli yrittellyt lukea „Edistystä ja Köyhyyttä”, mutta siihen ei sanonut olleen tilaisuutta muuta kuin silloin tällöin ja sellaisessa melussa — sillä hän asui kahdessa huoneessa suuren lapsilauman kanssa, joita äiti ei päästänyt ulos, kun pelkäsi niiden oppivan siellä kaikellaista paha, — joten hänen oli ollut hyvin vaikea käsittää kaikkia kirjan paikkoja. Hän oli leipuri ja työskenteli päiväpalkalla sangen hyvässä paikassa, nimittäin ravintolassa, missä työtä ei tehty kuin 12 tuntia päivässä. Useimpain leipurien hän sanoi olevan työssä 14, jopa 16:kin tuntia vuorokaudessa. On leipomoja, joissa voi kestää ainoastaan kaikkein tottuneimmat leipurit ja nekin sentään ovat tuontuostakin pakotetut jättämään työnsä, tai

antautumaan juopotteluun, jotta kestäisivät paremmin. Muutamissa leipämyymälöissä hän kertoi käytettävän todella hyviä jauhoja, mutta hinta onkin sitten sen mukaan ja ostajina esiintyy vaan rikkaita ihmisiä. Tavallisimmissa leipomoissa on asian laita sellainen, että jauhoista on ennen käyttämistä seulottava madot erilleen. Voin laatu on perin huonoa. Hän kuului leipurien ammattikuntaan ja he koettavat kaikin voimin saada jokaisen leipurin siihen liittymään; mutta vaikeinta on näyttänyt olevan saada liittymään niitä leipureja, joilla olisi juuri enintä hyötyä siitä, eli joilla on kaikkein pisin työpäivä. Nämä näet tylsistyvät pitkän työpäivänsä vaikutuksesta ja kadottavat kaiken halun henkiseen ponnistukseen. Kerran hän sanoi koettaneensa hankkia panna pystyyn itsenäisen liikkeen; he vaimonsa kanssa saivat monien kieltäymysten jälkeen kootuksi muutamia satoja dollareja ja perustivat pienen kaupan. Mutta hänellä ei ollut varoja ostaa itselleen jauhattajaliiton osaketta, johon liittoon kuului leipomojen isäntiä ja jonka tarkoitus oli hankkia halvasta jauhoja osakkaille; — hän ei siis voinutkaan kestää kilpailua, menetti kaiken omaisuutensa ja sai luvan jälleen ruveta leipomaan päiväpalkasta. Tästä asemasta ei hänellä ollut mitään toiveita koskaan päästä, ja hän sanoi joskus tuntuvan siltä kuin yhtä mielellään suostuisi olemaan orjana. Perhettä lisääntyä yhä ja sen elättäminen käy päivä päivältä yhä kalliimmaksi. Vapusta alkaen on lisätty kortterihyyryä kahdella dollarilla. Vaimo oli mennyt työnjohtajan puheille valittamaan, ettei palkkaa lisätä vaikka menoja enennetään. Mutta tämä ei ollut sanonut voivansa

asiaan mitään, koska talot olivat nousseet hinnassa ja siis hyyrymaksujenkin piti nousta. Sanoi tuollaisten valitusten johtuvan siitä, että työkansa ei elä varojensa mukaan vaan pyrkii saamaan kaikkea mitä näkee muilla ihmisillä olevan. Terveenä ja kylläisenä sanoi voivan pysyä pelkällä kaurapuurollakin, ja kun sitä vaan syötäisiin, niin ei muka olisi mitään syytä valituksiin talonisäntiä vastaan.

Amerikasta Europaan lähtee näinä kevätpäivinä niin paljon ihmisiä, että on vaikea saada pilettejä hyttiipaikkaan, vaikka tilaisi kokonaista kuukautta jopa kah-takin ennen. Komeiden, tilavien herraskartanoitten ovet lyödään pian salpaan, sillä niiden asukkaat ovat lähtemässä Europaan, meren rantamille tai vuoristoihin. „Täytyy lähteä, kun kaikki muutkin lähtevät”, sanovat he. Mutta eivätpä suinkaan kaikki lähde. Pari, kolme miljoonaa ihmistä jää tänne New-Yorkiin kuumuuteen tukahtumaan. Väen paljoudesta kiehuvien talojen ovia ei lyödä kesän ajaksi salpoihin; jokainen akkuna, jokainen ovi avataan selko selälleen, että hengitys kävisi helpommaksi. Likasilla kaduilla tulee liikkumaan köyhää kansaa ja kampaamattomien lasten leikit tulevat täyttämään ne melullansa. Nämä lapset eivät ole milloinkaan nähneet peltojen vihriää eivätkä kuulleet laineiden loiskinaa, lukuun ottamatta niitä harvoja, jotka ovat päässeet mukaan joihinkin hyväntekevien seurain toimeenpanemiin retkeilyihin. Väsyneet äidit rupeavat rauhottelemaan itkeviä lapsiaan, jotka kituvat huonosta ruuasta ja pilaantuneesta ilmasta, ja kurjuus ja köyhyys, mitkä ovat talvella piilossa, tulevat joka askeleella näkyviin.

Tämän tapaisessa kaupungissa toisten ihmisten maailma eroaa toisten ihmisten maailmasta ehkä enemmän kuin Jupiter eroaa Marsista. On maailmoja, joille me ummistamme silmämme, joita koetamme olla ajattelematta, joita pelkäämme jo kaukaa, ja kuitenkin niissä elää ihmisiä, — maailmoita, joissa pahe on hyveen asemassa, joista toivo näyttää olevan ainiaaksi karkotettuna, joissa vallitsee pohjaton alennus ja loppumattomat kärsimykset, eläimellinen raaistuminen ja mieletön julmuus.

„Miksi he vaativat leipää?” kysyi viaton ranskalainen ruhtinatar, silloin kuin Versailles'in hovin pihalla julmistuneet joukot melusivat. „Jos heillä ei ole leipää, niin miksi he eivät syö piirakoita?”

Mutta eipä tuo herttainen ruhtinatar ollut sittenkään tyhmistä tyhmin, vaikka ei ollutkaan eläessään kuullut, että piirakat eivät ilmesty ihmisille heti kun niitä halutaan. „Miksi köyhät eivät tule ahkeroiksi, hyviksi, viisaiksi ja hillityiksi?” kuulee aina rikkaissa taloissa kyseltävän, kun puhe tulee alempien luokkien asemasta. Mitä on tämä muuta kuin sama ruhtinattaren kysymys? Ahkeruus, hyveet, viisaus, itsensä hillitseminen eivät ole juuri luonnollisia seuralaisia köyhyydelle.

Suuri on se tyytyväisyys omaan itseensä, mikä näyttäytyy kaikkialla kirjallisuudessa ja ajatusmaailmassa. Tämä maailma, missä me ja aikalaisemme asumme, me kristityt, Amerikan kansalaiset muka muodostamme ainakin yhteiskunnallisten laitosten puolesta jotakuinkin juuri sellaisen maailman, jommoiseksi Kaikkivaltias on sen ajatellut.

Muutammat sanovat suoraan, että asian laita on sellainen, toiset ovat vaan itsekseen sitä mieltä, mutta kaikkialla on sama henki toisessa taikka toisessa muodossa vallalla. Ken väittää, että köyhyys ja ahneus voidaan ainiaaksi karkottaa maailmasta, sitä pidetään niissä piireissä, jotka ylpeilevät sivistyksestään ja kulttuuristaan, haaveilijana, melkein vaarallisena mieli-puolena.

Tosin vanha ajatus, että muka kaikki yhteiskunnallisissa oloissa olisi Jumalan säätämää, että rikkaus on aijottu muutamille ja köyhyys enemmistölle, hallitusvalta toisille, toisille orjuus, on kadottamassa merkityksensä ihmisten ajatuksissa, mutta sen sijalle astuu toinen ajatus, joka palvelee samaa tarkotusta. Meille sanotaan tieteen nimessä, että jos jokin yhteiskunnallinen parannus on mahdollinen, niin se on mahdollinen ainoastaan rodun vähittäisen kehityksen kautta, jolloin päävaikuttimena esiintyy ankara taistelu olemassa-olosta, että — kuten muuan kirjailija sanoo — „ainoastaan valiojoukko, yhteiskunnan kerma, saattaa kohota siihen hengen korkeuteen, missä järki ja omatunto voivat täysin hallita alempia vaikuttimia”, että tavallisena saavutuksena, mihin harvoja poikkeuksia lukuun ottamatta yleensä voidaan kohota, on parhaassa tapauksessa tilaisuus elää elämänsä kunnialla loppuun, maksaa velkansa, auttaa jaloilleen kolme neljä lasta ja siihen päättää tilinsä. Mitä tulee „ihmiskunnan hyvänte-kijöihin” ja niihin, jotka tahtoisivat „poistaa köyhyyttä”, niin sellaisiin hän suhteutuu samalla ylenkatseella kuin yhdeksäntoistasataa vuotta sitten kirjanoppineet ja fariseukset suhtautuivat sitä haaveilevaa yhteiskun-

nan parantajaa kohtaan, minkä he sitten ristiinnautsivat.

Kaikkein tällaisten teorioiden pohjana on itsekkyyks, joka estää pääsemästä perille siitä, mihin oikeus ahneuden kokoamiin rikkauksiin perustuu, ja vaikeus tai haluttomuus tunnustaa sellaisen maailman mahdollisuutta, missä olot olisivat toisellaisia.

„Toinen puoli maailmaa ei tiedä miten toinen puoli elää” voi sanoa paremmin yläluokkaan kuin alaluokkaan nähden. Siihen, mikä ihmisiä miellyttää, he pyssäytyvät mieluummin kuin siihen, mikä heitä ei miellytä. Puotineiti nauttii romaanista, joka kertoo sen ja sen lordin rakkaudesta siihen ja siihen ladyyn, aivan samoin kuin katulapsi nauttii nähdessään makeisia puodin ikkunassa, tai kuin nälkäiset ihmiset pito-kuvauksista, tai köyhät odottamatta saaduista rikkauksista. Mutta kärsimykset enimmäkseen ovat yhteiskunnassa näkymättömiä. Hyvin puettut kulkevat pääkatuja, rääsyyiset sivukatuja. Hyvin puettua ihmistä kuunnellaan hartaasti siellä mistä hän heitettäisiin ulos jos olisi rääsyyissä. Ja juuri se osa yhteiskuntaa, jolla on täysi syy olla tyytyväinen oleviin oloihin, hallitsee sanomalehdistöä, kirkkoa, koulua, ja sepä levittääkin ylt’ympäriinsä omaa luomaansa mielipidettä, että se maailma, missä me asumme, on nykyisissä sivistysoloissaan juuri sellainen miksi Luoja sen on ajatellut.

Mutta katsahtakaapa ympärillenne. Joka paikassa sivistysmaailmassa lepää kauneus, loisto ja kunnia näännytettyjen ja poljettujen ihmisolentojen hartioilla.

Puhumattakaan Saksasta, Ranskasta tai Englannista on asianlaita sama täällä Amerikassakin, missä

europalainen sivistys kehittyi uuden mannermaan vaapaalla pohjalla, missä ei ole kuninkaita, ei pysyviä armeijoita, ei jälkiä feodaalisesta maaorjuudesta, missä kansallinen olemassaolo alkoi juhlallisella julistuksella ihmisoikeuksien tasa-arvoisuudesta ja synnynnäisyydestä.

Panen tähän sanomalehti uutisen, joka melkein ensimmäisenä sattui silmiini, sillä en minä koeta saada värejä sakeammiksi:

„Margareta Hickey, kolmenkymmenen ikäinen nainen, tuli joku päivä sitten New-Yorkiin Bostonista seitsenviikkoisen lapsen kanssa. Hän koetti saada itselleen työtä, mutta menestyksettä. Lauantai-iltana hän asetti lapsen muutama kello eräällä kadulla kaupungin laitapuolella. Puoliyön aikaan ilmestyi keskuspoliisiasemalle ja ilmotti kadottaneensa lapsensa, sanoen kadottaneensa sen viereisellä kadulla. Sillä välin löysi lapsen muuan poliisi-upseeri. Äiti pidätettiin, saatettiin raastupaan ja lähetettiin kuudeksi kuukaudeksi vankilaan.”

Aamuin ja illoin, päivänä toisensa jälkeen, rauhan- ja hyvinvoinnin aikana saamme sanomalehdissä lukea samallaisia uutisia, vieläpä pahempiakin. Olemme niihin niin tottuneet, ettei huomiomme niihin erityisesti pysähdy eikä ajatuksemme niistä herää. Tiedämme mikä on oleva tuon Margareta Hickeyn ja hänen lapsensa kohtalo, jotka lähetettiin kuudeksi kuukaudeksi vankilaan. Parempi olisi heille ja parempi koko yhteiskunnallekin, jos he suoraan olisivat upotetut mereen niinkuin upotamme kissoja ja sokeita kissanpoikia; mutta moiset uutiset ovat niin tavallisia, ettem-

me pane niihin enempää huomiota kuin uutisiin jostakin kilpaammunnasta tai tietoihin seuraelämän tapahtumista, viimeisestä oopperasta, näytelmästä, jostakin avioerojutusta niiden ja niiden välillä, tai siitä suuresta kysymyksestä, jota Amerikan kansa ensi vaaleissa tulee ratkaisemaan, nimittäin kysymyksestä tuleeeko kansanvaltaisten virkamiehet pääsemään tasavaltaisten paikkoihin vai eivät.

Joku aika sitten luin muutamassa sanomalehdessä kertomuksen erään oikeuskunnan toimeenpanemasta kahdenvuotiaan lapsen kuoleman syyn tutkimisesta „itse paikalla.” Haisevassa huoneessa ei ollut mitään muuta kuin rikkinäinen tuoli, likainen vuode ja tyhjä viinapullo. Vuoteella makasi ilman mitään hoitoa nuori tyttö, tuolilla röhjötti kuorsaten humaltunut isä. „Kauhun valtaamana” sanotaan kertomuksessa „oikeuskunta pani kokoon asianomaisen pöytäkirjan ja kiirehti jättämään tämän paikan.” Niin, me juoksemme pois näkemästä näitä kauhuja. Olkoot niiden kanssa tekemisissä poliisit, poliisiputkat, sairaalat ja hyväntekeväisyys-seurat . . .

Kuinka onkaan, me lähettelemme kuitenkin lähetysaarnajia pakanamaihin. Mutta missä koko maan piirillä, alkaen pohjoisnavasta etelänapaan asti, voisi löytää pakanoita, joiden joukossa olisi tavattavana niin suuressa kurjuudessa olevia ja niin vaivaisen näköisiä ihmisolentoja, kuin tapaamme joka askeleella niinsanottujen kristittyjen sivistyskeskuksiemme sydämissä, joissa kuitenkin olemme kunnioittavinamme Jumalaa siihen määrään, että juoksemme takateitä kapakoihin, jos mielimme pyhäpäivänä nauttia jotain väkevämpää.

Minkäpä metsäläisrotujen keskuudessa olisi mahdollinen sellainen hirmuinen julmuus, josta meille kertoo muuan Massatshusetsin vaivaistaloa tarkastellut komitea. „Lapset eivät täällä elä tavallisesti kauan”, oli siellä sanottu jollekin vaimolle, joka oli koettanut saada sinne sijoitetuksi löytölasta. Ja eivätpä ne kauan eläneetkään. Muutaman viikon kuluessa oli niitä siellä kuollut seitsemänkymmentäkolme henkeä seitsemästäkymmenestä neljästä, ja oli heidän ruumiitansa myyty anatomisiin laboratorioihin pyöreistä summista tusinakaupalla. Kuuden kuukauden ikäinen lapsi, joka oli sinne joutunut, oli kahden päivän kuluessa kadottanut kaksi kiloa painostaan. Eivätkä aikuisetkaan siellä pitkiä aikoja eläneet, nimittäin ne onnettomat ukot tai eukot, jotka olivat sieltä suojaa hakeneet. Heidät ryöstettiin puhtaaksi, kidutettiin nälällä, piestiin ja aivan lyhyessä ajassa tehtiin kuolleiksi ruumiiksi, joita saattoi myydä, sillä aikaa kuin tämän laitoksen korkeasti kunnioitettavat esimiehet lihoivat ja rikastuivat tarjoten tilapäisille tarkastajille komeita päivällisiä ja kalliita viinejä. Olisi loukkaus eläimiä kohtaan, jos sanoisi eläimellisyydeksi sitä, mikä tuosta valkoiseksi sivellystä hautakammioista tuli ilmi. Mutta rikkauden, sivistyksen ja korkeiden siveellisten ihanteiden edustajat Massatshusetsissa aivan kylmäverisesti ottivat vastaan nuo paljastukset, vieläpä harjottivat julmaa vainoa sitä ihmistä kohtaan, joka nuo paljastukset oli tehnyt, ikäänkuin sellaisten hirmujen paljastaminen eikä itse laitoksen olemassaolo olisi ollut anteeksi antamaton rikos. Olivathan sen asukkaat muka pelkkiä vaivaisia! Ja minä luin new-yorkilaisessa „Tribun”-leh-

dessä, että kaikki mitä tuosta laitoksesta oli sanottu „olisi oikeastaan sanottava jokaisesta muustakin samantapaisesta laitoksesta kaikkialla meidän maassamme.”

Tai mitä sanotte niistä paljastuksista, jotka tänä talvena tehtiin tutkijakunnalle new-yorkilaisessa vankilassa harjotettujen kidutusten johdosta. Vankilajärjestelmä pysyi kuitenkin entisellään, ei yksikään sen virkailijoista saanut eroa. Ilmeistä on, että yhteiskunnassamme on vallalla vakaumus, jonka muuan professoreistamme tuonnottain lausui seuraavin sanoin julki: „Rikoksellisella ei ole mitään oikeuksia yhteiskuntaan nähden. Mitä hänelle tehdään, se riippuu kokonaan siitä mitä keinoja katsotaan tarkotusta vastaavammiksi!” Tosin lähetyssaarnaajamme eivät juuri lue sanomalehtiä, mutta kaikissa tapauksissa heidän ei pitäisi lukea niitä pakanoille.

Tämä kaikki on seurausta yhteiskunnallisista epäkohdista. Rikoksenteijät, vaivaistalon asukkaat, katonaiset, vaimot, jotka jättävät lapsensa, ihmiset, jotka tekevät itsemurhan, kun eivät saa ravintoa, suuret kerräläislaumat, varasjoukot ovat todistuksena siihen, että on olemassa laajoja väestöluokkia, joiden toimeentulo raskaan työn ohella on enemmän kuin epäilyksen alaista. „Meillä New-Yorkissa”, sanoi minulle kerran muuan sikäläinen tuomari, „on paljon niin vähissä varoissa olevia perheitä, että parin lapsen saaminen entisten lisäksi merkitsisi uutta tulokasta vankiloihin ja uutta asukasta haureustaloihin.” New-Yorkissa laskeetaan olevan noin 30,000 perhettä, jotka nauttivat armeiliaisuus-seurojen apua, ja sanotaan, että jos pantaisiin

riviin kaikki ne New-Yorkin talot, joissa asuu rikoksellisia ja almulla-eläjiä, niin niistä syntyisi 33 virstan pituinen katu. Muuan armeliaisuus-seura oli tänä talvena alkanut jakaa apuja kolmelle sadalle räätäliperheelle. Räätälien ansiot ovat niin pieniä, että kun työ loppuu, heidän on antautuminen kërjuulle taikka harjottaminen varkauksia, taikka sitten nälkään kuoleminen.

Ja asiat ovat samalla kannalla muuallakin eikä vaan New-Yorkissa.

Tyhmyri sanoi sydämessään, ettei Jumalaa ole olemassa. Mutta millä nimellä on kutsuminen sitä ihmistä, joka sanoo Jumalan vaativan meitä olemaan tyytyväisiä tämmöiseen maailmaan?

8 LUKU.

Voisimme kaikki olla rikkaita.

Rikkaan ja köyhän nimityksiä käytetään tietysti hyvin usein suhteellisessa merkityksessä. Irlannin talonpoikien keskuudessa, jotka elävät nälkäisinä niiden kiristysten vuoksi, jotka ovat välttämättömiä heidän tilanhaltijainsa elättämiseksi Lontoon tai Pariisin ylellisessä maailmassa, pidetään kolme lehmää omistavaa vaimoa rikkaana, jotavastoin miljoonainomistajien keskuudessa pidetään ihmistä, jolla ei ole kuin puolimiljoonaa, köyhänä. Selvää on, ettemme voi kaikki olla rikkaita siinä merkityksessä, että jokainen meistä

omistaisi enemmän kuin toiset. Mutta milloin kuulee sanottavan, että me emme voi kaikki olla rikkaita tai että köyhiä tulee aina olemaan ympärillämme, niin silloin rikkaan ja köyhän nimityksiä ei käytetä tässä suhteellisessa merkityksessä. Silloin tarkotetaan rikkailla niitä, joilla on kylläksi tai enemmän kuin kylläksi varoja kaikkien mahdollisten tarpeiden tyydyttämiseksi, ja köyhillä niitä, joilla ei sellaisia varoja ole.

Ja niinpä siis käyttäen näitä nimityksiä tässä suorassa merkityksessä, minä väitän niitä vastaan, jotka sanovat, ettemme voi kaikki olla rikkaita, ja niitä vastaan, jotka selittävät, että köyhiä aina täytyy olla ihmisyyhteiskunnassa. En tietysti tahdo sanoa, että meillä kaikilla voisi olla lukemattomia palvelijoita; että kaikki voisimme toinen toisemme edessä keikaroida loistavilla puvuilla, vaunuilla, ylellisillä kemuilla tai päivällisillä, talojemme komeudella. Silloin olisi ristiriitaisuutta nimityksissä. Tahdon vaan sanoa, että kaikilla meillä voisi olla lepoetkiä, elämän mukavuuksia ja runsautta ei ainoastaan siinä mitä pidetään välttämättömänä elämässä, vaan siinäkin mitä nyt pidettäisiin elämän somennuksena ja ylellisyytenä. En luule mahdolliseksi täydellistä tasa-arvoisuutta tai että sellainen edes olisi mitään toivottavaa. En luule, että meistä jokainen tarvitsee juuri saman määrän erilaisia rikkauden muotoja. Olen vaan vakuutettu siitä, että jokaiselle meille voisi riittää rikkautta kaikkien järjestelmien toivomustemme toteuttamiseksi; että kaikilla meillä voisi olla niin paljon aineellisia esineitä, joista nyt taistelemme, ettei kenenkään olisi tarvis riistää lähimmäiseltänsä; ettei kukaan kituisi kokonaisia päi-

viä eikä yöllä heräisi lähestyvän köyhyyden kammoon ja lepoetkiänsä toivottomiin laskuihin käyttäisi.

Jokohan tämä olisi vaan utoopinen haave? Mitä olisivat ihmiset viisikymmentä vuotta sitten ajatelleet, jos joku olisi heille kertonut tulevan mahdolliseksi ommella höyryvoimalla, tehdä Atlannin matka kuudessa päivässä tai kiittää pohjois-Amerikan läpi kolmessa vuorokaudessa, saada Bostonissa aamulla tietoja Lontoosta, jotka olivat lähetetyt keskipäivällä samana päivänä; kuulla New-Yorkissa ihmisen ääntä, joka puhuu Chikagossa?

Oletteko nähneet, kuinka sikalauma hyökkää ruuanjätteitä sisältävän kaukalon kimppuun? Sen kaltainen on ihmiskunta nykyiseen aikaan.

Oletteko nähneet, kuinka hyvin kasvatetut ihmiset syövät yhdessä, tunkematta toisiaan tieltä, ahnehtimatta ja ylensyömättä, tietäen kaikille kyllä riittävän ja koettaen auttaa toinen toistaan? Sen kaltainen on ihmiskunta, jommoisena se voisi olla.

„Piru perii sen, joka jällelle jää”, se on nykyisen niin sanotun sivistyneen yhteiskunnan tunnuslause. Jo aikaisin me opimme huolehtimaan omasta henkilöstämme, jottei se vaan mitään saisi kärsiä, ja riistämään toiselta mitä itse emme edes tarvitsisi. Köyhyyden kammo opettaa meitä ihastelemaan rikkautta, ja niin syntyy riistämistapoja. Näin saamme nähdä surkean kuvan ihmisistä, joilla jo on enemmän kuin he milloinkaan voivat tulla tarvitsemaan, mutta jotka oikein ja väärin yhä vaan varojaan lisäävät kuolinpäiväänsä saakka, hyvin tietäen, että kuolema, merkittöön se muuten mitä tahansa, kaikissa tapauksissa mer-

kitsee eroamista maallisista tavaroista, sekä suurista että pienistä.

Suotta sitä komeissa kirkoissa määräsunnuntaina luetaan tunnettua vertausta rikkaasta miehestä ja Laatsaruksesta. Mitä se kirkoissa merkitsee, kun siellä kuitenkin miljoonainomistajaa kohdeltaisiin suurimmalla kunnialla, mutta Laatsarus sitävastoin osotettaisiin ovelle? Suotta saarnamiehet säälittelevät rikkau- den turhuutta, koska ihmiset pelkäävät köyhyyttä enemmän kuin paholaista. Järjetön taistelu loppuu vasta silloin kuin köyhyyden kammo häviää. Silloin ja ainoastaan silloin tulee todellisesti kristillinen sivistys mahdolliseksi.

Tai eikö köyhyyden kammo voikaan hävitä?

Olemme niin tottuneet köyhyyteen, että kaikkein kehittyneimmissäkin maissa katsomme sen olevan jotain luontaista kansanjoukoille. Olemme tottuneet ajattelemaan, että ylimmissäkin sivistysoloissamme lukuisten väestöryhmäin on kärsiminen sellaisen varallisuuden puutetta, mikä on välttämätön terveen elämän ylläpitämiseksi, ja että suuren enemmistön on raskaalla työllä ansaitseminen niukan vaivaisen toimeentulonsa. On olemassa taloustieteen professoreja, jotka opettavat sellaisten olojen olevan seurauksena sosiaalisista laeista, joita vastaan olisi hyödytöntä nurkua. On olemassa kirkon palvelijoita, jotka saarnaavat, että elämän on tällaiseksi määrännyt kaikkitietävä ja kaikkivoipa taivaallinen Isä omille lapsilleen! Jos joku arkkitehti rakentaisi teatterin, jossa ainoastaan yksi kymmenesosa katsojista voisi nähdä ja kuulla, niin sellaista arkkitehtia sanoisimme peijajaksi ja hutiloksi. Jos

joku panisi toimeen kemut, mutta varaisi niin vähän ruokaa, että yhdeksän kymmenestä hänen vieraitaan menisi nälkäisenä kotiin, sanoisimme mokomaa isäntää pässinpääksi tai vielä joksikin pahemmaksi. Mutta köyhyyteen olemme niin tottuneet, että niinsanotun kristinuskonkin julistajat sanovat suuren Luojan, jonka rajattomasta täydellisyydestä koko luonto on yhtenä ainoana todistuksena, muka luoneen tämän maailman niin epätäydelliseksi, että suuri enemmistö niitä samoja ihmisiä, joita hän on elämään kutsunut, on hänen tekemiensä säädösten vuoksi tuomittu puutteeseen, kärsimykseen ja raaistavaan työhön, joka ei anna mitään tilaisuutta henkiseen kehitykseen, — on pakotettu viettämään koko elämänsä tuskastuttavassa taistelussa pelkän olemassaolonsa ylläpitämiseksi!

Mutta ken ympärilleen katsahdettuaan voisi olla huomaamatta, että olipa köyhyyden syy mikä hyvänsä se ei missään tapauksessa riipu luonnon antimien niukuudesta, ja että ainoastaan sokeus tai herjaus voi lukea Jumalian tahdon syyksi sen raskaan elämän, johon kansanjoukot ovat tuomitut.

Jos muutamilta puuttuu varoja elääkseen kunnollista elämää, niin eikö toisilla taas ole enemmänkin kuin mitä he todellisuudessa tarvitsevat? Jos rikkautta ei ole olemassa kyllin runsaasti, jotta sitä kaikille riittäisi kylläistä elämää varten, niin siksikö olisi niin, että me olisimme päässeet sen tuottamisen äärimmäisille rajoille? Ettäkö koko maa olisi jo käytetty? Ettäkö koko meidän työemme olisi siihen jo suunnattu? Ettäkö koko kapitaalimme jo olisi liikkeelle pantu? Vielä mitä! Päinvastoin, minne ikinä silmämme luo-

nemmeikin, kaikkialla tapaamme samaa järjetöntä tuotantovoimien tuhlausta — niin mahtavien tuotantovoimien, että jos ne vaan asiaan käytettäisiin, niin rikkautta saataisiin enemmän kuin riittävästi kaikille. Onko yhtäkään tuotantoalaa, joka olisi rajansa löytänyt? Onko yhtäkään tavaralajia, jota emme voisi tuottaa verrattoman paljon enemmän kuin sitä nyt tuotetaan?

Jos suuri joukko New-Yorkin asukkaita elää liian ahtaissa, haisevissa suurien talojen pienissä kortte-reissa, niin ei se tapahdu siksi, että kaupungissa ja sen ympäristössä olisi puute maasta, jolle voisi rakentaa eri talot jokaiselle perheelle. Jos siirtolaiset lähtevät niin kaukasiin seutuihin kuin Montanaan, Dakotaan ja Manitopaan, niin ei se tapahdu siksi, ettei muka löytyisi käyttämättä olevia maa-aloja paljon lähempänä väestön keskuksia. Jos maan vuokraaja maksaa neljänneksen, kolmanneksen jopa puoletkin satoa oikeudesta saada maata viljeltäväkseen, niin ei se tapahdu siksi, ettei olisi olemassa aivan kaikkein väkimmäimmissäkin meidän valtioissamme tavaton määrä sellaista maata, mitä ei ole vielä koskaan auralla käännetty. Ettei köyhyys riipu mahdottomuudesta tuottaa enempää rikkautta kuin mitä yleensä jo on tuotettu, sen näkee siitä kaikille tunnetusta seikasta, että kaikkialla ollaan aina valmiit tuottamaan enemmän kuin mitä kaupaksi osataan saada, ja alituisesti pelätään tuotettavan liian paljon eikä liian vähän. Pidämme tullimaksuja hyvin korkeina ja ylläpidämme kokonaisia laumoja tullivirkkamiehiä vaan siitä pelosta, että muiden maiden kansat täyttävät muuten

markkinapaikkamme omilla tavaroillaan. Seisoohan melkoinen osa koneistamme liikkumattomina pitkiä aikoja? Näemmehän niinsanottuina teollisuuden elpymisen aikoinakin suuria joukkoja työtöntä kansaa, joka ilolla ottaisi osaa tuotantoon, kunhan vaan olisi siihen tilaisuudessa? Kuulemmehan jo nyt kaikkialla ahdingoista, jotka ovat syntyneet juuri tuotantovoimien liiallisesta runsaudesta, kuulemmehan työnsuluista, joiden tarkoitus on vähentää tuotantoa. Kivihiilitehtailijat keskinäisen sopimuksen perusteella vähentävät hiilen saantia; rautatehtaat seisovat tai työskentelevät ainoastaan puolella voimalla; viinitehtaat ovat tuotantonsa supistaneet puolta pienemmäksi, sokeritehtaat kuudellakymmenellä prosentilla, paperitehtaat pannaan seisomaan yhtenä, kahtena tai kolmena päivänä viikossa, nahkatehtailijat viime kokouksessaan päättivät pysäyttää tehtaansa, kunnes markkinoilla olevat varastot ovat melkoisessa määrässä supistuneet, ja samanlaatuisiin päätöksiin ovat tulleet monet muutkin tehtailijat. Vaatteiden koneellisen tuotannon sanotaan uudessa Englannissa voivan kuuden kuukauden täydellä työllä tyydyttää koko vuodeksi koko Yhdysvaltain tarpeen; kummittehtaat voisivat tuottaa kaksi kertaa enemmän kuin minkä markkinat pystyvät nielemään.

Tämä näennäinen tuotannon liikanaisuus, tämä näennäinen tuotantovoimain runsaus ilmenee kaikilla tuotannon aloilla ja sitä on huomattavissa joka paikassa sivistyneessä maailmassa. Mustista viinimarjoista, banaaneista tai omenista alkaen valtameri-höyrylaivoihin tai seinäpeileihin asti löytyy tuskin mitään

esinettä, joka palvelee elämän mukavuutta tai sen koristamista, ja jota ei voisi tuottaa verrattoman paljon suuremmassa määrässä kuin nyt tuotetaan, ollenkaan vähentämättä minkään muun tavaran tuotantoa.

Tämä on siihen määrään ilmeistä, että useat niin ajattelevatkin, niin puhuvat ja niin kirjottavat, että muka koko pahennus on vaan siinä, että täytyy aina vaan puuhata kaikille ihmisille *työtä*. Me amerikalaiset aina pelkäämme, ettei vaan muut kansat voisi meille tehdä sitä mitä voimme itse itsellemme tehdä, ja heidän estämisekseen me perustamme suojelustulleja. Me sanomme yhteiskunnan hyväntekijöiksi niitä, jotka „antavat työtä.” Meidän puheestamme kuuluu aina niinkuin tuo työn antaminen olisi mitä suurinta armoa koko maalle. Kun sitten on tarpeeksi kuunnellut mitä asiasta näin puhutaan ja kirjojetaan, niin rupee kuin rupeekin vihdoin näyttämään kuin köyhyys syntyisi siitä että useille ei riitä työtä ja että jos Luoja vaan olisi tehnyt kalliit vieläkin kovemmiksi, maaperän vähemmin hedelmälliseksi, raudan yhtä harvinaiseksi kuin kullan ja kullan niin harvinaiseksi kuin jalokivet, tai jos laivat useammin menisivät karille ja kaupungit palaisivat, niin olisi vähemmän köyhyyttä, koska olisi enemmän työtä.

Lontoon kaupungin päällikkö ilmotti työväen lähetystölle, jonka työttömät olivat hänen luokseen lähettäneet, ettei heidän työllensä löydy kysyntää, ja että heidän ainoa keinonsa siis on siirtyminen toiseen paikkaan. Englannin hallitus siirtää Irlannista terveitä ja voimakkaita miehiä ja naisia välttääkseen niiden joutumista kunnan varoilla elätettäviksi. Jopa täällä

Amerikassakin on aina olemassa melkoinen joukko ja liike-ahdinkojen aikana suurikin joukko ihmisiä, jotka kuumeentapaisella kiireellä hakevat työtä, se on tilaisuutta antamaan työvoimansa työllä tuotettujen esineiden edestä.

Ehkä ei sentään mikään sen selvemmin osota tuotantovoimain suuruutta, joita alituisesti tuhlaataan, kuin se tosiseikka, että kaikkien tuotantoalojen suurin kukoistusaika mitä meidän maamme koskaan on tuntenut, oli kansallis-sodan aika, jolloin me ylläpidimme suunnattomia sotalaivastoja ja armeijoja ja miljoonat tuottajistamme puuhasivat näiden varustamisessa rikkauksilla, joita käytettiin tuottamattomiin tai suoraan hävittäviin tarkoituksiin. Ja turhaan sanotaan, että hyvinvointi oli tänä aikana muka vaan näennäistä. Kansanjoukot elivät paremmin, kävivät paremmissa vaatteissa, tulivat helpommin toimeen, nauttivat suurempia mukavuuksia ja enemmän huveja kuin favalliseen aikaan. Sodan päättyessä oli pohjoisvaltioissa enemmän aineellista rikkautta kuin sodan alkaessa. Ja tämä hyvinvointi ei riippunut suinkaan suunnattomasta setelirahojen liikkeeseen päästämisestä tai valtiovelkain ottamisesta. Hallituksen setelipainimot valmistivat ainoastaan tavallisia velkasitoumus-papereita; ne eivät voineet valmistaa laivoja, tykkejä, kiväärejä, työaseita, ravintoa ja vaatteita. Myöskään emme voineet lainata näitä esineitä muilta mailta tai „jälkeen tulevilta sukupolvilta.” Meidän valtiolliset arvopaperimme alkoivat näkyä Europassa vasta sodan loppuajoilla, ja lainata tulevilta sukupolvilta me voimme yhtä vähän kuin lainata toisen taivaankappaleen asukkailta. Varat,

jotka meidän sotalaivastomme ja armeijamme kuluttivat ja hävittivät, otettiin sitä ennen olleista varastoista. Me olisimme voineet jatkaa sotaa päästämättä liikkeelle ainoatakaan arvopaperia, jos häikäilemättä ottaa vai molta ja lapsilta heidän ainoata turvaansa emme olisi myöskään häikäilleet ottaa varoja varakkailta.

Laivastoja ja armeijoita ja tuota suunnatonta epätuotannollista ja hävittävää varojen käyttöä ylläpiti siihen aikaan meilläkin tuotannossa toimiva työ ja kapitaali. Ja ainoastaan senvuoksi, että sodan synnyttämä suuri kysyntä pani liikkeelle tuotantovoimia, tulivat sodan suuret kulungit korvatuiksi, vieläpä varallisuutta kasaantui pohjois-osissa maataamme. Se työn hukka, minkä hyökkäykset, vastahyökkäykset, sotakaivannot ja linnotukset, kivääri- ja tykkiammunta synnytti, se rikkauksien hukka, minkä armeijamme ja laivastomme saivat aikaan, ei sittenkään ollut verrattava siihen varojen hukkaan, mikä alituisesti syntyy siitä, että työ jää käyttämättä ja että koneet seisovat tai työskentelevät puolella voimalla.

Ilmeistä on, että ääretön tuotantovoimain tuhlaus ei riipu luonnon lakien puutteellisuudesta, vaan yhteiskunnallisista epäkohdista, jotka ehkäisevät työtä pääsemästä käsiksi luonnon etuihin ja riistävät työntekijältä hänen oikeudenmukaisen palkkionsa. Ilmeistä on, että markkinain liiallinen täyttyminen ei riipu liikatuotannosta, koska niin suuri joukko ihmisiä kärsii puutetta juuri niistä esineistä, joita pitäisi olla tuotettu liikaa, ja olisi valmis niihin työtänsä vaihtamaan, jos vaan siihen olisi tilaisuutta. Jokainen työttömyydessä vietetty päivä, vaikka työmies olisi työhön halukas,

vaikuttaa kysynnän vähentymistä johonkin toiseen työhön nähden; jokainen palkan väheneminen vaikuttaa työmiehen ostokyvyn heikontumista, koska hänen tulonsa siten vähenee. Toimettomuus, mikä kaiken aikaa tuhlaa tuotantovoimia ja mikä teollisten ahdingkojen aikana synnyttää enemmän häviötä kuin jokin hävittävä sota, on niiden epäkohtain luoma, jotka ovat työansioon ja tarpeittensa tyydyttämiseen halukkaiden ihmisten tiellä. Tuó toimettomuus ei voi riippua mistään luonnon asettamista rajotuksista ihmisten halujen ollessa vielä tyydyttämättä ja luonnon tarjotessa ihmisen käytettäväksi raaka-aineita rikkauksien luomista varten. Sen täytyy riippua yhteiskunnallisista epäjärjestyksistä, jotka sallivat anastaa näitä aineita yksinomaiseen haltuun ja riistää ahertajalta hänen laillisen palkkansa.

Mitä laatua ovat nuo epäkohdat, siitä koetan tehdä selkoa seuraavissa luvuissa. Tässä tahdon vaan kääntää huomiota siihen seikkaan, että meidän kaltaisissa sivistysoloissa olisi tuotantovoimia, jos niitä vaan ei estettäisi liikkeelle pääsemästä, riittävästi runsaiden varojen hankkimiseksi jokaiselle; tahdon vaan osottaa, ettei köyhyyden syy piile luonnon asettamissa rajoissa, joille emme mitään voi, vaan se syntyy epätasaisesta etujen jaosta ja sellaisista vääryyksistä, jotka kokonaan riippuvat meidän omasta tahdostamme.

Matkustaja, joka New-Yorkin rannassa istuu höyrylaivaan lähteäkseen tuolle puolen valtamerä, ei pelkää ravintovarojen loppuvan kesken. Näiden höyrylaivain omistajat eivät lähetä heitä merien taa ilman kaikille riittävää ruokavarastoa. Olisikohan siis Se,

joka pani meidät tällä tähdellä avaruutta kiertämään, jättänyt sellaisesta asiasta huolta pitämättä? Aivanhan se tuntuu mahdottomalta. Maaperässä ja aurin-
gon säteissä, kasvi- ja eläinkunnan maailmassa, malmi-
kerroksissa ja niissä mahtavissa luonnon voimissa, joi-
den perille vasta alamme tulla, piilee loppumattomia
rikkauksia, ja järjen johtamat ihmiset voisivat niillä
kaikki aineelliset tarpeensa tyydyttää. Luonnosta ei
köyhyyden syyt ole löydettävissä. Sillä ihminen on
luonnostaan yhteiskunnallisesti elävä eläin ja ellei olisi
olemassa tuota raaistavaa ja turmelevaa köyhyyden
tautia, niin perheellinen rakkaus ja yhteiskunnallinen
yhteistunto hankkisi kaiken välttämättömän niille,
jotka eivät itse pystyisi ylläpitämään itseään.

Mutta me emme elä järjenmukaisesti, vaikka jär-
jen lahja meillä onkin, emmekä koeta saada yhteiskun-
nallista rakennettamme sopusointuun luonnon lakien
kanssa; me sallimme ihmisten niinkuin koirain, jotka
istuvat kuormain päällä, anastaa haltuunsa kaiken sen,
mitä ne eivät kuitenkaan voi hyväksensä käyttää; me
sallimme väkevän ja ahneitten riistää rehellisesti aher-
tavilta, ja siksi meillä tulee pysymään köyhyys ja
kaikki se paha, mihin köyhyys ehdottomasti yhteis-
kuntaa vie. Moisissa oloissa vallitsisi köyhyys itse
paratiisissakin.

„Vaivaisia on aina teidän keskellänne.” . . . Ei
mitään evankeliumin sanoja ole milloinkaan niin pirul-
lisissa tarkoituksissa väärin tulkittu kuin juuri näitä.
Kuinka usein onkaan näiltä sanoilta koetettu riistää
niiden luonnollinen suoranainen merkitys, jotta niiden
avulla alisi saatu omantunnon rauhaa vallitsevan köy-

hyiden ja muun alennuksen vuoksi ihmisten keskuudessa, — jotta voitaisiin yhä jatkaa sitä Jumalan herjausta, sitä kristinuskon alasrepimistä ja kieltämistä, mikä tapahtuu väitettäissä kaikkitietävän, kaikkivoivan ja hyvän Isän määränneen niin monen luoduista jäämään köyhyyteen ja toisten taas perimään kaikki mitä kalliinta elämässä on, voidakseen sitten harjottaa miellyttävää ja arvoisaa almujen jakelemista. „Vaivaisia on aina teidän keskellänne”, sanoi Kristus; mutta koko hänen oppinsa edellyttää, että niitä tulee olemaan vaan niin kauan kuin Jumalan valtakunta ei ole vielä toteutunut. Siinä Jumalan valtakunnassa *maan päällä* totuuden ja rakkauden valtakunnassa, jota Jeesus oli käskenyt seuraajiensa pyytää ja tavoitella, ei köyhiä enää tule olemaan. Mutta vaikka usko, toivo ja pyrkimys tämän valtakunnan toteuttamiseen muodostaa Kristuksen opin varsinaisen ytimen, niin kaikkein kii-vaimpina sen mahdollisuuden kieltäjinä, sen kaikkein hartaimpina pilkkaajina esiintyvät juuri ne ihmiset, jotka itseänsä kristityiksi sanovat. Merkillisiä käsitäisiä jumaluudesta on joillakuilla näistä kristityistä, jotka ylpeilevät uskonsa puhtaudesta ja puuhailevat pakanain kääntymistä. Muuan sangen rikas, puhdasoppinen kristitty puhui äskettäin sanomalehtikertojalle erästä laitosta vihittäissä, jossa hän kuului ansainneen miljooneja: „me olemme nauttineet Jumalan erikoista armoa: rauta ei ole ollut milloinkaan niin halpaa eikä työn hinta milloinkaan niin alhaista.”

Jos huolimatta kaikista meidän tavattomista edistyksistämme meillä tähän päivään asti on ollut keskuudessamme vaivaisia ja kerjäläisiä, eli ihmisiä, jotka

ilman mitään omaa syytensä näyttävät jääneen vaille terveitä, ihmiselle ominaisia elämänehtoja, niin se on tapahtunut *meidän* syystä ja *meidän* häpeäksemme. Ei tarvitse kuin katsahtaa ympärilleen huomatakseen, että ainoastaan se vääryys, joka ottaa luonnollisia etuja työntekijöiltä ja riistää häneltä hänen työnsä hedelmät, on syynä siihen, ettemme kaikki voi olla rikkaita. Katsokaa kuinka määräämättömän suuret ovat ne voimat, jotka voisivat palvella tuotantoa, mutta jotka nyt joutuvat tuhlauksen alaisiksi; katsokaa kuinka suuri on tuottamattomien kuluttajien luku, joita tuottajat saavat kustantaa, — kuinka paljon upporikkaita ja yleensä ylellisesti eläviä ihmisiä, sitten noita kokonaan hyödyttömiä valtionvirkamiehiä, varkaita, huijareja ja konnia; korkeasti kunnioitettuja nylkijöitä, jotka tekevät tekonsa lain varjon alla ja sen turvassa, noita kaikelaisia anomuksentekijöitä ja asianajajia; kerjäläisiä, jotka pyytävät almua tai elävät vaivaisvaroilla, vankiloihin suljettuja rikoksentekijöitä; yksinoikeuksien omistajia, keinottelijoita ja kaikenkarvaisia ja -nimisiä pelureja. Katsokaa kuinka paljon henkistä voimaa, tarmoa ja varoja tuhlautuu rikkauksien anastukseen eikä niiden tuottamiseen. Katsokaa kuinka suuri on kilpailun aikaansaama hävitys ja tuotantoa ehkäisevien lakien synnyttämä turmio. Katsokaa kuinka ihmisvoimat heikkenevät ravinnon puutteesta, asuntojen kelvottomuuden vuoksi ja sairautta ja iän lyhentymistä aikaansaavan työn vaikutuksesta. Katsokaa kuinka turmiollisesti tuotantoon vaikuttaa hillitsemättömyys ja leväperäisyys, tietämättömyys ja köyhyyden synnyttämät paheet, ja jääkö teihin epäilyksen varjoakaan siitä

että yhteiskunnallisen oikeamielisyyden oloissa voisimme kaikki olla rikkaita?

Tuotannolliset voimat, jotka pääsisivät liikkeelle, kun yhteiskunta perustuisi oikeamielisyyteen, kun rikkaus joutuisi rikkauden tuottajille ja kun köyhyyden hävitessä häviäisi myös sen kammo, sen synnyttämä ahneus ja rikkauden tavoittelu, nuo tuotannolliset voimat ovat niin suuria ja moninaisia, että meillä ei saata niistä olla kuin hämärä aavistus. Niin suuremmoisista kuin olivatkin yhdeksänentoista vuosisadan löydöt ja keksinnöt, ne ovat kuitenkin vaan ensi askeleita siihen mahtiin mikä hengelle on suotu aineen yli. Löydöt ja keksinnöt vaativat levon, mukavuuden, vapauden mahdollisuuksia; turvatkaa sitä kaikille, ja kuka voikaan sitten enää sanoa, missä on ihmisvallan raja luonnon yli?

Ei ole olemassa mitään pakkoa siihen, että joku pitäisi olla tuomittu yksitoikkoiseen, ikävystyttävään työhön; ei ole mitään pakkoa siihen, että joku jäisi vaille rikkautta ja lepoa, joka on välttämätön jotta ihminen pääsisi kehittymään taipumuksissaan eläintä ylemmäksi. Henki eikä jäntere on edistyksen liikuttaja, mikä valtaa luonnon ja tuottaa rikkautta. Tehden ihmiset koneiksi me tuhlaamme. Johan meidänkin yhteiskunnassamme on luokka onnellisia ihmisiä, joiden ei ole pakko pitää huoli huomisesta päivästä, pitää huoli siitä, mitä heidän on syöminen ja mitä juominen ja mihin pukeutuminen. Ja eiköhän Kristus ollut sentään enemmän kuin pelkkä haaveilija sanoessaan opetuslapsilleen, että oikeamielisyyden valtakunnassa, jota hän käski heidän pyytää ja tavoitella, kaikki voivat olla semmoisessa asemassa?

9 LUKU.

Perustotuudet.

Ken tutkii valtiollisia ja yhteiskunnallisia kysymyksiä, jotka hänen edessään ovat, huomaa heti, että ne johtavat kaikki kysymykseen varallisuuden jaosta, ja ymmärtää, että niiden ratkaiseminen, vaikka voikin olla yksinkertainen, täytyy kaikissa tapauksissa olla perinpohjainen.

Jokaisesta yhteiskunnallisesta vääryydestä täytyy löytyä vapautumisen keino. Mutta vapautumisen keinona voi olla vaan itse vääryyden poistaminen. Puolinnaiset toimenpiteet, pelkät parannukset ja huojennukset ovat lähimpäänkin tulevaisuuteen nähden sangen vähän merkitseviä, mutta lopullisesti niiden vaikutus on peräti mitätön. Mitä ovat meidän armeliaisuusseuramme, mitä rikoslakimme, meidän säännöksemme ja kieltomme, joiden avulla me niin surkean huonolla menestyksellä koetamme estää rikoksia; mitä ovat ne kaikki parhaassakin tapauksessa, ellei tyhmyrön keksintöä, joka pantuaan koko kuorman aasin toiselle kyljelle koki auttaa onnetonta elukkaa kulkemaan suoraan kookoomalla korillisen kiviä sen toiselle kyljelle?

New-Yorkissa minun tätä kirjottaessani kutsutaan sanomalehtien ja kirkkojen kautta yleisöä muodostamaan erityisiä rahastoja, jotka tekisivät mahdolliseksi kuumimman kesähelteen aikana ottaa lapsia tukehduttavista köyhäin korttereista ja viedä päiväksi tai viikoksi hengittämään puhdasta meri-ilmaa meren ranta-

mille tai vuoristoihin. Mutta kuinka vähpätöiseksi tämmöinen apu supistuukaan, jos otamme noita lapsia tuodaksemme ne jälleen entisiin, kurjiin oloihinsa, — olihin, jotka monelle merkitsevät pahempaa kuin ruumiillista kuolemaa, — niihin oloihin, joiden vallitessa voi varmuudella sanoa, että sillä tavalla pelastetuista toiset ovat pelastetut haureuslaitoksiin ja vaivaistaloihin, toiset vankiloihin. Voimme ikuisesti harjottaa tuota tointa, nimittäin koota rahastoja „puhtaan ilman” hankkimiseksi köyhille lapsille, ja vaikka kuinka suuria rahastoja saisimme kokoon kurjuus on yhä vaan kasvava, mutta lapsia, niitä samoja lapsia, joista Kristus sanoi: „katsokaa ettette pahentaisi yhtäkään näistä pienemmistä, sillä totisesti sanon minä teille että heidän enkelinsä taivaissa aina näkevät minun Isäni kasvot”, — niitä lapsia tulee kuolemaan kuin karpäsiä niin kauan kuin köyhyys on pakottava heidän isiään ja äitejään elämään haisevissa, onnettomissa asunnoissa. Saamme toimittaa saarnamiehiä bulevardeille ja turvakoteja nuorten naisten pelastamiseksi turmeluksesta, mutta mitä arvoa kaikilla tämmöisillä laitoksilla on sellaisten olojen vallitessa, jotka tekevät niin monta miestä kykenemättömiksi ylläpitämään vaimojaan, jotka saattavat nuoria tyttöjä pitämään erityisenä onnena, kun saavat raskaalla työllä ansaituksi muutaman kymmenpennisen päivässä, ja jotka saattavat äitejä sellaiseen epätoivoon että kristityn kaupunkimme satamassa heittävät mereen lapsia ja seuraavat sitten itse samaa tietä? Turhiksi jäävät meidän yrityksemme kukistaa rikoksellisuutta keksimällä raakoja rangaistuksia köyhemmille pahantekijöille, samalla

kuin lapsia kasvatetaan köyhyyden tylsistyttävän vaikutuksen alaisena ja aikuiset taas ovat valmiit vaikka mihin tekoihin sen iskuja välttääksensä. Turhia puuhia tulevat olemaan meidän lakiemme kiellot alaikäisten käyttämisestä vastaan tehtaissa, kun samaan aikaan työpalkka on niin pieni, ettei perheelliset voi tulla toimeen ilman lastensa lisäansioita. Saammeko me hävitetyksi vallanpitäjien ostettavuuden ja lahjottavuuden keksimällä heidän kansliainsa uudestijärjestämisiä ja vaihtamalla toisia virkamiehiä toisiin, silloin kuin puute ja köyhyyden pelko kasvattaa rikkauden tavoittelun ajatuksia, silloin kuin rikasta varasta pidetään arvossa, mutta rehellistä köyhää halveksitaan?

Emme myöskään voisi saavuttaa mitään pysyvää tasa-arvoisuutta varallisuuden jaossa, jos väkivallalla ottaisimme sitä siltä kellä sitä on ja antaisimme sille kellä sitä ei ole. Me harjottaisimme suurta vääryyttä ja tulisimme tehneeksi pahoja töitä; sitä paitsi heti väkivallan työn suoritettuumme alkaisi ilmaantua uudestaan samoja pyrkimyksiä, jotka nytkin synnyttävät väärää varallisuuden jakoa, ja aivan lyhyessä ajassa kaikki kulkisi entistä latuaan.

Yhteiskunnallisen epäkohdan korjaamiseksi ja yhteiskuntaa uhkaavan vaaran torjumiseksi meidän on poistaminen ne syyt, jotka estävät varallisuuden tasaista jakoa toimeenpanemasta.

Koko meidän puuhamme pitää tarkoittaa vaan tätä esteiden poistamista. Meidän ei ole lainkaan tarvis keksiä mitään viekkaita ja monimutkaisia suunnitelmia oikeamielisyyden toteuttamiseksi varallisuuden jaossa, sillä oikeamielinen varallisuuden jako on ilmeisesti

samalla myös luonnollista varallisuuden jakoa, mutta vääräys varallisuuden jaossa riippuu siis ilmeisesti tämän luonnollisuuden keinotekoisesta häiritsemisestä.

Mikä tuo oikeamielinen varallisuuden jako on, siitä ei voi olla kahta mieltä. Se on sitä jakoa, missä varat tulevat sille, joka niitä tuottaa, ja säästyvät sille, joka niitä kokoo. Tämän ainoan varallisuuden jaon oikeamielisyys on niin selvä, että sellaisetkin köykäiset kirjailijat, jotka koettavat puolustaa olevia yhteiskunnallisia oloja, ovat joskus pakotetut loogillisen välttämättömyyden vuoksi valheellisesti myöntämään, että muka nykyiset varakkaammat ihmiset ovat nuo varansa tuottaneet ja kokoon säästäneet, tai saaneet lahjaksi tai perineet niiltä, jotka olivat varat tuottaneet tai säästäneet; vaikka oikeastaan, kuten olen muutamassa edellisessä luvussa osottanut, kaikki nuo suuret omaisuudet, jotka synnyttävät kerjäläisiä ja maantien kulkijoita, ovat muutta mutkitta syntyneet toisten ihmisten tuottamien ja säästämien varain avonaisesta anastamisesta.

Eikä ole vaikea huomata, että tämä oikeamielinen varallisuuden jako on samalla sen luonnollista jakoa. Luonto antaa rikkauksiaan työlle, ja ainoastaan työlle. Ei ole olemassa ainoatakaan esinettä niistä esineistä, jotka rikkautta muodostavat, mikä ei olisi tuotettu ja saatu Luojan sitä varten varaamista raaka-aineista. Jos maailmassa olisi olemassa yksi ainoa ihminen, niin on päivänselvää, ettei hänellä voisi olla rikkautta enempää kuin minkä hän olisi tuottanut ja säästänyt. Sellainen on luonnollinen järjestys. Ja olipa väkiluku kuinka suuri hyvänsä ja yhteiskunnallinen järjestys kuinka

monimutkainen hyvänsä, ei yhdelläkään ihmisellä voi olla enemmän rikkautta kuin minkä hän on koonnut taikka säästänyt — ellei hän ole saanut sitä lahjaksi toisilta ihmisiltä tai anastanut toisten ihmisten työn hedelmiä.

Muuan englantilainen kirjailija jakoi kaikki ihmiset kolmeen luokkaan: työmiehiin, kerjäläisiin ja varkaihin. Tämä jaotelma ei voi olla miksiäkään mairitte-luksi „ylemmille” tai „sivistyneille” luokille, kuten nämä ovat tottuneet itseänsä sanomaan, mutta talou-delliselta kannalta on jaotelma täysin perusteellinen. On ainoastaan kolme tietä, joita myöten ihminen voi ansaita varallisuutta: työllä, pyytämisellä ja varasta-misella. Ja selvää on, että jos työmiehet saavat niin vähän, niin se tapahtuu vaan senvuoksi, että pyytäjät ja varkaat saavat liian paljon. Kun ihminen saa varoja, joita hän ei ole tuottanut, hän saa niitä ehdottomasti niiden kustannuksella, jotka varoja tuottavat.

Kaikki mitä meidän on tekeminen saavuttaak-semme oikeutta varallisuuden jaossa, keskittyy siis sii-hen, minkä kaikki teoriiat yksimielisesti tunnustavat valtion perustehtäväksi — vapauden turvaamiseen kai-kille saada käyttää hyväkseen voimiansa, jota vapautta rajottaa vaan muiden samallinen vapaus; tilaisuuden turvaamiseen jokaiselle saada käyttää hyväkseen kaik-kia työnsä tuotteita, jota tilaisuutta taas rajottaa ainoas-taan ne poikkeukset, milloin näistä tuotteista joku määrä oikeuden mukaan menee yhteishyvän palve-lukseen.

Minun tekisi mieleni mahdollisimman suurella voi-malla selittää tämä periaate, sillä on olemassa ihmisiä,

jotka alinomaan puhuvat ja kirjottavat siten, että mukana nykyisessä varallisuuden jaossa esiintyvien vääryyksien paljastaminen merkitsee samaa kuin vaatia, että rikkailta riistettäisiin varoja köyhien hyväksi, että laiskat saisivat varoja ahkerain kustannuksella ja että tulisi toimeen se valheellinen ja mahdoton tasa-arvoisuus, joka panisi kaikki samalle elottomalle tasolle, hävittäisi kaiken pyrkimyksen edistykseen ja yleensä pysäyttäisi koko edistyksen.

Olevissa yhteiskunnallisissa oloissa ilmenevän huutavan vääryyden vastustamiseksi on todella syntynyt moisia kömpelöitä suunnitelmia, ja on niillä vieläkin puolustajansa. Mutta yhtä mahdottomilta ja inhoitavilta ne minustakin tuntuvat kuin niistä ihmisistä, jotka näkevät niissä „kommunismia” ja taistelevat niitä vastaan. En tahdo sanoa, että ihmiskunnan edistyessä olisi mahdoton sellainen yhteiskunnan tila, jossa toteutuisi Louis Blanc'in kaava: „jokainen taipumustensa mukaan ja jokaiselle tarpeensa mukaan”, sillä onhan näihin päiviin asti säilynyt esimerkiksi muutamia katolilaisen kirkon munkkikuntia, jotka yhä ylläpitävät ensimmäisten kristittyjen kommunistista elämänjärjestystä. Mutta minusta näyttää, että ainoa voima, joka pystyy luomaan ja säilyttämään sellaista yhteiskunnallista tilaa, on voima, jota yllä mainittujen suunnitelmien luojat tavallisesti eivät ota huomioon, elleivät suoraan nouse sitä vastaan taisteluunkin, — nimittäin syvä, määrätty, mahtava uskonnollinen henki, joka olisi niin selvä ja niin innostava, että itsekkyyden sen tieltä kokonaan tukehtuisi ja syntyisi sellainen henkinen tasapaino, että entinen aate alkuperäisestä viattomuudesta muuttuisi

jälleen todellisuudeksi ja ihminen kulkisi jälleen Jumala sydämessään.

Tämmöisen yhteiskunnallisen tilan mahdollisuus, nykyisen yhteiskunnallisen kehityksen vallitessa, näyttää minusta olevan paremmin niiden järkimiesten arvosteltava, jotka tunkeutuvat uskonnollisuuden korkeimmille aloille, kuin niiden, joilla on tekemistä talous- ja valtiotieteellisten ilmiöiden kanssa. Uskaltaako kukaan järkevä ihminen väittää, että luonto sellaisena kuin sen täällä tunnemme tässä äärettömän pienessä ajan ja avaruuden osassa, jota sanomme maailmaksi, on korkein voiman ja tahdon ilmaisu, joka on kaiken olevaisuuden esille loihtinut? Ei saata kuitenkaan olla kahdenvaiheella siitä, että ainoa tie, jota myöten ihminen voi saavuttaa jotain korkeampaa, on oman menettelytapansa saattaminen sopusointuun niiden käskeyten kanssa, jotka ovat yhtä ilmeisiä ihmisen suhteessa lähimmäiseen ja ikuiseen luontoon kuin jos ne olisivat Jumalan sormella piirretyt häviämättömän kalliokiven pintaan. Siveyden kehityksessä ilmestyy Mooses ennen Kristusta, käskyt „älä tapa”, „älä tee huorin”, „älä varasta” annettiin ennen käskyä „rakasta lähimmäistäsi niinkuin itseäsi”, laki „älä sido riittä tappavan härän suuta” säädettiin ennenkuin yleisen rauhan luvattu maa alkoi ihmisille häämöttää, jolloin ei edes luonnossa ole enää petomaisuutta, jolloin leijona makaa karitsan vieressä ja lapsukainen voi niitä johtaa.

En sano, että oikeamielisyys olisi siveellisen elämän korkein vaatimus; sanon vaan, että se on ensimmäinen sen ehto Mikä ikinä kohoaa sen yläpuolelle, lepää

sen pohjalla, sisältää itsessään sen ja on vaan sen kautta saavutettavissa. Suottako juutalaisessa uskonnollisessa kehityksessä, jonka me olemme kristinuskon kautta perineet, tuo julistus: „Sinun Herrasi ja Jumalasi on oikeamielisyyden Jumala” oli vanhempi kuin tuo ilahuttavampi ilmestys rakkauden Jumalasta. Ennenkuin ihmiset ymmärtävät ikuisen oikeamielisyyden, on heiltä ikuinen rakkaus peitoksissa. Niinkuin jokaisen yksityisen on ensin tuleminen oikeamieliseksi ennenkuin hän voi olla todellisesti jalomielinen, niin ihmisyyhteiskunnankin on perustaminen oikeamielisyyteen ennenkuin se voi kohota hyväntekeväisyyteen.

Yhtä ainoata minä väitän, sitä, että yhteiskunnallisten laitostemme on oltava sopusoinnussa oikeamielisyyden kanssa, niiden luonnollisten ja ikuisten periaatteiden kanssa, joita ei kukaan voi kieltää, jotka ovat niin ilmeiset, että yhteiskunnallisen vääryyden puoltajainkin on joskus niihin nojautuminen. Yhtä ainoata minä väittämällä väitän, sitä, että joka tuottaa, hänen on saaminen ja joka säästää hänen on vaurastuminen. En hae köyhille mitään mikä oikeuden mukaan kuuluu rikkaille. En tahdo himmentää tai tehdä mitättömäksi omaisuusaatetta, vaan päinvastoin tahdon antaa sille entistä korkeamman pyhityksen; en tahdo vähentää rikkauden tuottamisen intoa, vaan vahvistaa sitä, tehdä hedelmästä varmemmaksi. Mitä ikinä ihminen lisänneekin yleiseen varallisuuteen tai mitä ikinä hän tuottajan vapaasta tahdosta tältä saa, se olkoon hänen omaansa kaiken maailman edessä, käyttäköön hän sitä hyväkseen tai antakoon sen toisille, tehköön sille mitä hyvänsä, niin kauan kuin hän siten menetellen ei häi-

ritse toisten samallaista vapautta. Mitä minuun tulee, niin en puolestani panisi mitään esteitä omaisuuden ansaitsemiselle. Ansaitsipa ihminen kuinka monta miljoonaa hyvänsä sellaisilla keinoilla, jotka eivät sisällä toisten ryöstämistä, se on yhdentekevää, ne ovat hänen, omistakoon hän niitä. En vaatisi häntä edes armeliaisuutta harjottamaan enkä hänen korviinsa toitottaisi hänen velvollisuuttansa köyhiä auttaa. Se on hänen yksityinen asiansa. Tehköön hän mitä ikinä tahtoo sillä mikä hänelle kuuluu, ilman mitään rajoituksia tai mitään vaatimuksia. Jos hän omaisuutta ansaitsee riistämättä muita ja jos hän sitä käyttää ketään vahingoittamatta, niin se on yksistään hänen ja hänen oman tuntonsa asia.

Luulen kyllä ylevämieliseksi niitä henkilöitä, jotka sellaisissa kaupungeissa kuin Lontoo ja New-York ovat järjestäneet suunnattomia armeliaisuus-seuroja ja antaneet niille runsaita varoja, mutta että sellaisia seuroja todella tarvitaan, se todistaa minusta, että olisi Kristuksen pilkkaamista sanoa noita kaupunkeja kristityiksi. On suuri häpeä New-Yorkille, että siellä täytyy yksityisten perustaa sellaisia laitoksia. Ja ken taistelee sen oikeamielisyyden puolesta, mikä antaa jokaiselle mitä hänelle kuuluu ja tekee tarpeettomaksi kerjuun, hän suorittaa tärkeämpää ja suurempaa työtä kuin ihmiset, jotka rakentavat kirkkoja, sairaaloita, perustavat yliopistoja ja kirjastoja. Eiköhän juuri tuota oikeamielisyyttä, joka ennen kaikkea antaisi jokaiselle mitä hän on ansainut, tarkottanut apostoli sanoessaan: „Vaikkapa koko omaisuuteni jakaisin köyhille tai ruumiini jättäisin roviolla poltet-

tavaksi, niin mitä hyötyä siitä olisi, jos minussa ei ole rakkautta?”

Ottakaamme siis ensin selvä ihmisten luonnollisista oikeuksista ja koettakaamme niitä toteuttaa, ennenkuin kehitämme almujen pyytämistä tai toisten riistämistä.

Seuraavassa esityksessäni otan tutkiakseni, mitkä ovat laadultaan ihmisen luonnolliset oikeudet ja kuinka vallitsevissa yhteiskunnallisissa oloissa niitä halveksitaan ja kielletään. Sitä vaatii esitykseni järjestys. Mutta tahtoisin kehottaa niitä, joita ääneni saavuttaa, mieluummin huolehtimaan muiden avuttomampien ihmisten oikeuksien turvaamista kuin vaatimaan omien oikeuksiensa noudattamista. Luulen, että velvollisuuden tunto voi aikaansaada enemmän yhteiskunnan parantamiseksi kuin oman edun tunto; että myötätunnossa ihmisiä kohtaan piilee mahtavampi voima kuin huolissa omasta itsestään. Luulen että jokainen yritys vähänkin laajempiin yhteiskunnallisiin parannuksiin syntyy ja saa kannatusta enemmän pyrkimyksestä tehdä elämä muille paremmaksi, jalommaksi ja onnellisemmaksi, kuin pyrkimyksestä oman hyvinvointinsa turvaamiseen. Vääryyden mammona voi aina ostaa itsekäisyyttä siellä missä havaitsee sen itselleen edulliseksi, mutta se ei voi ostaa altistuvaisuutta.

Tuossa aatteessa, että Jumala on vapaaehtoisesti astunut maan päälle pelastaakseen ihmiset, jonka aatteen ovat paitsi kristinuskoa omistaneet myös muut suuret uskonnot, minusta näyttää piilevän ehkä vielä suurempi totuus kuin se, jota kirkoissa julistetaan. Se on se totuus, että ihmiskunnan pelastajina, vapautta-

jina, johtajina ovat aina esiintyneet ihmiset, joita ei pannut liikkeelle heidän omat kärsimyksensä, vaan muiden poljettujen kärsimät vääryydet. Eipä se Mooses, joka johti Israelin lapset orjuuden maasta, ollut mikään pakkotyöhön tuomittu, kituva orja, vaan mies, joka tunsu kaikki egyptiläisten tieteen salaisuudet ja joka oli faraon hovissa kasvatettu. Graccukset, syntyperänsä ja asemansa puolesta patriiseja, taistelivat henkensä kaupalla sitä maananastusta vastaan, joka lopulta vei Rooman häviöön. Ja niin on aina ollut, että sorretut, poljetut ja ahdistetut ovat saavuttaneet vapaampia, helpompia oloja ei niin paljon omilla ponnistuksillaan kuin niiden ihmisten ponnistuksilla ja uhrauksilla, joille kohtalo personallisesti ei ollut niinkään karsas. Sillä mitä täydellisemmin ihmisiltä on riistetty heidän luonnolliset oikeutensa, sitä vähemmän voimaa heillä on oikeuksiansa saavuttamaan. Mitä enemmän ihmiset ovat avun tarpeessa, sitä vähemmän he pystyvät auttamaan itseänsä.

Suurempaa iloa ei ihminen voi saada kuin minkä hänelle tuottavat heikotkin ponnistuksensa yhteiskunnallisten olojen parantamiseksi ja elämän tekemiseksi muille ihmisille täyteläisemmäksi ja ylevämmäksi? Olisikohan sellainen sankari kuin John Brown, joka hirtettiin rikoksellisena ja meni ikuisuuteen taistellessaan neekerien vapauttamisen puolesta, kuoli kahleet käsissä ja orjalapsen suutelo huulilla, olisiko sellainen voinut elää ylevämpää elämää ja kuolla jalomman kuoleman, jos olisi voimansa antanut omien nautintojensa palvelukseen? Tokkohan hän kuollessaan otti mukaansa vähemmän kuin se, joka pyrki rikkaaksi ja

jätti jälkeensä miljoonat? Puhutaan sitten kateudesta rikkaita kohtaan! Kuka, sanon minä, kuka ihmisistä, jotka ovat ymmärtäneet että heidän on kerran herääminen jossain tämän maailman rajain tuolla puolen, voi kadehtia niitä, jotka voimiansa hukkaavat sellaisen kokomiseen, jota he eivät voi täällä käyttää ja jota he eivät voi ottaa mukanaan täältä lähtiessään? Ainoastaan siitä voi jokainen meistä olla varma, että meitä odottaa kuolema. „Oi kuningas! lyhyt kuin tämän telan läpi lentänyt pääskynen on elämä!” Me tulemme tietämättä mistä tulemme, menemme tietämättä minne menemme. Musta pimeys on takanamme, syvät varjot edessämme. Viimeisen hetken tullessa mitä merkitsee meille olemmeko joskus syöneet makeita ruokia vai emme, olemmeko olleet pukeutuneina pehmeihin vaatteihin vai emme, jätimmekö suuren omaisuuden vai emme mitään, niitimmekö laakereita vai olimme halveksittuja, pidettiinkö meitä oppineina vai vähätietoisina, — mitä merkitystä on kaikella tällä oleva verrattuna siihen kysymykseen, miten olemme käyttäneet meille uskottua leiviskää? Mitä arvoa on kaikella tuolla siihen aikaan kuin silmämme himmenevät ja kuulomme tylsistyy ja pimeydestä vaan erottuu käsi ja kuuluu ääni: „Hyvä ja kelvollinen palvelija! olit uskollinen vähässä, siis teen sinut paljon haltijaksi, tule isäntäsi iloon?”

Aijon puhua oikeuksista, aijon puhua hyödyistä ja ihmisten omasta edusta; aijon puhua niiden kielellä, jotka pitävät suurinta rikkautta suurimpana onnena ja aineellista edistystä ylimpänä tarkotusperänä. Mutta

niin tehdessäni minä pidän pyhänä sitä totuutta, jonka Mazzini on lausunut seuraavissa sanoissaan:

„Työmiehet, veljet! Kun Kristus ilmestyi maailmaan muuttaakseen maan olot toisiksi, niin hän ei puhunut mistään oikeuksista, ei rikkaiden oikeuksista — he eivät niitä kaivanneetkaan — eikä köyhäin oikeuksista, — he olisivat kuitenkin rikkaita matkiesaan niitä väärin käyttäneet; ei hän myöskään puhunut omasta edusta ihmisille, jotka eivät sitä ymmärtäneet; mutta hän puhui rakkaudesta, uhrautumisesta ja uskosta; sanoi, että olkoon se ensimmäinen, joka työlänsä enin kaikkien onnea edistää.”

„Ja Kristuksen sana sattui ihmisten korvakalvoon, joissa kaikki usko jo oli sammunut, palautti heidät elämälle, nosti kansan joukot, vallotti maailman ja johti ihmiskunnan edistyksen ylimmille asteille.”

„Työläiset! Meidän aikamme muistuttaa monessa suhteessa Kristuksen aikoja. Me elämme keskellä yhteiskuntaa, joka on yhtä turmeltunutta kuin pakana-maailmakin, tuntien sydämmemme syvimmissä välttämättömäksi puhalttaa siihen uutta eloa, uudistaa se, saattaa kaikki sen jäsenet sopusointuun yhteisen uskon avulla, yhden ainoan lain hengessä, yhtä ainoata tarkotusta varten: kaikkien niiden taipumusten vapaata ja keskeytymätöntä kehitystä varten, jotka Jumala on luomiinsa istuttanut. Me tahdomme *samallaista Jumalan valtakuntaa maan päälle kuin on taivaissa*, tai oikeammin, me tahdomme, että maallinen elämämme olisi astuimena taivaan vallottamiseen, ja yhteiskunta olisi yhä täydellisempänä Jumalan tahdon täyttymisenä.”

„Mutta Kristus jäi kaikissa teoissaan uskolliseksi sille sanalle, minkä oli ihmisille tuonut; uskollisina pysyivät sille myös hänen oppilaansa. Olkaa tekin sille uskolliset, tekin, työläiset, ja teidän hetkenne on tuleva, jolloin te voitatte. Puhukaa ihmisille, joiden kanssa tulette yhteyteen, siitä, mitä heidän on tekeminen, ja täyttäkää myös itse tehtävänne mikäli se on vallassanne. Muistuttakaa ihmisille rohkeudesta, rakkaudesta ja uhrautuvaisuudesta, ja ennen kaikkea koettakaa itse olla rohkeita, rakastavia ja uhrauksiin valmiina. Antakaa ihmisille yleviä aatteita ja puhukaa heille suoraa totuutta, mitään peittämättä, vihatta ja uhkauksitta. Suurimpana uhkana, jos uhkaa joskus tarvittaisiin, olkoon vakaumuksenne horjumattomuus, mutta sanoissanne älköön olko vihaa eikä katkeruutta.”

10 LUKU.

Ihmisen oikeudet.

On ihmisiä, jotka ovat valmiit väittämään, milloin se heille on mukavata, että mitään luonnollisia oikeuksia ei ole olemassa, vaan että kaikki oikeudet saadaan ylimmältä valtiovallalta. Väittely näiden herrojen kanssa olisi turhaa ajan hukkaa. Muutamat totuudet ovat niin ilmeisiä, että niitä ei kannata rüveta todistelemaan. Ja muuan sellainen totuus, joka kaikkien tietoisuudessa totuutena pysyy, on, että jokaisella ihmisellä suhteissaan toisiin on oikeuksia, jotka olivat ole-

massa ennenkuin mitään hallitusta vielä olikaan ja jotka pysyvät voimassa silloinkin kuin valtamiehet koettavat niitä olemattomiksi tehdä; että on olemassa ylempänä kaikkia ihmisasetuksia oleva laki, tuo luonnon leimaa kantava ja siinä kaikkialla ilmenevä Luojan laki, laki, joka on ollut olemassa ennen kaikkia ihmislakia ja joka näitä hallitsee, jonka kanssa sopusoinnussa oleminen yksin voikin tehdä jonkun inhimillisen lain vähänkään mahdolliseksi. Tämän totuuden kieltäminen on samaa kuin sanoa, ettei ole olemassa mitään lakiemme ja laitostemme oikeamielisyyden tai oikeudettomuuden mittaa, ettei voi olla menettelytapaa, joka itsessään olisi hyvä tai paha, että joku ukaasi, joka käskää äitien tappamaan lapsiansa, on saava saman arvon kuin se laki, joka kieltää lapsia tappamasta.

Nämä luonnolliset synnynnäiset oikeudet, tämä korkein laki, ovat ainoana ja varmana pohjana yhteiskunnan järjestelmälle. Niinkuin halutessamme rakentaa hyvää konetta meidän on ottaminen huomioon fysiikan lakeja: painolakeja, kaasujen palamis- ja laajenemislakeja ynnä muita; niinkuin halutessamme olla ruumiillisesti terveitä meidän on ottaminen lukuun fysiologian lakeja, niin myös halutessamme saavuttaa rauhallista ja tervettä yhteiskunnallista rakennetta meidän on saattaminen laitoksemme sopusointuun suurten siveellisten lakien kanssa, joiden alaisia me kaikki ehdottomasti olemme ja jotka riippuvat meidän vallastamme yhtä vähän kuin aineen ja liikkeen lait. Ja niinkuin nähdessämme jonkun koneen toimivan kunnottomasti me päätämme, että sitä rakennettaessa on jätetty huomioon ottamatta tai rikottu joitakin fysiikan lakeja,

samoin nähdessämme yhteiskunnallisia epäkohtia ja valtiollista hajaannusta me sanomme, että yhteiskunnan järjestelmässä on siveyslaki tullut loukatuksi ja ihmisen luonnollisia oikeuksia jätetty huomioon ottamatta.

Nämä luonnolliset ihmisoikeudet ovat seuraavalla tavalla lausutut Amerikan Yhdysvaltain Itsenäisyyden julistuksessa, missä niille annetaan se ainoa merkitys, johon laillinen hallitus voi toimintansa perustaa:

„Me tunnustamme ilmeiseksi totuudeksi, että kaikki ihmiset ovat luodut yhdenarvoisiksi, että he kaikki ovat Luojalta saaneet muutamia luovuttamattomia oikeuksia ja niiden joukossa oikeuden elämään, vapauteen ja onnen etsintään; että näiden oikeuksien turvaamiseksi ihmisten keskuuteen perustetaan hallituksia, joiden on laillista valtaansa käyttäminen ainoastaan hallittavien suostumuksella; että kaikkialla, missä hallitus tästä tarkotusperästä poikkeaa, hallittavilla on oikeus muuttaa sitä tai hallitusmiehet erottaa ja perustaa uusi hallitus sille pohjalle ja niihin muotoihin, jotka huomataan parhaiten turvaavan ihmisten rauhaa ja onnea.”

Samat periaatteet vallitsevat Yhdysvaltain perustuslaissa, kuten näkyy niiden alkulauseesta:

„Me, Yhdysvaltain kansa, aikoen muodostaa entistä täydellisemmän keskinäisen liiton, *oikeamielisyyden toteuttamiseksi*, sisällisen rauhan ja ulkonaisen vaarattomuuden ylläpitämiseksi ja *vapauden turvaamiseksi meille ja meidän jälkeläisillemme*, säädämme ja voimaan saatamme seuraavat lait Amerikan Yhdysvaltain valtiomuodosta.”

Ja samat perustukset ja ilmeiset totuudet ovat lausutut siinä suuressa ihmis- ja kansalaisyhteisyyksien julistuksessa, minkä teki Perustava kokous Ranskassa vuonna 1789:

„Ranskan kansan edustajat, muodostettuaan perustavan kokouksen, nähdessään, että *tietämättömyys ihmisoikeuksista, niiden laiminlyöminen tai halveksiminen esiintyy ainoana syynä yhteiskunnalliseen kurjuuteen ja hallituksen turmelukseen*, ovat päättäneet juhlallisessa julistuksessa lausua julki nämä luonnolliset, syntyperäiset ja luovuttamattomat oikeudet; he tunnustavat ja julistavat Ylimmän olennon kasvojen edessä ja Hänen siunaustansa ja armoansa toivoen seuraavat *pyhät* ihmisen ja kansalaisen oikeudet:

I. Ihmiset syntyvät ja pysyvät aina vapaina ja tasa-arvoisina oikeuksiinsa nähden. Kansalais-eroavaisuudet siis saavat perustua ainoastaan yhteiskunnallisen hyödyn näkökohtiin.

II. Kaikkien valtiollisten liittojen tarkoituksena on ihmisen luonnollisten ja luovuttamattomien oikeuksien suojeleminen, ja nämä oikeudet ovat vapaus, omistusoikeus, personallisen koskemattomuuden ja sorron vastustamisen oikeus.”

Mutta toista on julistaa ikuisia periaatteita, niinkuin niitä julistetaan yhteiskunnallisen itsetunnon heräämisen hetkinä, ihmisten ollessa vakuutettuina asiastaan, ja toista on näitä periaatteina panna elämässä toimeen, niinkuin niitä on paneminen toimeen sen kansan keskuudessa, joka vastikään on tietämättömyyden pimeästä päässyt ja joka on tavaksi tulleiden ajatusten orjuudessa elänyt, joita vuosisatain vääryy-

det ovat heissä ylläpitäneet. Ranskan kansa ei pysynyt uskollisena näille periaatteille, emme liioin me amerikalaiset pysy niille uskollisena, kaikista suurista edellytyksistä huolimatta. Ranskan vanha hallitusmuoto iletävine „jumalallisine oikeuksineen”, bastiljineen ja salaisine vankiloineen („lettres de cachet”) kyllä hävitettiin. Mutta sen sijaan tuli aluksi punanen terrori sitten vallankumouksellinen, sitten valkonen, hallinnollinen, sitten anarkia, joka oli pukeutunut vapauden valepukuun, ja vihdoin imperialismi, joka sai pyhityksensä yleiseltä vaalioikeudelta ja joka johti niin vaihaiseen tekeleeseen kuin on Ranskan tasavalta meidän päivinämme. Jopa meilläkin, huolimatta koskemattomista viljelysmaistamme, huolimatta siitä, että olemme vapaat kaikista kansainvälisistä selkkauksista ja vihamielisistä naapureista on syntynyt yhtä onneton amerikalainen tasavalta trustinensa ja syndikaatteinensa, rautatiekuninkainensa, joita yksinvaltaiset valtiot pelkäävät, lahjomisiin taipuvine virkakuntineen, ryysyläisineen ja lakkoineen, rikkauden ylistyksineen, tehtaissa työskentelevine ala-ikäisineen ja naisineen, jotka elämänsä hävittävät taistelussa leipäkannikan edestä.

Käy hyvin päinsä nähdä totuutta, julistaa sitä, toistamistaan toistaa sen sanamuotoja, ja samalla kuitenkin olla ymmärtämättä mitään mitä se sisältää. Ne ihmiset, jotka allekirjottivat meidän riippumattomuutemme julistuksen, tai ne, jotka innostuneina sitä tervehtivät, samoin kuin ne, jotka vuodet läpeensä ovat hartaudella sitä lukemistaan lukeneet, ovat näitä kaikkia tehneet vähintäkään ajattelematta totuuden ikuisten periaatteiden tuomitsevan neekeri-orjuutta yhtä paljon

kuin Yrjö III:n tyranniaa. Ja monet niistä, jotka totuuden käsitettyään taistelivat orjain omistusta vastaan ihmisen luovuttamattomien oikeuksien nimessä, eivät puolestaan huomanneet, että noissa oikeuksissa piilee jotakin enempää kuin vaan kielto kaupittelemasta ihmislihaa ja verta, ja, arvellen että poistettuaan orjuuden ja annettuaan kaikille äänestysoikeuden, he voivat täydellisesti toteuttaa ihmisen luonnollisia oikeuksia, he erehtyivät yhtä paljon kuin heidän esi-isänsä olivat erehtyneet, jotka olivat luulleet täydellisesti toteutaneensa nuo oikeudet kieltäessään alamaisuutta Englannin kuninkailta ja perustaessaan tänne kansanvaltaisen tasavallan.

Amerikan kansalaiset meidän aikanamme tavallisesti kuvailevat, että meidän keskuudessamme on nyt täydellisesti tunnustettuna ihmisen tasa-arvoiset ja luovuttamattomat oikeudet; mitä taas köyhyyteen, rikossellisuuteen, työpalkan alhaisuuteen, „liikatuotantoon”, hallituksen turmelukseen ynnä muuhun sellaiseen tulee, niin nuo seikat heidän mielestään ikäänkuin „kuuluvat asiaan”, toisin sanoen — jos ken tahtoo täsmällisemmän vastauksen, — ne ajatellaan olevan olemassa sen vuoksi, että Jumala, Luoja, tahtoo niiden olevan olemassa. Kaikesta huolimatta minä kuitenkin väitän noiden ihanuuksien riippuvan suorastaan siitä, että me itse rikomme niitä tasa-arvoisia ja luovuttamattomia oikeuksia vastaan, jotka Jumala, kuten riippumattomuutemme julistus tämän totuuden lausuu, on kaikille ihmisille jakanut. Arvelen Ranskan Perustavan kokouksen olleen oikeassa, kun se toista sataa vuotta sitten, saman pyrkimyksen innostamana kuin mikä mei-

täkin johti valtiolliseen vapauteen, julisti yhteiskunnallisten epäkohtain ja hallituksen turmeluksen suureksi syyksi tietämättömyyden inhimillisistä oikeuksista, niiden laiminlyömisestä ja halveksimisesta. Ja niinkuin Ranskan siihen aikaan kärsimä nälänhätä, niinkuin sen hallituksen heikkous ja turmelus, sen työväen luokkain kurja asema ja ylimystön siveellinen rappeutuminen riippui suoraan ihmisen tasa-arvoisten, luonnollisten ja luovuttamattomien oikeuksien kieltämisestä, niin nekin yhteiskunnalliset ja valtiolliset kysymykset, jotka nyt niin uhkaavina nousevat Amerikan tasavallan eteen, ja koko maailmankin eteen, ovat saman syyn herättämiä.

Syventykäämme tähän seikkaan. Eiköhän tasa-arvoinen, luonnollinen ja luovuttamaton oikeus elämään, vapauteen ja onnen etsintään edellytä jokaisen oikeutta vapaaseen taipumustensa käyttämiseen varojen hankkimiseksi itselleen ja perheelleen, oikeutta, jota rajottaa ainoastaan muiden ihmisten samallinen oikeus? Eiköhän se vaadi, että jokaisella olisi vapaus tuottamaan, säästämään tai kuluttamaan niitä varoja, joita hän tarvitsee, kunhan ei estä muita tekemästä sitä samaa? Eiköhän se vaadi, ettei ketään pakotettaisi vastoin tahtoansa tekemään työtä toisen hyväksi tai antamaan toiselle ansaitsemaansa; ettei kenenkään olisi lupa kiristää toiselta hänen työtänsä tai työnsä hedelmää? Eihän tästä voi kukaan olla kahdenvaiheilla. Olisihan pelkkää pilantekoa, jos tunnustettaisssa tasa-arvoista oikeutta elämään ja vapauteen kiellettäisiin ihmisen omistusoikeus hänen omaan työhönsä ja kaikkiin hänen työnsä hedelmiin.

Mutta nyt on meidän tunnustuksemme juuri sellaista tunnustusta. Niinsanottu ihmisen tasa-arvoisten ja luonnollisten oikeuksien tunnustuksemme on melkoiseen väestön osaan nähden pelkkää pilantekoa, joka yhteiskunnallisen painon kasvaessa käy yhä katkerammaksi pilanteoksi yhä suuremmalle väestöjoukolle, sillä meidän laitoksemme eivät missään määrin turvaa ihmisen oikeuksia työhönsä ja työnsä hedelmiin.

Eikä ole vaikea huomata, että tämä ihmisen perusoikeuden kieltäminen esiintyy yhdeltä puolen köyhyyden syynä ja toiselta puolen liika suurten omaisuuksien ja kaiken sen tuhlauksen ja turmeluksen syynä, mikä syntyy raskaasta epätasaisuudesta varallisuuden jaossa.

Minä puhun oloista, jotka ovat yhteisiä koko sivistyneelle maailmalle ja voin siis aluksi kiinnittää huomioni asiain tilaan eräässä toisessa maassa — toisiina ovat lähimmäisemme puutteet meille selvemmin näkyviä kuin omamme. Englanti, jolta olemme saaneet kielemme ja laitoksemme, on meistä hiukan jäljessä mitä tulee valtiollisen vapauden muodolliseen tunnustamiseen, mutta teollista vapautta siellä on yhtä paljon kuin meilläkin, jopa muutamissa suhteissa enemmänkin, sillä Englanti, vaikkei kaupan vapautta vielä olekaan saavuttanut, on jo vapautunut tuosta konnia suojaavasta „kotimaisen” teollisuuden suojelemisesta, mikä meillä on vielä täydessä käynnissään. Ja Englannin kansa — Englannin kansa parka — on yleensä vapauteensa tyytyväinen ja siitä ylpeilee. Sille on niin kauan sitä virttä korviin toivotettu, että suurin osa vilpittömästi uskoo englantilaisten olevan maailman vapaimman kansan, ja siellä lauletaan, että „Englannin

poika se ei voi orjana olla” aivan niinkuin olisi kieltämätön totuus, että orja ei voi hengittää Englannin ilmaa.

Tarkastakaammepa jotakin ihmistä tuon kansan joukosta, jotakin „vapaasti syntynyttä englantilaista talonpoikaa”, jolla on takanaan pitkä sarja „vapaasyntyisiä” esi-isiä jossakin seudussa, jonka maaperää he ovat viljelleet vielä saksonien ajoilta asti. Mies tulee täysi-ikäiseksi ja ottaa luonnollisessa järjestyksessä itselleen vaimon. Muiden veljiensä tavalla hän tulee maailmaan, jossa hänen nyt on Jumalan määräyksen mukaan työllä ansaitseminen elatuksensa. Hänellä on tarpeita ja nämä tarpeet enenevät, kun hän luonnollisessa järjestyksessä saa lapsia; mutta hänen aivoissaan ja jänteissään on luonnollinen voima, jonka avulla hän voi luonnon varastosta hankkia mitä tarvitsee. Hän osaa kaivaa ja kyntää, kylvää ja niittää, ja hänen käytettävänä on hyvää maata, joka nyt niinkuin tuhat vuotta ennen on valmiina antamaan rikkautta työn edestä. Sade lankee maahan, päivänen paistaa ja maan tehdessä kiertokulkuaan kevät seuraa talvea, ja kesä kevättä. Eiköhän tämän ihmisen ensimmäinen ja kaikkein ilmeisin oikeus ole ansaita itselleen elantoa, vaihtaa työtänsä varallisuuteen ja omistaa ja käyttää hyväkseen näitä varoja sekä omaksi että niiden ihmisten hyväksi, joita luonto on tehnyt hänestä riippuviksi. Hän ei saa vaatia itselleen minkään toisen ihmisen ansioita, mutta ei myöskään mikään toinen ihminen ole oikeutettu vaatimaan itselleen mitään osaa hänen ansiostaan. Hänellä ei ole oikeutta vaatia toisilta työtä hänen hyväkseen, vaan eipä muillakaan ole oikeutta vaatia itsel-

leen hänen työtänsä. Tämä oikeus omaan itseensä, omien voimiensa ja työnsä käyttämiseen omaksi hyväkseen on luonnollinen, kaikille ilmeinen oikeus, jota periaatteessa ei kukaan pysty kumoamaan muuten kuin sillä herjaavalla väitteellä, että muka jotkut ihmiset ovat luodut tekemään työtä toisten hyväksi. Jos tämä ihminen nyt samalla toteuttaa luonnollista oikeutta omaan työhönsä ja sen hedelmiin nähden, niin hän voisi runsaassa mitassa tyydyttää kaikki omat ja perheensä tarpeet. Hänen työnsä tuottaisi luonnon järjestyksen mukaan varallisuutta, joka vaihtuisi keskinäisen mukavuuden vuoksi toisten ihmisten tuottamaan varallisuuteen ja hankkisi hänen perheelleen kaikki elämän mukavuuDET ja antaisi, ellei tietysti mitään arvelluttavia seikkoja väliin tulisi, hänelle mahdollisuuden kasvattaa lapsiaan sekä säästämään jotain vanhuutensa päiviksi, jotta hän ja hänen vaimonsa, voimain heiketessä, pääsisivät turvautumasta kenenkään muun kuin Luojaansa armoihin.

Mutta mitä näemmekään kaiken tuon asemesta? Huomaamme, että tuon „vapaana syntyneen” englantilaisen oikeus omaan työhönsä ja sen hedelmiin jää yhtä täydellisesti kaikkea tunnustusta vaille kuin jos hän olisi lain mukaan tehty orjaksi; hän on pakotettu tekemään työtä muiden rikastuttamiseksi aivan samalla tavalla kuin jos Englannin laki pitäisi häntä jonkun orjainomistajan omaisuutena. Hänen kotimaansa lait eivät sano häntä orjaksi, päinvastoin hän tunnustetaan muodollisesti täysin vapaaksi ihmiseksi, — vapaaksi työskentelemään omaksi hyväkseen ja nauttimaan työnsä hedelmiä. Mutta eihän ihminen näin voi työs-

kennellä, ellei hänellä ole minkä päälle työtä tekisi, aivan samoin kuin hän ei voi syödä, kun ei ole mitään syötävää. Ei ole ihmisten vallassa tuottaa mitään tyhjästä. Se ei kuulunut luomisjärjestykseen. Luonto sanoo meille, että ken ei työtä tee saa nähdä nälkää, mutta samalla se antaa meille kaikki mitä tarvitsemme työn tekemistä varten. Ravinto, pukimet, asunto, kaikki esineet, joita haluamme ja joita sanomme varallisuudeksi, voidaan tuottaa työllä, mutta ainoastaan silloin kuin maasta saadaan niihin tarvittavia raaka-aineita.

Heittää ihminen keskelle valtamerta ja sanoa hänelle, että hänen on valta laittautua rannalle, ei olisi ollenkaan pahempaa pilantekoa kuin asettaa hänet maalle, joka on kaikkien toisten ihmisten yksityiseen omistukseen anastettu, ja sitten sanoa hänelle, että hän on vapaa ihminen, että hänellä nyt on valta tehdä työtä itselleen ja käyttää ansiotaan hyväkseen. Juuri sellainen on se asema, mihin englantilaisemme on joutunut. Hän on vapaa juuri saman verran kuin jos hän riippuisi nuorasta pohjattoman kuilun ylitse ja joku toinen pitelisi terävää veistä nuoralla; hän on vapaa saman verran kuin jos hän janon ahdistamana erämaassa löytäisi lähteen, jonka ympärillä olisi virstoja pitkä sulkumuuri ja jota aseelliset ihmiset suojelisivat, jotka sanoisivat hänelle: sinulla on valta juoda tästä lähteestä vasta sitten kuin teet *vapaan välipuheen* ehdoista. Jos tämä englantilainen olisi elänyt monta sukupolvea ennen meitä, saksonilaisten esi-isiensä aikana, niin miehistyessään ja naimisiin mentyänsä hän olisi saanut osakseen asuintalon ja puutarhan, hänellä olisi ollut osuus suuriin peltoihin, niinkuin kaikilla

muillakin talonpojilla, jotka niitä yhteisesti viljelivät, hän olisi saanut niittää vapaasti heinää ja ampuu metsälintuja yhteisestä metsästä ja ajaa karjansa yhteiselle laidunmaalle. Vielä joitakuuta sukupolvia sitten, maan jo oltua useita vuosisatoja yksityiseen omistukseen anastettuna, mikä anastus alkoi Tudorien aikana, hän olisi kuitenkin löytänyt, silloisissa kyläkunnissa, edes jäännöksen vanhasta säännöstä, että maa on kaikille ihmisille määrätty eikä ainoastaan muutamille. Mutta nykyään hän tapaa joka kapanalan aidatuksi hänestä erilleen. Hänen esi-isiensä yhteisinä viljelemät pellot ovat tulleet kartanoherrain yksityiseksi omaisuudeksi, jota se herra nyt antaa vuokralle suurille lampuodeille niin kovilla ehdoilla, että nämä, saadakseen pääomalleen tavallisen koron ovat pakotetut imemään työläisten voimat lopen tyhjiin; entiset riistamaat ovat nyt aidotetut korkealla muurilla, jonka päälle on sirotettu lasin sirpaletta, ja niitä suojelevat aseilla varustetut vartijat, ottaen kiinni jokaisen, jonka päähän pistää siellä metsästellä, ja haastaen oikeuden eteen, joka puolestaan tuomitsee salametsästäjän linnaan; entisillä yhteisillä laidunmailla on nyt suuri kartanon puisto, jossa käy lihava herraskarja ja puiden lehtiä nipistelevät hienojalkaiset kauriit. Aidotetut ovat entiset polutkin, joita ennen käytettiin oikoteinä tomuisen maantien asemesta, kulkien jossain pähkinämetsikön ja lorisevan puron reunaa.

Mutta eipä tuo „vapaasyntyinen” englantilainen, tuo brittiläinen, joka ei milloinkaan orjaksi rupee, voi elää ilman maata. Hänen on kuin onkin löytäminen joku paikka maanpinnalla, jolla hän ja hänen vaimonsa

saisivat tyyssijan ja voisivat sanoa omaksi kotitalokseen. Mutta paitsi maanteitä ei kotimaan pinnasta ole ainoatakaan kapanalaa, jota he voisivat käyttää hyväkseen ilman joidenkin muiden ihmisten lupaa, eipä edes maantielläkään heillä ole nukkumisen oikeutta, vielä vähemmän oikeutta rakentaa itselleen mökkiä risuista. Näin ollen, hankkiakseen asuinpaikakseen palasen kotimaastansa meidän „vapaasyntyinen” englantilaisemme on pakotettu suostumaan työhön niin ja niin moneksi päiväksi kuukaudessa jonkun englantilaisen maanomistajan hyväksi, tai, mikä on nyt samaa, myymään työtänsä tai työnsä hedelmiä jollekin kolmannelle henkilölle ja ansiostansa suorittamaan tämän maapalan omistajalle maksua oikeudesta elää kotimaansa päällä. Uhrattuaan tällä tavalla osan työstänsä hankkiakseen kanssaveljeltään luvan elää, meidän „vapaasyntyisen” englantilaisemme on sitten pitäminen huoli työstä ravinnon, vaatteiden ynnä muun hankkimiseksi. Mutta koska hän ei voi tehdä työtä ilman maata, jonka päällä tahtoen tai tahtomatta on työtä tekeminen, niin hänen täytyy, sen sijaan että tekisi työtä itselleen, myydä työnsä niille ihmisille, joilla maata on, ehdoilla, joita nämä suvaitsevat määrätä — ehdoilla, jotka ovat niin lasketut että hän vaan näpin voisi ylläpitää kurjaa olemassaoloansa, — eli toisin sanoen, että häneltä riistettäisiin kaikki työnsä tulokset, ja hänelle jätettäisiin niistä ainoastaan niin paljon kuin kaikkein julmin orjainomistaja katsoi ennen muinoin hyväksi orjallensa antaa, — niin paljon kuin on välttämätöntä pelkän elämän ylläpitämiseksi. Hän elää kurjassa mökissä, jossa on huono permanto ja vuotava katto. Hän ahertaa

aamusta yöhön asti ; samoin myös hänen vaimonsa ; jopa lapsetkin heti jaloilleen päästyänsä saavat työhön käsiksi käydä, perata rikkaruohoja, säikytellä variksia puutarhasta tai muuta sellaista toimitella maanomistajalle, joka armossaan suo heidän elää ja tehdä työtä hänen maallansa. Jos hän ei osota tarpeellista kunnioitusta mahtimiehille, ellei lakki lennä ajoissa päästä kun herra kulkee ohitse, kun rouva tai kuka muu hyvänsä heidän perheestään esiintyy, jos hän ei kasvata lapsiaan samassa alennuksen ja kumartavaisuuden tunteissa herrasväkeä kohtaan, jotka pidetään sopivina ja välttämättöminä „alempien” suhteen, jos herää epäilyks että hän on ottanut omenan herran puutarhasta, saanut kiinni jäniksen kartanon metsistä tai kalan purosta, — niin hän kadottaa oikeutensa kartanon herran armoon ja kadottaa samalla työnsä. Silloin hän on tavallisesti pakotettu menemään kerjuulle tai vaivaistaloon tai kuolemaan nälkään. Ennen aikojaan hän menee köyryselkäiseksi, ja vaimo pitää itseänsä elähtäneenä ja sairaana semmoiseen aikaan, jolloin hänen olisi oltava vielä täydessä voimassaan ja kukoistuksessaan. Ne hänen tyttäristään, jotka elävät kyllin kauan, menevät naimisiin yhtäläisen kurjilon kanssa kuin hänkin, eläkkeeseen sitten elämänsä samallaisissa oloissa kuin äiti on elänyt, tai sitten joutuvat jonkun herran viettelemiksi ja lähtevät kaupunkiin varustettuina jollakin 100 markan armoantimella, kuollakseen sitten jonkun vuoden kuluttua siellä jossain porttolassa, sairaalassa tai vankilassa. Hänen poikansa kasvavat tietämättömyydessä ja raa-kuudessa ; heistä ei hän saa vanhuutensa tukea, vaikkapa he sitä tahtoisivatkin, sillä he tulevat samaan

liian vähän palkakseen työnsä tuotteista. Ainoana turvana vanhuksille on vaivaistalo oleva, missä näitä työn kuluttamia orjia pidetään sen häpeän vuoksi, mikä yhteiskunnalle syntyisi, jos he kuolisivat nälkään maantielle. Siellä erotetaan mies vaimosta, ja niin tämä vanha pariskunta, ehkä sen kirkon läheisyydessä, jossa valtion palkkaama pappi saarnaa: „ei pidä ihmisten erottaman mitä Jumala on yhdistänyt”, tulevat erillään toisistaan viettämään näännyttävää vankilaelämää siihen hetkeen asti kuin kuolema vihdoinkin suo heille kevennyksen.

Missä suhteessa on nyt tuollaisen „vapaasyntyisen englantilaisen” asema orjan asemaa parempi? Jos kuitenkin minun kuvaamani elämä ei esitä oikeata kuvaa Englannin maata viljelevästä työväestöstä, niin se on seuraus vaan siitä, että olen liian vähän huomiota pannut sen pimeihin puoliin, siihen äärimmäiseen tiedottomuuteen, raakuuteen ja siveettömyyteen, mikä näille alenituksen tilassa eläville ja loukatuille yhteiskunnan jäsenille on ominaista. Mitä tulee ravintoon, sen määrään ja laatuun, vaatteihin ja asumukseen, lepo- hetkiin ja virkistykseen, niin oli orjain asema etelävaltioissa epäilemättä parempi kuin maatyön tekijäin meidän aikanamme Englannissa; orjain elämä oli yleensä paljon terveempää, onnellisempaa ja täydellisempää. Niin kauan kuin hyvin syötetty, terve, voimakas neekeri oli 5000 markan arvoinen, ei yksikään orjainomistaja, olipa hän kuinka julma ja itsekäs hyvänsä, saattanut pitää neekeriään sellaisessa asemassa kuin nykyään pidetään suurta enemmistöä „vapaasyntyisiä” englantilaisia. Näillä valkeilla orjilla ei ole yh-

tään mitään arvoa. Ei työllä, vaan maalla, joka työtä teettää, on kapitaaliksi muuttunut arvonsa. Työmies-ten työtä on saatavissa hinnasta, joka on pienempi kuin se hinta, jolla voisi ylläpitää vastaavan määrän orjia, ja kun nämä ihmiset sitten kadottavat työkykynsä, niin niistä pääsee paljon vähemmällä kuin orjista: ne saattaa heittää kadulle tai lähettää vaivaistalojen hoidokkaiksi.

Neekerithän ovat jotain ala-arvoisempaa rotua, sanovat muutamat. Mutta ainakin nämä Englannin valkeat orjat ovat syntyperältään samaa rotua, mikä on Englannille antanut sen tidemiehet ja runoilijat, filosoofit ja valtiomiehet, kauppiaat ja keksijät; joka oli pienen saaren suojelijajoukkona, mutta laajensi siitä valtansa yli kaikkien merien. Ne ovat tietämättömyydessä, häväistyksessä ja alennuksessa eläviä ihmisiä, jotka elävät orjain elämää ja kuolevat kerjäläisen kuoleman vaan senvuoksi, että heiltä on riistetty heidän luonnolliset oikeutensa.

Näiden ihmisten naapureina, aivan heidän kurjien hökkeliensä vieressä, jotka eivät suurestikaan sikolähteistä eroa, voimme nähdä komeita palatseja, satavuotisten puistojen ympäröiminä. Niiden palatsien asukkaat eivät tee mitään työtä, päinvastoin ylpeilevät, etteivät heidän esi-isänsäkään monina vuosisatoina olleet mitään työtä tehneet; ylenkatseella he kohtelevat kaikkia, jotka tekevät työtä, vieläpä niitä, joiden esi-isistä jokikin on työmiehenä ollut. Siitä huolimatta he asuvat suuressa ylellisyydessä; heillä on talo sekä kaupungissa että maalla, hevosia, vaunuja, lakeijoja, huvipurssia, kalliita metsäkoiria; heillä on kaikkia mitä suinkin

rikkaus voi antaa, kirjallista sivistystä, hyvä kasvatus, matkustusten opettavaisuus. He eivät edes käytä kaikkea sitä rikkautta, minkä saavat, vaan kokoovat sitä edelleen rautatie-osakkeiden, valtion arvopaperien ja Yhdysvalloissa ostamiensa maiden muodossa. Mutta ei vähinkään hituinen tuosta rikkaudesta ole heidän tuottamaansa. He saavat sitä ihmisiltä, jotka sitä tuottavat, ja saavat vaan sen perustuksella, että ovat maanomistajia.

Tässä yksinkertaisessa ja ilmeisessä seikassa piilee alkuperäinen syy siihen epätasaiseen varallisuuden jakoon, mikä Englannissa saa aikaan niin kauhean, hengelle käyvän köyhyiden rehottavan rikkauden rinnalle ja mikä kaupungissa pistää silmiin melkein enemmän kuin maalla. Tästä yksinkertaisesta ja ilmeisestä seikasta on saatavana selitys siihen, miksi työtä pidetään kaikkein halvimpana tavarana ja miksi kaikilla työaloilla, joihin yksinkertaiset työmiehet voivat ottaa osaa, työpalkka on niin alhainen, että sitä näpin riittää elämän ylläpitämiseksi. Ihmiset, joilta on riistetty heidän luonnollinen, syntyperäinen oikeutensa maahan, jotka maan päällä luetaan pelkiksi kulkureiksi, ovat tavallisesti pakotetut suostumaan kurjimpiin, ainoastaan eläimellistä olemassaoloa ylläpitäviin oloihin, ja he alenevat, kuten näemme tehdaskaupungeista ja niiden kurjuuden pesistä, sellaiseen köyhyiden ja kurjuuden kuiluun, että kadottavat inhimillisen ulkonäkönsä ja saavat tapoihinsa todella eläimellisiä elkeitä.

Ja samallinen eriarvoisuus ihmisten asemassa, jommoisen näemme syntyvän täälläkin Yhdysvalloissa, on sekin tietysti riippuvainen samasta alkusyystä. Ame-

rikan kansalaisyhteisyys ei turvaa oikeutta maahan. Ensimmäinen ja ihmisen kaikkein oleellisin oikeus, hänen oikeutensa elämään, vapauteen ja onnen etsintään on täälläkin yhtä täydellisesti poljettu kuin Englannissa. Ja sen tähden täälläkin samat seuraukset pian näyt-
täytyvät.

11 LUKU.

Roskasta vapautuminen.

Se ihmistulva, mikä joka taholta suuntautuu meidän rantojamme kohti, ansaitsee kaikissa suhteissa suurempaa huomiota kuin minkä sille suomme. Paljon on siinä itsessäänkin sellaista, mikä tekee sen aikamme tärkeimmäksi ilmiöksi, mutta erikoisesti meihin nähden se on jo siitäkkin syystä tärkeä, että se on omiansa meille aina vakuuttamaan elävämme oloissa, joista hyvin pian on kehittyvä ratkaiseva mullistus. Muuan osa tänä vuonna luoksemme saapuneista siirtolaisista tarjoo erittäinkin paljon oppimista. Joukko suuria valtameren laivoja poikkeaa Amerikan matkoillaan Englannin hallituksen kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti vähäpätöisiin satamiin Irlannin länsi-rannikolla ottaakseen sieltä täyden lastin sikäläisiä miehiä, vaimoja ja lapsia, jotka sitten hallituksen kustannuksella suorittavat matkan meidän luoksemme valtameren tälle puolen, New-Yorkin ja Bostonin rantamille. Heillä on joitakuuta markkoja taskuissaan jokaisella ensi hätää varten

uudessa maailmassa. Jonkun kansallisuuden voima riippuu tietysti sitä muodostavista ihmisistä. Ihmiset tekevät maansa suureksi ja mahtavaksi, rikkaaksi ja kunnioitetuksi muiden kansojen rinnalla. Kuitenkin hallitus, sivistynyt ja kristitty, tai ainakin siitä käypä, kulettaa ihmisiään valtameren taakse, ja jättää toisen mannermaan rannalle, aivan niinkuin roskaa kuletetaan New-Yorkista ja heitetään kauas mereen. Näitä ihmisiä ei voi pitää kansan sivistykselle haitallisena aineksena. Nämä ihmiset, muuttuivatpa he meillä miksi tahansa, kun joutuvat meidän kaupunkilaisiin luoliimme ja saavat kokea meidän valtiollisten laitostemme turmelevaa vaikutusta ja elää niin perin toista elämää kuin mihin olivat tottuneet, nämä ihmiset ovat kotonaan sangen rauhallista, ahkeraa ja muutamissa tärkeissä suhteissa erittäin siveellistä väkeä, jolta puuttuu henkistä ja yhteiskunnallista kehitystä ja niitä luonteen jaloja ominaisuuksia, mitkä ovat riippumattomuuden seurauksia, ainoastaan sen köyhyyden vuoksi, johon he ovat tuomitut. Ministerivaltiosihteeri Trevelyan, Irlannin asiain esittelijä Lontoossa, lausui alakamarissa, että nämä ihmiset ovat sekä ruumiillisesti että henkisesti terveitä ja ovat täysin kykenevät hankkimaan elatuksensa. Siitä huolimatta hallitus, jonka jäsenenä hän oli, kulettaa heitä maasta yleisillä varoilla, niinkuin roskaa viedään New-Yorkista!

Nämä ihmiset ovat täysin kykeneviä itseänsä elättämään, sanoi Trevelyan; mutta kotimaassa he eivät pysty hankkimaan muuta kuin kaikkein niukinta toimeentuloa parhaimpina vuosina, ja huonoina vuosina taas on heitä armolahjoilla pidettävä hengissä, niin että

kaikkein halvimpana keinona heistä päästäkseen täytyy pitää heidän kulettamistansa yleisillä varoilla valtameren tuolle puolen!

Mikä on tällöisen ilmiön syy? Miksi nämä ihmiset, jotka itsessään ovat täysin kykeneviä elatus-tansa hankkimaan, eivät voi elatusta hankkia kotimaassansa? Aivan yksinkertaisesti siitä syystä, että ne luonnolliset, tasa-arvoiset, luovuttamattomat ihmisoikeudet, jotka he ovat Luojaltaansa saaneet, ovat heiltä riistetyt. Nälkä, kerjäläisyys, vallattomuus ja epäjärjestys Irlannissa, raskaat vääryydet, jotka pitävät vireillä Irlantilaista kapinahenkeä ja ne tavattomat vaikeudet, jotka Irlannin asiain hoidossa syntyvät Englannin hallitusmiehille, kaikki se on seurauksena siitä minkä Ranskan Perustava kokous vuonna 1789 julisti yhteiskunnallisten epäkohtain ja hallituksen turmeluksen syyksi, nimittäin ihmisoikeuksien halveksimisesta. Irlannin talonpoika on pakotettu näkemään nälkää, kerjäämään ja muuttamaan maasta; hän muuttuu niiden silmissä, jotka häntä hallitsevat, pelkäksi yhteiskunnalliseksi roskaksi, jota täytyy jonnekin kulettaa, sosiaalisesti kuonaksi, senvuoksi että häneltä on, samoin kuin Englannin talonpojalta, joka elää orjana ja kuolee kerjäläisenä, riistetty luonnolliset oikeutensa kotimaahan; senvuoksi että ei tunnusteta hänen luovuttamatonta oikeuttansa omalla työllä hankkia varallisuutta ja sitä omaksi hyväkseen käyttää.

Se maa, josta nämä ihmiset muuttavat — vapaaehtoinen maastamuutto on vielä paljon suurempi kuin se muutto minkä hallitus saa aikaan, — se maa pystyy kunnollisesti elättämään verrattoman paljon suurempaa

väkilukua kuin mikä siinä maassa on koskaan ollut. Ei ole olemassa mitään luonnollisia syitä, joiden nojalla sen asukkaat, pystyessään itseänsä elättämään, olisivat pakotetut kärsimään puutetta ja nälkää. Ja syy miksi he nälkää näkevät, on yksistään siinä, että heillä ei ole maata, jossa voisivat työskennellä, ja että lait sallivat toisten ihmisten riistää heiltä heidän työnsä hedelmiä, jos heillä missä onkin lupa työskennellä. Koko tuosta ihmisjoukosta, jonka Englannin hallitus nykyään lähettää Atlantin valtameren tuolle puolen ja heittää oman onnen nojaan meidän rannikoillemme, ei arva-tenkaan ole ainoatakaan täysi-ikäistä, joka ei työllänsä ole tuottanut niin paljon varallisuutta että se hyvin olisi riittänyt sekä ylläpitämään häntä paljon paremmissa oloissa kuin joissa hän on saanut elää, että myös maksamaan hänen matkansa Amerikkaan, jos häntä olisi huvittanut tänne tulla, vieläpä olisi hänellä ollut rannoillemme tullessaan riittävästi pääomaa jonkun liikeyrityksen alkuunpanemiseksi. Heillä ei ole ropoakaan senvuoksi vaan, että heitä on järjestelmällisesti ryöstetty syntymästään siihen päivään asti kuin he Amerikkaan läksivät. Kuukausi sitten minä matkustelin siinä Irlannin osassa, josta nuo hallituksen avustamat siirtolaiset lähtevät. Mikä minua amerikkalaista heti ensi hetkestä asti hämmästytti, se oli väestön harvalukuisuus; ehdottomasti heräsi ajatus: onko tässä nyt mitään jälkeä siitä Irlannista, jossa sanotaan olevan liika paljon väkeä? Kaikkiällä näin olevan yllin kyllin hyvää maata, mutta se on vaan kaikkiällä lihavain lehmäin ja lampaiden laidunmaana. Ne olivat niin valkeita että olisi luullut niitä joka aamu pestävän ja

voideltavan. Entisinä aikoina on tämä maa ollut viljelyksen alaisena ja tiheästi asuttua, mutta nyt ei näkynyt muuta kuin hävinneiden kylien jälkiä ja siellä täällä paimenten hökkeleitä, joissa nämä elivät niin huonosti että tuskinpa Tulimaan asukkaatkaan heitä kadehtisivat. Tämän maan omistajat, jotka asuvat jossain Lontoossa ja usein eivät ole edes nähneetkään maatilojansa, pitävät karjanhoitoa itselleen edullisempänä kuin maanviljelystä, ja niinpä siis ihmisiä karkotetaan pois heidän mailtansa. Vasta soille ja kalliomaille, vuoristoon ja meren rannikolle tultuanne voitte löytää kiinteämpää väestöä. Täällä sitä on kasaantunut maatilkuille, joita luonto ei suinkaan ollut ajatellutkaan ihmisten asuinpaikoiksi. Maa on liian köyhää laidunmaaksi, jonka vuoksi paremmalta maalta karkotettujen ihmisten on lupa elää siellä — niin kauan kuin he säännöllisesti suorittavat vuokramaksujansa. Ellei tuo kävisi niin kipeästi sydämmelle, niin te varmaan purskahtaisitte nauruun nähdessänne niitä vaivaisia maatilkkuja, joita he sanovat pelloikseen. Täytyy ajatella maaperän olleen siellä alussa yhtä sopivaa viljelysmaaksi kuin jonkun suuren kaupungin kiviä. Mutta vaivoja säästämättä on pienet kivet kerätty läjiin, suuret sitävastoin jätetty paikoilleen, joten auran käyttäminen on mahdotonta; suopaikoissa taas pintakerros on poistettu ja sen sijaan tuotu meriruohoja, joita rannoilta ovat kantaneet miehet ja naiset, kunnes maaperä on saatu siksi paranemaan että se on jotain satoa alkanut tuottaa.

Ja näistäpä kallio- ja suotilkuista — sillä maaksi voisi niitä nimittää ainoastaan kohteliaisuudesta — jot-

ka jos jotain tuottavat niin ainoastaan väsymättömän työn vuoksi, ovat nuo ihmiset velvolliset maksamaan lystiä pitävälle tilanomistajille vuokraa, joka vastaa noin 50—100 markkaa hehtaarilta; paitsi sitä heidän on maksaminen vuokraa meriruohoista, jotka Atlantin autiot aallot heittävät rannikoille, ja vielä niistä turpeista, jotka saadaan soista, kun ylin kerros viljelystä varten leikataan pois. Oikeastaan siis näiden ihmisten on maastansa maksaminen enemmän kuin minkä he voivat siitä saada. Oikeastaan heidän on maksaminen paitsi maan ja valtameren käyttämisestä myös ilman käyttämisestä. He maksavat veronsa ja hyvinä vuosina ylläpitävät henkeänsä niillä roposilla, joita naiset ansaitsevat sukkiensa kutomisella sillä ajalla kuin kantavat korejaan torille tai meren rannoilta kyliin, he ylläpitävät henkeään niiden ansiorahoilla, jotka joka vuosi menevät Englantiin elonkorjuulle, tai niillä rahoilla, joita heille lähettävät heidän Amerikkaan päässeet miehensä tai lapsensa. Ja tästä väsymättömästä työstä huolimatta nämä ihmiset elävät hirveässä köyhyydessä. Hyvinä vuosina he vaivoin tulevat toimeen. Huonoina vuosina, kun perunat ovat vikaperäisiä, he ovat pakotetut käyttämään ravinnokeeseen meriruohoja tai pyytämään avustusta kunnalta ja elämään niillä varoilla, jotka heidän hyväkseen kootaan maailman eri äärissä. Kun joku heistä pääsee sellaiseen rikkauteen että voi kasvattaa kananpoikia tai sikoja, niin hänen on yhtä sopimatonta käyttää niitä ravinnokeeseen kuin olisi Vanderbiltn teurastaa tuhansia maksavat ajohevonsa. Kanat ja siat myydään ja saaduilla rahoilla suoritetaan vuokramaksut. Järvissä tavataan lihavia

lohia, jotka sinne merestä nousevat; mutta niihin hän varoo kajoomasta yhtä tarkasti kuin jos niiden selkään olisi luonto itse kirjottanut: „sille ja sille loordille Lontooseen terveisten kanssa Herralta Jumalalta.” Paraimmissa puodeissa, mitä siellä maaseuduilla voi tavata, on koko tavaravarastona joitakin nauvoja sokeria ja teetä, pikku paketteihin aseteltuina, muutama jauhosäkki, pari punaista alushametta, pakka jotakin karkeata kangasta, pumaseeta ja sertinkiä, nappirasioita ja ehkä muutama viinapullo, joka on piilotettu jonkin maahan, vähän matkaa puotihökkelistä, siltä varalta että jos pullo joutuisivat poliisin käsiin niin puodin isäntä ei tarvitsisi senvuoksi vankilassa istua. Milläs rahoilla muuten hovia ja armeijoita ylläpidettäisiin, ja pitäähän viinatehtailijainkin jostain saada varoja kirkkojen ja temppelien rakentamiseen. Nuo ihmiset ovat siihen määrään köyhiä ja heidän mökeisään on niin vähän omaisuutta, että vuonna 1882 muuan nimismiehen apulainen, joka siellä toimitti ulosmittausta maksamattoman vuokran vuoksi noin sadan perheen luona, ei saanut kokoon täyttä sataa markkaa.

Tilanhaltijat ne elävät tietysti ihan eri tavalla. Tässä maassa matkustaessa tulee yhtämittaa kulkeeksi heidän ylellisten kartanoittensa ohi, jotka ovat muureilla ympäröidyt. Päästä noiden muurien sisäpuolelle olisi melkein yhtä vaikea kuin päästä johonkin toiseen maailmaan. Laajat kentät hienoa vihreää nurmea, kirkasvärisiä kukkapenkkejä, varjoisia puistokäytäviä ja tilava kartano kaikkine ylellisine mukavuuksineen, suunnattomine tallineen, koiratarhoineen ja muine talousrakennuksineen. Näistä erinomaisista

kartanoista huolimatta suurtilan viljelijät harvoja poikkeuksia lukuun ottamatta elävät Lontoossa tai Pariisissa, tai viettävät osan vuodesta suurissa kaupungeissa ja toisen osan Schweitsissä, Italiassa tai jossain muualla Välimeren rannikoilla. Toisinaan jotkut heistä tekevät matkan valtamerenkin ylitse nähdäkseen meidän uutta maanosaamme ja tutustuakseen sen tarjoomiin suuriin mukavuuksiin pääomien sijoittamisessa käyttämättömiin korpimaihin, jotka pian kohoavat samaan hintaan kuin Englannin tai Irlannin kartanomaat. Ei heidän ole tarvis työtä tehdä; heidän tulonsa joutuvat heidän käsiinsä ilman mitään vaivaa heidän puoleltaan; heidän ei tarvitse muuta kuin vaan antaa rahain luistaa. Jotkut heistä sentään kokoovat taulukokoelmia, toisilla on himo vanhoihin kirjoihin ja maksavatkin he silloin aivan satumaisia hintoja harvinaisemmista painoksista. Jotkut pelaavat, jotkut pitävät juoksijahevosiä tai kalliita huvipursia, onpa sellaisiakin, jotka käyttävät rahojaan vielä huonompiin tarkotuksiin. Yksinpä heidän asiamiehensäkin, joiden tehtävänä on kiristää vuokramaksuja irlantilaisilta ahertajilta, elävät ylellisyydessä. Siitä huolimatta kaikki tuo otetaan juuri niiden ihmisten työansiosta, jotka nykyään viskataan ilman ropostakaan rahaa meidän rannikoillemme, — heidän työansiostaan tai siitä mitä heidän sukulaisensa lähettävät heille Amerikasta tai muut uhrautuvaiset ihmiset heille antavat.

Juuri sellaisen ryöstöjärjestelmän ylläpitämistä varten Irlanti onkin nyt täynnänsä poliiseja ja sotajoukkoja, spiooneja ja ilmiantajia, ja kansa, joka voisi muodostaa jakamattoman osan Britannian kansalli-

suudesta, on muuttunut senvuoksi loukkauskiveksi tälle kansallisuudelle, sen taakaksi, sen voimattomuuden lähteeksi. Taloudelliselta kannalta katsoen Irlannin tilanhaltijat eivät ole enemmän hyödyllisiä kuin yhtäläinen joukko suuria, ahnaita petoja — susia, norsuja tai niitä lohikäärmeitä, joita tarun mukaan pyhä Yrjö otti hengiltä. He eivät tuota niin mitään; he vaan nielevät kitaansa ja hävittävät. Ja he hävittävät vielä enemmän kuin nielevät. Sillä Irlanti ei ainoastaan muutu sotaleiriksi kansan pitämiseksi alamaisuudessa sillä aikaa kuin sitä nyljetään; vaan varallisuuden tuottajatkin, jotka tämän ryöstön tähden jäävät pääomaa vaille, köyhyyteen ja tietämättömyyteen joutuen tulevat vielä päälliseksi kykenemättömiksi tuottamaan sitä varallisuutta, jota he voisivat tuottaa ja tuottaisivat, jos työ saisi täyden korvauksensa ja varallisuus jäisi niille, jotka sitä luovat. Tietysti todellinen valtioviisaus käskisi, jos nyt ketään maasta on karkotettava, karkottamaan ennen kaikkea niitä, jotka ainoastaan nielevät ja hävittävät varallisuutta eikä suinkaan niitä, jotka sitä tuottavat.

Mutta Englannin valtiomiehet ajattelevat toisin ja niinpä tuo irlantilaisten miesten, naisten ja lasten hylkiöjoukko, — hylkiöjoukko vaan senvuoksi ettei Irlannin tilanhaltijat heitä tarvitse, — syöstään pois kotimaastansa ja viskataan meidän rannikoillemme. He saapuvat meidän maahamme, tuohon „vapauden ja urhoollisuuden synnyinmaahan” juuri tuossa heinäkuun neljännen päivän seuduilla, jolloin saavat kuulla kansallisena juhlapäivänämme julki luettavan Itsenäi-

syytemme Julistusta ja sen pontevia sanoja ihmisen luovuttamattomista oikeuksista.

Mutta vapauttavatko nuo sanat täällä heitä siitä järjestelmästä, joka teki heidät kotimaassaan maaorjiksi ja ihmisroskaksi? Kaikkea muuta. He eivät edes pääse vapaaksi entisten omien tilanhaltijainsa valasta riistää heiltä heidän työnsä tuotteita.

Me saamme näet vastaanottaa Irlannista, Englannista ja Skotlannista paitsi tuota tilanhaltijain hylkyjoukkoa myös itse tilanhaltijoita. Samaan aikaan tämän siirtolaisuuden kanssa tapahtuu liike, joka tekee Suur-Britannian tilanhaltijat laajojen maa-alojen omistajiksi Amerikassa. Jo nyt on tuskin yhtäkään suurempaa maanomistajasukua Englannissa, jolla ei olisi vielä suurempia maaomaisuuksia Amerikassa, sillä tämä Amerikan maa muuttuu heidän silmissään yhä enemmän halutuksi paikaksi, jonne sopii edullisesti pääomiaan sijoittaa. Tosin Englannin herrojen ja kauppiaitten amerikalaiset maat eivät ole vielä siinä hinnassa, kuin heidän maaomaisuutensa kotona, mutta kauan ei tarvitse odottaa ennenkuin ne samaan hintaan nousevat, meidän väestömme kasvaessa yhä lisääntyvän siirtolaisuuden vuoksi.

Jokainen „liika” irlantilainen, amerikalainen tai skotlantilainen, joka meille siirtyy, vaikuttaa välittömästi maan hintain ja vuokramaksujen tai maakoron nousemista. Vanhasta maailmasta uuteen maailmaan kulkevan siirtolaisuuden edistäminen on mainio keksintö näiden kahden mannermaan tilanhaltijain puolelta. He pääsevät ihmisistä, joita muuten saisivat huonoina vuosina tavalla tai toisella ylläpitää, ja samalla

saavat aikaan hintain nousun amerikalaisille maaomistuksilleen.

Ei ole mitään mahdotonta että useat noista karkotetuista talonpojista joutuvat täällä uudelleen vuokranmaksajiksi samoille tilanhaltijoille, joiden tuloja he niin kauan olivat työllänsä enentäneet kotimaassansa; mutta vaikka sellaista ei sattuisikaan, niin jo heidän saapumisensa tänne vaikuttaa sekin maan kysynnän lisääntymistä ja antaa siten noille tilanhaltijoille mahdollisuuden vaatia joiltakin muilta ihmisiltä, että nämä luovuttaisivat heille osan työnsä tuotteista korvaukseksi armollisesta luvasta elää Amerikan maan päällä. Ainoastaan sellaisissa tarkoituksissa vanhan maailman tilanhaltijat ostavat niin paljon maata uudessa maailmassa. Eivät he sitä maata tarvitse sen päällä asuakseen; kyllä he mieluummin asuvat Lontoossa tai Pariisissa, kuten nyt jo ovat oppineet tekemään myös monet Amerikankin valtaloukkiin kuuluvista. Ei se maa ole myöskään heille tarpeen työn tekemiseksi sen päällä; sillä he eivät ensinkään ajokaan ruveta työtä tekemään. Se maa on heille tarpeen ainoastaan sen vallan vuoksi, jonka heille on antava sen omistusoikeus, kunhan meidän väestömme vielä tulee vähänkin lisääntymään; se on heille tarpeen, koska se antaa heille mahdollisuuden riistää kansan työansiota. Ja vallitsevissa oloissa ei ole oleva yhden tai kahden sukupolven asia, vaan ainoastaan jonkun vuoden asia, se, että he saavat tilaisuuden nostaa amerikalaisista tiloistaan summia, jotka ovat heidän irlantilaisia summiansa vielä suuremmatkin. Toisin sanoin, he tulevat, vaikkakin peitetyssä

muodossa, vielä suuremmassa määrässä olemaan Amerikan herroja kuin nyt ovat Irlannin.

Se järjestelmä, joka on tehnyt hävitystään ja synnyttänyt kerjäläisyyttä Irlannin väestön keskuudessa muutamien harvoin hyväksi, näyttäytyy siis täällä olevan yhtä paljon vallalla kuin Irlannissa, vieläpä niinkin, että sillä on täällä laajempia edellytyksiä kuin siellä. Huolimatta siitä, että me luemme julki Itsenäisyytemme Julistusta joka neljäntenä päivänä heinäkuuta, huolimatta siitä, että me silloin pidämme kovaa melua ja lujasti juhlimme, tuo kaikkein ensimmäinen luovuttamattomista oikeuksista, jonka joka mies on saanut Luojaltansa, — nimittäin tasaarvoinen oikeus käyttää hyväkseen luonnon alkuaineita, joita paitsi varallisuutta ei voi tuottaa eikä edes elämää ylläpitää, on meillä yhtä vähän tunnustettu kuin Irlannissa.

Paljon kuulee puhuttavan „Irlannin tilanhaltijoista” aivan kuin siellä olisi jokin erikoinen laji vahingollisia tilanhaltijoita. Se on erehdys. Irlannin tilanhaltijat eivät ole missään suhteessa huonompia kuin Englannin, Skotlannin tai Amerikan tilanhaltijat, eivätkä ne ole mitenkään julmempia kuin muutkaan ihmiset. Tavallisuudessa ovat sivistyneet, hienostuneeseen elämään tottuneet ihmiset yleensä vähemmän ahnaita vuokraajiansa kohtaan kuin itse vuokraajat niitä talonpoikia kohtaan, joille he maan jälleen vuokraavat. Maanomistajat katsovat maan omakseen, siinä kaikki, he tahtovat saada siitä tuloja, ja pitävät siis sitä työnjohtajaa paraimpana, joka heille suurimman tulon lähettää.

Sellaiset Irlannin kansan johtomiehet kuin Parnell tai Sullivan, puhuvat mielellään Irlannin feodaalisesta maan hallinnosta, kun käyvät täällä Amerikassa. Se ei ole totta; siten vaan yritetään saada ihmiset uskomaan Irlannin maaolot aivan erilaisiksi kuin amerikalaiset; sillä tarkotetaan ilmeisesti vaan olla loukkamatta amerikalaisia maanomistajia ja yht'aikaa haukkua irlantilaisia. Irlannissa ei ole mitään, mitä voisi sanoa feodaaliseksi maan hallinnoksi. Koko se valta, jota irlantilainen tilanhaltija hyväkseen käyttää, koko se tyrannia, jota hän ilmaisee, johtuu hänen omistusoikeudestaan maahan, johtuu laista, joka tekee maan *hänen* omaisuudekseen. Jos tilanhaltijain asema Irlannissa tuntuu tyrannillisemmalta kuin Englannissa, niin se on seuraus vaan siitä, että teollinen järjestelmä on siellä alkuperäisemmällä kannalla ja että siellä on vähemmän välimiehiä ryöstettyjen ja ryöstäjain välillä. Ja jos sekä Irlannin että Englannin tilanhaltijain asema tuntuu tarjoovan enemmän tilaisuutta tyrannisuuteen kuin Amerikan, niin se taas on seuraus siitä, että Amerika on uusi maanosa ja ettei koko maa täällä vielä ole joutunut yksityiseen omistukseen. Mutta tšekäläisen lain mukaan on noilla herroilla ja kauppijoilla, jotka meidän maassamme hankkivat itselleen paljon suurempia tiloja, kuin mitä heillä on kotonaan, enemmän valtaa tilanhaltijoina kuin heidän kotimaassaan.

Erittäinkin juuri Irlannissa on lainsäädäntö useiden vuosien kuluessa ollut suunnattuna tilanhaltijain vallan rajottamiseen heidän suhteissaan vuokramiehiin. Yhdysvalloissa on tilanhaltijan valta aivan rajaton, hän saa tehdä omaisuudellaan mitä ikinä tahtoo. Maan

antaminen sille vuokramiehelle, joka ensin maksaa, se on meillä tavallinen, melkeinpä ainoa vuokramuoto. Meillä ei ole olemassa pitkiä oikeudenkäyntejä ennen vuokraajahäädön toimeenpanemista, ei ole myös mitään tekemistä tilanhaltijalla köyhäinlaitosten kanssa. Vuokramies, johon tilanhaltija on tyytymätön, voidaan häätää mahdollisimman vähällä vaivalla ja kustannuksella.

Näin kirjottaa muun muassa eräs kertoja new-yorkilaisessa „Tribun” lehdessä:

„Tuomari Gedney on minulle kertonut tämän kuun ensi päivänä allekirjottaneensa kokonaista kaksisataaviisikymmentä häätötuomiota. Hänen piiriinsä kuuluu useita syrjäkatuja, jossa on pieniä korttereita, ja hänen osalleen sattuu sen vuoksi tällaisia epämiellyttäviä juttuja enemmän kuin muille virkaveljilleen. Vapunpäivä on tavallisesti kaikkein pahin päivä, mutta muutenkin jokaisen kuukauden alussa hän tulee allekirjottaneeksi ainakin satakunnan häätötuomiota. Arkatunteisille ihmisille tuskin voisi löytää parempaa lääkettä kuin pakollinen läsnäolo sellaisia asioita käsitellessä. Täällä jos missä näkee ihmiskurjuuden sykkimät syvyudet. Tuomari Gedneyn sanojen mukaan on pahimmissa tapauksissa maksujen laiminlyömisestä onnettomuudet, ainakin useammin kuin laiskuus tai huono elämä. Nousee esimerkiksi paha paise sormeeseen ja silloin täytyy jäädä kotiin, kunnes kaikki säästöt ovat kulutetut ja tavarat panttikonttoriin viedyt; ja siihen lisäksi vielä lapset sairastuvat tai vaimo kuolee; ja niinpä nyt vouti, saatuaan ankaran käskyn maanomistajalta, joka itse ehkä viettää heikumallista

elämää jossain Europassa, vaatii heti koko hyyryn ja antaa jutun tuomioistuimelle.”

Joku aika sitten, kun oli vielä kovia pakkasia, luin sanomalehdissä uutisen, että eräässä Pensylvaanian pikku kaupungissa oli löydetty muutamasta nurkasta, tynnyristä, vaimo kolmen lapsensa kanssa, nälkäisinä ja melkein kuoliaaksi paleltuneina. Vaimon asia oli hyvin yksinkertainen. Hänen miehensä oli kadottanut työpaikan, tehnyt varkauden yrityksen ja viety vankilaan. Ei ollut millä maksaa hyyry, isäntä hääti heidät, ja niinpä he eivät löytäneet muuta paikkaa asunnokseen kuin tynnyrin. Irlannissa, vaikka siellä kyllä kurjuutta onkin, olisi vaimon luo toki ilmestynyt ainakin joku jäsen vaivaistalon johtokunnasta ja varmaan olisi tarjonnut heille tilaisuuden vaivaistaloon asettumaan.

Ja nuo irlantilaiset miehet ja vaimot, jotka meidän rannoillemme tulevat jokunen markka taskussaan, löytänevätkö he täällä helpompaa pääsyä luontoon kuin kotimaassaan? Jossakin kaukana länsi Amerikassa he ehkä voisivat toivoa maan kimppuun pääsevänsä, jos he osaavat sinne matkustaa ja jos heillä on sellaiseen matkaan varoja. Mutta täällä, vaikka he juuri New-Yorkin läheisyydessä näkevät paljon käyttämätöntä maata, on tämä maa kaikkialla anastettu jonkun yksityiseksi omaisuudeksi. Ryhtyivätpä he mihin työhön hyvänsä on heidän täällä aivan niinkuin kotonaankin antaminen osa ansiostaan maksuksi luvasta tehdä työtä, ja vielä suorittaminen joillekin toisille ihmisolennoille oikeudestaan elää. Yleensä ovat heidän tulevaisuudentoiveensa täällä kyllä paremmat kuin kotona, sillä Amerika on vielä uusi maa ja noin sata vuotta sitten mei-

dän asutuksemme vasta kapeana kaistaleena reunustivat suuren mannermaan itäistä rantaa. Mutta nyt on koko alalla Atlantin valtamerestä Tyneen valtameren asti olemassa tuota „ihmisroskaa” ja melkoinen osa irlantilaista roskaa on epäilemättä sitä vieläkin suurentava. Minne ikinä tulette kaikkialla on Amerikassa maantienmierolainen jo hyvin tunnettu ilmiö, ja itse New-Yorkissa elää, hyväntekeväisyyden järjestämiseksi perustettujen seurain tiedonantojen mukaan, kaksisataaviisikymmentä-tuhatta ihmistä kerjuulla. Miten on meidän käyvä joidenkin vuosien kuluttua, kun emme enää löydä paikkaa mihin roskan loisimme? Tuleeko-han olomme helpommaksi siitä, että tämä ihmisroska on saava oikeuden ottaa osaa vaaleihin?

12 LUKU.

Liikatuotanto.

Että yhteiskunnalliset epäkohdat ja hallitusten turmelus johtuu, kuten Ranskan perustavan kokouksen julistuksessa sanotaan, ihmisoikeuksien tuntemattomuudesta, laiminlyömisestä tai halveksimisesta, sen voimme nähdä kaikkialla minne ikinä katsahdamme.

Ottakaamme puheeksi vaikkapa tuo „liikatuotanto”, josta niin paljon keskustellaan ja jonka syyksi tavallisesti pannaan kaupan pysähdykset ja vaikeudet työn saannissa. Jos asiaa syvemmin ajattelee, niin eiköhän näytä perin tyhmältä puhua siitä missään yleis-

sessä merkityksessä? Varallisuudenko liikaa tuottamista semmoiseen aikaan, jolloin kaikkialla kiihkeästi taistellaan varallisuuden enentämisestä; jolloin suuri joukko ihmisiä elää mitä vähimmissä varoissa, raastaen viimeisin voimin; jolloin suuri väestöluokka pysyy köyhänä ja kärsii kaikkea puutetta! Voiko olla puhetta varallisuuden liiasta tuotannosta silloin kuin ei vielä ole tyydytetty kaikkien niiden halut, jotka varallisuutta hakevat, kun on ihmisiä, jotka sitä ovat hankkimassa?

Tietysti voi olla olemassa suhteellista liikatuotantoa. Muutamia tavaralajeja voi olla tuotettuna aivan liian paljon, suhteettoman paljon verrattuna muihin tuotteisiin, niin että niitä vaihdettaissa näihin muihin ei voi saada tavallista palkkiota työlle ja pääomalle, jotka ovat niiden tuottamiseen ja markkinapaikkoihin saattamiseen pantu. Mutta tämä suhteellinen liikatuotanto on jotakin muuta kuin yleinen varallisuuden liikatuotanto. Sen syynä on vaan jonkun erikoisen tavaralajin enentynyt tuotanto tai toisten tavaralajien vähentynyt tuotanto.

Niinpä esimerkiksi se, mitä voisi sanoa kellojen liikatuotannoksi — jolloin kelloja ei olisi tuotettu enemmän kuin niitä voidaan edullisesti myydä, — olisi ainoastaan suhteellista liikatuotantoa. Se voisi syntyä kellojen enentyneestä tuotannosta, jonka kautta kysyntä ei jaksaisi tarjontaa seurata, tai sitten olla seuraus muiden tuotteiden vähentyneestä tuotannosta, mikä olisi heikontanut kellojen ostamisen kykyä. Enenipä kellojen tuotanto kuinka hyvänsä ihmisten vielä halutessa niitä omistaa, mitään kellojen liikatuotantoa ei olisi, jos samaan aikaan muiden tavarain tuotanto kas-

vaisi riittävässä määrässä, niin että voisi vaihtaa enentyneihin kelloihin suhteellisesti enentyneitä muita tavaroita. Ja vähenipä kellojen tuotanto kuinka paljon hyvänsä, meillä olisi olemassa niiden liikatuotanto, jos samaan aikaan muiden tavarain tuotanto supistuisi siihen määrään, että kyky antaa toisia tavaroita kellojen edestä olisi vielä enemmän vähentynyt.

Lyhyesti sanoen, niin kauan kuin tarve ei ole tyydytetty, voi jonkun erityisen tavaran liikatuotanto olla olemassa ainoastaan suhteellisesti muihin tavaroihin, ja se voi syntyä joko ylenmääräisen tuotannon kasvamisesta teollisuuden erityisissä haaroissa tai tuotannon pysähtymisestä muissa haaroissa. Mutta vaikka liikatuotannon ilmiöt näin ollen voivat riippua syistä, jotka välittömästi synnyttävät tuotannon kasvamista, tai syistä, jotka välittömästi synnyttävät pysähdystä siinä, niinkuin vaaka voi mennä tasapainosta joko painon lisäämisestä tai sen vähentämisestä, niin siitä huolimatta on olemassa tunnusmerkkejä, jotka tekevät mahdolliseksi määrätä kumpiko nimenomaan näistä kahdesta syystä tasapainoa häiritsee. Sillä ainoastaan määrä rajoissa nämä eri syyt voivat tuottaa samoja seurauksia; mutta yleensä ne jyrkästi toinen toisestaan eroavat vaikutukseensa nähden. Tuotannon kasvaminen jossakin erikoisessa teollisuuden haarassa pyrkii enentämään kaikki muutkin tuotantolajit; tuotannon pysähtyminen jossakin erikoisessa teollisuuden haarassa pyrkii taas vaikuttamaan pysähdystä myös kaikissa muissa tuotannon haaroissa.

Tästä erotuksesta toisten tai toisten syiden yleisissä vaikutuksissa voidaan päästä selville, kun tarkastelee erotusta samalla tuotannon alalla tapahtuvan enen-

tymisen tai vähentymisen yleisessä vaikutuksessa. Otaksukaamme, että uusien kaivosten löytämisen vuoksi, koneiden edistymisen, työsulkujen tai joidenkin muiden syiden vuoksi hiilen saanti nopeasti ja voimakkaasti kohoaa muiden teollisuuden haarain tuotannon vastaavassa määrässä kasvamatta. Vapaassa kaupassa hiilen hinta tietysti laskee. Tämän laskemisen johdosta hiilen käyttäjille käy mahdolliseksi vähän enentää hiilen ja muiden aineiden käyttämistä ja hiilen meno-erän supistaminen vaikuttaa elvyttävästi kaikkiin niihin teollisuuden haaroihin, joissa välillisesti tai välittömästi hiiliä tarvitaan. Näin ollen yleisenä seurauksena on oleva teollisuuden kasvaminen, ja rikkoonnut tasapaino hiilen saannin ja muun tuotannon välillä on pääsevä entiselleen koko tuotannon kasvamisen vuoksi.

Mutta otaksukaamme, että kaivosten omistajat ja kivihiiliyhtiöt päättävät kohottaa hiilen hintaa, kuten ovat usein tehneetkin, ja siinä tarkoituksessa pysäyttävät tai supistavat hiilen saantia. Suunnaton ihmisjoukko, joka työskentelee hiilen tuotannossa, heti tuntee ostokykynsä joko kokonaan tai osaksi menneen. Heidän kysyntänsä niihin tavaroihin nähden, joita he tavallisesti käyttävät, vähenee; muissa tuotannon haaroissa vallitseva kysyntä ja kulutus vähenevät, ja muut kuluttajat vuorostaan tulevat pakotetuiksi kysyntäänsä supistamaan. Samassa hiilen hinnan kohoaminen tulee vaikuttamaan tuotannon hintain kohoamista kaikissa niissä teollisuuden haaroissa, jotka hiiltä käyttävät, ja hiilen kysynnän ja muiden esineiden kysynnän vähentymistä hiilen kuluttajain puolelta. Näin tuotannon pysähtyminen tulee levenemään kaikkiin teollisuuden haa-

roihin, ja tasapainon palauttaminen hiilen saannin ja muiden esineiden tuotannon välillä on tapahtuva tuotannon yleisen supistumisen tietä.

Jokainen kauppa — se täytyy huomata — on tavarain vaihtoa tavarain; rahat ovat ainoastaan arvojen mittana ja mukavamman ja säästävemmän vaihtomenettelyn keinona. Kysyntä (joka eroaa pelkästä halusta sillä että se edellyttää ostokykyä) on joidenkin tavarain etsintää tarkoituksessa antaa niiden sijaan muita samanhintaisia tavaramääriä. Tarjonta on joidenkin tavarain tarjonnasta vaihdettaviksi muihin saman hintaisiin tavaramääriin. Nuo ovat siis suhteellisia nimityksiä; kysyntä sisältää aina tarjontaa ja tarjonta kysyntää. Kaikki, mikä enentää tavarain määrää, jotka tarjotaan vaihdettaviksi toisiin tavaroihin, lisää samassa sekä tarjontaa että kysyntää. Ja päinvastoin, kaikki mikä hidastuttaa tavarain joutumista markkinoille, se samassa supistaa tarjontaa ja vähentää kysyntää.

Näin ollen, vaikka sama alkuperäinen vaikutus jonkun tavarain tai tavaralajin suhteellisesta tarjonnasta ja kysynnästä voikin johtua joko sellaisten tavarain enentyneestä tarjonnasta taikka toisten tavarain supistuneesta tarjonnasta, niin edellisessä tapauksessa yleisenä vaikutuksena on teollisuuden elvytys, koska se herättää toisten tavarain enentyntä tarjontaa ja vilkastuttaa yleensä kysyntää; jotavastoin jälkimmäisessä tapauksessa vaikutus on teollisuutta lamauttavaa laatua, koska se vähentää kysyntää kokonaisuudessaan ja heikontaa tarjontaa. Tarjonnan ja kysynnän tasottuminen maantuotteiden ja teollisuustuotteiden välillä voisi näin ollen vaihdella samassa suunnassa

ja samassa määrässä sekä niiden hyvien vuosien kautta, jotka alentavat maantuotteiden hintaa verrattuna teollisuustuotteisiin, että niiden häiriöiden kautta tehdastavarain tuotannossa ja vaihdossa, jotka niiden hintaa kohottavat verrattuna maantuotteiden hintoihin. Mutta edellisessä tapauksessa maan tuotannon yleinen summa suurenisi. Suurenisi ei ainoastaan maantuotteiden tuotanto, vaan samalla myös kysynnän enentyminen osottaisi elvyttävää vaikutusta tehdastavarain tuotantoon, jonka ohella myös teollisuuden elpyminen, antaen siinä työskenteleville ihmisille tilaisuuden enentämään kysyntäänsä maantuotteihin nähden, vaikuttaisi vuorostaan takasin maanviljelykseen. Sitä vastoin jälkimmäisessä tapauksessa tuotannon yleinen summa vähenisi. Teollisuustuotteiden hinnan nouseminen pakottaisi talonpoikia supistamaan kysyntäänsä, ja tämä vuorostaan heikontaisi teollisuuden alalla työskentelevien ihmisten kysynnän kykyä maantuotteisiin nähden. Kauppa lamautuisi ja tuotanto kaikkialla pysähtyisi. Että todella näin tavallisesti käykin, sen voimme nähdä erilaisista yleisistä ilmiöistä, jotka seuraavat hyviä ja huonoja vuosia, vaikka yksityisille talonpojille korkeat hinnat olisivatkin jonakin korvauksena huonosta sadosta.

Toistakaamme vielä äsken sanottua. Suhteellinen liikatuotanto voi riippua sekä tuotantoa enentävistä syistä että sitä vähentävistä syistä. Mutta jossakin erityisessä teollisuuden haarassa tapahtuva tuotannon enentyminen pyrkii suurentamaan tuotantoa sen kaikissa haaroissa, pyrkii vilkastuttamaan kauppaa ja kohottamaan yleistä hyvinvointia, jolloin kaikki sen

aikaansaama tasapainon häiriintyminen tavallisesti nopeasti menee entiselleen. Sitävastoin jossakin erityisessä teollisuuden haarassa tapahtuva tuotannon vähentyminen pyrkii vähentämään tuotantoa sen kaikissa haaroissa, lamauttamaan kauppaa ja alentamaan yleistä hyvinvointia, jolloin näin syntynyt ahdinkotila tavallisesti leviää yhä laajemmille aloille, ja teollisuuden kaikissa haaroissa tuotannon pysähtyminen jollakin yhdellä alalla synnyttää kysynnän vähentymistä tuotannon muilla aloilla.

Ken syventyy laajalle leviäviin ilmiöihin, joita tavallisesti pidetään liikatuotannon aikaansaamina, jää tuskin kahdenvaiheelle siitä kumpiko kahdesta yllämainitusta syystä on niiden oikea synnyttäjä. Hän on näkevä, että ne ovat tuotannon ahdingosta ja lamauksesta eikä suinkaan sen liiallisuudesta lähteneet.

Monella tavalla me häiritsemme tuotantoa, sekä välillisesti että välittömästi, sillä huomattava on, ettei tuotanto ole suinkaan yksistään tavarain valmistusta, vaan se on myös niiden kuljetusta ja vaihtoa. Ja jokainen kaupan tai sen välineiden ahdinko voi aikaansaada yhtä syviä ahdinkoja tuotannossa kuin jos se olisi kohdannut suoraan maanviljelystä tai tehdasteollisuutta. Tullitariffit, joita me ylläpidämme selvällä tarkotuksella ahdistaa ulkomaalaista kauppaamme ja ehkäistä meidän tuotteittemme vapaata vaihtoa muiden maiden tuotteisiin, on kuin onkin tuotannon itsensä ahdistamista. Monopoolit, jotka olemme luoneet tai joiden olemme sallineet syntyä, jotka verottavat meidän sisällistä kauppaamme tai liittojen ja työnsulkujen kautta vähentävät hintoja, ovat samallaisena esteenä tuotan-

nolle; tämän ohella muutamia teollisuuden haaroja ja tehdastavaroita kohtaavat verot ovat jo aivan suoranaisia tuotannon ehkäisijöitä.

Samalla tavalla ehkäisevät tuotantoa myös ne välittömät verot, joita paikalliset hallituksemme ottavat ja jotka ovat keskushallinnon veroja suuremmat. Noita veroja tavallisesti kootaan samassa määrässä kaikkea lajia olevasta omaisuudesta, niin että ne kohtaavat osaksi maata, joka ei ole tuotannon tulos, osaksi taas esineitä, jotka ovat tuotannon tuloksia; mutta puhumattakaan rakennusten ja laitosten verottamisesta on jo maan verottaminen sellaisenaankin omansa tuotannosta pelottamaan pois, sillä rakennuksilla ja laitoksilla täytettyä maa-alaa verotetaan aina enemmän, joskus hyvinkin paljon enemmän kuin rakennuksista vapaata ja käyttämätöntä maata*).

Näin ollen tuottamista ja parantamista on uhkaamassa ikäänkuin jokin rangaistus. Me kohtelemme ihmisiä, jotka tuottavat tai kokoovat varallisuutta, niinkuin he olisivat tehneet jotain sellaista, mikä yhteiskunnan menestyksen vuoksi pakottaisi kurittamaan heitä. Jos joku talo on rakennettu tai laiva laskettu vesille tai tehdas perustettu, heti ilmestyvät veromiehet sakottamaan niitä, jotka ovat sellaista tehneet. Jos joku maanviljelijä ottaa viljelyksen alaiseksi

*) Tämä seikka johtuu siitä laajalle levinneestä, mutta silti sangen väärästä käsityksestä, että omaisuutta on verotettava muka sen tuottaman tulon mukaan. Isossa Britaniassa on tuo periaate kehittynyt mahdottomuutensa äärimmäiseen huippuun, sillä siellä ei makseta mitään veroja käyttämättömästä maasta olipa tällä vaikka kuinkakin suuri arvo.

käyttämättömän maan, mikä ei ole millään tavalla vielä lisännyt kansallisvarallisuutta, jos hän sen perkaa, muokkaa, kylvää viljan tai käyttää sitä laidunmaana, niin me panemme hänet maksamaan tästä varallisuuden lisäämisestä, vieläpä, häntä yhä enemmän vierottaaksemme sellaisista puuhista, verotamme hänen maansa paljon enemmän kuin samanhintaisen aution maan. Jos joku saa kokoon säästövaroja, heti me veroillamme rankaisemme häntä hänen säästäväisyytensä takia. Näin tulee tuotanto kaikissa kohdissaan ehkäistyksi.

Mutta ei siinä vielä kaikki. On meillä vielä paljon suurempia tuotannon ehkäisemiskeinoja.

Jos olisi olemassa ylempiä olentoja, jotka korkeammalla ymmärryksellä varustettuina tekisivät tutkimuksia kaikkeuden loppumattomista ihmeistä ja joskus ottaisivat tarkastuksen alaiseksi sen pienen tähti-hitusen, joka on meidän asuntonamme, — jos he tutkisivat yhtä suurella tieteellisellä mielenkiinnolla kuin meidän mikroskoopin käyttäjät tutkivat elollisuutta vesipisarassa, niin heitä varmaan panisi suuresti ymmälle väestösuhteet esimerkiksi Amerikan mantereella. Täkäläisissä kaupungeissa he saisivat nähdä ihmiset niin ahtaasti yhteensullotuiksi, että näiden on eläminen kerroksittain toinen toistensa päällä; maaseudulla taas he huomaisivat väestön olevan aivan liian harvan ja jäävän näin vaille naapurisuuden etuja. He näkisivät suurien rakennuksien kohoavan kaupunkiemme laidoissa, silloin kuin paljon kalliimmat maä-alat keskempanä kaupunkia olisivat vielä rakennuksia vailla. He näkisivät ihmisten vaeltavan pitkiä välimatkoja saadakseen oikeuden asettua maata asumaan, silloin kuin

juuri siellä, mistä he läksivät, on yllin kyllin sellaista maata, joka viljelystä vielä odottaa. Ja tutkien mokia väestösuhteita kyllin voimakkailla suurennuslasilla, jotta näkisivät meidän kaltaisia pikku luomia, nuo olennot eivät voisi olla huomaamatta, että siirtolaiset sen sijaan kuin pyrkisivät asettumaan mahdollisimman lähemmäksi toinen toistaan, asettuvatkin toisistaan pitkien välimatkojen päähän, erämaiden erottamiksi. Jos kaikkeudessa todella olisi oppineita seuroja, jotka olisivat meihin samassa suhteessa kuin me olemme muurahaisiin tai mikroskoopillisiin eläviin, niin mokomat ilmiöt varmaan herättäisivät heissä loppumattoman sarjan mitä hullunkurisimpia arveluja.

Katsahtakaapa New-Yorkiin linnun lentämiltä radoilta, niinkuin katsoisitte siihen ilmapallosta. Talot kohoavat pilviin, kahdeksan, kymmenen, jopa viiden-toista kerroksisina, joissa ihmiset asuvat kerros kerroksen päällä, perhe perheen päällä, vailla riittävää valoa ja ilmaa, vailla tilaa lasten leikkiä tai aikuisten rinnan täydeltä hengittää. Rakennukset ovat niin ahtaasti sijotetut, että kadut näyttävät kapeilta halkeamilta sementti- ja tiilikivimassassa, katujen välillä on rakennuksia rakennusten vieressä niin taajassa, että toiselle kadulle ja toiselle antautuvien talojen takapäät ovat ainoastaan parin kolmen sylen erottamina, jolle alalle ei keski päivälläkään auringonsäde pääse tunkeutumaan. Samalla on kuitenkin kaupungin ympärillä ja mukavassa liike-yhteydessä keskustan kanssa joukko autioita maita; oikeastaan ei kaupungin piirin sisäpuolellakaan maa ole puoleksikaan vielä rakennettu; autioita aloja on usein täyteen ahdettujen rakennuspiirien

ympärillä, missä väkeä kihisemällä kihisee. Jos joidenkin parannusten avulla meidän kaukoputkissamme näkisimme toisella taivaankappaleella järviä, joissa vesi ei muodostaisi mitään keveitten laineiden tasapintaa, vaan kohoaisi patsaana ilmaan, niin sellainenkaan ilmiö tuskin meitä siihen määrään kummastuttaisi kuin kummastuttaisi noita otaksumiani olentoja se, minkä he meidän maamme pinnalla näkisivät. Kuinka on selitettävä — he epäilemättä kyselisivät — että sellaisen väenpaljouden vallitessa, joka pakottaa perheitä asumaan kerroksittain toinen toistensa päällä ja työntää tavaravarastoja ja verstaita torneina korkeuksiin, tuo vapaa maa voi jäädä rakennuksia vaille ja käyttämättömäksi? Jokin merkillinen sekaannus tässä kaikitenkin on olemassa, mutta mikä sekaannus — se varmaan jäisi heille arvoitukseksi.

Australian saarelainen niistä vanhoista pakanaheimoista, jotka me olemme sivistyksen nimessä melkein kokonaan hävittäneet auringon alta, hän ehkä voisi antaa asiaan jonkinlaisen selityksen. Kun näet joku heidän ylimmistä johtajistaan vaan kosketti jotakin paikkaa tai esinettä, niin se paikka tai esine oli sillä muuttunut muilta rauhotetuksi eli kielletyksi, eikä kukaan tavallisista kuolevaisista, ei yksikään näistä taikauskaisista metsäläisistä uskaltanut enää sitä koskea tai sitä käyttää. Hän oli valmis ennen kiertämään vaikka kymmenen penikulmaa, kuin jalkansa terällä koskettamaan sitä tietä, joka oli tällä tavalla kielletty; hän mieluummin nääntyi tai kuoli janoon kuin joi kielletystä lähteestä; mieluummin menehtyi nälkään kuin kokosi kielletyiltä maalta mätäneviä hedelmiä. Tämä

saarelainen, nähdessään aution maan, sanoisi varmaan: tuo maa on kaiketi „kiellettyä maata.” Eikä hän olisi totuudesta kaukana. Tämä maa on kuin onkin autiona vaan siksi, että se on sen kirouksen alaisena, jota me taikauskoisesti kunnioitamme „yksityisen omaisuuden” ja „laillisen omistusoikeuden” nimellä.

Näkymättömänä esteenä talojen rakentamiselle ja kaupunkien levenemiselle on maan korkea hinta, joka kasvaa yhtäaikaan sen tiedon kanssa, että väestön lisääntyessä maan tarve on tuleva yhä suuremmaksi. Näin ollen mitä enemmän löytyy halua maan käyttämiseen sitä suuremmaksi käy este, joka on maan käyttämisen tiellä. Suuria rakennuksia pienine korttereineen ko-hoa keskellä autioita maita senvuoksi vaan, että hinta, jota maasta vaaditaan, on niin korkea, että vähävaraiset ihmiset ovat pakotetut kaikin tavoin rajoittamaan maankäyttämistään ja asettumaan asumaan mieluummin vaikka päällekkäin.

Silloin kuin kaikissa meidän kaupungeissamme maan hintain nousu, joka riippuu paitsi näiden kaupunkien kasvamisesta myös tämän kasvamisen odottamisesta, synnyttää näin pysähdystä rakentamisessa ja maan käyttämisessä, vaikuttaa sama maan hintain kasvaminen maaseudulla vähän eri tavalla. Siellä se ei sullo ihmisiä yhteen kaikkien yhteiseksi haitaksi, vaan siellä se taas niitä hajottaa toisistaan, niinikään kaikkien yhteiseksi haitaksi. Maan hintain noususta syntyvän voiton toivo saattaa uusille maille asettuvia ihmisiä ottamaan haltuunsa paitsi sitä maata, jota he voivat edullisimmin viljellä, vielä paljon muuta maata, vaikkapa se heidän käsissään jäisikin käyttämättö-

mäksi; ja suunnattomia aloja anastavat näin sellaisetkin ihmiset, jotka eivät ensinkään aijo sitä ruveta viljelemään, vaan ottavat maata haltuunsa ainoastaan ai-keessa kiskoa hyvää hintaa niiltä, joille se jonkun ajan kuluttua tulee tarpeelliseksi. Tästä syystä väestö hajaantuu erilleen ja siten kadottaa ei ainoastaan niitä mukavuuksia, iloja, nautintoja ja yllykkeitä, jotka läheisestä naapuruudesta syntyvät, vaan vieläpä osan tuotannollista voimaansakin. Turhat kustannukset rautateiden ja muiden teiden rakentamiseen ja ylläpitoon, pitkät matkat, joita myöten maatuotteita ja muita tavaroita täytyy kulettaa, hajaannuksen synnyttämät vaikeudet siihen yhteyteen nähden, jota nykyaikaisen tuotannon alkeismuodotkin ja vaativat, kaikki tämä on omansa hidastuttamaan ja supistamaan tuotantoa. Samalla kuin suurissa kaupungeissa ja niiden läheisyydessä korkeat maanhinnat haittaavat rakennusintoa, samalla myös maalla maan hintain nousu vaikeuttaa peltomaiden muodostamista ja yleensä niiden käyttämistä. Mitä korkeampi maan hinta on sitä enemmän pääomaa vaaditaan maanviljelijältä, sitä enemmän on hänen antaminen sen edestä työnsä tuotteita, kun hän ostaa maata pitkillä maksuajoilla tai vuokraa sitä määrävuosiksi. Ihmiset, jotka muuten innolla muokkaisivat ja parantelisivat maatansa, jos vaan maata haltuunsa saisivat, joutuvat nyt maasta erilleen ja pitävät parempana kuluttaa voimiansa työn ja hyvien palkkojen hakuun, siirtyen niiden tavallisten työläisten riveihin, jotka pitävät ainoana ammattinaan työvoimansa kauppaamista enin tarjoovalle, jotka hakevat kaupunki- ja tehdaspaikkoja ja jotka usein sittenkin jäävät työtä

vaille, turmeltuvat ja tulevat vielä hyödyttömämmiksi ja huonommiksi kuin tavalliset maantienkulkijat.

Näin tuotanto ehkäistään niillä työaloilla, jotka ovat kaikkien muiden tuotantoalojen perustana. Pysähdys muutamien varallisuuslajien tuotannossa vähentää muunlajisen varallisuuden kysyntää, ja näin sen vaikutus siirtyy toisesta teollisuuden haarasta toiseen, synnyttäen ilmiöitä, joista puhutaan niinkuin liikatuotannosta, mutta jotka ennen kaikkea riippuvat tuotannon lamauttamisesta.

Mutta koska maan hinnat kasvavat ei ainoastaan väestön ja varallisuuden lisääntymisen vuoksi, vaan myös tämän lisääntymisen odotuksen vuoksi; koska siis niiden kohoava liike saa yllykettä myöskin tuosta mahdollavasta ja mielikuvituksen lennättämästä toivon tunnosta, niin on seurauksena, että erittäinkin nopeasti kasvavissa maissa vallitsee alituinen pyrkimys nostaa hintoja korkeammalle sitä määrää, milloin työ ja pääoma vielä voivat edullisesti ottaa tuotantoon osaa, jota pyrkimystä ei voi vastustaa mikään muu kuin työn ja pääoman luopuminen tuotannosta. Aika ajoin tämä pyrkimys vaikuttaa erinomaisella voimalla, keinottelu nostaa hinnat kuumeentapaisella nopeudella, — ja silloin syntyy yleinen ja äkillinen tuotannon pysähdys, joka (kysyntää supistaen) laajenee teollisuuden kaikille haaroille ja on siten sen tilan aiheuttajana, joka on tunnettu kauppa- tai teollisuus ahdingon nimellä, jolloin pääomia tuhlataan, työväki on työttä, tavaravarastoja ei voida myydä ilman tappiota ja kaikkialla enenee puute ja kärsimykset. Totta on, että myöskin muut tuotantovoimain vapaan kehityksen esteet voivat aiheut-

taa, enentää tai ylläpitää moista teollisuusjärjestelmän tolaltaan menemistä, mutta luullakseni ei voi olla kahdenvaiheilla siitä, että näiden lamaustilojen pää- ja perussyynä on juuri tuo mainittu pyrkimys.

Ja luulenpa vielä vähemmin sopivan epäillä sitä, että, johtuivatpa teollisuus- ja kauppasuhteiden ahdin-got alkujaan mistä syistä hyvänsä, nuo jaksottaiset pysähdykset, jolloin kysyntä ja tarjonta eivät näytä pysyvän toinen toistansa tyydyttämään, eivät koskaan voisi päästä sellaiseen vauhtiin, jos tuotantovoimilla olisi vapaa pääsy maan käyttämiseen. Mitään noiden yleisten ja pitkäaikaisten ahdinkojen tapaista ei voisi teollisuudessa syntyä, jos pääomalle ja työlle avattaisiin tuo luonnollinen pääsy. Kun vaan syntyisi oireita suhteellisesta liikatuotannosta jossakin teollisuuden haarassa, se saisi heti helpotusta pääoman ja työn siirtymisellä niille toimialoille, joissa varallisuutta hankitaan maasta.

Näemme siis, että ne yhteiskunnalliset epäkohdat, joita sanomme pysähdyksiksi eli teollisiksi ahdingoiksi, ne epäkohdat, jotka voimakkaammin ilmestyessään synnyttävät enemmän häviötä ja kärsimyksiä kuin sodat, oikeastaan ovat syntyneet ihmisoikeuksien tuntemattomuudesta ja halveksimisesta; ne ovat syntyneet siitä, ettemme ole antaneet tunnustusta kaikkien ihmisten tasa-arvoiselle ja luovuttamattomalle oikeudelle vapaasti kääntyä luonnon puoleen tarpeittensa tyydyttämisen tarkoituksissa ja työnsä tulosten täydelliseksi käyttämiseksi omaksi hyväkseen.

Työttömät ihmiset.

Olemme jo nähneet miten ihmisoikeuksien laiminlyöminen esiintyy päävaikuttimena niiden suurten omaisuuksien luomiseen, joiden jatkuva kasvaminen on niin oleellinen piirre meidän kehityksessämme. Ja yhtä selvästi voimme huomata, että samasta syystä johtuu myös köyhyys ja kerjäläisyys. Maantienkulkija on vaan vastike miljoonain omistajalle.

Kuvailkaapa mieleenne tätä hirveätä ilmiötä, maantien mierolaista, — ilmiötä, joka on vielä kamottavampi kuin hävitysretkeen valmistuneet armeijat ja sotalaivastot. Mitä on maantien kulkija? Alun pitäen se on — ihminen, joka on kykenevä työhön ja haluaisikin työhön tarpeittensa tyydyttämiseksi; löytämättä kuitenkaan työtä kotiseudullaan hän lähtee sitä hakemaan muualta, mutta yhä onnistumatta joutuu lopulta tahtomattaankin kerjäämään tai varastelemaan, ja menettäen oman arvonsa tunnon kadottaa kaiken sen, mikä ihmistä kohottaa, jalostuttaa ja tekee pystyväksi taisteluun ja työhön; hän on nyt koditon, hylätty, vaarallinen mies, joka on valmis yhteiskunnalle kostamaan kaikista niistä kärsimyksistä, jotka hän elävästi vaikkakin epäselvästi tuntee yhteiskunnan hänelle saattaneen.

Mutta tuollainen kulkija muodostaa toistaiseksi Amerikassa pitkin koko sen alaa ainoastaan osan tästä ilmiöstä. Hänen takanansa, vaikkakaan hyvien aikain vallitessa ei niin silmiinpistävänä, on suunnaton joukko

työtöntä kansaa, joka ei voi, ei tahdo tai ei vielä ole pakotettu kuljeksija-elämään antautumaan, vaan joka tähän mahdollisuuteen suhtautuu niinkuin meressä uiva jäävuori suhtautuu meren pinnalle näkyvään pieneen huippuunsa.

Se vaikeus, mitä työn saantiin nähden kärsii sellainen joukko työhön halukkaita ja valmiita ihmisiä, on meidän silmissämme tullut niin tavalliseksi ilmiöksi, ettei se enään herätä huomiotamme, emmekä edes pidä tarpeellisena asiaa sen lähemmin tutkia, kunhan se vaan ei kasva kovin uhkaavaksi. Olemme siihen niin tottuneet, että vaikka jokainen meistä tietää työn olevan aina jotain raskasta eikä löytyvän ihmisolentoja, jotka hakisivat työtä huvikseen, me sittenkin aina ajatlemme ja puhumme niinkuin työ olisi itsessään jotain autuutta. Tämä aate on niin syvälle painunut ihmisten mieliin, että me noudatamme politiikkaa, joka perustuu sellaiseen oletukseen, että muka mitä enemmän me teemme työtä vieraille kansoille ja mitä vähemmän lupamme heidän tehdä työtä meidän hyväksemme, sitä parempi on meidän olla, ja yhteiskunnallisissa ja yksityisissä kokouksissa me tuontuostakin saamme kuulla kiitettävän ihmisiä ja ylistettävän niitä liikkeitä, jotka „antavat työtä”, vieläpä on meidän keskuudessamme paljon henkilöitä, jotka ovat enemmän tai vähemmän vakuutetut siitä, että muka työtä säästäväiset keksinnöt tuottavat vahinkoa, koska vähentävät tarvittavan työn määrää.

Selvää on, ettei työ ole mikään tarkoitusperä, vaan ainoastaan keino; selvää on myös, ettei työnpuutetta pitäisi voida olla, niin kauan kuin ihmisten kaikki tar-

peet eivät vielä ole tulleet tyydytetyiksi, koska työ on ainoastaan keino, jolla aineellisia tarpeita tyydytetään. Kuinka ovat siis selitettävissä silloin ne ilmeiset toiseikat, jotka saattavat ihmiset ajattelemaan ja puhumaan niinkuin työ olisi itsessään jotain toivottavaa?

Eikö ole ihmeellistä, että työ, tuo kaiken varallisuuden tuottaja, kaikkien mahdollisten arvojen luoja, on voinut kokea vaikeuksia tointa hakiessaan? Vaihtaa tavaroihin sellaista, mikä antaa arvoa jokaiselle tavaralle, pitäisi olla kaikista vaihdoista selvimmän ja helpoimman. Jokainen joka haluaa vaihtaa työtä ravintoon, vaatteihin tai johonkin niistä lukemattomista esineistä, joita työ luopi, on sen ihmisen kaltainen, joka tahtoo vaihtaa kultahiekkää kultarahaan, pellavaa kankaaseen tai jyviä jauhoihin. Eikä siinä kyllä, vaan työn vaihtaminen tavaroihin käy tavallisesti niin päin, että työ suoritetaan ensin, ja siis ihminen, joka tarjoaa työtänsä, tarjoutuu oikeastaan tuottamaan ja antamaan käsistään arvoesineitä ennenkuin arvoesineet palaavat hänelle.

Mutta jos asianlaita on kerran sellainen, niin miksi emme näe työnantajien välillä sellaista kilpailua työmiesten saannista kuin näemme olevan työmiesten välillä työn saannista? Miksi emme pidä velvottavana asianosaisena työntekijää, vaan päinvastoin sitä, joka „työtä antaa”, kuten sanotaan?

Niinpä kuitenkin pitäisi olla, jos sanomalla työtä varallisuuden tuottajaksi me sillä lausuimme asian niinkuin se todellisuudessa on. Mutta nyt on työ varallisuuden tuottaja ainoastaan siinä mielessä, että se esiintyy toimivana tekijänä tuotannossa. Tuotantoa var-

ten täytyy työllä olla pääsy sitä ennen olleihin luonnon alkuaineisiin ja voimiin. Ei ole ihmisen vallassa luoda mitään tyhjästä. Ei hän voi luoda pienintäkään ainehituista, ei vähintäkään voimaa. Olipa hänen taitonsa muuttamaan aineita ja käyttämään voimia kuinka suuri hyvänsä, nuo kaikki ovat kuitenkin vaan taitoa sovittamaan, muuttamaan ja siirtämään sellaista, mikä on jo ennen ollut olemassa. Käteni aines, jolla näitä rivejä piirtelen, samoin kuin paperi, jolle kirjotan, olivat ennen toisten ihmisten ja toisten eläinten, kasvien, maaperän, ilmakerroksen ja luultavasti toisten maailmain ja aurinkokuntain aineksina. Samaa voi sanoa siitä voimasta, joka kynääni liikuttaa. Kaikki mitä siitä tiedämme on siinä, että se on saanut aikaan vaikutusta ja vastavaikutusta siinä ikuisessa kiertokulussa, jonka edessämme näemme, ja nähtävästi saapunut tänne maapallolle auringosta. Aineen ja voiman häviäminen, samoin kuin aineen ja voiman luominen ovat meille käsittämättömiä asioita.

Ihmisolennossa, jollakin salaperäisellä tavalla, jota meille eivät voi selittää fysiologit eivätkä filosoofit, on tietoinen, toimiva järki lyhyeksi ajaksi ja rajotetussa määrässä ottanut haltuunsa ihmisruumiiseen sisältyvän aineen ja voimat. Kyky vetää kokoon ja ojentaa ruumiin jänteitä on ensimmäinen voima, jonka avulla ihmishenki osottaa vaikutustaan aineelliseen maailmaan. Tämän taitonsa kautta hän ilmaisee muita taitoja, ja niinpä aineen muodot ja suhteet muuttelvat ihmisten halujen mukaisesti. Mutta olipa tämä vaikutuksen mahdollisuus ulkonaiseen luontoon kuinka suuri hyvänsä — ja että se todella on suuri sen alamme vasta

nyt täysin ymmärtää, — kaikissa tapauksissa se sisältää ainoastaan mahdollisuuden vaikuttamaan sellaiseen, mikä jo edeltäpäin on ollut olemassa. Ilman pääsyä ulkonaiseen luontoon, ilman mahdollisuutta käyttää sen ainetta ja voimia hyväkseen ihminen ei ole ainoastaan vailla mahdollisuutta jotain tuottamaan, vaan hän kokonaan häviää aineellisesta maailmasta. Hän on itsekin, ainakin ruumiinsa puolesta, ainoastaan vaihteleva aineen muoto, vaihteleva liikkeen laji, joka alituisesti uudistuu ympäröivän luonnon aineista.

Ilman noita kolmea alkuainetta, maata, ilmaa ja vettä, ihminen ei voisi olla olemassa, mutta hän on sitäpaitsi erityisesti maaolento, joka elää maan pinnalla ja maasta tarpeitansa tyydyttää. Vaikka hän myöskin voi purjehtia vesillä ja kerran kai on purjehtiva myöskin ilmassa, niin voi hän tätä tehdä ainoastaan maasta otettujen ainesten avulla. Maa on hänelle suuri varasto aineksia ja säiliö voimia, joita hän käyttää tarpeittensa tyydyttämiseksi. Ja koska varallisuus on luonnon aineita ja tuotteita, joita kootaan tai muodolleen muutetaan ihmisen työn avulla, jotta ne saadaan ihmisen halujen tyydyttämiseen sopiviksi*), niin työ esiintyy toimivana tekijänä varallisuuden tuotannossa, ja maa passiivisena, jota ilman työ ei voi tuottaa eikä edes käydä päinsä.

*) Ei mitään voida pitää varallisuutena, olipa sen hyödyllisyys kuinka suuri hyvänsä, mikä ei tuottamiseen vaadi työtä, eikä mikään, kuinka paljon työtä sen tuottamiseen tarvinneeka, voi olla varallisuutta, jos se on kadottanut kykynsä tyydyttämään tarpeita.

Kaikki tämä on siihen määrään ilmeistä, että siitä puhuminen tuntuu melkein ajan hukkaamiselta. Ja kuitenkin tässä selvässä tosiasiassa piilee selitys siihen arvotukseen, joka on niin monen pään pannut ymmälle, nimittäin selitys työväenkysymykseen. Se mikä näyttää selittämättömältä, kun unohdamme ihmisen ehdottoman ja alituisen riippuvaisuuden maasta, muuttuu selväksi, heti kun otamme tuon seikan huomioon.

Kuvailkaamme mieleemme mahdollisimman elävästi sellaista ihmisyyhteiskuntaa maailmassa, joka on kaikissa muissa suhteissa meidän maailmamme kaltainen, paitsi yhdessä ainoassa suhteessa. Kuvailkaamme, että tämä otaksuttu maailma ja sen asukkaat ovat sellaisissa oloissa, että ihmiset voivat pysyä ilmassa ja ilman aineista työllänsä tuottaa mitä ravinnokseen ja muiksi hyvikseen tarvitsevat. En ajattele oloja sellaisiksi, että ihmiset lentelisivät lintujen lailla ilmassa tai kaloina vedessä uisivat, tuottaen alkuperäisimpiä luonnon tarpeita siitä, minkä onnistuisivat kiinni saamaan. Ajattelen olot sellaisiksi, että ihmiset olisivat vapautuneet ehdottomasta riippuvaisuudestaan maahan, niin etteivät he enää sitä yksinomaiseksi olinpaikakseen tarvitsisi eikä varastoksi aineksille ja voimille. Olkoon työ siellä yhtä välttämätöntä kuin se on meillä, olkoon ihmisen halut yhtä rajattomat, pääomaksi kootun työn edut yhtä suuret, työnjako yhtä kehittynyt; olkoon ainoa erotus vaan siinä seikassa, ettei yksikään ihmisolento ole pakotettu tekemään välipuheita toisten kanssa saadakseen itselleen asuinpaikkaa (sillä ei kukaan ole tullut vielä ajatelleeksi ilman anastamista yksityiseksi omaisuudeksi), ja kaikilla ihmisillä olisi pääsy

aineisiin ja voimiin, joita paitsi työ ei voi mitään tuottaa. Vaikka olojen tällaisina ollessa työn jako tulisi kuinka kehittyneeksi hyvänsä, vaikka pääoma kuinkakin kasaantuisi ja työtä säästävät keksinnöt kehittyisivät kuinka pitkälle hyvänsä, ei milloinkaan voisi tulla kysymykseen mitään sellaista kuin työn tarjonnan liikaa runsautta työn kysyntään verraten, ei milloinkaan olisi mitään vaikeutta työn saannissa eikä koskaan saataisi nähdä ihmisiä, jotka haluaisivat työtä ja sitä varten omaisivat jänteissään ja aivoissaan kykyä tuottamaan tarpeitaan ja perheensä tarpeita ja sittenkin olisivat pakotetut kerjäämään työtä taikka almuja. Jos kerran jokaisen työhön kykenevän vallassa olisi suunnata työtänsä välittömästi tarpeittensa tyydyttämiseen kysymättä siihen kenenkään lupaa, niin ei enää voisi olla olemassa sitä julmaa kilpailua, jossa ihmiset toinen toisensa edessä alentavat työnsä palkkaa, kun pelkäävät muuten jäävänsä työtä vaille ja saavansa nähdä nälkää.

Tosin voisi olla epävakaisuutta joidenkin tavain tai palvelusten kysynnässä, mikä seikka synnyttäisi vaihtelua työn kysynnässä eri toimialoilla ja pakottaisi työpalkan näillä toimialoilla vähän kohoamaan taikka vähän alenemaan; mutta kun työn olisi aina mahdollista löytää itselleen tointa, kun perustoimien alaa voisi loppumattomasti laajentaa, niin kävisi työlle mahdolliseksi näihin vaihteluihin mukautua ilman mitään hukkaa ja kärsimyksiä, vieläpä niin helposti, että sitä tuskin huomaisi. Sillä eri toimet punoutuvat toinen toisensa melkein tuntumattomissa asteissa, olipa työnjako kuinka erikoiskohtainen hyvänsä, — vieläpä niin-

kin, että mitä pitemmälle työnjako on kehittynyt sitä vähemmän nuo asteet ovat huomattavissa; jokaisella toimialalla on olemassa ihmisiä, jotka voivat helposti siirtyä työstä toiseen, ja sellaiset ihmiset saisivat kylläkin aikaan sen, että eri teollisuusalojen laajentumiset ja supistumiset voisivat käydä päinsä kivuttomasti ja pysyä vapauden rajoissa. Tuo mahdollisuus alkuperäisten toimialojen epämääräiseen laajentumiseen ja siitä seuraava jokaisen tilaisuus löytää itselleen sieltä käsin ravintoa antaisi välttämättömän joustavuuden teollisen järjestelmän kaikille osille.

Tällaisten olojen vallitessa pääoma ei voisi sortaa työmiestä. Nykyaikana on asianlaita sellainen, että pääoman ja työn joutuessa ristiriitaan pääomalla on aina suunnattomia etuja puolellaan, koska se pystyy paremmin odottamaan. Pääoma tuhlautuu ellei sitä saa liikkeelle, mutta työ näkee nälkää. Mutta milloin työ kaikissa tapauksissa voisi löytää itselleen tointa, siellä ei olisi enää ristiriitain sattuessaa kaikki edut pääoman puolella; eikä olisi työväkeä liian paljon, mikä aina antaa pääomalle tilaisuutta tekemään niin edullisia välipuheita työn kanssa. Ihminen, joka tahtoisi muiden työskentelevän hänen hyväkseen, ei näkisi edessään työn puutteessa olevaa joukkoa; hän näkisi kaikki työmiehet jo toimessa, ja niinpä olisi hänen, saadakseen työvoimaa, tarjoominen heille suurempaa palkkaa kuin minkä he voivat saada ollen omassa työssä. Olisi olemassa kilpailua paremminkin työnantajien kesken työmiehistä kuin työmiesten kesken työn saannista, ja siten ne edut, joita varallisuuden tuotannossa lähtee pääoman kasaantumisesta (lukuunottamatta sitä osaa

noista eduista, mitkä ovat välttämättömät yllykkeeksi pääoman kasaamiseen ja liikkeelle panemiseen), lopultakin alkaisi joutua työntekijäin käsiin. Sellaisten olojen vallitessa työn antaminen toiselle ei merkitsisi tehdä hänelle armoa, ja me pitäisimme velvottavana asianosaisena nyt päinvastoin sitä ihmistä, joka rupeisi toisen työhön, eikä enää työnantajaksi.

Jos joku väittää, että sellaisissa oloissa syntyisi uudestaan samällainen epätasaisuus varallisuuden jaossa kuin on nytkin vallalla, niin siihen voi sanoa, että se olisi mahdollista ainoastaan jos olettamuksessa poikkeaa vielä enemmän luonnon järjestyksestä kuin minkä me teimme otaksuessamme ilman eikä maan siksi alkua-aineeksi, josta varallisuus etupäässä lähtee. Mutta vaikka otaksuisikin epätasaisuuden olevan yhtä suuren, me aina helposti huomaisimme, ettei suurilla omaisuuksilla enää olisi suurta merkitystä ja ne tulisivat säilymään ainoastaan sangen lyhyen ajan. Missä aina on työn tarjontaa, olipa ehdot kuinka kurjat hyvänsä, missä enemmistö ansaitsee ainoastaan sen verran kuin on tarpeellista, ettei henki ruumiista eroa, ja missä työpaikan kadottaminen merkitsee levottomuutta ja puutetta, ellei kerjäläisyyttä ja nälkää, siellä noilla suurilla omaisuuksilla on tavaton valta. Mutta missä työn puutetta ei olisi, missä jokainen voisi hankkia elintarpeensa itselleen ja perheelleen ilman mitään pelkoa ja hätiköimistä, siellä eivät mitkään sadat ja tuhannet miljonat antaisi omistajilleen mahdollisuutta harjottaa kiristämistä ja kiskomista.

Päällimäinen myllynkivi ei voi yksin jauhaa. Jauhattamista varten on alempikin kivi tarpeen. Ei mi-

kään voimamäärä voi särkeä munankuortakaan vaikuttamalla vaan toiselta puolen. Niin ei myöskään pääoma voi kiristää työläisiä niin kauan kuin heillä on pääsy maahan, ja maailmassa, missä nämä luonnolliset voimat olisivat yhtä vapaat kuin meillä on ilma, ei olisi mitään vaikeuksia työn saannissa, ei yksikään työntekoon ojentuva käsi olisi yhteydessä nälkäisen vatsan kanssa eikä työpalkka milloinkaan pyrkisi siihen vähimpään määräänsä, joka turvaa ihmisiä ainoastaan nälkään kuolemasta. Sellaisessa maailmassa ei tarvitsisi olla kellekään kiitollisuuden velassa työn saannista, yhtä vähän kuin me nyt ketään kiitämme oikeudesta hengittää.

Että Luoja olisi voinut sijoittaa meidät sellaiseen maailmaan, jommoista olen koettanut tässä kuvailla, yhtä helposti kuin meidän maailmaamme, sitä en vähintäkään epäile. Mutta helppo on ymmärtää, miksi hän ei sitä ole tehnyt. Moinen maailma olisi epäilemättä paras maailma tyhmyreille. Meidän maailmamme sitävastoin on paras maailma ihmisille, jotka haluavat käyttää hyväkseen heille annettua järkeä. Siitä asiasta puhun tuonnempana enemmän. Nyt pyydän lukijaani kuvailemaan mieleensä maailmaa, jossa luonnon edut olisivat käytettäviksi yhtä vapaat kuin ilma, sillä aikomukseni on selittää, että se, mikä estää työtä vapaasti maata käyttämästä, on juuri tuona myllyn alakivenä, jota vasten työ musertuu, — että se on todellinen syy näihin epäkohtiin, jotka teollisessa järjestelmässä kaikkialla ilmenevät.

Mutta voidaan sanoa ja usein sanotaankin: „Emmehän me kaikki maata tarvitse. Emmehän voi kaikki ruveta maanviljelijöiksi!”

Siihen vastaan, että me *kaikki* todella tarvitsemme maata, vaikka tosin ehkä eri tavalla ja eri määrässä. Ilman maata ei voi elää yksikään ihmisolento, ilman maata ei voi mitään ihmistointa harjottaa. Maanviljelys ei ole ainoa maan käyttämistapa. Se on vaan yksi monista käyttämistavoista. Ja niinkuin on totta, että korkeimman rakennuksen ylin kerros lepää maalla samoin kuin alinkin, niin on myöskin totta, että jokainen työmies käyttää hyväkseen maata samoin kuin talonpoika. Niinkuin kaikki varallisuus lopullisesti näyttäytyy työn ja maan yhdistykseksi, niin myöskin jokainen tuotanto ei lopullisesti ole mitään muuta kuin työn panemista maahan.

Ei ole myöskään totta, ettemme kaikki voisi tulla maanviljelijöiksi. Tämä on sitä *ainoa* tointa, jota me todellakin kaikki voisimme harjottaa. Jos kaikki ihmiset rupeisivat kauppiaksi tai räätäleiksi tai nikkariksi, niin he kyllä pian alkaisivat nähdä nälkää. Sitä vastoin on ollut ja vieläkin on olemassa ihmisyyhteiskuntia, joissa kaikki saavat elintarpeensa välittömästi luonnosta. Toimet, jotka kohdistuvat välittömästi luontoon, ovat alkuperäisiä toimia, joista sitten yhteiskunnan kehittyessä kaikki muut toimialat haaroutuvat. Ja nuo alkuperäiset toimet, tulipa teollinen järjestelmä kuinka mutkikkaaksi hyvänsä, aina jäävät perustoimiksi, joista kaikki muut riippuvat, niinkuin rakennuksen ylimmät kerrokset perustuvat kivijalkaan. Maanviljelijä on nyt niinkuin hän on aina ennenkin

ollut meidän edelläkävijämme. Työntekijän asema näissä alkuperäisissä ja kaikkien laajimmalle levinneissä toimissa määrää ehdottomasti kaikkien työntekijäin asemaa yleisesti, aivan niinkuin valtameressä vallitseva vedenkorkeus määrää veden korkeutta kaikissa sen salmissa, lahdelmissa ja merissä. Kun työn kysyntä on suuri ja työpalkka korkea maanviljelyksessä, silloin on pian oleva työn kysyntä suuri ja työpalkka korkea myös kaikilla toimialoilla. Mutta työn kysyntä ja korkea palkka maanviljelyksessä nähtävästi riippuu työn kyvystä löytää tointa, se on, helppoudesta saada maata. Senpä vuoksi uusissa maissa, missä on helppo saada maata, työpalkka ei ainoastaan maanviljelyksessä, vaan kaikilla työaloilla on tavallisesti korkeampi kuin vanhoissa maissa, missä maan saanti on vaikeata. Ja sen vuoksi myös maan hintain kasvaessa työpalkka alenee ja työn saanti tulee huonoksi.

Tullakseen näistä seikoista vakuutetuksi ei tarvitse muuta kuin katsahtaa ympärilleen. Vaikeus työn saannissa, eli se seikka, että kaikilla teollisuuden aloilla työn tarjonta on sen kysyntää suurempi, riippuu, kuten jokainen käsittää, niistä vaikeuksista, jotka estävät työmiestä tekemästä työtä itselleen, eli niistä esteistä, jotka erottavat työtä maasa. Että joissakin erikoisissa teollisuuden haaroissa esiintyy liian paljon työhön pyrkijöitä, riippuu vaikeudesta löytää työtä toisilla aloilla. Missä vallitsee suuri konttoripalvelijain kysyntä, siellä ei yksikään kirjanpitäjä voi kärsiä työn puutteesta. Sama on asianlaita muilla toimialoilla aina niihin asti, jotka välittömästi tuottavat varallisuutta maasta. Vapaa pääsy näille toimialoille aivan lyhyessä ajassa voi

tasottaa kaikilla muilla aloilla ilmestyvää työn liikatarjontaa. Ei niin, että jokainen nikkari, kutoja tai konttoripalvelija, paikkansa menetettyään, voisi ruveta maanviljelijäksi, vaan kaikilta eri toimialoilta voisi riittävä määrä ihmisiä suuntautua maatyöhön helpottaakseen painoa työmarkkinoilla.

14 LUKU.

Koneitten vaikutus:

Miten ihmisoikeuksien tuntemattomuus, laiminlyöminen ja halveksiminen voi muuttaa yhteiskunnan onnen sen onnettomuudeksi, siitä voimme hyvin päästä selville tarkastamalla työtäsäästävien keksintöjen vaikutusta.

Monet ajattelevaiset ja sivistyneet kiinalaiset ovat vihoissaan länsimaisten työtäsäästävien keksintöjen levenemisestä heillä, ja sitä he eivät suinkaan ole pelkän sokean vastenmielisyyden vuoksi kaikkea uutta kohtaan. He myöntävät, että nuo keksinnöt ovat monessa suhteessa hankkineet meille etuja, mutta ovat kuitenkin sitä mieltä, että noista eduista me lopultakin saamme suorittaa liian suuren hinnan. Itämaalaiset pitävät oikeastaan niitä suuria voimia, jotka ovat länsimaisen sivistyksen vallassa, jotenkin samoina kuin keskiajan ihmiset pitivät niitä voimia, joita silloisten käsitysten mukaan saattoi päästä käyttämään niinsanotun mustan *magian* avulla, ja joiden käyttämisestä ihmi-

nen sai lopulta maksaa sekä ruumiinsa että sielunsa häviöllä. Ja paljon kaikesta siitä, mihin sivistyksemme meitä nyt johtaa ja mihin se meidät on tuonut, antaa-kin tukea moisille kiinalaisten arveluille.

On selvää, että keksinnöt ja löydöt, jotka yhdeksännellätoista vuosisadalla siihen määrään ovat varallisuutta tuottavia voimia enentäneet, ovat osottautuneet sekalaisen hyödyllisiksi. Ne eivät ainoastaan yksinkertaisesti jaa siunaustansa epätasaisesti, vaan päälliseksi tuottavat ehdotonta turmiota. Ne keskittävät pääomaa harvain käsiin ja tekevät tämän keskitetyn pääoman kykeneväksi anastuksiin ja sortoon; ne tekevät työmiehen riippuvammaksi, riistävät häneltä hänen taitonsa etuja ja mahdollisuuden taitoa saavuttaa; ne vähentävät hänen valtaansa omaan asemaansa nähden ja vievät häneltä kaiken toivon sen paranemisesta; ne särkevät hänen sielunsa ja monissa tapauksissa tekevät hänen ruumiinsa raajarikkoiseksi tai sitä heikontavat.

Minusta nähden on mahdotonta nähdä teollisen kehityksemme nykyisiä taipumuksia, — jos niitä nimitäin ei voi välttää, — myöntämättä kiinalaisten filosofien olevan oikeassa ja niiden voimien, jotka olemme palvelukseemme kutsuneet, lopultakin tulevan meidät kukistamaan. Me supistamme tuotannon kustannuksia, mutta niitä supistaessamme ehkäisemme lasten kasvukykyä, teemme naiset kykenemättömiksi imettämään ja muutamme miehet koneita hoitaviksi laitoksiksi. Me emme vähennä toimeentulon taistelun julmuutta. Vaikka teemmekin työtä niin ahkerasti, ettei enemmistölle meistä jää aikaa eikä voimia mihinkään

muuhun toimeen, ovat toimeentulon huolet sittenkin vaan kasvaneet eivätkä suinkaan vähentyneet. Mielisairaiden luku on enentynyt, itsemurhain luku yhä lisääntyy ja aviollisen elämän vältteleminen on tullut tavallisemmaksi. Yhtäällä kasvavat suuret omaisuudet kasvamistaan, toisaalla taas kehittyy hirveä köyhyys. Nuo ovat taudin oireita, joita eivät mitkään edut voi vastata.

Olisi kuitenkin, ilmeinen erehdys pitää onnea tai onnettomuutta välttämättömänä seurauksena niistä keksinnöistä ja parannuksista, joiden tuloksena on yhteiskunnallisten ja teollisten suhteiden muuttuminen. Ne yksinkertaisesti vaan enentävät voimaa, — mutta voima puolestaan voi synnyttää joko onnea tai onnettomuutta, riippuen siitä johtaako sitä järki vai ei.

Tarkastakaamme niitä seurauksia, joita työtäsäästävien koneiden käytäntöön ottamisella on, tai oikeammin ei ainoastaan koneiden vaan kaikkien niiden löytöjen, keksintöjen ja parannusten käytäntöön ottamisella, jotka enentävät jollakin työmäärällä tuotettujen varallisuusesineiden lukua.

Sen alkuperäisen tilan vallitessa, jolloin jokaisen perheen työ tyydyttää sen tarpeet, on jokainen keksintö tai löytö, mikä enentää mahdollisuutta tyydyttämään jotakin yhden perheen tarpeista, enentävä myös muiden tarpeiden tyydyttämisen mahdollisuutta, sillä työ, joka säästyy yhtäällä, voidaan nyt suunnata toisaalle.

Kun työnjako tulee käytäntöön ja eri henkilöt rupeavat hoitamaan tuotannon eri osia, silloin jostakin työtä säästävästä keksinnöstä lähtevä hyöty jollakin

tuotannon alalla jakaantuu samalla tavalla sen kaikille aloille. Jos esimerkiksi tehdään jotain parannuksia kankaan kutomisessa ja raudan valmistuksessa, niin sen seurauksena on tavallisesti, että vakallisesta jyviä saa enemmän kangasta ja rautaa, ja näin syntyy talonpojille mahdollisuus saada sama määrä kaikkia tarveaineita vähemmällä työllä tai hiukan enemmän samalla työllä. Sama on asianlaita kaikkiin muihin tuottajiin nähden.

Jopa silloinkin kuin keksintöä pidetään salassa tai kuin keksijä suojelee itseään patentilla hyöty siitä jää ainoastaan osaksi vaan joidenkuiden harvain hyväksi. Sillä yleisenä ominaisuutena kaikille työtä säästäville keksinnöille, ainakin teollisuuden kehityttyä määräästeelle, on välttämättömyys harjottaa tuotantoa suuremmissa mitoissa. Ja ne, joilla on yksinoikeus johonkin keksintöön tai parannukseen, aina pitävät itselleen edullisempänä tuottaa enemmän huokeammalla hinnalla kuin tuottaa yhtä paljon entisellä hinnalla. Tämän kautta muiden tavarain tuottajat tulevat tilaisuuteen hankkia vähemmällä työllä esineitä, joiden tuotannossa on työtä säästävää keksintöä tehty, ja osa siitä lähtevästä hyödystä, jopa tavallisesti suurempi osa, jakaantuu tuotannon kaikille aloille.

Tätä tietä kaikki työtä säästävät keksinnöt pyrkivät enentämään jokaisen työn tuottavuutta, jakamalla joka suunnalle siunaustansa, joka näin ainoastaan osaksi tulee yksinomistajan hyväksi. Heti kun jossakin toimessa ilmaantuu mahdollisuus ansaita enemmän kuin toisissa, alkaa työ pyrkiä siihen toimeen, kunnes ansio tasottuu kaikilla työaloilla samaksi. Niin myös

keinotekoisista häiriöistä vapaina aikoina tasottuu kaikilla toimialoilla myös pääoman korvausmäärä, joka on saattanut parannusten vuoksi jossain vaihdella. On kuitenkin huomattava, että tuotantovoimaa enentävien parannusten ja keksintöjen välittömänä seurauksena on aina työpalkan eikä pääomakoron enentyminen. Edut sellaisistakin parannuksista, jotka ensi katsaukselta voivat näyttää enemmän pääomaa kuin työtä säästäviltä, — kuten esimerkiksi keksintö, joka karvarin ammatissa vähentää aikaa nahkain käsittelyssä, — tulevat aina työn eduksi. Ja tämä tapahtuu lyhyesti sanoen siksi, että työ on tuotannon toimiva tekijä, jotavastoin pääoma on vaan sen väline, ase. Ne suunnattomat voitot, joita muutamat pääoman omistajat saavat parannusten käyttämisestä, eivät muodosta pääomasta lähtevää tuloa, vaan tavallisesti tuloa yksinoikeudesta ja joskus myös tuloa vahingon vaarasta ja yritysten johtamisesta. Sen koron määrä, mikä on pääoman korvauksen mittana, ei ole enentynyt kaikkien noiden tavattomien työtä säästävien parannusten johdosta, jotka on yhdeksännellätoista vuosisadalla tehty, — päinvastoin se on osottanut taipumusta alenemaan. Mutta suurien pääomamäärien kysyntä, mikä on tavallisesti seurauksena työtä säästävien parannusten käytäntöön ottamisesta, voi suurkapitalisteille helpottaa yksinoikeuksien aikaansaamista ja siten tehdä heille mahdolliseksi anastamaan sitä mikä luonnollisissa oloissa olisi kuulunut työlle. Tämä on kuitenkin pikemmin seuraus eikä syy siihen, että työlle ei onnistu vallata tuotannossa tapahtuvista parannuksista lähteviä etuja.

Syyn löytämiseksi meidän on tekeminen muuan askel eteenpäin. Työtä säästävät parannukset voivat työn voimaa enentää; mutta ei mikään parannus tai keksintö voi vapauttaa työtä sen riippuvaisuudesta maasta; työtä säästävät parannukset ainoastaan enentävät kykyä tuottaa varallisuutta maasta. Mutta koska maa on anastettu muutamien harvain yksityisomaisuuksiksi, jotka näin ollen voivat estää muita sitä hyväksien käyttämästä, niin myös kaikki edut, jotka alkujaan tulisivat työn osaksi, voivat nyt joutua työntekijöiltä maan omistajille korkeampien vuokramaksujen ja kohonneiden maanhintain muodossa. Senpä vuoksi, kuten kaikkialla näemme, meidän keksintömme ja parannuksemme eivät ole yhdelläkään prosentilla enentäneet pääoman korvausta eikä liioin työpalkkaa, vaan ovat aina ja joka paikassa vaan johtaneet maan hintain kasvamiseen. Missä työpalkka on jossain määrin nousut, on se tapahtunut työläisten keskuudessa syntyneiden liittojen avulla ja erityisten syiden yhtymäin kautta, mutta aivan mitättömässä määrässä on työpalkan kohoamisen vaikuttanut se enentynyt tuotteliaisuus, mikä alkujaan juuri työn osaksi tuli. Joku osa siitä joutui kaikenlaisille yksinoikeuksien haltijoille, suurempi osa meni kuitenkin maoikeuksien omistajille enentyneinä vuokramaksuina ja maan hintain kohoamisena.

Rautatie esimerkiksi on mahtava työtä säästävä keksintö. Se ei enennä talonpojan saamaa jyvämäärää, ei enennä myöskään sitä tavaramäärää, minkä joku tehtailija voi valmistaa; mutta vähentäessään kuljetuksen kustannuksia se enentää kaikkien niiden eri

esineiden määrää, joita talonpoika voi saada vaihtokaupassa viljaa vastaan, mikä siis oikeastaan on samaa kuin jos se enentäisi suorastaan jyväin ja noiden tehdastuotteiden määrää.

Nämä edut pitäisivät oikeastaan joutua työn hyväksi, se on, rautateitten aikaansaamat edut niissä seuduissa, missä se kulkee, ovat siinä, että työtä säästyy, että on mahdollista samalla työmäärällä hankkia enemmän varallisuutta. Mutta nyt näemme kuitenkin, että missä rautateitä rakennetaan, siellä edut eivät tule työn hyväksi. Sen mukaan kuin työn tuottavuus kasvaa tai kuin vaan toivokin sen kasvamisesta herää, kasvaa maan hinta, ja työ, maksamalla nyt vastaavassa määrässä enemmän maasta, kadottaa lopullisesti kaiken hyödyn rautateistä. Kun rautatielinjaa jossain rakennetaan, niin me jo kokemuksesta tiedämme, ettei siellä suinkaan ole mitään palkkojen kohoamista odotettavana; siellä on odotettavissa ainoastaan maan hintain kohoamista.

Ilmassa johdetut rautatielinjat New-Yorkissa ovat niinkään mahtavia työtä säästäviä laitoksia, jotka ovat paljon supistaneet sitä aikaa ja työtä, mitkä ovat tarpeen ihmisten kuljettamiseksi kaupungin toisesta päästä toiseen. Ne ovat aikaansaaneet, että liian tiheälle väestölle on käynyt mahdolliseksi asettua semmoisille vapaille paikoille, joita ennen pidettiin liian etäisinä. Mutta ne eivät ole suurentaneet työläisten ansiota eivätkä hänen elämänsä helpottaneet. Jonkun osan rautateitten tuottamasta hyödystä anastivat hra Gyrus Field, hra Samuel Tilden, hra Jay Gould ja muut sellaiset asioitsijat ja huijarit. Loppuosa voi-

tosta meni maanomistajille. Ajan ja kuljetusmaksujen supistuminen tosin teki jonkun määrän maata vapaaksi liian ahtaalle väestölle, mutta samaan aikaan kuin tämä maa tuli vapaaksi kasvoi myös sen hinta, ja niin työläisten asumukset jäivät ennalleen yhtä ahtaasti asutuiksi. Noiden rautateiden isännät pistivät taskuihinsa miljoonia, satoja miljooneja pistivät taskuihinsa läheisten maiden omistajat, mutta New-Yorkin työväen luokalle ei niistä koitunut mitään hyötyä. Minkä he hyötyivät kuljetuksen paranemisesta, sen he kärsivät vahinkoa hyyryjen kohoamisesta.

Sama seuraus olisi mistä parannuksesta tai aineellisesta avusta hyvänsä. Kuvailkaamme, että kaikkein rikkaimmat New-Yorkin ihmisistä joutuisivat äkkiä intoihinsa yhteishengestä ja rupeisivat perustelemaan kirjastoja ja yliopistoja; kuvailkaamme että tämä into kasvaisi suorastaan kiihkoksi, joka tekisi heistä köyhiä miehiä heidän pyriessään tekemään onnelliseksi kansalaisiaan. Otaksukaamme, että hra Gould antaisi ilma-rautatiensa New-Yorkin asukkaiden maksutta käytettäväksi, ottaisi kustantaakseen palokunnan ja yhdistäisi kaikki talot maksuttomilla telefooneilla, mutta hra Vanderbilt puolestaan, ollakseen yhtä hyvä, ottaisi kustantaakseen katujen korjauksen ja siivouksen, ja tarjoisi yleisölle tilaisuuden vapaasti käyttää raitioiteitä, silloin kun Astorit taas, hekin puoltansa pitääkseen, perustaisivat jokaiseen kaupunginmeliöön kansankirjaston. Kuvailkaamme, että ihmiset, joilla olisi viisikymmentä, kaksikymmentä, kymmenen ja vähemmän miljooneja, joutuisivat saman innostuksen valtaan ja alkaisivat omalla kustannuksellaan sekä erikseen että yhteisesti

toimittaa asukkaille ilmaista veden, lämmön, valon ja liikevoiman saantia, rakentaa ja ylläpitää kouluja, perustaa teattereja ja toimeenpanna kansankonsertteja, istuttaa julkisia puistoja, rakentaa yhteisiä saunoja ja katettuja kauppahalleja, avata makasiineja, joissa olisi tilaisuus ostaa vähittäin tavaroita kaikkein halvimmasta paljottais-hinnasta, — sanalla sanoen, alkaisivat tehdä kaikkea mikä vaan voisi helpottaa elämää New-Yorkissa ja muuttaa sen maailman miellyttävimmäksi olinpaikaksi. Seurauksena olisi, että ilmestyisi enemmän sellaisia ihmisiä, jotka haluaisivat asua New-Yorkissa, ja maanomistajat voisivat ottaa sen mukaan suurempia hintoja huvista asua New-Yorkissa. Kaikki nuo hyvät työt korottaisivat maakorkoa.

Näin ollen, panipa mitä parannuksia hyvänsä toimeen, jos maa on kerran yksityisomistuksen alaisena, etu niistä joutuu lopultakin maanomistajain käsiin. Jos työtä säästävät keksinnöt kehittyisivät semmoiseen täydellisyyteen, että varallisuutta luodessa voitaisiin tulla toimeen aivan ilman työtä, niin seuraus olisi, että maanomistajat saisivat käsiinsä kaiken tuotetun varallisuuden eivätkä antaisi työntekijöille edes sitä, mikä on heidän elämisekseen välttämätöntä. Jos maan voimat ja kasvukyvyt enenisivät, niin hyöty siitä joutuisi maanomistajille. Jos työn voimat ja kyvyt enenisivät, niin hyödyn siitä ottaisivat taaskin maanomistajat, eivätkä työläiset.

Työ ei voi tulla toimeen ilman maata, ja senvuoksi ne, jotka pitävät maata yksin käsissään, ovat tilaisuudessa panemaan mitä ehtoja hyvänsä työlle. Kilpailu ihmisten välillä, jotka eivät voi tehdä työtä itselleen ja

kuitenkin ovat pakotetut joko tekemään työtä taikka näkemään nälkää, alentaa palkan pienimpään määräänsä, jolla työmiehet vaan suinkin voivat elää ja lisääntyä. Tällä asteella on työpalkka pysyvä kaikkialla, missä maa on anastettu yksityiseen omistukseen, ja työpalkka on kohoava alinta ylemmäksi ainoastaan niillä keinotekoisilla tai muilla ehdoilla, jotka antavat työlle muutamissa toimissa suurempaa palkkaa kuin toisissa. Ja senvuoksi ei mikään parannus, ei edes työn omalla alalla, johtuipa se kasvatuksesta, jäntereiden välittömästä voimistumisesta, nukkumisajan lyhentymisestä tai työajan pidentymisestä, voisi kohottaa työmiesten palkkaa tätä tasoa ylemmäs.

Tämä on sitä „työpalkan rautaista lakia”, niinkuin sitä saksalaiset sanovat, sitä lakia, joka pitää työpalkan määränä vähintä, millä työväki on suostuvainen elämään ja lisääntymään. Sitä lakia tunnustavat kaikki taloustieteilijät, vaikka ne sen syyksi panevatkin jotain muuta kuin sen tosisyyn. Se näyttää ilmeisesti olevan välttämätön seuraus siitä, että maa, josta kaikkien on eläminen, on muutamien harvain yksinomaksi tehty. Maan haltija on ehdottomasti niiden ihmisten haltija, jotka sillä maalla asuvat. Ne ovat yhtä ehdottomasti ja yhtä täydellisesti hänen orjiansa, kuin jos hänellä olisi laillinen oikeus heidän lihaansa ja vereensä. Heidän keskinäinen kilpailunsa elintarpeiden saamisesta häneltä välttämättömästi pakottaa heitä antamaan hänelle kaikki minkä he työllänsä tuottavat, pidättäen itselleen ainoastaan sen välttämättömän orjanansion, jotapaitsi he eivät voisi pysyä elossa eikä ylläpitää lukumääräänsä entisellään. Ja niinkuin orjalle

työn tuottavuuden lisääntyminen tai elämiskustannusten väheneminen ei ole miksikään eduksi, niin se ei ole eduksi, missä maa on yksityisomaisuutta, myöskään niille ihmisille, joilla ei ole mitään muuta kuin heidän työvoimansa. Se voi ainoastaan lisätä maan hintaa, — sitä osaa tuotteista, mikä joutuu maanomistajain haltuun. Mutta maan ollessa yksityisomaisuutta koneiden enentynyt käyttäminen, työn kehittyneempi jako ja muut semmoiset edut muuttuvat työläisjoukoille pelkäksi kiroukseksi, tehden heidän asemansa entistä vielä raskaammaksi ja toivottomammaksi kaiken aineellisen kukoistuksen keskellä. Itse kasvatustakin lisää vaan kärsimyksiä. Jos kerran orjan on orjaksi jääminen, niin on julmaa antaa hänelle orjuutensa tietoisuutta. —

Tätä kaikkea me emme vielä ole tähän asti saaneet koko laajuudessaan tuntea omassa nahassamme, sillä teollinen käänne, joka oli alkanut höyryn käytäntöön ottamisesta, on yhä vielä ensi askeleitaan ottamassa, ja sitä paitsi väestön leveneminen uudelle mannermaalle on koko tällä ajalla heikontanut liikaväestön uhkaa ei ainoastaan täällä vaan Europassakin. Mutta uusi mannermaa alkaa jo pian olla anastettu ja taloudellinen mullistus kehittyy yhä enenevällä nopeudella.

15 LUKU.

Orjuus ja orjuus.

Minun on jättäminen lukijan asiaksi jatkaa, jos hän niin tahtoo, pitemmälle niitä tutkimuksia, joita olen kolmessa viimeisessä luvussa käsitellyt *). Mitä tarkemmin hän on tutkiva, sitä täydellisemmin hän on pääsevä siihen vakaumukseen, että kaikkien yhteiskunnallisten pulmien pohjalla on vääräys, että „ihmisoikeuksien tuntemattomuus, laiminlyöminen ja halveksiminen on syynä yhteiskunnallisiin epäkohtiin ja hallituksen turmelukseen.” Mutta oikeastaan ei ole välttämätöntä perusteellisesti tutkia. Ymmärtääkseen, miksi aineellinen edistys ei tuota mitään siunausta joukoille, on vaan tunnustaminen se päivän selvä totuus, että ihminen ei voi elää ilman maata, että ihmistyö voi jotain tuottaa ainoastaan maan päällä ja maasta.

Robinson Krusoe, kuten kaikki tiedämme, teki Perjantain orjakseen. Otaksukaapa, että Robinson Krusoe, sensijaan kuin teki hänet orjakseen, olisi tervehtinyt häntä vapaana ihmisenä ja veljenänsä, olisi lukenut hänelle Itsenäisyytemme Julistuksen, Orjain Vapautusjulistuksen ja olisi ilmottanut hänelle, että hän on tästä hetkestä asti vapaa ja riippumaton kansalainen, jolla on äänestysoikeus ja oikeus yhteiskunnallisiin, julkisiin toimiin, mutta samalla olisi hänelle tie-

*) Ne ovat esitetyt tarkemmassa ja tieteellisemmässä muodossa kirjassani „Edistys ja köyhyys”, jonka lukemiseen nyt viittaankin lukijaa perusteellisemmin tutustuakseen taloudellisiin kysymyksiin.

doksi antanut myöskin, että tämä erillään oleva saari on Robinson Krusoen yksityistä ja yksinomaista omaisuutta. Olisiko silloin tullut mitään muutosta Perjantain asemaan? Eihän Perjantai olisi voinut lentää ilmaan tai uida tiehensä valtameren yli, vaan jos hän tahtoi elää, niin hänen oli eläminen tällä saarella, ja senvuoksi molemmissa tapauksissa hän jäi orjaksi. Saaren omistusoikeus antoi Robinson Krusoelle omistusoikeuden myös Perjantaihin.

Personallinen orjuus on oikeastaan vaan karkea ja alkuperäinen muoto omistusoikeutta ihmiseen. Se syntyy ainoastaan siellä missä väestö on harvaa; ei se missään, lukuunottamatta erikoisia asianhaaroja, pysy voimassa pitempää aikaa kuin että väestön kasvaminen ehtii antaa maalle korkean arvon, sillä silloin maan omistusoikeus jo antaa kaiken sen vallan, mikä on oikeudessa ihmiseen, ja antaa sen päälliseksi vielä mukavammassa muodossa. Jos me historiasta näemme vallottajain saattavan vallotetut persoonalliseen orjuuteen, niin se tapahtuu aina siellä, missä väestö on harvaa eikä maalla ole arvoa, tai missä heillä on mahdollisuus viedä mukanaan elävän saaliinsa. Muissa tapauksissa vallottaja yksinkertaisesti anastaa maan haltuunsa ja tämän kautta yhtä varmasti ja paljon mukavammin pakottaa vallotetut tekemään työtä hyväkseen. Orjain tuonti Italiaan alkoi vasta sitten kuin patriisien suunnattomat maatilat olivat saattaneet kylät autioiksi. Turkissa ja Egyptissä on orjuus yhä vielä lain sallima, mutta orjina ovat ainoastaan haaremien asukkaat ja näiden palvelijat. Jos Englannin laivat lastattuina neekeri-orjilla suuntasivat kulkunsa Amerikkaan eikä Eng-

lantiin taikka Irlantiin, niin se tapahtui vaan siksi, että Amerikassa maa oli halpaa ja työ kallista, silloin kun länsi Euroopassa maa oli kallista ja työ halpaa. Heti kun mahdollisuus levittää uusille maille hävisi, alkoi personallinen orjuus itsestään lakata meidän etelävaltioissamme. Ja nykyisillä plantaasi-omistajilla ei ole mitään katumista orjien vapauttamisesta. Vapauteuilta neekereiltä, joille he vuokraavat viljelysmaata, he saavat yhtä paljon kuin saivat heidän orjina ollessaan. Mitä taas tulee maaorjuuteen eli siihen orjuuden muotoon, joka pysyi kaikkein kauimmin Euroopassa, niin sillä on jotain merkitystä omistajiin nähden ainoastaan niin kauan kuin kilpailu maan saannista on vielä vähäinen. Ei maaorjuus eikä täydellinen personallinen orjuus voisi missään suhteessa enentää nykyistä irlantilaisen tilanhaltijan omistusoikeutta ihmisiin, nimittäin hänen valtaansa pakottaa ihmisiä tekemään hänelle korvauksetta työtä. Heidän keskinäinen kilpailunsa elintarpeista turvaa hänelle kaikki mitä heistä suinkin voi lähteä. Englantilaiselle maanomistajalle olisi orjain omistus suoranaisena taakkana ja tappiona, koska hän kerran voi saada työläisiä helpommasta kuin mitä orjain ylläpito maksaisi ja taudin ja työn kykenemättömyyden sattuessa hän voi panna koko huolenpidon kunnan niskoille. Tai mitä hyötyä olisi amerikalaiselle tehtailijalle työväen orjistuttamisesta? Niin sanottujen vapaiden ihmisten keskinäinen kilpailu, maan ollessa heiltä kokonaan anastettua siinä maassa, jota he sanovat isänmaakseen, tarjoaa hänelle heidän työtänsä halvemmasta ja mukavammasti kuin mitä ikinä personallinen orjuus tarjoisi.

Että kansaa voi orjuuttaa yhtä varmasti anastamalla omakseen sen maata kuin anastamalla omakseen sen ruumiinvoimia, se on toisiseikka, jota kaikkien aikain vallottajat ovat ymmärtäneet ja jota yhteiskunnan kehittyessä ovat mielihyvällä käyttäneet voimakkaat ja häikäilemättömät ihmiset, jotka ovat tahtoneet elää toisten työstä. Alkuperäisempi orjuuden muoto, jossa jokainen eri orja on eri isännän omaisuutta, kelpaa ainoastaan alkuperäisemmissä yhteiskuntaoloissa. Tämöinen orjuuden muoto panee yhteiskunnan kehittyessä omistajien hartioille yhä enemmän huolta, vaivaa ja kustannuksia. Mutta anastamalla maat haltuunsa ihmisten asemesta omistajat vapautuvat kaikista huolista, silmälläpidosta ja kustannuksista, ja vaikka silloin ei kukaan eri orja ole eri isännän omaisuutta, niin siitä huolimatta toinen luokka aivan samalla tavalla kuin ennenkin anastaa itselleen toisen luokan työn hedelmät.

Se järjestelmä, jonka mukaan jokainen eri orja kuuluu eri isännälle, muuttuisi oikeastaan, yhteiskunnan kehittyessä ja teollisuusliikkeen käydessä mutkikkaammaksi, ilmeisesti epäedulliseksi isännille. Pitäisi ajaa tai jotenkin muuten pakottaa orjia työhön; pitäisi vartioida heitä, pitäisi ylläpitää heitä sairauden aikana tai vanhuuden päivinä; pitäisi valmistaa heille työtä taikka antaa heitä lainaksi, sillä orjain luku, jota isännät ja urakoitsijat voisivat edullisesti käyttää, tietysti vaihtelisi vuodenaikojen ja yleensä liikkeen kulun mukaan. Sen mukaan kuin yhteiskunta kehittyi olisi noita epämukavuuksia, ellei muuta mahdollisuutta niiden poistamiseksi olisi keksitty, voitu välttää siten, että orjain omistajat olisivat ruvenneet jotenkin yhteisesti

omistamaan tai käyttämään hyväkseen orjia, sillä tavalla kuin yhteinen etu on saattanut pääomainkin omistajat pääomiaan käyttämään. Yhteiskunnan ollessa alkuperäisellä kannalla oli ihmisen, joka tarvitsi käteisiä rahoja, piilottaminen niitä kotinurkkiinsa tai matkustaessaan kulettaminen mukanaan. Pääoman omistajan oli joko itsensä käyttäminen rahaa taikka lainaaminen muille. Mutta yhteinen mukavuus yhteiskunnan kehittyessä tarjosi keinoja, joilla saattoi välttää tuon tapaisia huolia. Ken halusi pitää rahoja käsillä, hän pani ne pankkiin, joka tallettaa ne, ja antaa hänelle takasin tosin ei juuri samoja rahoja, mutta yhtä paljon rahoja. Ja samaten panemalla pääomansa säästöpankkiin tai liikepankkiin tai ostamalla osakkeita tai arvo-papereja ihminen vapautuu pääomansa sijottamisen huolista joihinkin liikeyrityksiin tai rahan välittömästä käyttämisestä. Jos personallinen orjuus jatkuisi, niin jokin tuollainen keino olisi varmaan keksitty aikaa myöten myös orjainkin omistamiseen ja käyttämiseen nähden. Mutta muuttamalla orjuuden muotoa, vapauttamalla ihmiset ja sensijaan anastamalla maat, näyttäytyi mahdolliseksi säilyttää kaikki personallisen orjuuden edut ja samassa päästä kokonaan vapaaksi niistä epämukavuuksista, jotka kehittyneessä yhteiskunnassa kohtaavat eri työläisen kuulumista eri isännälle.

Kadotettuaan mahdollisuuden välittömästi käyttää voimiaan hyväkseen nuo ainoastaan nimellisesti vapaat työläiset ovat pakotetut kilpailemalla keskenään maksamaan maakoron muodossa kaikki, mitä ansaitsevat ylitse ehdottomasti välttämättömän elantokustannuksen, ja myymään työtänsä hinnasta, joka näpin riittää

heidän toimeentuloonsa. Maanomistajina taas entiset orjain omistajat osottavat voivansa aivan entisellä tavalla anastaa itselleen entisten orjainsa työn tai tuotteet, säilyttäen itselleen siinä hinnassa, minkä tämä tuotteiden anastusvalta maalle antaa, pääomaksi laske-
 tun arvon, joka ei ole suinkaan pienempi vaan päinvastoin suurempi kuin heidän orjiensa arvo. Heidän ei tarvitse enää puuhata orjilleen työtä, ei huolehtia niiden lainaksi antamista tai ylläpitää niitä aikana, jollon ne eivät ole työhön kykeneviä. Kaikki sellaiset huolet pannaan nyt orjien omaksi asiaksi. Osuus, minkä he kuten ennenkin ottavat työn tuotteista, on nyt saanut vapaan maksun muodon. Asia saa sellaisen leiman kuin he nostaisivat ainoastaan heille oikeuden mukaan kuuluvan osan tuotannon korvauksesta, sillä he muka antoivat tuotantoon tarpeellisen maan! Ja heillä on käytettävänä niinsanottuja oppineita taloustieteilijöitä, puhumattakaan kristinuskon saarnaajista, jotka kaikki virkansa puolesta todistavat, että asiat ovat niinkuin niiden oleman pitääkin.

Me Yhdysvaltain kansalaiset kehumme poistaneemme orjuuden. Mutta vaikka panisimmekin syrjään kysymyksen siitä, missä määrin enimmät meistä ovat todella ottaneet osaa neekeriorjain vapauttamiseen, täytyy sittenkin pitää epäilemättömänä, että olemme poistaneet ainoastaan erään muodon orjuudesta, vieläpä päälliseksi vaan sen alkuperäisen muodon, joka suurimmassa osassa maattamme yhteiskunnallisen kehityksen mukana itsestään hävisi, ja joka, huolimatta rotuerotuksesta, joka orjuutta erikoisesti edisti, olisi aikaa myöten itsestään hävinnyt myös

muissa osissa maatumme. Orjuutta itseänsä me emme ole poistaneet; me olemme sen säilyttäneet kaikista petollisimmassa ja laajimmassa muodossaan, sellaisessa muodossa, joka kelpaa yhtä hyvin valkeihin kuin mustiin ihmisiin nähden. Me olimme niin kaukana orjuuden hävittämisestä, että vielä nytkin vaan levitämme ja vahvistamme sitä ja silmää räpäyttämättä myömmme siihen omat lapsemme, tasavallan vastaisia kansalaisia. Sillä mitä muuta ellemme juuri tätä me tee myydesämme maata, jolla heidän, jos he eloon jäävät, on tulevaisuudessa asuminen?

Orjuuden ydin on työn ryöstäminen. Ihmisiä pakotetaan työskentelemään ja otetaan heiltä kaikki heidän työnsä tuotteet sekä annetaan vaan niin paljon kuin on tarpeen hengen pysyttämiseksi ruumiissa. Vai eikö enimpien meidän vapaiden ja tasa-arvoisten amerikalaisen kansalaistemme kohtalo ole sellainen ja eikö myös muiden maiden kansalaisia odota sama kohtalo?

Kaikissa kaupungeissamme parhaimpinakin aikoina on tuhansittain ihmisiä, jotka olisivat valmiit työhön ruokapalkalla eli siis orjain työhön. Kuten olen jo ennen maininnut, vakuuttavat sekä Massachusettsin että Illinoisin työväen tilastotoimistot samalla tapaa, että enimmissä tapauksissa työläisten ansiot eivät riitä heidän perheittensä elättämiseen, jonka vuoksi isien työhön täytyy tulla lisäksi äitien ja lasten työ. Kaikkein rikkaimmissakin valtioissamme voi nähdä ihmisiä, joita heidän velkojansa ovat oikeastaan tehneet orjikseen. He tekevät työtä isäntiensä verstaissa, he asuvat isäntiensä rakennuksissa eivätkä he milloinkaan pääse veloistaan. New-Yorkissa ommellaan pai-

toja 35 sentistä tusinalta, ja naiset, työskennellen neljästätoista kuuteentoista tuntiin vuorokaudessa, ansaitsevat keskimäärin 3 tai 4 dollaria viikkoon. On muita kaupunkeja, joissa maksu samallaisesta työstä on vieläkin pienempi. Mikäli kysymys on työn korvauksesta ei yksikään orjainomistaja voisi pakottaa orjiaan tekemään enemmän työtä ja vähemmästä palkasta.

Tähän voidaan kuitenkin sanoa, että yhtäläisyydet meidän teollisen järjestelmämme ja personallisen orjuuden välillä voidaan tunnustaa ainoastaan sikäli kuin puhe on äärimmäisyyksistä. Niiden välillä, jotka saavat ansaittua ainoastaan elatuksen, ja niiden, jotka elävät ylellisyydessä toisten työn kustannuksella, voi väittää olevan monta astetta, jotka muodostavat lukuisan luokan. Sitä paitsi kaikissa luokissa on niitä muodostavien yksikköjen välillä alituinen vaihtuminen. Miljoonain omistajan lapsenlapset voivat olla maantien ritareja, ja köyhä taas, vaikkei enää itse toivoisikaan päästä rikkaaksi, voi kuitenkin yhä uskoa poikansa keran rikastuvan. Eikä ole totta edes sekään, että koko erotus työn todellisen ansion ja sen välillä, minkä työmiehen todellisuudessa saa, menisi maanomistajien taskuihin. Suuri joukko Yhdysvaltain maanomistajia on pikku tilallisia, jotka elävät kotonaan ja muokkaavat peltojaan, ja nämä edustavat yhtäikaa sekä työmiestä että maanomistajaa.

Näihin väitteihin käy parhaiten vastaaminen kuvailemalla mieleensä täysin kehittyneen yhteiskunnan, muuten saman kaltaisen kuin meidän paitsi siinä, että siellä vallitsisi rotuerotuksista aivan riippumaton orjuus. Sellaista on tosin vaikea mieleensä kuvailla ilman

erityistä aivojen ponnistusta, sillä mitään senkaltaista yhteiskuntaa emme tunne. Europassa on mieskohtainen orjuus poistettu jo ennen nykyisen sivistyksen syntymistä, ja uudessa maailmassa on taas ollut olemassa ainoastaan rotu-orjuutta, ja vaan alemman teollisen kehityksen asteilla.

Mutta jos sittenkin kuvailemme mieleemme rotu-erotuksista riippumatonta orjuutta jossain edistysmaassa, niin ymmärrämme, ettei yhteiskunta siinäkään tapauksessa että aluksi suurempi osa kansasta olisi joutunut vähemmistön orjiksi, voisi pitempää aikaa pysyä ainoastaan kaksiluokkaisena, orjina ja niiden omistajina. Laiskuus, oma etu ja välttämättömyys aivan pian pakottaisi omistajat muodostamaan välittäjäluokan heidän ja heidän orjainsa välille. Voidakseen pitää silmällä orjain työntekoa ja ylläpitää heitä käskynalaisuudessa pitäisi valita orjain joukosta tarkastusmiehiä, urakoitsijoita j. n. e. sekä palkita näitä runsaammin orjain tuotteilla kuin muita orjia. Samoin olisi erottaminen erilleen taitavampia ja lahjakkaampia. Ja niinpä yhteiskunnallisen kehityksen mukana välttämättömästi syntyisi kauppiasluokka, joka ottaen toimekseen orjain tuotteiden vaihtamisen myös pidättäisi itselleen osan orjain työn tuotteista, ja urakoitsijain luokka, joka vuokraamalla orjia näiden omistajilta myös pidättäisi osan tuotteista. Näin ollen yksistään elatukseen työkentelevien orjien ja työttä elävien omistajien välille ilmaantuisi välimiehiä kaikkia mahdollisia eri asteita, joista jotkut epäilemättä kokoisivat itselleen sievät omaisuudet. Ja kohtalon kovissa kouressa muutamat orjainomistajista, köyhtyessään var-

maan tuontuostakin joutuisivat tuohon väliluokkaan, jopa orjainkin luokkaan, kun sitävastoin jotkut yksityiset orjat pääsisivät ylenemään. Omatunto, hyväsydämys tai kiitollisuus saattaisivat omistajia usein antamaan vapauden orjille; oma etukin kehottaisi heitä palkitsemaan ahkeruutta, kekseliäisyyttä ja uskollisuutta tai sitten toveruuden pettämistä. Näin ollen, niinkuin asianlaita usein on orjamaissa ollutkin, meillä olisi olemassa: orjia, joilla olisi vapaus tehdä kaikkea mihin pystyvät, ehdolla että suorittavat omistajilleen kuukausittain tai vuosineljänneksittäin jonkun määrääsumman; orjia, jotka olisivat lunastaneet itselleen vapauden pariksi kolmeksi päiväksi viikossa tai määräkuukausiksi vuodessa, ja jotka olisivat lunastaneet täyden vapauden tai saaneet sen lahjaksi. Ja niinkuin aina käy siellä, missä orjuudella ei ole ollut rotuluonnetta, muutamat näistä vapautetuista tai heidän lapsistaan alituisen liikkeen vallitessa tuontuostakin pääsisivät pujahtamaan ylimmille asteille, joten olevien olojen puolustajat voitonriemulla osottaisivat noihin esimerkkeihin, sanoen: „Katsokaa mikä mainiolaitos tuo orjuus sentään on! Jokainen orja voi itse päästä orjanomistajaksi, jos hän vaan on rehellinen, toimelias ja älykäs ihminen. Ainoastaan orjain laiskuus, tietämättömyys ja tuhlaavaisuus estää heitä kaikkia pääsemästä herroiksi!” Ja sitten he alkaisivat haukkua ihmisen turmeltunutta luontoa. „Eihän siihen ole suinkaan orjuus syynä”, he sanoisivat; „siihen on syynä ihmisluonto”, jolloin he tarkottaisivat tietysti jotain muuta kuin omaa luonnettaan. Mutta jos joku tällöin viittäisi orjuuden poistamiseen, niin häntä syy-

tettäisiin pyhien omistusoikeuksien loukkaamis-yrityksestä, halusta riistää köyhältä, sokealta leskeltä tämän viimeiset orjat, jotka ovat hänen ainoa toimeentulonsa; sellaista miestä sanottaisiin tyhjänpäiväiseksi haaveilijaksi ja anarkistiksi, ihmisten viholliseksi ja Jumalan herjaajaksi.

Ottakaa vihdoin huomioon se vaikutus, mikä veroilla olisi kehittyvässä, mieskohtaiseen orjuuteen perustuvassa yhteiskunnassa, se vaikutus, mikä olisi monopoleilla valmistavassa teollisuudessa, kaupassa ja kuljetustoimessa, valtiorautateillä j. n. e., ja te näette, että yhteiskunnalliset ilmiöt sellaisen järjestelmän valitessa, joka tekee ihmisiä omaisuudeksi, ei itse asiassa mitenkään eroaisi ilmiöistä sellaisessa järjestelmässä, joka tekee omaisuudeksi maan.

Ei ole myöskään unohtaminen, että maan anastuksesta syntyvä orjuus ei synny yhdellä haavaa, vaan pääsee valtaan vähitellen ja petollisesti. Missä väestö on harvaa ja maan hinta vähäinen, siellä yksityinen maanomistus voi olla olemassa melkein kenenkään siitä kärsimättä. Mutta samassa kuin tulee yhä vaikeammaksi saada maata, alkaa päästä valtaan myös tuo yksityisen maanomistuksen mukana seuraava työläisluokan orjuutus. Ja mitä enemmän maan arvo kohoaa, sitä enemmän vaaditaan työläisten ansiota palkkioksi maan käyttämisestä, kunnes heille jää vaan orjan palkka, pelkän ravinnon hinta.

Mutta se aste samoin kuin muotokin, mikä ilmenee tämän liikkeen vaikutuksessa yksityisiin ihmisiin, on tietysti hyvin erilainen. Missä omistusoikeus maahan on hyvin moniin käsiin levinnyt, siellä voi jonkun

aikaa vielä sen jälkeen kuin tavalliset työläiset ovat orjapalkkaan asti saatetut pysyä melkoinen pikkuviljelijäin joukko, jolla on väliasema maanomistajien ja työmiesten välillä, ja tätä joukkoa voi, sen mukaan mitä maata se omistaa ja mikä suhde tällä maalla on heidän työhönsä, verrata vastaaviin asteisiin orjainomistajien asemassa, nimittäin niihin, joilla on vaan muutamia orjia, tai sellaisiin, joilla ei ole orjia mutta jotka itse sentään ovat vapaita, taikka sitten osittaisiin orjiin, joiden on pakko tehdä isännilleen työtä päivän, kaksi, kolme, neljä taikka viisi viikossa, mutta jotka saavat käyttää lopun aikaa vapaasti omaan työhönsä. Sen mukaan kuin maa saa yhä suuremman hinnan tämä luokka siirtyy yhä enemmän varsinaisten orjistuneiden luokkaan. Ja semmoiseksi ovat välttämättömästi meidän talonpoikamme vähitellen muuttuvat. Itsenäisen, omin käsin maata muokkaavan amerikalaisen talonpojan päivät ovat luetut, ja se on yhtä epäilemätöntä kuin kaksituhatta vuotta sitten olivat luetut hänen italialaisen esikuvansa päivät. Hän on häviävä yksityisen maanomistusoikeuden kehittyessä, niinkuin on jo hävinnyt englantilainen itsenäinen talonpoika.

Olemme neekeri-orjuuden poistaneet Yhdysvalloista. Mutta kuinka vähän ovatkaan itse orjat siitä hyötäneet. George M. Jackson kirjottaa minulle St. Louis'sta, elokuun 15 p. 1883:

„Sodan aikana minä palvelin Kentuckyn rykmentissä liittoutuneiden armeijassa. Sodan alkaessa oli isälläni kuusikymmentä orjaa. Ja niinpä, kun minä äskettäin palasin sodasta kotiini Kentuckyyn, muuan isäni entisistä orjista sanoi minulle tavatessamme:

„Herra George, te sanotte vapauttaneenne meidät, mutta minä tunnustan teille niinkuin Jumalan edessä, että minun on nyt vaikeampi elää kuin ollessani isänne omana.” Mitä tulee plantatoreihin (isäntiin), niin he ovat muutokseen kylläkin tyytyväisiä. „Olimmepa aika hölmöjä, sanovat he, kun aloimme sodan orjain vapautusta vastaan. Nythän saamme työntekijöitä paljon halvemmasta kuin ennen omistaessamme orjia.” Ja kuinka he nyt niitä halvemmasta saavat? Vuokramaksun nimellä he nyt ottavat neekeriltä paljon enemmän kuin minkä saattoivat ottaa ennen orjuuden aikana, koska he silloin olivat pakotetut antamaan neekerille riittävän ravinnon, pitää häntä hyvissä vaatteissa ja antaa hänelle tarvittaessa lääkäriapua, ja sekä omatunto että yleinen mielipide jopa lakikin käski ylläpitämään häntä, kun hän ei enää jaksanut tehdä työtä, jotavastoin nyt heidän vastuunalaisuutensa on lopussa heti kun ovat ottaneet häneltä kaiken sen työn, mikä on otettavissa ollut.”

Eräässä novellissaan kapteeni Marryat kertoo kouluopettajasta, joka selittää luopuneensa vitsain käyttämisestä. Kun hellät äidit tästä ilmoituksesta ihastuneina toivat poikansa kouluun, todisteli hän kaunopuheliaasti vitsarangaistuksen raakuutta. Mutta tuskin oli ovi sulkeutunut äitien jälkeen, kun hänen oppilas-parkansa saivat selkänahassaan tuntea vitsasta luovutun ainoastaan senvuoksi että keppi oli käytäntöön otettu. Hyvin tämän näköistä on meidänkin luopumisemme neekeriorjuudseta.

Yksi ainoa suurmiehistämme, Thadeus Stephens, oli aavistanut mitä orjuuden poistamiseksi todella olisi

ollut tehtävä, mutta hänelläkin se oli vaan aavistusta. „Neljäkymmentä tynnyrinalaa ja muulijuhta” olisi ollut vaivaista oikeamielisyyttä vapautettuja kohtaan, ja ainoastaan sellainen toimenpide olisi joksikin ajaksi tehnyt heitä jotakuinkin vapaiden ihmisten kaltaisiksi. Mutta sitäkin vaan joksikin ajaksi. Myöhemmin, väkiluvun kasvaessa, olisivat nuo neljäkymmentä tynnyrinalaa joutuneet enimmillä panttiin, muulit olisi myyty ja ihmiset olisivat pian ryhtyneet kuten nytkin kilpailemaan keskenään maapalasta ja elannon hankkimisesta sen avulla. Sellainen toimenpide olisi vaan helpottanut vapautetuille elämään ryhtymisen ja joillekin ehkä lykännyt huonot päivät tuonnemmaksi, mutta siinä myös kaikki. Kerran kun maa olisi yksityistä omaisuutta, nuo huonot päivät sittenkin ennen tai myöhemmin välttämättä tulisivat.

En tahdo kieltää, että neekerit etelässä ovat muutamissa suhteissa vähän hyötyneetkin orjuuden poistamisesta. En tahdo väittämällä väittää, ettei heidän taloudellinen asemansa olisi yleensä parantunut. Mutta ei ole unohtaminen, että eteläisissä maanosissamme on väestö vielä harvalukuista ja teollisessa merkityksessä hyvin jälellä. Kauan jatkunut orjuus siellä on ollut osaksi sen seurausta osaksi sen syytä. Väestön kasvaessa ja teollisuuden kehittyessä on vapautettujen asema käyvä yhä vaikeammaksi. Maa on etelässä tois-
 taiseksi vielä verraten hyvin halpaa ja siellä on paljon käyttämätöntä jopa anastamatontakin aluetta. Seurauksena siitä on, että vapautetut eivät siellä vielä ole sen kauhean kilpailun alaisia, mikä vallitsee tiheimmän väestön keskuudessa; siellä ei myöskään, kuten

pohjoisessa, ole olemassa ilmeistä työn liikatarjontaa, joka saattaa hakemaan työtä ehdoilla millä hyvänsä. Vapautetut siellä yksinkertaisesti vaan hankkivat elantonsa niinkuin ennen orjuutensakin aikoina, ja monin paikoin he eivät saa niinkään hyvää ravintoa kuin ennen, mutta kaikissa tapauksissa heillä ei ole siinä vaikeuksia. Voidakseen oikealla tavalla verrata vapautettujen nykyistä asemaa heidän entiseen orja-asemaansa, meidän on odottaminen kunnes väestö ja teollinen kehitys etelässä alkaa olla samalla kannalla kuin pohjoisessa.

Mutta eipä edes pohjoisessa (niinkuin ei kaikkialla Europassakaan) se orjuuden muoto, jonka välttämättömänä maan anastuksesta johtuvana tuloksena on se, että työ kadottaa perintöosansa, ole vielä täyteen kehitykseensä päässyt. Sillä meidän maanosassamme vielä löytyvä laaja anastamattoman maan alue on estänyt missään tuntumasta nykyisen kehityksen kaikkein pahimpia seurauksia. Mutta sen mukaan kuin maan saaminen käy yhä vaikeammaksi työläisluokkain orjistuminen on peitetyssä muodossa yhä enemmän toteutuva. Maan hinnan kohotessa ruvetaan yhä enemmän työnansiosta vaatimaan hyvikkeeksi maan käyttämisestä, — toisin sanoin, yhä enemmän ajastansa on työläisten antaminen maanomistajien hyväksi, kunnes heille lopuksi ei jää itselleen mitään muuta kuin mikä on välttämätöntä elämän ylläpitämiseksi, olipa heidän työnsä kuinka raskasta hyvänsä.

Kahdesta orjuuden muodosta samalla henkisellä kehitysasteella on se muoto, joka tekee ihmiset toisten omaisuudeksi, minun mielestäni ilman mitään epäilystä

inhimillisempi kuin se muoto, joka tekee omistusoikeuden alaiseksi maan. Henkilöllisessä orjuudessa vallitsevat julmuudet tosin paremmin pistävät silmiin ja herättävät inhoa, koska tuntuvat ikäänkuin tiettyjen henkilöiden tahalliselta sorrolta. Mutta tuon hienostuneemman orjuudenmuodon vallitessa ei kukaan esiinny vastuunalaisena köyhien kärsimyksistä. Jos joku ihminen tahallisesti poltetaan roviolla, niin se meissä herättää sääliä ja paheksumista paljon suuremmassa määrässä kuin tulipalon tai rautatieonnettomuuden satuessa, kun sadat ihmiset tulevat elävältä haudatuiksi. Ja juuri tämä seikka vaikuttaa, että julmuudet, joita ei kukaan hyväksyisi toisessa järjestelmässä, jäävät melkein huomaamattomiksi toisessa. Ihmisiä näännytetään työllä ja nälällä, eristetään kaikista elämän iloista ja suloisuuksista, jätetään pimeyteen ja raakuuteen, ruumiillisten ja henkisten tautien raadeltaviksi, saatetaan rikoksiin ja itsemurhiin, ja kaikki tämä tapahtuu ikäänkuin ilman mitään osanottoa kenenkään puolelta, ikäänkuin itsestään, luonnonlain pakosta, josta ei kukaan ole erikseen vastuunalainen.

Löytääkseen henkilöllisen orjuuden historiassa mitään niihin hirmuihin verrattavaa, joita päivästä päivään tapahtuu herättämättä ihmisissä mitään huomiota, ja tapahtuu kristillisen sivistyksen parhaimmissa keskuksissa, olisi luotava katse hyvin kaukaiseen aikaan, esimerkiksi espanjalaisten valloituksiin Uudessa maailmassa tai kertomuksiin orjien kuljetuksesta Afrikasta Länsi-Intiaan.

Että mieskohtainen orjuus ei ole pahin orjuuden muoto, sen jo siitäkkin tiedämme, että maissa missä se

on ollut vallalla riippumatta rotu-erotuksesta, orjain rivit täyttyivät vapailla köyhillä, jotka puutteen pakottamina myivät itsensä tai lapsensa orjuuteen. Ja luullakseni ei kukaan, joka sanomalehtiämme lukee, epäile nytkin löytyvän Yhdysvalloissa paljon ihmisiä, jotka, jos rodusta riippumaton orjuus olisi meillä vielä voimassa, mielellään möisivät itsensä tai lapsensa ja tällä luopumisellaan vapaudesta todella tulisivat voiton puolelle.

Me emme ole poistaneet orjuutta; emmekä ole sitä poistavat niin kauvan kuin emme rehellisesti tunnusta perustotuudeksi Itsenäisyytemme julistuksessa lausuttuja sanoja ja turvaa kaikille yhtäläisiä, luovuttamattomia Luojalta saatuja oikeuksia. Mutta ellemme voi tai ellemme tahdo sitä tehdä, niin jo ihmisrakkaus ja yhteiskunnan turvallisuuskin meitä kehottaisi ottamaan punnittavaksi, eikö meille olisi parempi, kerran kun se on mahdollista, oikaista vähän peruslakejamme ja sallia sekä valkoisten että mustien köyhäin ruveta jälleen myymään itseänsä hyville isännille. Jos orjuus on kerran kaikissa tapauksissa oleva, niin on parempi, että se on siinä muodossa, missä orjat tuntevat isäntiään ja tarpeen tullessa voivat vedota omistajan omaantuntoon, kunniaan tai inhimillisyyteen. Parempi on kasvattaa lapsia hyvien sivistyneiden herrain orjiksi kuin kasvattaa heitä haureustaloja ja rangaistuslaitoksia varten. Mutta onnettomuudeksi on tämäkin tie meiltä suljettu. Otaksukaamme että me todella panisimme orjuuden jälleen voimaan, mutta kuka rupeisi ostamaan ihmisiä, kun niitä saa polkuhinnasta vuokrata?

16 LUKU.

Valtiolainat ja välilliset verot.

Mitä enemmän tutkimme sitä varmemmaksi tulemme siitä, että yhteiskunnalliset epäkohdat ja hallitusten turmelus riippuu ihmisen luonnollisten oikeuksien laiminlyömisestä tai halveksimisesta.

Siitä seikasta, että Europa, sivistyksen korkeudesta huolimatta, on pelkkänä sotaleirinä, ja että ihmiskunnan kehittyneimmän osan voimat menevät sotatar-
kotuksiin, saamme kiittää kahta suurta keksintöä: välillisten verojen ja valtiolainain keksintöjä.

Molemmat nämä keksinnöt, joiden avulla hirmuvallat kukoistavat, hallitukset turmeltuvat ja köyhää kansaa riistetään, ovat historiallisia seurauksia maan anastuksesta, ja molemmat ne avoimesti vastustavat ihmisen luonnollisia oikeuksia. Feodaali-järjestelmän aikana suuri osa yhteiskunnan menoista korvattiin maakorolla, ja maanomistajain velvollisuutena oli sodan käyminen tai ainakin sotakustannusten suorittaminen. Jos tämä järjestelmä olisi pysynyt voimassa, niin esimerkiksi Englannilla ei nykyaikana olisi ollenkaan valtiovelkaa. Ja voi varmasti sanoa, että tämä maa ja koko maailma olisi vapaa niistä julmista sodista, joissa kaikkina näinä aikoina eglantilaisista verta on vuotanut ja englantilaisia varoja hävinnyt. Mutta välillisten verojen ja valtiolainain avulla suurviljelijät saivat mahdollisuuden panna kansanjoukkojen hartioille sen ikeen, jonka kantaminen oli ennen heidän maan-omistamisensa ehtona, ja panna vielä sillä

tavalla, että sen kantajat kärsimästään rasituksesta huolimatta eivät voi ymmärtää näiden rasitusten lähdeettä. Ja näin maan hallinto petollisesti muuttui yhteiskunnalta nautitun vuokran luontoisesta yksityiseksi perinnölliseksi omaisuudeksi, ja kansalta riistettiin ensimmäinen ja kaikkein tärkein ihmisoikeus.

Valtiolainain laitos, samoin kuin maan yksityinen omistusoikeus; perustuu siihen väärään luuloon, että muka toinen sukupolvi voi velvollisuuksilla sitoa toista sukupolvea. Jos joku ihminen tulisi minulle sanomaan: „Kas tässä välikirja, jonka teidän isoisänne-isä on antanut minun isoisäni-isälle ja jonka mukaan teidän on maksaminen minulle siinä määrätty rahamäärä”, minä nauraisin häntä vasten silmiä ja sanoisin, että jos hän tahtoo tuon paperin mukaan maksua, niin paras olisi hakea esille se henkilö, joka sen on kirjottanut, mutta minulla ei ole mitään tekemistä isoisäni-isän lupausten kanssa. Ja jos hän vaan yhä vaatisi ja saisi vihdoin huomioni kääntymään siihen mitä paperissa todella on kirjoitettu, ja minä näkisin isoisäni-isän ilmeisesti luvanneen juuri minun tulevan maksamaan, niin nauraisin vieläkin enemmän ja vielä varmemmin uskoisin olevani hullun kanssa tekemisissä. Sellaiseen vaatimukseen jokainen meistä varmaan vastaisi: „Isoisäni-isä on ollut ilmeinen veijari tai leikinlaskija, ja teidän on ollut ilmeinen hölmö, jonka ominaisuuden te näytte perineen, koskapa toivotte minun maksavan teille sillä perustuksella että isoisäni-isä oli niin luvannut. Yhtä hyvällä syyllä olisi hän voinut isoisänne-isälle asettaa vekselin Aatamin maksettavaksi,

tai kirjottaa osotuslipun, joka olisi pankin suoritettava kuussa eikä maassa.

Mutta juuri tämmöiseen edellytykseen, että muka esi-isät voivat tehdä sitoumuksia jälkeläisten suoritettaviksi eli toinen sukupolvi säättää lakia toiselle, perustuu maan omistusoikeuksien ja valtiolainain sitovaisuus.

Jos nykyinen aika voisi lainata tulevalta, jos nykyään eläväiset voisivat käyttää maksun suorituksena niitä varoja, joita vastaiset sukupolvet tulevat luomaan, niin sellaisessa mahdollisuudessa piilisi mitä vaarallisin voima, joka olisi sangen sopiva kaikkien ilkeilyvoimien harjoittamiseen ja erittäin mainio keino ihmisen luonnollisten ja luovuttamattomien oikeuksien halveksimiseen. Mutta sellaista mahdollisuutta ei ole olemassa, eikä mikään keksintö pystyisi sitä luomaan. Puhuessamme tulevien sukupolvien velvottamisesta kantamaan osansa nykyajan rasitukseen ja menoihin, uskallamme pitää aivan selvänä, että he tunnustavat menomme olevan tehtyinä yhtä paljon heidän hyväkseen kuin omaksemme. Valtiolainat eivät ole mitään lainoja tulevaisuudelta, mitään keinoja tulevien sukupolvien pakottamiseksi niiden menojen suorittamiseen, joita nykyiset sukupolvet saavat aikaan. Tuo olisi tietysti suora mahdottomuus. Ne ovat yksinkertaisesti vaan vallan anastusta olemassa oleviin rikkauksiin lupauksen nojalla tulevaisuudessa jakaa näitä rikkauksia määrättyllä tavalla, — ne ovat sellaista anastusta, jonka avulla olemassa olevien rikkauksien omistajat saadaan antamaan ne käsistään sellaisilla ehdoilla, että muut ihmiset sitten saavat suorittaa ne heille veroina, vieläpä noiden muiden ihmisten lapsetkin saavat jatkaa

samojen verojen suoritusta heidän lastensa tai lastenlastensa hyväksi. Vallanpitäjät näin ollen tulevat mahdollisuuteen saamaan rahoja, joita he eivät olisi voineet saada kokoon välittömällä verotuksella herättämättä paheksumista ja vastusta niiden ihmisten puolelta, jotka todelliseen vastustukseen parhaiten pystyisivät. Näin sitä tyranniaa ylläpidetään ja näin se tuhlaavaisuus ja turmelus rehottaa. Jos voitaisiin viitata joihinkin tapauksiin, joissa valtio- ja kunnallisten lainain ottamisen oikeus saattaisi tuottaa jotain hyötyä, niin nuo tapaukset olisivat aivan hukkuvana osana muiden tapausten joukossa, joissa niiden seurauksena on pelkkää pahaa.

Kunnalliset ja valtiolainat, joita voi puolustaa paremmalla syyllä kuin mitään muita, ovat kaikenlaisiin yhteiskunnallisiin parannuksiin käytetyt lainat; mutta se tuhlaavaisuus ja turmelus, joita sellaisten lainain ottamisen oikeus on synnyttänyt Yhdysvalloissa, ovat liian hyvin tunnetut, jotta niistä sen pitemmälle tarvitsisi puhua, eikä suinkaan turhaan juuri tämän oikeuden rajottamiseksi ole monissa valtioissa ryhdytty peruslakien korjaamiseen. Jopa nuo nimeltään „kunnalliset” rautatie- ja muiden sentapaisten yhtiöiden lainat saivat aikaan niin suurta tuhlausta ja sellaista turmelusta, että niistä lähtenyt häviö kaikissa tapauksissa oli niiden tuottamaa etua suurempi. Mitä tulee noihin suunnattomiin eri maiden puhtaasti valtiollisiin lainoihin, jotka kuten tunnettu ovat tehty sötien ja muun tyranian tarkoituksissa, niin tuskin niistä voi lähteä mitään muuta kuin pelkkää turmiota. Kaikista näistä lainoista voidaan pitää Yhdysvaltain tekemiä lainoja par-

hainpina, mutta eivät nekään ole mitään poikkeuksia tässä suhteessa.

Kuten olen jo sanunut, sotiin kuluttamiimme varoja me emme ole saaneet mistään ulkoapäin eikä liioin tulevaisuudelta, vaan siihen aikaan olemassa olleista ja kansallemme kuuluneista varoista. Ja jos me, kutsuesamme ihmisiä antamaan henkensä isänmaan edestä, emme häikäilisi tarpeen vaatiessa ottaa — ei henkeä vaan yhdeksänsataayhdeksänkymmentäyhdeksän tuhatta markkaa niiltä, joilla on miljoonan omaisuus, niin meillä ei olisi ollenkaan tarvis tehdä valtiolainoja. Mutta sensijaan me olemme turvautuneet veroihin, joilla olemme voineet ottaa köyhiltä enemmän kuin rikkailta ja joiden avulla on tilaisuuden sattuessa ollut mahdollisuus luoda monopoleja, jotta rikkaat saisivat vielä entisestäänkin rikastua köyhäin kustannuksella. Ja kun näitä köyhiltä saatuja verorahoja näyttäytyi olevan sittenkin liian vähän, niin me käännyimme rikkaiden puoleen, mutta ei suinkaan ottaaksemme varoja niiltä, joilla varoja oli, vaan tarjouksella, että kansa saisi käyttää osaa heidän rikkauksistaan lupaamalla heille siitä etuja, nimittäin antamalla heille vallan määrätä veroja, laina-ehtoja ja korkomaksujen takeita. Olemmepa tehneet heille tuon asian enemmänkin kuin vaan edulliseksi. Perustettuamme valtiopankin me olemme heille maksaneet takasin yhdeksän kymmenestä koko lainasta ja kuitenkin jatkamme koron maksua koko summasta, vieläpä olemme ottaneet velvollisuudeksemme maksaa lainaa takasin kullassa, vaikka itse saimme sen paperirahassa, seikka mikä ei millään tavalla kuulunut lainan ehtoihin eikä ollut olosuhteiden

vaatima. Seurauksena sellaisesta sota-asiain johdosta oli, että rikkaat tulivat entistä rikkaammiksi eikä suinkaan köyhemmiksi. Kansainvälinen sota näyttää Yhdysvalloissa olleen ylimenona satumaisten omaisuuksien aikakauteen.

Ja jos Yhdysvaltain valtiolainain synty on tällainen, niin millainen onkaan se muissa valtioissa?

Mitä maksaa Englannin väestö korkoina tämän maan suunnattomista valtiolainoista? Se maksaa korkoja rahoille, joita entisen ajan turmeltuneet tyrannit tai harvainvalta ovat tuhlanneet tai antaneet lahjoina siveettömille naisille, vehkeilijöille, imartelijoille ja isänmaansa vapauden pettäjille; menoina lainsäätävään laitosten lahjomiseksi tai sotien käymiseksi, jotka ovat suunnatut joko oman maan oikeuksien ja vapauden hävittämiseen; hesseniläisten palkkaamiseksi, intiaanein asestamiseksi, laivaston ja maaväen lähettämiseksi taisteluun Amerikan siirtomaiden kanssa, minkä seurauksena on ollut kansan hajaantuminen kahteen puolueeseen sensijaan kuin olisi voitu muodostaa suurenmoisen keskinäinen liitto; menoina Irlannin kansan kukistamiseen ja noiden vieläkin verta vuotavien haavain iskemiseen; tavattomina menoina Europan vanhoillisen jumalalliseen oikeuteen perustuvan valtiomuodon säilyttämiseksi, viattomien ihmisten piiskaamiseen ja ryöstämiseen kaikilla maailman äärillä. Verot otetaan nykyään eläviltä englantilaisilta. Niillä vaaditaan häneltä sellaista velkaa, jota ei hänen isoisänsä-isä ollut tehnyt, niillä vaaditaan sen nuoran hintaa, johon hänen isoisänsä-isä oli hirtetty, tai niiden risujen hintaa, jotka hänen polttorovioonsa oli käytetty.

Tuo niinsanottu egyptiläinen velka, joka äskettäin saatiin Englannin avulla korvatuksi, on vieläkin hämmästyttävämpi esimerkki ryöstöstä. Kediivi vainaja ei ollut aikanaan mitään muuta kuin arabialainen rosvo, joka eleskeli ilmaiseksi maassa ja vapaasti ryösteli sen asukkaita. Se, minkä hän oli onnistunut saada asukkailta, ryöstettyään heitä nälkäisiksi ja paljaiksi, oli vielä riittämätöntä tuolle määräämättömälle raa'alle mässääjälle, ja niinpä europalaiset pankkimiehet, vedoten valtiolainain luuloteltuun pyhyyteen, tarjosivat hänelle lainaa täydellisillä koronkiskuri-ehdoilla. Näin saadut rahat tulivat käytetyiksi raa'an järjettömiin tarkoituksiin, haaremeihin, palatseihin, huvipursiin, jalokiviin, lahjoihin ja huvituksiin; mutta koron saamiseksi lainarahoille häviöön saatetuilta Egyptin talonpojilta, lähettää kristitty Englanti sinne laivastonsa ja armeijansa murhia ja tulipaloja toimeenpanemaan, ja käyttää voimaansa heikkojärkisen kediivin tyrannisuuden ja ylellisyyden kannattamiseksi Egyptin kansan kustannuksella.

Näin valtiolainain keksintö antaa tyrannialle tilaisuuden vahvistumaan ja keinottelijoille, joiden käsissä valta on, mahdollisuuden halveksia kansan etuja. Se sallii tehdä tavattomia tuhlauksia, pakottaen sellaiset ihmiset vaikenemaan jopa avustajikseenkin, jotka muuten olisivat näitä menoja mitä tarmokkaimmin vastustaneet. Jos hallitsijoilla ei olisi oikeutta tehdä valtiolainoja, ei olisi millään voitu alkaa yhdeksättäkään kymmenettä osaa kaikista niistä sodista, joita kristityssä maailmassa on kahtena viime vuosisatana käyty. Vaurallisuuden hävittäminen, veren vuodattaminen ja les-

kien, äitien ja lasten kärsimykset ovat jo sellaisinaan-kin kovin suunnattoman suuria, mutta niiden laskuun on vielä lisättävä alituisten sotavalmistusten synnyttämät hävitykset ja tuhot.

Mutta pelkkiin sotakustannuksiin, sotavalmistuksiin ja siihen siveelliseen turmelukseen, jota suunnattomat valtiomenomme synnyttävät, eivät vielä pääty ne yhteiskunnalliset epäkohdat ja se hallitusten rappeutuminen, jotka ovat seurauksena valtiolainain tunnustamisesta. Sotien synnyttämät intohimot, rotuviha, sotakunnian tavottaminen, voittojen ja koston himo tuhuttavat kansan omaatuntoa, muuttaen yhteiskunnalliset vaistot sellaiseksi alhaiseksi itserakkauden hengeksi, jota väärinkäsityksestä sanotaan isänmaallisuudeksi, tappavat vapaudenrakkauden ja johtavat ihmisiä alistumaan tyrannisuuteen ja väkivaltaan pelkän halun vuoksi ottaa toiselta pää ennenkuin toinen ehtii häneltä itseltään päätä viemään. He siihen määrään turmelevat ihmisten uskonnollisen tunteen, että itse kristinopin julkiset tunnustajat siunaavat murha- ja tappoaseita ja pitävät kiitosjumalanpalveluksia voittojen johdosta, joissa maa peittyä raajarikkoisiksi lyödyillä ruumiilla ja suru täyttää kaiken ihmismielen.

Mutta eipä paha vielä tähänkään pääty. William Vanderbilt, omistaen kahdensadan miljoonan markan edestä valtiopapereita, ilmottaa, että valtiovelkaa ei saa kuolettaa, että se on päinvastoin enennettävä, koska se tekee hallituksen lujaksi. „Jokainen, joka tulee arvopaperin omistajaksi, — sanoi hän new-yorkilaisen lehden haastattelijalle, — muuttuu samassa rauhalliseksi ja järkeväksi kansalaiseksi” ... Herra Vanderbilt

ilmaisee noilla sanoillaan kaikille hänen kaltaisilleen miehille yleisen ominaisuuden. Ensi rivin taistelijoina meidän kansainvälisessä sodassamme eivät olleet rauhalliset ja järkevät kansalaiset, eivätkä sellaiset yleensäkin ole tavallisesti urhoollisimpia taistelijoita, vaan kaikkialla on arvopaperilla taipumus todella tehdä ihmisestä rauhallisen ja järkevän ihmisen, uskollisen jokaiselle, ken vaan valtaan pääsee, ja halukkaan ainoastaan rauhassa nostolippujansa leikkaamaan. Jokainen melkoisempi valtiolainakin heti synnyttää melkoisen rahakeinottelun, jolle on „luja” hallitus tarpeen ja joka pelkää kaikkia muutoksia, ja sen johdosta on aina vankkana tukena turmeltuneelle ja itsevaltaiselle hallitukselle taistelussa kansaa vastaan. Voimme jo Yhdyvalloissakin huomata sentapäisen vaikutuksen turmelevia seurauksia, mutta Euroopassa, missä se on ilmennyt voimakkaampana, se onkin muuttunut jo tyrannian päätueksi ja kaikkein lujimmaksi esteeksi uudistuksille.

Tuomas Jeffersson oli oikeassa kun hän, perustuen siihen „itseselvään totuuteen, että maa kuuluu sen nykyisille asukkaille ainoastaan ohimenevästi”, julisti, ettei mikään sukupolvi voi entisten sukupolvien tekemiä lakeja tai velkoja pitää velvottavina. Eikä tämä Amerikan jaloin isänmaanystävä ja suurin valtiomies erehtynyt sanoessaan tämän periaatteen toteuttamiseen tähdättyjen toimenpiteiden olevan sitä enemmän siunausta tuottavia mitä enemmän niihin tullaan huomiota kiinnittämään.

Välilliset verot ovat yhtä tärkeä keksintö tunnotonta kansan veren imemistä varten ja niiden ihmisten herpaisemiseksi, jotka muuten voisivat tehdä mitä tun-

tuvinta vastarintaa tuhlaaville ja turmeltuneille hallituksille. Näitä veroja määrätään sillä tavalla, että ihmiset, jotka niitä välittömästi maksavat, voivat siirtää ne enentyneinä hintoina toisten ihmisten maksettaviksi ja siten maksaa noita veroja pienellä voitolla itselleen. Niillä, jotka noita veroja välittömästi maksavat, ja — mikä on erittäin tärkeätä — niillä, jotka haluavat hintojen kohoamista, on tavallisesti etuja verojen säilymisestä, mutta ne taas, joiden hartioille verolopulta tulee, eivät pysty tätä asiaa ymmärtämään.

Välillisten verojen turmeleva vaikutus on kaikkialla näkyvissä, missä ne ovat käytäntöön otetut, mutta ei missään muualla se ole niin silmiinpistävä kuin Yhdysvalloissa. Kansalaissotamme ajoista asti hallituksemme suurimmat ponnistukset ovat tähdätyt keinojen keksimiseen sodan johdosta syntyneiden verojen säilyttämiseksi, eikä suinkaan verojen vähentämiseen. Näissä tarkoituksissa ylläpidettiin suurinta tuhlaavaisuutta kaikilla hallinnon aloilla ja menoja kaikin tavoin suurennettiin. Me olemme tahallamme ottaneet halvan liikerahan sijaan kalliin, me olemme tahallamme enentäneet valtiolainamme kuoletuskustannuksia; me ylläpidämme kallista laivastoa, josta ei meillä ole mitään hyötyä ja joka ei sodan aikana mihinkään kelpaisi, ja sotajoukkoa, joka on kaksitoista kertaa lukuisampi ja viisitoista kertaa kalliimpi kuin tarvis vaatisi. Me hankimme kultaa maasta Nevadassa ja Koloradossa ja uudestaan hautaamme sen maahan Washingtonissa, New-Yorkissa ja San Franciskossa, missä se ei tuota lainkaan enempää hyötyä. Me tuhlaamme suunnattomia rahoja tarpeettomiin kunnallisiin

töihin ja suoritamme eläkkeitä lakiemme nojalla, jotka ovat aivan kuin tahalla keksittyjä palkintojen antamiseksi petoksesta ja kansan rahojen tuhlaamisesta. Ja sittenkin kongressillamme on suurena kysymyksenä, mitä muka on tehtävä jälellä olevilla rahoilla. Kaikki ehdotukset verojen vähentämiseksi kohtaavat mitä ankarinta vastustusta niiden puolelta, jotka saavat tai luulevat saavansa voittoa näistä veroista, ja keinottelijain meluava joukko piirittää kongressia, pyytäen, rukoillen, uhaten, lahjoten ja tehden välipuheita yhteisestä työstä verojen vähentämistä vastaan, huutaen, että mikä vero hyvänsä supistettakoon, kunhan vaan ei se heidän lempiveronsa, jonka täytyy kaikissa tapauksissa jäädä entiselleen. Se sitkeys, millä noista veroista hyötyä nauttivaiset niitä varjelevat, voi antaa meille jonkun kuvan siitä, kuinka paljon enemmän noilla veroilla otetaan kansalta yli sen mikä vihdoin joutuu kruunun kassoihin. Mutta tuo kuva on oleva hyvin epätäydellinen sittenkin, sillä se mikä menee kruunulle ja minkä keinottelijat pistävät omiin taskuihinsa, on vielä verrattain vähäinen osa, ja paljoa suuremman erän tekevät ne häviöt ja menot, joita aikaansaa näistä veroista tuotannolle ja liikkeelle koituvat esteet ja ahdingot.

Sittenkin olisivat tuon järjestelmän kustannukset vielä vähäiset, ellei oteta lukuun sitä vahinkoa, minkä se tuottaa turmelemalla hallitukset, alentamalla yhteiskunnallista siveellisyyttä ja pimittämällä kansanjoukkoja. Ensi tehtävä, mikä pannaan jokaisen meidän „vapaaseen maahamme” saapuvan ihmisen eteen, on väärän valan tekeminen, sitten tullivirkamiehen lahjo-

minen j. n. e.; kaikissa valtiollisissa ja yhteiskunnallisissa suhteissamme tuntuu tuon saman myrkytyksen vaikutusta. Laki muuttuu joksikin halveksituksi, keran kun sellaisia tekoja pidetään rikoksina, joissa ei mitään rikoksellista ole. Menettelyssään häikäilemättömät ihmiset saavat etusijan rehellisten rinnalla. Valitsijoita vuokrataan ottamaan osaa vaaleihin, virkamiehiä lahjotaan, sanomalehdistöä ruokitaan rahoilla, ja se sitkeys, jolla kourallista ihmisiä suojellaan etuoikeuksissaan, siihen määrään pimittää kansan ymmärrystä, että melkoinen osa Amerikan kansalaisista nyt täytenä totena uskoo heille tehtävän hyviä töitä, kun heitä verotetaan!

Niiden yhteiskunnallisten epäkohtain ja niiden hallituksen turmeltumiseen vaikuttavien seikkain tarkempi luetteleminen, jotka ovat tämän rikksellisen verojärjestelmän seurauksena, ottaisi enemmän tilaa kuin minkä voin sille aineelle suoda. Ja minä osotan tässä ainoastaan; että nekin, kuten valtiolainainkin synnyttämä tuho, ovat viime tingassa seurauksia „ihmis-oikeuksien tuntemattomuudesta, laiminlyömisestä ja halveksimisesta.” Jos voisikin vaatia, että jokainen kansalainen suorittaisi oman osansa asianomaisista hallituksen menoista, niin olisi kaikissa tapauksissa ilmeistä luonnollisten oikeuksien rikkomista sellaisen veronostovallan käyttäminen, jossa toisille kansalaisille annettaisiin etusija toisten rinnalla, jossa muutamilta otetaan heidän työnsä tuotteet tarkotuksella enentää toisten tuloja, ja jossa rikoksena rangaistaan tekoja, mitkä eivät mitään paheksittavaa sisällä.

17 LUKU.

Hallituksen velvollisuudet.

Hallituksen estämiseksi turmeltumasta ja käymästä itsevaltijaaksi on sen hallinnollinen järjestelmä saatettava yksinkertaisemmaksi, sen tehtäviksi ovat jätettävät ainoastaan ne toimet, jotka ovat yhteis-
hyvälle välttämättömät, ja se on saatettava mahdollisimman lähelle kansaa, siitä mahdollisimman riippuvaksi.

Me olemme monessa suhteessa laiminlyöneet näitä sääntöjä, ja sen seurauksena on ollut hallituksen turmeltuminen ja siveellinen rappeutuminen, hallituksen ja kansan välien heikkeneminen ja hallituksen tehtävien muuttuminen harvain etuja valvoviksi ja kaikkien etuja suuresti vahingoittaviksi. Auttaa asiata ainakin yhdeltä puolen me voimme tekemällä hallinnon yksinkertaisemmaksi.

Hallituksen ensimmäinen ja tärkein tehtävä on ihmeen hyvin määritelty siinä suuressa asiapaperissa, jota me amerikalaiset niin kunnioitamme ja kuitenkin niin vähän tunnemme, nimittäin Itsenäisyytemme Julistuksessa. Sen tarkoitus on turvata ihmisille ne tasa-arvoiset ja luovuttamattomat oikeudet, jotka he ovat Luojaltaansa saaneet. Tuonnempana tahdon osottaa, kuinka sen ainoan keinon käyttäminen, joka voi sivistyneessä ja edistyneessä yhteiskunnassa turvata ensimmäisen näistä luovuttamattomista oikeuksista, nimittäin yhtäläisen oikeuden maahan, yht'aikaa mitä suurimmassa määrässä saisi hallituskoneiston yksinkertai-

semmäksi ja tekisi lopun turmeleville vaikutuksille. Mutta on muitakin seikkoja, jotka tekisivät hallinnon koko lailla yksinkertaisemmaksi, eikä niitä suinkaan sovi halveksia, jos ne missä voivat sellaisia tuloksia aikaansaada. Koska valtioelämän turmeltuminen tekee uudistusten vastustamisen helpommaksi, niin kaikki mikä suinkin edistää valtio-elämän parantumista ja sen saattamista valistuneen tarkastuksen ja yleisön vaikutuksen alaiseksi, on sekä itsessään suotavaa että myös hyvänä apuna uudistustarkotusten saavuttamiseen.

Amerikalla ei ole sen enempää hyötyä narrimaisesta laivastostaan kuin jollakin rauhallisella jättiläisellä on hyötyä pumpuliruuskasta tai tinamiekasta. Se on olemassa vaan jotta upseerit ja muu laivaston päällistö saisi nauttia palkkojaan. Rauhan aikana se ainoastaan isontaa menoja ja turmelusta, sodan aikana ei siitä mitään hyötyä lähtisi. Me olemme liian voimakkaat, että mikään ulkovalta voisi kevytmielisesti hyökätä kimppuumme, ja meidän on oleminen liian mahtavat, että kevytmielisesti itse toisten kimppuun hyökkäisimme. Jos meitä joskus sotaan saatettaisiin, niin voisimme rohkeasti luottaa tieteseemme ja kekseliäisyyteemme, jotka jo ovat tekemässä laivastoa tarpeettomaksi nopeammin kuin laivoja voi rakentaa.

Sama on armeijaimmekin laita. Kaikki mitä tarvitsemme, jos nykyään mitään sellaista ollenkaan tarvitsemme, on joku määrä rajapoliseja samaan tapaan kuin Australiassa ja Kanadassa. Pysyväiset laivastot ja seisovat armeijat ovat tosin kansanvaltaisuuden kanssa ristiriidassa, ja sekä ylpeytemme että velvollisuudentuntomme pitäisi meitä johtaa osottamaan maa-

ilmalle suuren tasavallan voivan tulla toimeen ilmankin niitä. Sekä suunnitelmansa että koko olemisensa puolesta ovat laivastomme ja armeijamme ilmeisessä ristiriidassa kansanvaltaisuuden aatteen kanssa. Niissä ylläpidetään samaa erotusta yli- ja ala-upseeriston välillä kuin mikä on syntynyt Euroopassa, jossa edellinen on muodostunut ylimystöstä, jälkimäinen maaorjista ja talonpojista. Edelliset katsoivat itseään ylemmäksi roduksi jälkimäisten rinnalla. Tällöinen sotalaitos on loukkaus, vääryys kansanvaltaisuutta vastaan ja se on siis hävitettävä.

Myöskin valtiotaitomme suunta on kuninkaittenvälisten tapojen orjamaista matkimista. Nuo kuninkaat tekivät keskenään välipuheita kansainsa valla- ja muuksien yhteiseksi torjumiseksi niinä muinaisina aikoina, jolloin ei vielä ollut olemassa valtameriliikettä eikä sähkö-yhteyttä. Sellainen voi ainoastaan palvella politikoitsijain pyyteitä ja silloin tällöin turmella jonkun runoilijasielun. Sen hävittäminen merkitsisi tehdä säästöjä, supistaa tapainturmelusta ja ylläpitää kansallista arvoa.

Oikeuslaitoksessa ja lainsäädännössä tarjoutuu niinkään laaja ala perinpohjaisille muutoksille. Siinäkin me olemme vaan orjallisesti englantilaisia jäljittelleet. Olemme sallineet lakimiesten siihen määrin omaksi edukseen panna kokoon lakeja, että koko oikeudenkäynti on meillä muodostunut aivan liian kalliiksi asiaksi köyhien ihmisten käytettäväksi. Parasta mitä voisimme suunnattomille lakikokoelmillemme tehdä olisi myydä ne makulatuurina, ja sensijaan omistaa sellaisia lainkäytön periaatteita, jotka supistaisivat meidän

suunnattoman lakmies-armeijamme edes ranskalaisen kokoiseksi. Samalla voisimme suureksi eduksemme lyhentää kaikellaiset asetuksemme. Ei ole hallituksen asia tehdä ihmisiä jalomielisiksi tai uskonnollisiksi tai estää tyhmyreitä heidän tyhmyksiensä seurauksista. Hallitus ei saa käyttää pakkovaltaansa enempää kuin mikä on tarpeen vapauden suojelemiseksi turvaamalla tasa-arvoa yhteiskunnan jäsenille yhteiskunnan toisia. vääryyttä harjottavia jäseniä vastaan, ja niin pian kuin hallituksen kiellot menevät tätä rajaa pitemmälle on heti vaara tarjona, että tullaan haittaamaan juuri niitä tarkoituksia, joita oli määrä palvella. Niinkuin jos laki käskee tai kieltää sellaista mitä siveellinen tunto ei käske eikä kiellä, niin tuo on omansa horjuttamaan kunnioitusta lakiin, synnyttämään ulkokultaisuutta ja kiertämisiä, samoin myöskin yritykset, joilla ikäänkuin koetetaan tuoda lainmääräyksiä siveellisen tunnon avuksi sellaisissa tapauksissa, missä toisten vapautta ei häiritä, pikemmin heikontavat kuin lisäävät siveellistä tuntoa. Moiset yritykset alentavat siveellisiä vaatimuksia ainoastaan lain vaatimuksiksi ja tekevät mahdolliseksi jokaiselle, ken vaan sukkelasti osaa lain rangaistusta välttää, välttämään myös kaikkea rangaistusta. Näin ollen, hävittämällä esimerkiksi ne lait, jotka koskevat velkain hakemista, me epäilemättä suuressa määrin kohottaisimme rehellisyyttä kauppa-elämässä. Kauppa-asioissa voi sukkela keinottelija nyt aina pysytellä lain rajojen sisäpuolella tai sitä kiertää, samalla kuin itse lainsäädösten olemassaolo alentaa yhteiskunnallisen siveellisyyden tasoa ja herpasee yleisen mielipiteen voimaa.

Toimintavapauden rajottamiset, kiellot, häiritsemiset, jotka itsessään voivat olla kylläkin vaarattomia, ovat vääryyttä olemuksensa puolesta, ja vaikka ne toisinaan voivat olla välttämättömiä ovat ne enimmissä tapauksissa verrattavat lääkkeihin, jotka vaan tukehuttavat tai saattavat taudin toiseen muotoon, mutta eivät sitä paranna. Ja kaikkiallakin, missä lain rajoituksia tai kieltoja käytetään, on se paha, jota niillä koetetaan kukistaa, tavallisesti vaan seuraus joistakin edellisistä rajoituksista, — joistakin entisistä luonnollisten oikeuksien loukkaamisista.

Kaikki aikamme henki on suuntautunut suurempien maiden pyrintöihin sulattaa itseensä pienemmät maat, keskushallinnon rajain laajentamiseen yhä suuremmaksi yhtenäisyys-alaksi. Mutta juuri senvuoksi meidän onkin sitä tarmokkaammin ajaminen sitä periaatetta, että jokaisen valtiollisen erikoisosan, kunnan, kaupungin, pikku valtion tai minkä nimellisen pikku yhdyskunnan hyvänsä, on kaikissa sitä yksin koskevissa asioissa saaminen täydellisesti itsenäinen toimintavapautensa. Me olemme tätä periaatetta laiminlyöneet pikku valtioittemme sisälliseen elämään nähden melkein vielä enemmän kuin näiden pikku valtioiden ja yleisvaltion keskinäiseen suhteeseen nähden, ja salliin valtioitten edustajien sekaantumista suurkaupunkien hallintoon ja sitten antaen lainsäädäntökamarien ratkaistavaksi sellaisia asioita, jotka kuuluisivat oikeastaan kuntain ja piirikuntain alaan, me olemme myötävaikuttaneet hallinnon turmeltumiseen.

Paljon olisi myös tehtävää puoluejärjestöjen väärinkäytösten ehkäisemiseksi ja valitsijain tahdon pa-

remmaksi toteutumiseksi vaalitapamme saattamisella yksinkertaisemmaksi. Ei liioin koskaan saa jättää huomioon ottamatta sitä periaatetta, jota kylläkin usein unohdamme, nimittäin, että kansa ei voi syventyä kaikkiin hallinnon yksityiskohtiin ja voi tietoisesti valita ainoastaan joitakuuta harvoja virkailijoita. Jos valitsijan tehtäväksi annetaan jokaisessa vaalissa tutkia pitkiä ehdokaslistoja hänen tietämättä mitään siinä mainituista henkilöistä, ellei hän ole varsinaiseen valtioelämään varta vasten syventynyt, on samaa kuin yksinkertaisesti antaa hänen äänensä kaikellaisten vaaliliittojen ja valtiollisten ryhmäin käytettäväksi. Vallan jakaminen on usein samaa kuin vastuunalaisuuden vähentäminen ja laittomain vallan anastusten edistäminen, eikä suinkaan niiden ehkäiseminen.

Minun on vaan lyhyesti koskettaminen näitä asioita, vaikka ne ansaitsevatkin mitä suurinta huomiota. Mahdollisimman täydellinen hallituskoneiston yksinkertaiseksi saattaminen ja parantaminen on sitäkin enemmän välttämätöntä, koska yhteiskunnan kehityksessä hallitukselle kuuluvat tehtävät laajenemistaan laajenevat. Yhteiskunnan ollessa vasta lapsuuden tilassa hallitukset voivat rajottua yleisen suojeluksen tehtäviin ja heikomman turvaamiseen väkevämpää vastaan. Yhteiskunnan kehittyessä käy välttämättömäksi tasa-arvoisuuden ylläpitämiseksi säätää asetuksia, jotka koskettavat muita elämänpuolia, ja niin hallituksen alkuperäisiin tehtäviin liittyy tehtävät, joita voisi sanoa ko-operatiivisiksi, joista kieltäytymällä hallitus yhtä paljon tekee yksityiselle vääryyttä kuin omistamalla

hallitukselle kuulumattomia johto- ja pakkotoimenpiteitä.

Työjaon ja toimialojen erikoistumisen vallitessa, jotka jo yhteiskunnan varhaisesta kehityksestä alkavat ja sitten kehityksen mukana jatkuvat, on tavallista, että samalla kuin jotkut ihmiset otetaan muutamia yhteiskunnan asioita hoitamaan, toiset niiden hoitamisesta estetään. Niinpä jos joku avaa pikku puodin tai kahvilan tai panee toimeen säännöllisen matkustajatai tavarakuljetuksen, taikka ottaa ammatikseen jonkun erityisen käsityön tai toimen, josta on kaikille hyötyä, niin tämä hänen toimintansa estää muita harjottamasta samaa tointa ja johtaa sellaisten tapojen muodostumiseen, jotka tekevät välttämättömäksi muiden kääntymä hänen puoleensa. Näin ollen tasa-arvoisuuden ylläpitämisen vuoksi käy välttämättömäksi siten rajottaa toimintavapautta, että ne, jotka ottavat suorittaakseen tällaisia yhteiskunnallisia tehtäviä, pakotetaan palvelemaan erotuksetta kaikkia, jotka tavallisilla ehdoilla tulevat heidän puoleensa kääntyneeksi. Tämä periaate on kaikissa maissa tunnustettu, jotka suinkin sivistysmaiden nimeä kantaa tahtovat, se on tunnustettu heidän laeissaan, jotka koskevat kuljetusta, majatalojen ylläpitoa, luotsilaitosta ynnä muuta sellaista.

Sivistyksen kehittyessä ja teollisuuden kasvaessa suurempien voimien ja parempien menettelytapojen käyttämisestä johtuva keskitys viepi yhä enempään kilpailun rajottamiseen ja syrjäyttämiseen ja täydellisiin monopoleihin. Se on hyvästi nähtävänä rautatielaitoksessa. Olisi suoraa pääoman ja työn hukkaa, jos kaksi rautatietä rakennettaisiin toinen toisensa vie-

reen kulkemaan, ja missä sellaista tapahtuu, siellä liike itse saa ne joko yhtymään taikka muuten vuorovaikutukseen suostumaan, niin että jopa niinsanotuissa kilpailukohdissakin kilpailu on tavallisesti vaan ohimenevää laatua. Rautateittemme yhdistyminen, joka vie lopulta siihen, että kaikki linjat joutuvat viiden kuuden yhtiön haltuun, tulojen suhteellinen jako ja keskinäiset sopimukset kuljetus- ja tariffisäännöistä, kilpailun syrjäyttäminen itse kilpailevilla linjoillakin — ovat kaikki rautatiejärjestelmän kehityksen tuotetta ja sitä olisi turhaa valittaa.

Koska hallituksen lähin tehtävä ja päätarkotus on jokaisen luonnollisten oikeuksien ja yhdenvertaisen vapauden turvaaminen, niin kaikki, mikä sisältää itsesään monopoolia, välttämättömästi täytyy alistaa hallituksen tarkastuksen ja johdon alaiseksi, ja erittäinkin sellaiset asiat, jotka jo luontonsa puolesta ovat monopoleja, ovat pidettävät hallituksen välittömänä toimialana. Yhteiskunnan kehittyessä valtion on omistaminen nämä toimialat tarkoituksella turvata kaikkien yhtäläistä oikeutta ja vapautta. Toisin sanoin, samalla kuin täydellisentymisen tapahtuessa yksilö yhä enemmän tulee riippuvaisuuteen kokonaisuudesta, tulee hallitukselle välttämättömäksi, — hallitus kun oikeastaan on se sosiaalinen elin, minkä avulla yksilöt vaan voivatkin toimia, — ottaa kaikkien edun nimessä tehtäväkseen sellaista, mitä ei voida uskoa yksilön käsiin. Näin ollen siitä periaatteesta, että hallituksen tosi tehtävä ja lähin tarkotus on yksilön luonnollisten oikeuksien ja vapauden turvaaminen, johtuu se periaate, että hallituksen asiana on toteuttaa sellaista, mitä ei voida ollen-

kaan taikka ei voida hyvin toteuttaa yksilöjen omasta toimesta. Niinkuin lajien kehityksessä *koko* elävän olennon tietoinen, osia alistava toiminta saapi kehityksen kohotessa yhä enemmän merkitystä verraten osien omavaltaiseen toimintaan, niin täytyy tapahtua myös yhteiskunnan kehitykseen nähden. Tämä on sosialismiin sisältyvä totuus, jota olemme jo liian kauan olleet tunnustamatta, vaikka sen tunnustamiseen meitä johtaa teollisuuden edistys ja muu yhteiskunnan kehitys.

Elävässä elimistössä voi heikkous ja sairaus olla yhtä usein seuraus muutamien elinten liiasta rasituksesta kuin niiden riittämättömästä työstä. Saman valtiollinen turmeltuminen ja yhteiskunnalliset epäkohdat voivat syntyä sekä siitä että hallitus ei ota suorittaakseen niitä tehtäviä, joiden täytyy sille kuulua, että myös sen sekaantumisesta puhtaasti yksilölliseen toimialaan. Senpä näemmekin omissa asioissamme. Sekä siinä mitä me koetamme hallituksemme avulla toteuttaa että siinä mitä me jätämme toteuttamatta, olemme sen ihmisen kaltaiset, joka pitää vatsansa tehtävänä päivällisen valmistamisen ja itse koettaa johtaa tahtonsa voimalla ruuan sulatusta; tai sen ihmisen kaltaiset, joka kulkien paljoväkisellä kadulla tai huonolla tiellä keskittää koko vallassaan olevan taidon jalkojensa liikkeeseen, jättäen kokonaan huomionsa ulkopuolelle kysymyksen minne matka.

Selittäkäämme tätä tarkemmin. Ei ole hallituksen asiana pitää huolta siitä, mitä kukin ajattelee Luojuksensa ja hänen palvelemisen tavasta, kun kerran nämä mieskohtaiset palvelemistavat eivät häiritse toisten

samallaista vapautta, ja seurauksena hallituksen sekaantumisesta näihin asioihin onkin ollut aina ulkokultaisuus, turmelus, vainot ja uskonnolliset sodat. Ei ole myöskään hallituksen asia sekaantua työn ja pääoman sijoitukseen tai kannattaa joitakuuta teollisuuden haaroja toisten kustannuksella, ja niinpä sen suuntaiset hallituksen yritykset johtavatkin kaikkiin niihin menoihin, tuhlauksiin ja turmelukseen, joita suojelustullit aina synnyttävät.

Toiselta puolen on hallituksen asiana kyllä paperirahan liikkeeseen toimittaminen. Se tunnustettiin pian sen jälkeen kuin mahtava, työtä säästävä rahan keksintö alkoi sysätä välitöntä tavaran vaihtoa syrjään. Jos jokaisella olisi oikeus antaa ulos rahoja, syntyisi siitä joka taholla epämukavuutta ja hukkaa, petollisuuden kiusaus olisi suurempi ja köyhemmät kansan kerrokset tulisivat hyvin epäedulliseen asemaan. Nämä ilmeiset seikat ovat kaikkialla johtaneet yhteiskunnan kehityksen mukana rahanlyönnin tunnustamiseen yksinomaan hallituksen tehtäväksi. Ja kun jatkuvan kehityksen vuoksi tuli mahdolliseksi uusi työtä säästävä paperirahan käyttäminen metallin asemesta, tuli vielä uusia näkökohtia lisäksi, jotka puolustavat hallituksen yksinomaisuutta tässä suhteessa. Liian hyvin muistamme, kuinka paljon paha synnytti Yhdysvalloissa vapaa setelinanto-oikeus, jotta olisi tarpeen siitä tässä erityisesti huomauttaa. Häviöt, epämukavuudet, petokset ja turmelus, johon johti jokaiselle valtiolle myönnetty oikeus setelipankkien perustamiseen, päättyivät kansalais-sodan päättyessä eikä nyt enää kukaan ajattelekaan sellaisten oikeuksien uudistamista. Siitä huo-

limatta olemme me pankkimiesten etuja silmällä pitäen panneet toimeen sekajärjestelmän, jonka mukaan suuri joukko rahaa lasketaan liikkeeseen pankkien kautta, vaikkakin keskushallinnon valvonnan alla. Pankkien luvallinen tehtävä — talletusten vastaanottaminen, lainausliike ja vekselien diskonttaus — on aivan oikein jätetty yksityisten henkilöjen ja yhtiöiden asiaksi; mutta antamalla niille vaikkapa hallituksen valvonnan alaisina setelinanto-oikeuksia me aikaansaamme Yhdysvaltain väestölle miljooniin nousevan rahallisen tappion ja melkoisessa määrin enennämme hallituksen taipumusta turmeltumiseen.

En tahdo väittää olemattomaksi niitä vaaroja, jotka syntyvät siitä, että hallitus ottaa suorittaakseen uusia tehtäviä entistensä lisäksi muuttamatta samalla omaa luonnettaan. Minä koetan vaan todistaa, kuinka välttämätöntä on saada hallinto yksinkertaisemmaksi ja järkipäisemmäksi juuri senvuoksi, että hallitus todella voisi ottaa sellaisia uusia tehtäviä hartioilleen, joita yhteiskunnan kehitys sille asettaa. Ei riitä, että estämme hallitusta enemmästä turmeltumisesta ja toimettomuudesta, vaan meidän täytyy tehdä hallitus vähemmän turmeltuneeksi ja toimeliaammaksi. Vaarat, jotka meitä uhkaavat, eivät ole mitään satunnaisia. Ne johtuvat maailmallisesta laista, jota emme voi tehottomaksi saattaa, ne johtuvat siitä tämän kirjan ensi luvussa mainitusta laista, että jokainen askel eteenpäin kehityksen tiellä tuo mukanaan yhä uusia vaaroja ja vaatii yhä enemmän ylevämielistä ja selvää ymmärrystä. Niinkuin elintensä puolesta korkeammalle kehittynyt eläin ei voi elää ilman kehittyneempää järkeä

kuin alemmilla eläimillä on, samoin myös korkeammalle kehittyneen yhteiskunnan täytyy kukistua, ellei se yhteiskunnallisten asiainsa hallintoon saa korkeampaa ymmärrystä ja siveellistä tuntoa. Nykyaikaisten keksintöjen avulla saavutettu suunnaton edistys aineellisen sivistyksen alalla vaatii myöskin vastaavaa edistystä yhteiskunnallisessa ja valtiollisessa elämässä. Luonto ei hemmottele ala-ikäisyyttä. Meidän on joko eläminen sen tarjoomissa oloissa taikka oleminen ensinkään elämättä.

Tahdon tässä osottaa, kuinka tärkeitä meidän on saada hallintomme yksinkertaisemmaksi, pysäyttää valtiollinen turmeluksemme ja parantaa yhteiskunnalliset oloimme. Sitten aijon myöskin osottaa, kuinka paljon tähän suuntaan voitaisiin tehdä yhdellä ainoalla suurella uudistuksella. Mutta vaikka en pidäkään itseäni oikeutettuna tarpeettomasti laajentamaan esitystäni, on minun kuitenkin kääntäminen lukijan huomiota muutamiin periaatteihin, joita ei saisi unohtaa kysymyksen ollessa hallituksen tehtävien laajennuksesta.

Ensiksikin voi minun mielestäni pitää kokemuksen vahvistamana sääntönä, että jos jokin suuri etukysymys on jossain yhteydessä hallinnon kanssa, niin sillä on turmelevampi vaikutus hallitukseen sen vaikuttaessa syrjästä päin, kuin milloin se kokonaan kuuluu hallituksen toimialaan. Jos ankkuri keskellä pohjatonta valtamerta heitetään veteen ja laiva rupeaa sitä köydestä perässään kuljettamaan, niin kyllähän laiva pääsee osasta painoa, koska vesi johonkin määrin kannattaa ankkuria ja köyttä, mutta laivan liike siitä huolimatta hidastuu ja sen ohjaaminen tulee sangen vaikeaksi,

sillä se lakkaa peräsintä tottelemasta. Sensijaan, kun laiva ottaa sekä ankkurin että köyden kannelleen ja ne lujasti siihen kiinnitetään, ei sen kulussa enää mitään hidastusta huomaa.

Pysyvällä sotajoukolla on turmeleva vaikutus ja se uhkaa aina kansan vapautta. Mutta rupeaako kukaan väittämään, että, kun sotaväestä ei kuitenkaan voi päästä, sen kokoominen ja kustantaminen olisi annettava yksityisten ihmisten huostaan, joilta hallitus sitä tarvittaessa vuokraisi? Sellainen sotajoukko olisi vaikutukseltaan paljon turmiollisempi ja vaarallisempi kuin hallituksen ylläpitämä, ja sen johtajat hyvin pian muuttuisivat maan vallanpitäjiksi.

Velttous, tuhlaavaisuus ja turmelus, mitkä tavallisesti katsomme valtion taloudenpidon luonnollisiksi seurauksiksi, ovat kuitenkin huomattavat vaan niissä asioissa, jotka eivät ole kansan näkösällä ja jotka eivät paljonkaan kuulu yhteiskunnan mukavuuskysymyksiin. Hyvinkö vai huonosti rakennettuja ne kuusi panssarilaivaa ovat, joita sukkelat urakoitsijat onnistuivat saada kongressin rakennettaviksi määräämään, sitä ei Amerikan kansa saa milloinkaan tietää muuten kuin sanomalehtien kautta, ja sellaisten asiain menestys tai epäonnistuminen koskee kansaa yhtä vähän kuin sulttaarin housujen valmistus. Mutta annappa että posti joutuu harhateille tai postinkantaja jättää kirjeen perille tuomatta, kas silloin heti nousee myrsky. Postiasian valtio hoitaa paremmin kuin mitään muita tehtäviään juuri senvuoksi, että se likeisemmin koskee kansaa. Samoin myös rautatielaitos on, vielä enemmän kuin ehkä mikään muu, kansan välittömän tarkastuksen alai-

senä. Se koskee niin läheisesti kaikkien etuja, mukavuutta ja vaarattomuutta, ettei kenenkään tarvitse pelätä kansan huomion voivan heiketä ja tehdä siten menestyksen epäilyksen alaiseksi. Tämä koskee niinikään myös sähkölennätinlaitosta, puhelinta, kaasua ja muuta valaistuslaitosta kaupungeissa, vesijohtoa, yhteisiä lämmitys- ja sähkölaitoksia.

Kaikkien yritysten, jotka luontonsa puolesta ovat monopoleja, pitäisi olla hallituksen huostassa. Valtion on joko harjottaminen valvontaa niihin nähden tai välittömästi pitäminen niitä käsissään, omaa itsepuolustustaan ja myös tasa-arvon ylläpitämistä varten kansalaisten kesken. Mutta yhteishengen kasvamisen mukana ja hallituksen käydessä täydellisemmäksi on sekin ala laajeneva, jossa hallitus voi menestyksellä toimia suuremmoisen ko-operatiivisen liiton toimeenpanevana elimenä, joksi todellinen sivistys pyrkii hallitusta muuttamaan.

Olemme tähän suuntaan ottaneet jo tärkeän askeleen kansanvalistuksen asiassa. Enin osa väestöstämme pitää valtion kouluja lastensa kaikkein parhaimpana kasvatusvälineenä.

Toinen esimerkki hallituksen ko-operatiivisten tehtävien laajentumisesta on maksuttomien kansankirjastojen ja lukusalien perustaminen, mikä liike alkoi tuossa yhteishenkensä puolesta eturivin kaupungissa, Bostonissa, ja on sittemmin levenemistään levinnyt yli koko maan. Myös voi mainita onnistuneina yrityksinä yhteisten puistojen ja urheilukenttien toimittamisen.

Voi mennä vielä paljon pitemmälle tuohon suuntaan, esimerkiksi hankkimalla jokaiselle tilaisuutta val-

tion kustantamaan terveyden hoitoon, lasten kasvatukseen ja levon nauttimiseen rasittavasta työstä, samoin myös, yhteiskunnallisina kehottimina tieteelliseen toimintaan ja keksintöjen tekemiseen. Mutta jos hallitus todella voitaisiin tehdä yksinkertaisemmaksi ja siveellisemmäksi, niin sen tehtäväksi voisi antaa vielä eri keinoilla huolehtimisen niistä eduista, joista nyt koettavat pitää huolta yksityiset ko-operatiiviset yhtiöt. Siten voisi sekä saavuttaa suurta vähennystä jokaisen yksityisen menoissa että myöskin ehkäistä yhä kasvavaa halua väärennyksiin ja petoksiin *) Tämän mukana teollisuus epäilemättä myöskin omistaisi sellaisen järjestelmän, jossa hyvin suuressa määrin vähenisi kassan pääoman tilaisuus liikoihin anastuksiin, ja häviäisi tuo sotiakin kiivaampi taistelu markkinapaikasta. Yhteiskunnallisen kehityksen luonnollinen kulku on epäilemättä suuntautunut ko-operatiivisuuteen eli — jos ehkä tämä sana miellyttää enemmän — sosialismiin, vaikka minä puolestani vältän koko sanaa, koska sitä käytetään niin perin monissa aivan erilaisissa ja epämääräisissä merkityksissä. Sivistys on ihmisten taito

*) On paljon teollisuuden tuotteita, joista tuottaja saa nyt ainoastaan kolmanneksen kuluttajan maksamasta hinnasta, ja väärennyksissä on kehitytty niin pitkälle, etteivät tavalliset ostajat enää pysty niitä huomaamaan. Puhumattakaan juomain väärentämisistä, margariinista ja siirapista, on petoksien määrä yhä pitemmälle kehittymässä. Niinpä, kun ihmiset väärennysten pelosta rupesivat ostamaan jauhetun kahvin asemesta kahvipapuja ja itse niitä jauhamaan, ilmestyi kauppaan taikinasta tehtyjä kahvipapuja, joita suurissa määrin sekoitettiin oikeaan kahviin, ne kun olivat niin taitavasti tehtyjä, että olivat aivan oikeiden näköisiä.

elää entista likeisemmässä yhteydessä. Ihmiskunnan yhteinen elämä kokonaisuutena on jumalallisen hengen ilmeinen tarkoitus, se on Hänen tahtonsa, mikä ilmenee fyysillisen ja henkisen maailman muuttumattomissa laeissa, joiden seuraaminen tulee palkituksi ja rikkomisen rangaistuksi. Nykyaikaista yhteiskuntaa uhkaavat vaarat ovat ainoastaan niiden siunausten vastapuolta, joista se voisi olla osallinen. Keskitys, joka tapahtuu teollisuuden kaikilla aloilla, on teknillisten edistystemme välttämätön seuraus. Se keskitys ei ole itsessään mikään paha. Ja jos se missä paha aikaansaa, niin se on vaan tulos meidän huonosta yhteiskunnallisesta järjestyksestämme. Meidän asumamme maailman rakenne on sellainen, että tuhat yksinvoimin työskentelevää ihmistä voi tuottaa moneen kertaan enemmän kuin tuhat erillään työskentelevää ihmistä. Mutta siitä ei suinkaan tarvitse olla seurauksena, että yhdeksänsataa-yhdeksänkymmentäyhdeksän ihmistä pitäisi saattaa yhden ihmisen orjiksi.

Vieläkin toistan sen, mitä pidän kaikkien olemassa-olevien yhteiskunnallisten ilmiöiden johtopäätöksenä, jonka täytyy käydä selväksi jokaiselle noita ilmiöitä tutkineelle ja johon meidän on kääntäminen kaikki huomiomme. Yhteiskunnallisen edistyksen mukaiset lait vaativat meitä käymään eteenpäin ei ainoastaan aineellisen viljelyksen alalla, vaan myöskin järkipäisessä ja siveellisessä kehityksessämme. Luonnolliset lait, jotka ovat meille antaneet höyrylaivan, veturin, sähkölennättimen, painokoneen ja tuhansia muita keksintöjä, jotka ovat enentäneet herruuttamme luonnon yli ja valtaamme elämän aineellisiin olosuhteihin, *vaa-*

tivat suurempaa yhteiskunnallista ymmärrystä ja yhteiskunnallisen siveellisyyden kohoamista korkeammalle tasolle. Ja erittäinkin ne vaativat yhä ehdottomammin oikeamielisyyden noudattamista ihmisten välillä, mikä edellyttää tasa-arvon tunnustamista heidän luonnollisissa oikeuksissaan.

„Hakekaa ensin Jumalan valtakuntaa ja hänen totuuttansa (se on, oikeata ihmisten välistä suhdetta) ja kaikki muu tulee teille itsestään.” Ensi askeleena yhteiskunnan luonnolliseen ja terveeseen järjestykseen täytyy olla luonnollisen, kaikille ihmisille tasa-arvoisen, luovuttamattoman oikeuden turvaaminen aineelliseen maailmaan. Tämän oikeuden turvaamisella ei tosin ole vielä tehty kaikkia mikä välttämättä tehtävä on, mutta sillä on tehty kaikki muu helpommaksi toteuttaa. Ja niin kauan kuin tätä ei ole tehty, ei mistään muusta ole lähtevä mitään hyötyä.

Tässä luvussa olen kevyesti kosketellut sellaisia aineita, joiden perusteellinen käsitteleminen olisi vaatinut paljon laajempaa esitystä. Tarkotukseni on ollut osottaa että hallituksen yksinkertaisemmaksi ja siveellisemmäksi saattaminen on aivan välttämätöntä niiden tehtävien vuoksi, joita teollisen kehityksen kulku sille asettaa, ja myös niiden uusien tehtävien vuoksi, joiden antaminen hallituksen huostaan käy yleishyvän kannalta yhä suotavammaksi. Seuraavissa luvuissa on aikomukseni osottaa, miten hallitusta voisi saada suuressa määrin yksinkertaisemmaksi ja sen turmelevaa vaikutusta rajottaa tunnustamalla ja toteuttamalla ihmisten tasa-arvoista ja luovuttamatonta oikeutta heidän kotimaansa maaperään. Sillä Ranskan Perustava

kokous ei erehtynyt julistaessaan yhteiskunnalliset epäkohdat ja hallituksen turmeluksen riippuviksi ihmisoikeuksien tuntemattomuudesta, laiminlyömisestä ja halveksimisesta.

On päivän selvää, että tässä ja muissa luvuissa puhuessani hallituksesta, valtiosta j. n. e. käytän näitä nimityksiä yleisessä merkityksessä aivan riippumatta olemassaolevista valtio-opillisista jaotelmista.

18 LUKU.

Mikä on tehtävämme.

Tahdon vieläkin luoda yleiskatsauksen äsken sanottuun.

Meitä uhkaavien vaikeuksien päälähteenä on yltyvä epätasaisuus varallisuuden jaossa. Siihen on nähtävästi myötävaikuttamassa kaikki nykyiset keksinnöt ja sitä edistää myös valtiollinen turmeltuminen ja teolliset yksinoikeudet, jotka syntyvät lainsäädäntövalan väärinkäyttämistä. Mutta alkusyy siihen on ilmeisesti yhteiskunnallisen järjestyksen perustuksissa, niissä keskinäisissä suhteissa, joihin olemme saattaneet työn ja sen välineet, työn ja luonnon-edut, ihmisen ja sen taivaankappaleen, joka on hänen asuinpaikkansa, työpajansa ja varastohuoneensa. Niinkuin maaperä on jokaisen rakennuksen pohjana, niin myöskin periaatteet, jotka järjestävät maaperän käyttämistä, ovat pohjana jokaiselle yhteiskunnalliselle järjestelmälle ja eh-

dottomasti vaikuttavat tämän järjestelmän koko luonteeseen ja kehitykseen. Yhteiskunnassa, missä tunnustetaan luonnollisten oikeuksien tasa-arvoisuus, ei tietysti voi olla mitään suurta erotusta omaisuuksissa. Siinä ei kukaan paitsi ruumiillisesti työhön kykenemätön ole riippuvainen toisista ihmisistä; ei kenenkään ole pakko myydä työtänsä toisille. Tulee tietysti olemaan erotusta rikkauden määrässä, sillä onhan olemassa erotusta ihmisten tarmossa, taidossa, älyssä, neuvokkuudessa, ahkeruudessa; mutta ei tule olemaan hyvin rikasta luokkaa eikä hyvin köyhää, ja kun jokainen sukupolvi tulee saamaan hyväksensä käyttää työnsä tasa-arvoista oikeutta luonnon etuihin, niin eroavaisuudet, jotka toisessa sukupolvessa syntyvät, eivät tule pyrkimään alituisen jatkumiseen. Sellaisessa yhteiskunnassa, olipa sen muoto millainen hyvänsä, on valtiollinen järjestelmä luontonsa puolesta oleva kansanvaltainen.

Mutta yhteiskunnassa, missä maaperää pidetään vaan muutaman kansanosan omaisuutena, tulevat toiset ihmiset heti syntymäpäivästään saakka epäedullisempaan asemaan, toiset taas pääsevät nauttimaan tavattomia etuja. Ne, joilla ei ole mitään oikeuksia maahan, tulevat pakotetuiksi myymään työtänsä maanomistajille hinnasta mistä hyvänsä, ja oikeastaan he eivät voi edes elääkään ilman maanomistajien suostumusta. Sellaisessa yhteiskunnassa täytyy välttämättömästi syntyä herrojen ja orjain luokka, suurten rikkauksien omistajain luokka ja luokka, joka on vailla kaikkia rikkauksia, ja sellaisen yhteiskunnan valtiolli-

nen järjestelmä, olipa sen muoto mikä hyvänsä, on lopulta välttämättä muuttuva yksinvaltaiseksi.

Meidän perusvirheemme on, että tunnustamme yksityistä omistusoikeutta maahan. Tällä väärällä perustuksella lepää sivistyksemme kaikkialla, ja senvuoksi siinä kaikkialla aineellisen edistyksen rinnalla kehitty sellainen satumainen taloudellisten asemain erilaisuus, että koko sivistyksen täytyy senvuoksi kukistua. Koska ihmistä ilman maata ei voi olla olemassa, koska hänen ruumiinsa ja kaikki minkä hän hankkii ja tuottaa on maasta otettu, niin tulee omistusoikeus johonkin maahan olemaan samaa kuin omistusoikeus sen maan asujamiin, se tulee onnettomalla tavalla joltamaan heitä taloudelliseen, yhteiskunnalliseen ja valtiolliseen alamaisuuteen. Siinä piilee perussy siihen merkilliseen ilmiöön, että työtä säästäväiset keksinnöt, joita viimeinen vuosisata on niin runsaasti luonut, ovat joka paikassa osottautuneet ilmeisesti ristiriitaisiksi työväen olojen parantumisen kanssa. Työtä säästäväiset keksinnöt ennen kaikkea enentävät työn tuottavuutta ja niiden olisi siis enentäminen työpalkkaa ja parantaminen työtä tekevien luokain asemaa. Mutta sellainen seuraus voi keksinnöillä olla ainoastaan missä maa on työlle vapaana. Sillä työ ei voi ilman maata toimia. Eivät mitkään työtä säästävät keksinnöt voi saada meitä kykeneviksi tuottamaan jotain tyhjistä tai jollakin tavalla vähentää riippuvaisuuttamme maasta. Jokainen sellainen keksintö ainoastaan enentää työn kykyä muovailemaan maasta hankittuja raaka-aineita. Siis kaikkialla, missä maa on saatettu yksityiseksi omaisuudeksi, lopputuloksena

työtä säästävistä keksinnöistä ja kaikenlaisista löydöistä ja teknillisistä parannuksista voi olla ainoastaan maanomistajille tarjoutuva tilaisuus vaatia ja työläisille syntyvä pakko antaa entistä enemmän maankäyttämistä. Maanhinta nousee, mutta työpalkka ei nouse; päinvastoin, jos se vaan voi johonkin suuntaan muuttua, niin kyllä se alenemistaan alenee.

Olemme sen omin silmin nähneet ja olemme sen nähneet huolimatta siitäkin tosiseikasta, että nykyisten keksintöjen sangen tärkeänä seurauksena kulkuneuvojen alalla on ollut uusien maiden avautuminen työkansalle. Ja mimmoinen vaikutus on oleva yhä jatkuvista parannuksista teollisuudessa, sitten kuin kaikki viljelykseen kelpaava maa meillä Amerikassa on tullut aidatuksi yksityiseen omistukseen, mikä jonkun vuoden kulluttua onkin tapahtuva, siitä voimme saada käsityksen ajatellessamme sitä vaikutusta, mikä Euroopassa olisi työtä säästävillä keksinnöillä siinä tapauksessa, ettei Amerikka olisi löydetty.

Tähän nyt voidaan huomauttaa, että minä, väittämällä kaikkien tekniikasta johtuvien siunausten joutuvan lopulta maanomistajille, en ota lukuun tosiasioita, vaan annan pelkälle periaatteelle enemmän painoa kuin sillä todellisuudessa on, koskapa on selvää, että suuri osa lisääntyneestä varallisuudesta ei mene maanomistajille, vaan kapitalisteille, tehtailijoille ja muunlaisien yksinoikeuksien omistajille. Voidaan huomauttaa, että rikkaimpana sukuna Euroopassa pidetään Rothschildejä, joiden toimena on paremmin lainojen välittäminen ja pankkiliike kuin maanomistaminen; ja vielä että Amerikan rikkaimpina ihmisinä ovat Van-

derbiltit eikä Astorit; että Jay Gould ei ole miljooniaan maan anastuksilla hankkinut, vaan harjottaen pörssissä huijausta osakkeilla, ryöstämällä ihmisiä ostettujen lakimiesten avulla, lahjomalla tuomareita ja turmelemalla lakiasäätäviä kamareita. Voidaan huomauttaa, etten minä anna mitään merkitystä petoksille ja ryöstöille, joita harjotetaan „suosimalla kotimaista teollisuutta” ja kaikenlaisilla vehkeilyillä rahaliikkeesämme.

Edellisissä luvuissa olen jo vastannut kaikkiin tällaisiin väitteisiin; ja nyt ainoastaan supistuneessa muodossa toistaen vastaukseni huomautan, etten ole ollut lukuun ottamatta ainoatakaan noista seikoista, mutta että ne eivät missään suhteessa tee olemattomaksi sitä päivänselvää totuutta että jos maa on yksityisenä omaisuutena, niin kaikki siunaukset mistä teknillisistä parannuksista hyvänsä lopulta joutuvat maanomistajien hyväksi. Sanoa, että jos ihminen rupee arpapeliä pelaamaan, niin hän lopulta kadottaa kaikki rahansa, ei merkitse väittämistä, ettei häneltä voitaisi rahoja myös suoraan varastaakin. Koetan saada ajatukseni selväksi esimerkin avulla.

Kuvailkaamme mieleemme saarta, jossa maa on joidenkin asukkaiden omaisuutta. Muiden saarenasukkaiden on joko vuokraaminen maata näiltä omistajilta, maksaen siitä maakorkoa, taikka myyminen heille työtänsä saaden heiltä työpalkkaa. Saaren väestön kasvaessa kilpailu maattomien välillä työnsaannista tai maan käyttämisoikeudesta tulee kohottamaan maakorkoa ja alentamaan työpalkkaa siihen määrään, että maattomille jää ainoastaan niin paljon kuin he elatuk-

sekseen tarvitsevat, ja omistajat taas tulevat ottamaan itselleen kaiken muun mitä saarella tuotetaan. Otaksukaamme nyt, että siellä tehtäisiin jokin parannus tai keksintö, joka enentäisi työn tuotteliaisuutta. Ymmärrettävää on, että heti kun keksintö tulisi yleiseen käytäntöön, kilpailu maattomien välillä alkaisi antaa koko siitä lähtevän hyödyn maanomistajille. Olipa keksintö vaikutuksiltaan kuinka laaja hyvänsä, sillä voisi olla vaan tämä ainoa lopullinen tulos. Jos parannukset olisivat niin suuria, että kaikki varallisuus, mitä saarella voidaan tuottaa tai omistajille kelpaisi, voitaisiin tuottaa puolella entisestä työstä, niin omistajilla olisi tilaisuus toisen puolen työmiehistä jättää vaikka nälkäkuoleman käsiin tai heittää meren aaltojen valtaan; tai, jos he sattuisivat olemaan niitä hurskaita, jotka uskovat kaikkivoivan Jumalan sittenkin määränneen nuo työläiset elämään, vaikkei heille maata asuttavaksi antanutkaan, ehkä elättäisivät heitä armopaloilla niinkuin kerjäläisiä tai siirtäisivät laivoilla joihinkin muhin mahin, niinkuin Englannin hallitus nyt siirtää Irlannin „liikaväestöä”. Mutta olkoonpa, että he tapettaisiin tai eloon jätettäisiin, kaikissa tapauksissa he olisivat maanomistajille hyödyttömiä, ja sikäli kuin parannukset jatkuisivat tämä heidän hyödyttömyytensä yhä enentyisi.

Se on yleinen periaate.

Mutta olettaakaamme, että paitsi tätä maanomistaja- ja heidän vuokraaja- ynnä renkiväestönsä saarella olisi vielä puodinomistaja, keksinnön tekijä, huijari ja merirosvo. Jotta oletuksemme vastaisi nykyaikaisia oloja meidän on ajatteleminen tuota huijaria

nauttivaksi yleistä kunnioitusta, sellaiseksi mieheksi, joka uhraa rahoja yliopistollisten stipendien perustamiseksi ja kirjottaa nimeänsä avustuslistoihin pakana-lähetyksen hyväksi, ja merirosvoa pitäisi meidän kuvailla mitä suurimmassa määrin jalomieliseksi merirosvoksi, jonka nopeakulkuisen risteilijän mastossa liehuisi purjehdusseuran lippu entisten hirveiden pääkallojen ja veristen luiden asemesta, mutta joka kokoisi ryöstettyjä varoja kuitenkin vielä perusteellisemmin ja perinpohjaisemmin kuin entisen ajan merirosvo.

Olettakaamme, että puotilainen, huijari ja merirosvo hoitavat asioitaan hyvin ja saavat paljon rahaa. Nyt esiintyy keksinnöntekijä ilmottaen: „Olen tehnyt keksinnön, joka on suuressa määrin enentävä työn tuotavuutta ja kaikkea tämän saaren tuotannon yleismäärää, jota voidaan jakaa teidän kaikkien kesken; mutta minä julkaisen keksintöni vasta sitten kuin te suostutte antamaan minulle määrätyn maksun sen käyttämisestä hyväksenne.” He suostuvat, keksintö tulee käytetyksi ja suuressa määrin suurentaa varallisuuden tuotantoa. Mutta siitä ei lähde mitään hyvää työmiehille. Kilpailu heidän välillään yhä pakottaa heitä maksamaan niin suurta maakorkoa taikka ottamaan niin pientä työpalkkaa, ettei heidän elämänsä ole parempi kuin ennenkään. He yhä vaan tulevat näpin toimeen. Koko keksinnön tuottama hyöty ei tässä tapauksessa kuitenkaan mene maanomistajille. Keksijä saa suuren tulon keksinnöstään, samoin myös puotilaisen, huijarin ja merirosvon tulot enenevät. Jokaisen tulo, sen voimme mielellämme myöntää, näyttää suuremmalta kuin yhdenkään maanomistajan, ja hei-

dän ansionsa muodostavat hämmästyttävän vastakohdan työläisten köyhyydelle, jotka ovat nyt kovin katkeroittuneet ettei heille tullut mitään keksinnön aiheuttamasta varallisuuden lisäyksestä. He vainuavat vääryyttä ja jotkut heistä alkavat napista, sanoen, ettei tämän saaren Luoja tietenkään sitä vaan muutamille harvoille asukkaille aikonut, että hekin ovat yhtä hyviä kuin muut ihmiset ja että heillä on myöskin jotain oikeuksia saaren maahan.

Otaksukaamme, että joku oppineempi heistä silloin nousee tälläistä puhetta pitämään: „Koko tuo maakysymys on aivan joutava eikä se pitkään aikaan voi tulla päivän polttavaksi kysymykseksi; se voi ainoastaan herättää eripuraisuutta ja yleistä tyytymättömyyttä, ja ennen kaikkea se arvelluttavassa määrässä vivahtaa kommunismiin. Mutta te työläiset, joilla ei ole muuta kuin työpaitanne, ymmärrätte hyvin, että kommunismi on paha ja vaarallinen oppi, joka vie leskien ja orpojen ryöstämiseen ja uskonnon kieltämiseen. Älkäämme unelmiin luottako. Te työläiset olette köyhiä ja kärsitte puutetta senvuoksi, että puotilainen puijaa teitä, että keksinnön tekijä kiskoo teiltä liikoja, että huijari teitä pettää ja merirosvo ryöstää. Maanomistajat ja maattomat, teidän on yhdessä taistelemisen noita verenimijöitä vastaan. Yhtykäämme, tehdäksemme lopun heidän kiskomisistaan. Puotilainen saa kymmenestä viiteenkymmeneen prosenttiin voittoa kaikesta mitä hän myö. Perustakaamme kuluttajapuoti, joka tulee myömään kaikki tehdashintoihin ja antaa työläisille tilaisuuden rikastumaan, kun saavat omakseen kauppiaan voiton kaikesta mitä kuluttavat.

Mitä tulee keksijään, niin hän on jo kylläksi hyötynyt meidän kustannuksellamme. Lakatkaamme jo hänelle maksamasta hänen keksinnöstään, ja niin meille jää vastaava määrä jaettavaksi maanomistajien ja maatomien kesken. Mutta mitä vihdoin tulee huijariin ja merirosvoon, niin me kerrassaan teemme lopun heidän veihkeilyistään ja karkotamme heidät maasta!”

Kuvailkaamme, että tätä puhetta seuraa myrskyävät kättentaputukset ja että ehdotus täydellisesti toteutuu. Mutta mikä olisi seuraus? Ei muuta kuin että maanomistajat tulisivat vastaavassa määrin rikkaammiksi. Työläiset eivät hyötyisi mitään, ellei hyödyksi lue sitä, että he nyt alkaisivat vihdoin ymmärtää pääsyytä köyhyyteensä. Sillä vaikka he puotilaisesta päästyään voisivatkin elää halvemmin, niin kilpailu heidän välillään pian pakottaisi heitä luovuttamaan tätä etua maanomistajille, koska he alkaisivat tehdä työtä halvemmasta ja maksaa suurempaa vuokraa maasta. Samoin myös keksijän palkkion hävittäminen, huijarin ja merirosvon anastusten ja varkauksien lopettaminen tekisi vaan maan kalliimmaksi ja enentäisi omistajien tuloja. Säästö, mikä ilmaantuisi puotilaisesta, keksijästä, huijarista ja merirosvosta vapautumisen johdosta, menisi kaikkienensa maanomistajille sen mukaan kuin tuotanto enenisi keksinnön vaikutuksesta.

Ei ole vaikea havaita, että tämä kaikki olisi aivan samaa joka paikassa muuallakin eikä vaan kuvailemallaamme saarella. Meillä, esimerkiksi, rautatieverkkomme kehityksen mukana tuli maan melkein kaikki kuljetusliike jättiläismäisten monopoolien omistajien haltuun, jotka enimmäksi osaksi määräsivät kuljetus-

maksun niin suureksi kuin vaan mahdollista ja usein sovittelivat sitä aivan mielivaltaisesti eri seutuihin nähden. Missä vaan heidän mielivaltansa pääsi vaikuttamaan, siellä — kuten aivan yleisistä valituksista käy ilmi, on ollut seurauksena maanhintojen laskeminen. Mutta otaksukaamme, että tuo mielivalta hävitettäisiin, ja meille on selvänä, ettei työpalkka siitä vähintäkään kohoaisi eikä työläisten asema nimeksikään paranisi. Sen hävittäminen toisi mukanaan vaan maan hintojen kohoamisen, — toisin sanoin, kuljetusmaksujen alenemisen johdosta työläisten olisi maksaminen enemmän maan käyttämisestä.

Sama olisi asianlaita kaikkiin yksinoikeuksiin nähden ja niiden luku on legio. Jos hävitettäisiin kaikki yksinoikeudet paitsi maamonopoolit, jospa vaikka osuustoiminnan tai muiden keinojen avulla kauppavoitto kokonaan hävitettäisiin, niin että tavarat suoraan kulkisivat tuottajilta kuluttajille mahdollisimman vähillä kustannuksilla; jos hallitus olisi niin muodostettu, ettei sitä enää millään saisi lahjottua, ja se muuttuisi säästeliääksi, niin sittenkään ei tuolla kaikella olisi mitään saavutettu parempaan tasa-arvoisuuteen nähden varallisuuden jaossa. Kilpailu työläisten välillä, joilla ei olisi mitään oikeutta maahan ja jotka siis eivät voisi tehdä työtä ilman jonkun lupaa, nostaisi maan hintaa ja alentaisi työpalkkaa siihen määrään, mikä juuri elantoon riittää.

Minua voidaan väärin käsittää. En minä väitä, että jokaisen ihmis-olennon tasa-arvoisten ja luovuttamattomien oikeuksien tunnustamisesta siihen luonnon alkuaineeseen, josta elanto lähtee ja kaikki tarpeet tuo-

tetaan, riippuisi kaikkien yhteiskunnallisten kysymysten ratkaisu. Myönnän täydellisesti, että sittenkin kuin kaikki tämä olisi toteutettu meillä olisi vielä paljon tehtävää. Me voisimme tunnustaa tasaoikeuden maahan ja sittenkin meidän keskellämme saattaisi itsevaltaisuus ja riistäminen viihtyä. Mutta mitä muuta me ikinä tekisimmekin, niinkauan kuin emme tunnusta luonnon alkuaineita tasa-oikeuden alaisiksi, ei meitä mikään voi vapauttaa siitä luonnottomasta epäsuhteesta varallisuuden jaossa, mikä on niin suurien epäkohtien ja vaarojen alkulähteenä. Mitä uudistuksia me ajattelisimmekin, niin tämän perus-uudistuksen ollessa toteuttamatta meidän aineellinen edistyksemme ei voisi muuta kuin jakaa kansan upporikkaihin ja ryysyköyhiin. Olipa varallisuuden kasvaminen kuinka suuri hyvänsä, kansan joukkojen toimeentulo olisi aina vaan kurja, aina vaan olisi meillä suuri rikoksentekijäin luokka, aina vaan armopaloilla eläjiä, jotka ovat saatetut siveelliseen alennustilaan ja epätoivoon, kun rehellinen elannon hankkiminen on käynyt mahdottomaksi.

19 LUKU.

Ensimmäinen suuri uudistus.

Mihin ikinä me ryhtyisimmekin emme voi mitään pysyvää ja todellista aikaansaada niin kauan kuin emme ole turvanneet kaikille ensimmäistä niistä tasarvoisista ja luovuttamattomista oikeuksista, jotka

meidän Itsenäisyytemme Julistuksessa ovat lausutut ja jotka ihmisten Luoja on ihmisille antanut, — tasa-arvoista ja luovuttamatonta oikeutta luonnon rikkauksien käyttämiseen.

On ihmisiä, jotka aina koettavat löytää jotain keskitietä oikeamielisyyden ja vääryyden välillä, — ihmisiä, jotka nähdessään päänmenettämiseen väärin tuomitun henkilön aina alkavat vakuuttaa, että oikeastaan olisi häneltä ollut katkaistava jalat eikä pää. Sellaisia ovat ne herrat, jotka saatuaan aavistuksen maakysymyksen tärkeydestä ehdottavat Irlannissa ja Englannissa sellaisia toimenpiteitä kuin vuokramaksujen määräämistä lain avulla ja maan hankkimista tilattomille, ja —Yhdysvalloissa — jäljellä olevien kruununmaiden antamista vaan työtätekeville siirtolaisille ja maanomistusten rajottamista alaltaan.

Mutta moisilla aran puolinaisilla ja epäloogillisilla toimenpiteillä ei voida saavuttaa yhtään mitään. Jos yhteiskunnallisesta taudista tahdomme päästä, on sen juuriin käsiksi käyminen.

Ei ole mitään järkeä siinä, että kruununmaiden jätteitä varattaisiin nyt muka vaan työtätekeville siirtolaisille. Sehän olisi samaa kuin huolehtia tallin sulkemisesta vasta sitten kuin hevonen on jo sieltä varastettu, tai ellei niinkään, niin se kaikissa tapauksissa ei enää mitään auttaisi.

Ei ole mitään järkeä myöskään ehdotuksissa maanomistusten alan rajottamisesta. Jos se olisikin mahdollista toteuttaa, niin se olisi hyödytöntä, sillä se ei vaikeuksien ytimeen kajoisi. Omistusoikeus tuhanteen neliösyleen kaupunginmaata voi antaa enem-

män valtaa työn ylitse kuin omistusoikeus sataantuhanteen tynnyrinalaan harvaan asuttua maata, ja olisi perin vaikeata, melkeinpä mahdotontakin minkään lainsäädäntötoimen avulla estää omistuksen keskittymistä kuitenkin säilyttämällä niitä yleisiä syitä, jotka ehdottomasti keskitykseen johtavat. Niin kauan kuin työpalkalla on oleva taipumus alenemaan siihen määrään, missä on pelkkä nälkäinen elämä mahdollinen, emme voi pysäyttää kaikenkaltaisen omaisuuden taipumusta keskittymään, mutta työpalkalla on sellainen taipumus oleva niin kauan kunnes kaikille turvataan tasaoikeus synnyinmaan maaperään. Voimme poistaa teollista orjuutta maanomistusten rajottamisella alalleen yhtä vähän kuin olisimme voineet poistaa mieskohtaista orjuutta rajottamalla orjain lukua, minkä kukin omistaja olisi saanut pitää. Monessa tapauksessa, mikäli sellainen toimenpide toteutettaisiin, sillä vaan vaikeutettaisiin taistelua epäkohtaa vastaan, koska epäkohdan ylläpitämisestä olisi useammille henkilöille etua.

Meille amerikalaisille ei ole olemassa muuta keinoja. Jos mieli pelastaa tasavaltaa niikauankuin yhteiskunnallinen eriarvoisuus ja valtiollinen turmelus eivät ole vielä saavuttaneet sitä astetta, jolloin pelastuksesta ei enää voi puhettakaan olla, meidän on toteuttaminen Itsenäisyytemme Julistuksen periaatetta, tunnustaminen tasa-arvoiset ja luovuttamattomat oikeudet, joiden täytyy Luojan antamina kuulua kaikille ihmisille, ja tekeminen maa yhteiseksi omaisuudeksi.

Jos tuossa ajatuksessa, että kaikilla ihmisillä on tasa-arvoiset ja luovuttamattomat oikeudet maan käyttämiseen, on jotain kummallista, niin se on vaan seu-

raus tottumuksen ja tavan ominaisuudesta saada meidät sokeiksi ilmeisimpiin totuuksiin nähden. Orjuus, monivaimoisuus, ihmissyöminen, lasten päiden litistäminen tai heidän jalkojensa turmeleminen ovat aivan luonnollisia asioita ihmisille, jotka ovat sellaisissa tavoissa ja laitoksissa kasvatetut. Mutta oikeastaan voisi mainita tuskin mitään muuta yhtä vastaista ihmis-käsitykselle kuin maan pitämistä samallaisena yksityisomistuksen esineenä kuin työn tuotetta. Ainoastaan mitätön kourallinen maan päällä eläneistä ihmisistä on synnyttänyt ajatuksen siitä, että muka maa voidaan käsitellä yksityisenä omaisuutena, ja tässäkin kourallisessa ihmisiä on tuo ajatus herännyt ainoastaan pitkällisten anastusten, väkivallan ja petosten sarjan jälkeen. Ajatus kehittyi roomalaisilla, jotka se turmeli ja saattoi perikatoon. Tarvittiin useita sukupolvia, jotta se sai jalansijaa meidän esi-isiamme keskuudessa, ja heidänkin joukossansa se saavutti täyden kehityksensä vasta noin pari vuosisataa sitten, kun Kaarlo II:n aikana parlamentti poisti maanomistajien feodaaliset velvollisuudet. Me, Amerikan asukkaat, olemme omistaneet tämän ajatuksen niinkuin olemme omistaneet armeijamme ja laivastomme ylimyksellisen järjestelmän ja paljon muuta sellaista, missä olemme orjallisesti seuranneet Europan tapoja. Maita oli suunnattomasti, mutta kansaa vähän; meidän ei juolahtanut mieleemmekään, mitä tulee sitten tapahtumaan, kun parissa kolmessa kaupungissa tulee olemaan yhtä paljon asukkaita kuin silloin kaikissa kolmessakymmenessä valtiossa. Mutta nyt on tullut aika, jolloin meidän on kuin onkin asiata ajattelemisen, jolloin eteemme

ovat vapaista valtiolaitoksistamme huolimatta tulleet ne pulmakysymykset, jotka niin uhkaavasti ovat Europalle esiintyneet, jolloin — katsomatta siihen, ettei kaikki koskematon maa ole vielä anastettu, — meillä jo on ilmaantunut „työväen luokka”, ja „rikoksentekijäin luokka”, jolloin meillä jo on tuhansia niinsanottuja vapaita kansalaisia, jotka eivät pysty raskaallakaan työllä hankkimaan elatusta perheellensä, jolloin toiselta puolen keskuudessamme kasvaa sellaisia satumaisia rikkauksia, jommoisia maailma ei ole nähnyt siitä pitäen kuin suurtilat söivät Rooman sydämen.

Eikö ole todellakaan nurinkurista kohdella maata yksityisomaisuutena? Maa on kaikissa suhteissa erilainen esine kuin kaikki muut, jotka ihmistyön tuotteina todella ovat ihmisten omaisuutta. Maa on Jumalan luoma, mutta nämä ovat ihmisten tuottamia. Maata on aina sama määrä, näitä taas voidaan rajattomasti enentää. Maa jää olemaan sukupolvien vaihtuessa, muut esineet lyhyessä ajassa häviävät, jälleen muuttuen alkuaineisiinsa. Eikö siis ole nurinkurista, että joku yksityinen omistaja — tämän meidän taivaan-kappaleemme päivän-elävä lapsi — kokoo maksua muilta maan käyttäjiltä, tai myy heille sellaista, mikä on ollut olemassa vuosituhansia ennen häntä ja on vuosituhansia hänen jälkeensä oleva? Eikö ole nurinkurista, että me nykyään New-Yorkissa elävät ihmiset olemme olleet pakotetut tekemään työtä kouralliselle maanomistajia, jotka ovat saaneet oikeuden elää meidän kustannuksellamme joiltakin jo kuolleilta ja usein vuosisatoja sitten eläneiltä englantilaisilta kuninkailta? Eikö ole nurinkurista, että me nykyiset Yhdysvaltain

asukkaat olemme voineet suoda kansalaisillemme tai ulkomaalaisille pääomanhaltijoille vallan anastaa, itselleen työansion Amerikan tulevilta sukupolvilta? Eikö ole nurinkurisia kaikki nuo „omistusoikeudet” maahan? Jos yhden sukupolven koko väestö yhtyisi yhdeksi ihmiseksi, niin se ei sittenkään voisi myydä maan omistusoikeutta toiselta sukupolvelta, yhtä vähän kuin se voisi myydä tämän sukupolven itsensä. On itsestään selvä totuus, kuten sen Tuomas Jefferson ilmaisi, että maa on ainoastaan väliaikaisessa omistuksessa sen päällä elävien ihmisten käsissä.

Ei myöskään käy laatuun puolustaa yksityistä maan omistusoikeutta perustuen sellaisen omistusoikeuden hyödyllisyyteen. Onhan tuo sama omistusoikeus kaikkialla pelkkänä haittana sen käyttämiselle; sen kaikkialla synnyttämä keinottelu kasaa väkeä sinne, missä väestö voisi olla harvempaa, ja hajottaa sitä siellä, missä se voisi olla tiheämpää; kaikkialla se pakottaa niitä, jotka haluaisivat tehdä maallensa parannuksia, antamaan ensin suurimman osan pääomasta tai moneksi vuodeksi myymään työnsä; kaikkialla se estää ihmisiä tekemästä työtä itselleen, pakottaen heitä julmaan keskinäiseen kilpailuun työpalkasta, minkä isäntä heille viskaa; kaikkialla se pysäyttää varallisuuden tuotantoa, saaden samassa aikaan mitä raaimman epätasaisuuden sen jakautumisessa.

Tavallisesti väitetään tosin aivan todistamattomilla syillä, että muka yksityinen maanomistusoikeus on välttämätön, jotta maa tulisi oikein käytetyksi ja pysyväisiä parannuksia tehtäisiin. Mikä todella on välttämätöntä, jotta maa tulisi mahdollisimman hyvin käy-

tetyksi, niin se on parannuksille suotu turva, — varmuus siitä, että niihin pantu työ ja pääoma tuottavat asianomaisen palkkionsa. Mutta tuo on jotain aivan toista kuin rajaton omistusoikeus maahan. Mitä loistavimpia rakennuksia on New-Yorkissa pystytetty vuokramaalle. Vuokramaalle on niinkään melkein koko Lontoo rakennettu ja muut Englannin kaupungit, samoin myös suuri osa Filadelfiasta ja Baltimoresta. Vuokramaalle laitetaan kaikellaisia kaivantoja. Kaliforniassa ja Nevadassa ovat kalleimmat vuorikaivos-tehtaat kaikki vuokramaalla sellaisilla ehdoilla, että niiden oikeudet tähän maahan ovat voimassa ainoastaan niin kauan kuin tehdas on käynnissä.

Jos kivihiilikerroksia on louhittu esille, jos tunnelia kaivettu ja kaikkein kalliimpia koneita käytetty yhteisellä maalla ja pelkän hallinnon tarjoomalla vakuudella, niin miksikä ei muutkin työt ja kaikenkaltaiset parannukset voisi tapahtua saman vakuuden pohjalla? Jos yksityiset ihmiset voivat tehdä kaikenkaltaisia töitä ja laitoksia toisille kuuluvalla maalla, niin miksi he eivät voisi tehdä työtä ja perustaa laitoksia koko kansalle kuuluvalla maalla? Mikä estäisi sellaisella maalla, joka kuuluu Kolmianisuuden kirkolle, Merimieshuoneelle, Astoreille tai Rheinlandereille, tai joillekin muille yhtiöille tai yksityishenkilöille, rakennuksia syntymästä tai sitä käyttämästä, siinä tapauksessa, että siitä lähtevä maakorko, sen sijaan kuin se nyt menee joillekin yhtiöille tai yksityisille henkilöille, alkaisi mennä kunnan tai valtion rahastoon?

Jos maa todellakin pidettäisiin koko kansan yhteisenä omaisuutena, niin siinä tehtäisiin parannuksia ja

pystytettäisiin laitoksia paljon mieluummin kuin nyt, sillä noihin yrityksiin antautuneet ihmiset saisivat omaksi hyväkseen koko niistä lähtevän tulon. Nykyisen järjestelmän vallitessa on maasta maksettava hinta suurena vaikuttimena siihen, ettei parannuksiin eikä laitoksiin ryhdytä. Hankkiessaan maata joko omakseen taikka vuokralle on yrittelijä pakotettu maksamaan sekä välittömiä veroja parannuksistaan taikka laitoksistaan että myös raskaita välillisiä veroja kaikesta mitä hän käyttää hyväkseen. Mutta jos maa olisi koko kansan yhteistä omaisuutta, niin siitä koko kansan hyväksi lähtevä tulo (maakorko) riittäisi korvaamaan yleiset menot, ja kaikki muut verot, tullimaksut ja rasitukset voisi kokonaan poistaa. Yrittelijä voisi helpommin saada maata töihinsä ja laitoksiinsa käytettäväksi, vieläpä hänelle tulisi turvatuksi koko niistä lähtevä tulo, veroista aivan vapautettuna.

Tasa-arvoisen oikeuden turvaaminen kaikille kansalaisille maahan, jolla he asuvat, ei merkitse, kuten muutamat tietämättömät luulevat, peltomaa-osuuksien jakamista jokaiselle tai kaupunkimaan jakamista pieniin palstoihin. Sellaisilla keinoilla olisi mahdoton jokaiselle turvata tasa-oikeuksia siinäkään tapauksessa, ettei moinen jakelu olisi jo itsessäänkin mahdoton. Pienessä ja alkuperäisessä yhteiskunnassa, jossa teollisuus ja tavat ovat yksinkertaisia, kuten esimerkiksi sellaisessa, jolle Mooseksen lait olivat kirjoitetut, on kyllä mahdollista saavuttaa todellista tasa-arvoisuutta jakamalla jokaiselle perheelle saman verran maata ja tunnustamalla nuo osuudet luovuttamattomiksi. Tai, kuten meidän raakojen esi-isiemme keskuudessa länsi

Europassa taikka sellaisissa alkuperäisissä kylä-yhteiskunnissa kuin Venäjällä ja Indiassa, voitaisiin todellista tasa-arvoa toteuttaa maan ajottaisten uudestijakojen ja yhteisviljelyksen avulla. Tai harvalukuisen väestön keskuudessa, kuten uuden Englannin ensi asutuksessa, voisi niinikään tasa-arvo todella tulla turvatuksi antamalla jokaiselle perheelle tonttimaata, peltomaata, ja muun maan säilyttämisellä varamaana tai yhteismaana. Mutta korkealle kehittyneessä ja nopeasti edistyneessä sivistysmaassa, missä keskukset vaihtelevat, missä on suuria kaupunkeja, missä työnjako on pitkälle kehittynyt ja tuotantojärjestelmä käynyt mutkikkaammaksi, sellaiset kouraantuntuvat toimenpiteet kävisivät sekä hyödyttömiksi että mahdottomiksi.

Mutta onko meidän nyt tämän vuoksi salliminen, että muutamat harvat yksityisenä omanaan hallitsevat sitä, mikä ilmeisesti on kaikkien yhteistä perintöä? Ei suinkaan. Kun kaksi henkilöä löytää timantin, niin eivät he mene jalokivikauppiaan luo lyöttämään timanttiansa kahdeksi. Kun kolme poikaa perii laivan, niin eivät he sitä sahauta kolmeen osaan, ja tietäessään sen mahdottomaksi he eivät kuitenkaan siitä päätä mahdottomaksi jakaa perintöänsä kolmeen tasa-osaan. Eikö muka ole rautateitten omistajilla muuta keinoa omistusoikeutensa turvaamiseen kuin kiskojen, koneiden, irtaimen kaluston ja asemien jakamista niin moneen osaan kuin osakkaita on? Samoin siis tasaoikeuden turvaamiseksi kaikille ihmisille maahan ei ole ollenkaan välttämätöntä jakaa maa tasaisesti osiin; siihen ei tarvitse muuta kuin koota tulo maasta (maakorko) yhteiseksi hyväksi.

Ja maakoron ottamiseksi yhteisiin tarkoituksiin valtion ei lainkaan tarvitse todella ottaa haltuunsa maata ja antaa sitä sitten vuokralle vuodeksi taikka muuksi ajaksi. Tuon voi aikaansaada paljon helpommin ja yksinkertaisemmin verottamalla maan hinnat eli sen tulokkuuden. Poistamalla kaikki muut verot on jättäminen vaan verot maan hinnasta eli tulokkuudesta, laskematta tähän hintaan sitä työtä ja pääomaa, mikä maahan on pantu, ja tällä tavalla onkin maakorko yhteisiin tarkoituksiin käytettäväksi koottava.

Tuleeko tämä olemaan lopultakin paras keino kaiken yhteiskunnalle kuuluvan saatavan kokoomiseksi yhteiskunnan hyväksi, se on kysymys, jonka pohtiminen nykyisissä oloissa tuskin ketään huvittanee. Mutta aluksi olisi sitä kaikissa tapauksissa paras ja helpoin koota juuri tällä yksinkertaisella tavalla, nimittäin verojen keskittämällä maan arvoja kohtaaviksi. Sen mukaan kuin maan työstä riippumatonta arvoa kohtaava vero kohoaisi, tulisi yhä suurempi osa maakorosta, joka nyt menee muutamien onnellisten taskuihin, otetuksi yhteisiin tarkoituksiin, ja vihdoin, jos kerran täydellisyyden saavuttaisimme, kaikki maat, kaikkein kalliimmatkin, kadottaisivat kokonaan kauppahintansa, ja maakorko tulisi valtiolle verona kokonaan maksetuksi.

Tätä yksinkertaista tietä, hallintokoneistoa tekemättä vähintäkään mutkikkaammaksi, päinvastoin saatamalla sen melkoisesti yksinkertaisemmaksi, me voisimme tehdä maan olennoiltaan yhteisomaisuudeksi. Näin menetellen me voisimme poistaa kaikki muut verot ja meille yhä jäisi alituinen ja aina kasvava vero-

jen ylijäämä, kasvava yleinen pääoma, jonka siunauksista kaikki olisivat osalliset ja jonka hallitsemisesta kaikilla olisi niin välitöntä etua, että tuhlaus tai väärinkäytökset olisivat mahdottomia. Tällaisen järjestelmän vallitessa ei kukaan voisi pitää hallussaan maata sitä samalla käyttämättä, ja käyttämätön maa tarjoutuisi niille, jotka sitä käyttää haluaisivat. Tämä vaikuttaisi heti kilpailupainon helpottumista työmarkkinoilla, tuotanto ja maan parannukset saisivat suuren sysäyksen eteenpäin. Veroa olisi nyt maksettava vaan maaperästä sen hinnan mukaan, riippumatta siitä millaiset parannukset, rakennukset ja laitokset olisi tehty sitä käyttävien ihmisten käsillä. Noista laitoksista tai niiden käyttämisestä hän ei maksaisi mitään. Millä ikinä hänen työnsä voisi yleistä varallisuutta lisätä ja hänen älynsä säästöjä kartuttaa, se kaikki olisi hänen luovuttamatonta omaisuuttansa, josta ei kukaan häntä verojen nostamisella rankaisisi. Ja näin olisi vihdoin pyhä omistusoikeus tunnustettu, joka kaikille työn tulokset takaa.

Tekemällä maan arvon veron alaiseksi me oikeastaan voisimme toteuttaa suuren perus-uudistuksen, joka helpottaisi kaikki muut uudistukset ja jota paitsi ei millään uudistuksilla voi olla hyödyllistä vaikutusta. Meidän olisi vaan maata kohtaava vero saatettava niin korkeaksi, että siihen sisältyisi mikäli mahdollista maakorko kokonaisuudessaan, joka nyt menisi yhteisiin tarkoituksiin.

Niistä ihmisistä, jotka eivät ole milloinkaan näitä asioita tutkineet, tuntuu naurettavalta ja kummalliselta, kun suurimpana ja hedelmällisimpänä uudistuksena

ehdotetaan pelkkää verotuksen muuttamista. Mutta ken on edellisissä luvuissa esitettyä ajatuksenjuoksua seurannut, hän ymmärtää, että tässä ehdotuksessa piilee suurin yhteiskunnallinen vallankumous, — vallankumous, johon verrattuna se vallankumous, joka Ranskassa kukisti muinaisen kuningasvallan tai Yhdysvalloissa poisti personallisen orjuuden, oli aivan mitätön.

Kirjassa sellaisessa kuin tämä, joka kääntyy lukijain puoleen, joilla ei liene erikoista halua antautua tieteellisesti tutkimaan tämän nähtävästi yksinkertaisen uudistuksen suhdetta taloudellisiin lakeihin, en minä voi tyhjentävästi selostaa uudistuksen koko merkitystä, ja voin ainoastaan huomauttaa muutamia sen kaikkein ilmeisimpiä seurauksia.

Maakoron siirtyminen verona yhteiskunnan haltuun tekisi mahdolliseksi kaikkien muiden verojen poistamisen, jotka nyt raskaana taakkana painavat työtä ja pääomaa. Ja se taas saisi aikaan, että varallisuuden tuotanto suuresti enenisi, kun se näin esteet tieltänsä murtaisi ja omat yllyttimensä päästäisi täyteen voimaan.

Samassa tuo uudistus erinomaisesti tuotantoa lisäisi sillä, että se avaisi vapaan pääsyn luonnon etuihin. Se hävittäisi kokonaan yksinoikeuden maahan, sillä se tekisi maan hallinnon edulliseksi vaan niille, jotka maata käyttävät. Ei olisi kukaan kiusauksessa pitää maata hallussaan pelkästä toivosta, että sen hinta tulevaisuudessa kasvaa, kun olisi kerran kaikkiaan jokaiselle selvänä, että tämä hinnan kasvaminen tulee otetuksi verona yhteiskunnan käsiin. Ei kukaan voisi pitää hallussaan arvokasta maata, sitä käyttämättä, sillä

siitä olisi maksettava niin paljon veroa kuin jos se olisi käytettynä. Näin ollen maakeinottelu, maan ostaminen ja hallussa pitäminen pelkän myymisen tarkoituksissa, loppuisi ja maa, jota ei kukaan käytä, tarjoutuisi niiden vapaasti käytettäväksi, jotka sitä käyttää haluavat.

Tuotannon tavaton kasvaminen, joka olisi seurauksena tuotantoon tarvittavien luonnon rikkauksien ja etujen tarjoutumisesta työntekijäin käsiin ja verojen poistamisesta samalla tuotannon hartioilta, jota ne nyt ehkäisevät ja ikäänkuin sakottavat, enentäisi mitä suurimmassa määrin sitä vuosittain muodostuvaa pääomaa, josta kaikki korot lähtevät. Ja samalla myös varallisuuden jako tulisi verrattoman paljon tasasemmaksi. Se suuri osa tästä pääomasta, jota nyt maanomistajat ottavat itselleen senvuoksi, että ovat anastaneet luonnolliset rikkaudet ja edut, eikä senvuoksi, että he tuotantoa mitenkään edistäisivät, se osa, ystä suurentuen edistyksen ja maan hintojen kasvamisen mukana tulisi oikeastaan jakautumaan kaikkien kesken ja käytetyksi yleisiin tarkoituksiin. Työtä rasittavien epäkohtain poistamien ja luonnon etujen joutuminen työläisten käsiin antaisi heille tilaisuuden käyttämään voimiaan tuotantoon. Työ, kaiken rikkauden tuottaja, lakkaisi olemasta hylkytavaraa silloin kuin halu varallisuuden luomiseen olisi vielä tyydyttämättä. Kaikille tarjonaolevien luonnon etujen ollessa vapaina olisi mahdoton se näytelmä, jossa työtä haluavat ihmiset turhaan työtä hakevat, ei olisi myöskään enää työttömien varajoukkoa, joka ylläpitäen työläisten kesken tunnotonta kilpailua työn saannista, alentaa työpalkkaa nälkäpalkan tasalle. Yksipuolisen kilpailun asemesta työläisten välillä

syntyisi kilpailu isäntien välillä työläisistä. Tarpeettomiksi tulisivat työläisten lakot palkan ylläpitämiseksi entisellään tai korottamiseksi, sillä työpalkka ei enää pyrkisi alimpaan määräänsä, millä työmies suinkin voi elää, vaan päinvastoin pyrkisi kohoamaan korkeimpaan määräänsä, minkä isännät suinkin pystyvät maksamaan, ja sensijaan kuin työmies ennen sai ainoastaan jonkun osan ansiostaan, hän nyt alkaisi saada täyden korvauksen työstänsä, ja isännille jäisi vaan se ylijäämä, mikä oikeuden mukaa heille kuuluukin korvaukseksi heidän taidostaan, älystään ja pääomastaan.

Se suurempi tasa-arvoisuus, mikä näin olisi seurauksena, johtaisi tuotantovoimain tavattomiin säästöihin ja kasvamiseen. Yhteiskunnalle jäisi kaikki mikä siltä nyt menee hukkaan sen jäsenten työttömyyden takia, heidän kerjäläisyytensä ja rikoksellisuutensa vuoksi, jotka köyhyys mukanansa tuopi, mutta työn suurempi liikkuvaisuus, kansan suurempi sivistys, tasasemman varallisuuden jaon seuraukset, ja enentyneet yllykkeet keksintöjen ja parannusten tekemiseen, mikä olisi työpalkan nousemisen tuloksena, suuressa määrin lisäisivät tuotantoa.

Kaikkien paitsi maan arvoja kohtaavien verojen poistaminen samalla tekisi erinomaisessa määrin hallinnon koneiston yksinkertaisemmaksi, halventaisi sen ylläpitämistä ja supistaisi hallituksen menoja. Tulisi mahdolliseksi vapautua tullivirkamiesten armeijasta, veronkantajista, taksoituslautakunnista, urkkijoista, tarkastusmiehistä, ilmiantajista ja sen semmoisista hallituksen asiamiehistä. Vapauduttaisiin siitä turmelevasta vaikutuksesta, mikä välillisillä veroilla on valtio-asiaimme menoon ja yhteiskunnallisiin suhteisiimme.

Kaikellaiset syndikaatit ja tehtailijain liitot, jotka nyt ovat verojen vähentämisestä niin riippuvia, lakkaisivat jakelemasta rahoja valitsijain lahjomiseksi ja vehkeilyistä, jotka ovat eninteen valtiotulojemme ainaisia seuralaisia. Me pääsisimme siveellisestä turmeluksesta, jonka synnyttävät turhat kieltolait, turhat rangaistukset teoista, joita ei kukaan pidä omantunnon vastaisina, ja palkinnot teoista, joita omatunto kieltää. Maa on kaikkien nähtävänä. Sitä ei voi peittää tai piiloon panna. Sen hintaa käy määrittäminen helpommin ja tarkemmin kuin minkään muun hintaa ja veroa käy näistä arvoista kantaminen ehdottoman säännöllisesti ja vähimmillä kustannuksilla. Maan arvojen eli maan tulokkuuden verottaminen yleisten menojen suorittamiseksi tekisi hallituksen siiheen määrään yksinkertaiseksi ja siihen määrään poistaisi petosten ja lahjomisten vaikuttimia, että voisimme rohkeasti antaa hallituksen tehtäväksi sellaisten yritysten johtamisen, jotka nyt ovat vielä yksityisten käsissä, ja vaaratta suunnata yhteisten tulojen ylijäämää sellaisten asiain kustantamiseen, jotka sivistyksen kehittyessä meille esiintyvät kansan parasta tarkottavina ja jokaisen etuja vastaavina.

Tällöin on pitäminen mielessä paitsi hallituskoneiston yksinkertaisuutta, mikä olisi uudistuksen seurauksena, myöskin sitä ylevämpää siveellistä tasoa, minkä yhteiskunnalliselle elämälle antaisi tasaisempi varallisuuden jako ja köyhyyden häviäminen. Voiton tavoittelu, joka liikemaailmassa tekee niin monista ihmisistä heittiöitä ja saattaa yleisen luottamuksen väärinkäytöksen niin tavalliseksi, on ainoastaan seuraus köyhyyden kammosta. Ihmiset polkevat toisia, pelätessään enem-

män kuin kuolemaa sitä, että tulisivat itse poljetuiksi, ja ihailu millä he katsovat tunnottomaan rikkauksien haltijaan, on suora tulos ajatusten tottumuksesta nähdä kaikki olemassaolon-taistelun valossa, johon taisteluun enimmät meistä uhraavat parhaat voimansa. Mutta milloin kenenkään ei tarvitsisi pelätä puutetta, milloin jokainen olisi varma helposta ja itsenäisestä toimeentulosta itselleen ja perheelleen, silloin tuo rahvaan ihailu, joka nyt saattaa rikkaita yhä rikkauksiansa kartuttamaan, herkeäisi olemasta ahneuden palkintona. Me alkaisimme pitää ihmistä, joka pyrkisi saamaan enemmän kuin tarvitsee, tyhmyrinä, jota hän epäilemättä onkin.

Silmien täytyy olla taipuvaisia näkemään ainoastaan alhaista ja huonoa jotta ihmisten keskuudessa elettyään voisi olla näkemättä vallanhimon, ahneuden, rikoksellisuuden olevan seurauksia ennen kaikkea yhteiskunnallisista oloista, jotka kehittävät ihmisluonteen pahoja puolia ja tukehuttavat hyviä, ja jo nyt olevan ihmisten joukossa riittävästi altistuvaisuutta ja hyvyttä, jotta yhteiskunnallisten asiain paras hallintotapa voisi tulla turvatuksi, kunhan vaan yhteiskunnalliset ja valtiolliset olomme sallisivat meidän käyttää näitä ominaisuuksia hyväksemme. Kuka ei ole tuntenut köyhiä ihmisiä, joiden huostaan rohkeasti voisi uskoa lukemattomia miljooneja? Kuka ei ole tavannut rikkaita ihmisiä, jotka sydämissään tuntevat mitä palavinta rakkautta lähimmäiseen ja ovat aivan valmiita palvelemaan ihmiskuntaa koko elämällään? Katsokaapas meidän hyväntekeväisyyslaitoksiamme, kuinka toivotonta on näiden puuha minkään pysyvaisen tuloksen saavut-

tamiseksi! Mutta eivätkö ne osota ainakin sitä, että on olemassa altistuvaa osanottoa ihmisiä kohtaan, joka oikeaan suuntaan johdettuna voisi ilmetä myös yhteiskunnallisessa elämässämme?

Se mitä minä ehdotan, ei ole yksinkertaisesti vaan verojärjestelmän muutos; se on tärkeimpien yhteiskunnallisten laitosten sopusointu luonnonlakien kanssa. Ihmisistä, jotka eivät ole koskaan näitä asioita ajatelleet, voi näyttää sopimattomalta ja herjaavalta väite, että Luojan ilmeisenä tarkoituksena on ollut maa-arvojen verottaminen eli maakoron joutuminen koko yhteiskunnan haltuun. Mutta ken asiaan syventyy, huomaa, ettei moinen väite ole sen herjaavampi kuin väite, että Luoja on määrännyt ihmiset kävelemään jaloillaan eikä käsillään. Ihmisten yhteiskunnalliset olot kuuluvat yhtä paljon jumalalliseen määräyspiiriin kuin ihmisen ruumiillinenkin olento. Niinkuin kala on määrätty vedessä uimaan, lintu ilmassa lentämään, apina puussa kiipeemään, siili maata tonkimaan, niin on ihminen määrätty elämään vertaistensa seurassa. Hän on luontonsa puolesta yhteiskunnallinen eläin. Ja Luojan kaitseminen koskee yhteiskunnallista kehitystä ja elämää aivan samalla tavalla kuin se koskee yksilön kehitystä ja elämää.

Sivistyksemme ei voi saattaa meitä ulkopuolelle luonnonlakien valtakuntaa. Rautatiet, sähkölennätimet, työtäsäästävät koneet ovat yhtä vähän mitään satunnaisuuksia kuin kukat tai puut.

Ihmisten vaistot ja tarpeet vievät heitä yhteiskunnan muodostamiseen. Yhteiskunnalla, näin muodostuneena, on eräitä tarpeita ja vaatimuksia, joiden

tyydyttämiseen yhteiskunnalliset tulot menevät. Nämä tarpeet ja vaatimukset kasvavat yhteiskunnan kehityessä, kaivaten yhä suurempia tuloja. Sekä kokemus että järki, puhumattakaan ihmishengen vaistomaisista käsityksistä, osottavat meille, että on olemassa muuan luonnollinen keino jokaisen luonnollisen tarpeen tyydyttämiseksi. Ja niinpä, jos ihmiskunta todella on jotain välttämätöntä luonnollisten ilmiöiden sarjassa, ja siitä ei voi olla mitään epäilystä, — niin myös yhteiskunnalliset tarpeet ovat jotain yhtä laillista kuin meidän mieskohtaiset tarpeemme, ja täytyy siis olla olemassa jokin luonnollinen ja laillinen keino yhteiskunnallisten tulojen kokoomiseen, niinkuin täytyy olla luonnollinen eli laillinen keino kävelemiseen pitkin maata.

Me tiedämme hyvin, että kävelemisen luonnollinen keino on käveleminen jaloilla eikä käsillä. Tiedämme sen varmaan siitä syystä, että jalat ovat käymistä varten sovelletut, kädet sitävastoin eivät sitä ole; siitä syystä, että jalkojen astuessa kaikki muut jäsenet voivat vapaasti täyttää määrätyn tehtävänsä, mutta eivät voi sitä tehdä käsillä kävellessä; siitä syystä, että ihminen voi käydä jaloillaan helposti, mukavasti ja nopeasti, jota vastoin hän käsillään pitkienkin harjotusten perästä kävelee vaan kömpelösti, hitaasti ja tuskaisesti ponnistellen. Samoin myös tiedämme, että sellaisten tulojen luonnollisena ja laillisena kokoomiskeinona, joita käytetään yhteiskunnan tarpeihin, on maan arvoja eli tulokkuutta kohtaava vero. Maan arvo on luontonsa ja olemuksensa puolesta aivan yhtä paljon soveltuva verojen kokoomiseen kuin jalat maan päällä käy-

miseen. Maan arvo*) syntyy vasta sitten kuin yhteiskunnan muodostuessa alkaa tuntua tarve yhteisiin tai yhteiskunnallisiin tuloihin. Se kasvaa yhteiskunnan kehityksen mukana ja senvuoksi tarvitaan yhä suurempia tuloja. Maan arvoa kohtaava vero ei vähimmäisäkään määrin heikennä tuotannon ja säästämishalun mieskohtaisia ylykkeitä, niinkuin muut verot tekevät; päinvastoin se tarjoo tuotantovoimille vapaan kehitystilaisuuden ja poistaa esteet sen tieltä. Se ei edistä monopoleja eikä synnytä väärää epätasaisuutta varallisuuden jaossa, kuten muut verot; päinvastoin se johtaa maamonopoolin hävittämiseen ja varallisuuden tasaiseen jakautumiseen. Sitä voidaan koota tarkemmin ja taloudellisemmin kuin mitään muuta veroa; se ei herätä lainrikkomisia, lahjomisia eikä petoksia, joiden kanssa muiden verojen kanto on kylläkin läheisessä yhteydessä. Sanalla sanoen se tyydyttää kaikkia taloudellisia ja siveellisiä vaatimuksia. Eikö siis ole oikeamielisyyden mukaista, että maasta lähtevä tulo, joka ei riipu ihmistyöstä, vaan yhteiskunnan olemassaolosta ja kasvamisesta, otetaan yhteiskunnan yhteisten tarpeitten tyydyttämiseksi?

Yrittäessäni edellisessä luvussa kuvailla mieleeni maailmaa, jossa luonnon rikkaudet ja edut olisivat vapaat niinkuin ilma, minä sanoin, että se maailma, jossa me olemme, on paras ihmisille, jotka järkeänsä

*) Ei ole koskaan unohtaminen, että arvo on jotain aivan toista kuin hyöty. Näiden kahden eri käsityksen sekottaminen toisiinsa on tuottanut paljon hämmennystä ja erehdyksiä. Olipa joku esine kuinka hyödyllinen hyvänsä, sillä ei sittenkään voi olla arvoa niinkauankuin ei ole ihmistä, joka haluaisi antaa sen edestä työtä taikka työn tuotteita.

käyttää tahtovat. Asianlaita on todella sellainen. Ne lait, jotka pakottavat yhteiskunnallisen vääryyden ilmeneemään ihmistenvälisenä eriarvoisuutena, kärsimyksinä ja siveellisenä turmeluksena, ovat luonnostaan siunausta tuottavia. Kaikki tämä paha on vaan sen hyvän sijassa, mikä noista laeista voisi seurata.

Ihminen on jotain enempiä kuin pelkkä elukka. Ja asumaamme maailmaan katsahtaessamme me näemme sen olevankin aijottuna myös muuksi kuin vaan eläimellistä elämää varten. Jos tämä maailma olisi olemassa vaan eläimellisen ihmisen syöttämistä, juottamista, puettamista ja mukavasti asuttamista varten hänen lyhyenä elämänsä aikana, niin joku niistä maailmoista, joita äsken koetin mieleeni kuvailla, vastaisi paremmin sellaista tarkotusta. Mutta tämän maailman tarkotus, ainakin mikäli se ihmistä koskee, on ilmeisesti kehittää hänen siveellisiä ja henkisiä voimiaan enemmän kuin ruumiillisia. Tarkastelimme itse ihmistä taikka hänen suhdettaan ulkopuoliseen luontoon, kaikkialla me kohtaamme selvän todistuksen siitä totuudesta, joka on niin rohkeasti julistettu juutalaisten raamatussa, nimittäin, että ihminen on luotu Jumalan kuvaksi.

Jos kaikki ihmisen tarpeellisimmat aineelliset esineet voitaisiin tuottaa yhtä hyvällä menestyksellä maan pinnan kaikilla kohdilla, niin se olisi nähtävästi sangen mukavaa eläimelle, mutta miten kävisi silloin hänen nousemisensa eläimellistä tasoa ylemmäksi? Niinkuin yhteiskunnan kehityshistoriasta näemme on kauppa aina ollut ja on vielä näihinkin päiviin asti mahtavana sivistyksen kohottajana ja ihmiskunnan kasvattajana. Maan pinnan eri osien loppumattoman erilaiset tuo-

tantomahdollisuudet johtavat nähtävästi sellaiseen tuotteiden vaihtoon, joka on voimakkaimpana esteenä itseensä sulkeutumiselle, joka hävittää ennakkoluulot, laajentaa tietopiirin ja vapauttaa ajatuksen. Tämä monipuolisuus luonnossa, joka nähtävästi kasvaa sen mukaan kuin tietomme lisääntyvät, niinkuin mahdollisuuksien monipuolisuus yksilöissä ja yhteiskunnissa, joka sekin samalla tavalla kasvaa yhteiskunnan kehityksessä, herättää voimia ja antaa ilon aiheita, mitkä eivät milloinkaan voisi syntyä, jos ihmisen asema maan päällä olisi sama kuin härän asema loppumattomalla apilakentällä. „Jumalan säätämä kansainvälinen laki”, jota vastaan me nousemme tullimaksuinemme — sillä niin lyhytnäköinen on ihmisten tietämättömyys ja itse-rakkaus, — on henkiseen kehitykseen vievä laki, on laki, jota sivistys saa kiittää olemassaolostaan.

Ja samoin, maakoron ilmioon syventyen, me näemme sen olevan yhden niistä ihmeellisistä ja siunausta tuottavista ilmiöistä, joissa ihmisjärki havaitsee rajattoman täydellisen järjen leiman ja tuntee suuren Luojansa käsialaa.

Maakoron laki on tällainen: Kun yksilöt kokoontuvat yhteen ja yhteiskunta syntyy, joka sisältää nyt yhä enemmän jäseniä ja tekee yhteiset edut ja yhteiset olosuhteet verrattain yhä tärkeämmiksi, silloin syntyy niiden arvojen ohella ja ylitse, joita itse yksilöt voivat luoda, arvo, jonka koko yhteiskunta kokonaisuudessaan luopi ja joka, riippuen maasta, muuttuu näkyväksi, määrättyksi, mahdolliseksi laskea ja omistaa. Yhteiskunnan kasvaessa kasvaa myös tämä sen luoma arvo, joka arvo edustaa näkyvässä muodossa yhteiskunnan osanottoa määrättyyn tuotantoon, erotukseksi sen eri

jäsenien osanotosta siihen. Luonnonlain perustuksella — niissä sen ilmiöissä, joiden tutkiminen on taloustieteen asiana niinkuin kemian tai tähtitieteen asiana on sen muiden ilmiöiden tutkiminen, — johtaa jokainen yhteiskunnalliseen edistykseen päin tehty askel välttämättömästi tämän yleisen arvon kasvamiseen, tämän yhteisen pääoman enentymiseen.

Tämä pääoma esiintyy ikäänkuin varastona, joka luonnonlain vaikutuksesta valmistuu kehittyvän yhteiskunnan kasvavia tarpeita varten; tässä on ikäänkuin luonnon itsensä tekemä sovellutus, jonka voimasta yhteiskunnan luonnollinen edistys on eriarvoisuuden vaihtumista tasa-arvoisuudeksi, on keskihakuisten, yhdistävien voimain kasvaminen keskipakoisten, hajottavien voimain ylitse. Tästä koko yhteiskunnalle kokonaisuudessaan kuuluvasta pääomasta voidaan saada varoja heikkojen, avuttomien, vanhentuneiden yhteiskunnan jäsenten ylläpitämiseksi, näiden tarvitsematta vedota ihmisarvoa alentavaan almujen aneluun; tästä pääomasta voidaan saada varoja kaikkien kansalaisten yhteiskunnallisten tarpeiden tyydyttämiseksi, jota jokaisella on oikeus vaatia; ja tämä pääoma, yhteiskunnan yhä kehittyessä, voi olla tälle yhteiskunnalle ylimenona raa'asta liitosta ulkonaisen ja sisällisen vaarattomuuden turvaamiseksi toverillisuuteen, missä ihmiset yhdistävät voimansa ja toinen toistansa auttaen ovat tilaisuudessa antamaan jokaiselle paljon enemmän kuin hän voisi yksinäisillä ponnistuksillaan saada aikaan.

Sitävastoin tunnustamalla yksityistä omistusoikeutta maahan, sallimalla tämän ilmeisesti kaikille tarkotetun pääoman anastusta yksityisten puolelta me

hävitämme yhteiskunnallista omaisuutta ja edistämme sitä alkuperäistä eriarvoisuutta, joka sitten antaa kasvun kaikille muille eriarvoisuuden syille. Ja näistä Luojan hyvien antimien väärinkäytöksistä, näistä hänen säättämiensä yhteiskunnallisten lakien halveksimisesta kasvavat meidän sivistyksemme sydämissä nuo hirveät mädännyksen tuntomerkit.

20 LUKU.

Amerikan talonpoika.

Usein kuulee väitettävän, etteivät muka mitkään ehdotukset yhteisoikeudesta maahan voi tulla edes toisen keskustelun alaisiksi, koskapa sellaisia ehdotuksia vastustavat maataomistavat talonpojat, ja näitä on melkoinen osa Amerikan väestöstä, joten ehdotus ei voi milloinkaan saavuttaa enemmistöä puolelleen.

Totta on, että aatteet yleensä hitaammin löytävät tiensä maaväestön kuin kaupunkiväestön keskuuteen, vaikka tämä minun mielestäni pitää vähemmin paikkaansa Amerikkaan kuin muihin maihin nähden. Mutta siitä huolimatta minusta on suuri erehdys luulla Yhdysvaltain pikkuviljelijäin lujasti tukevan maan yksityistä omistusoikeutta.

Vaikka myönnettäisiinkin, mitä minä puolestani en voi myöntää, että muka talonpojat aina tulevat vastustamaan sellaisia yhteiskunnalle ehkä kuinkakin tarpeellisia toimenpiteitä, jotka vaan ovat ristiriidassa heidän mieskohtaisten pikku etujensa kanssa, ei kuitenkaan voisi sanoa talonpoikien välttämättä vastustavan niitä

toimenpiteitä, joita minä olen ehdottanut, sillä ne toimenpiteet eivät ole ristiriidassa suuren talonpoikaisen enemmistön etujen kanssa. Päinvastoin. Ne eivät ole talonpoikain etuja vastaan, yhtä vähän kuin ovat työpalkasta elävien ihmisten etuja vastaan. Ensi kuulemalta tavallinen talonpoika kyllä peräytyy ajatustaan tekemisestä yhteisomaisuudeksi, mutta antakaa hänelle vaan aikaa päästä asian perille, niin hän kyllä torjuu kaikki sellaisten ihmisten väitteet, jotka koettavat hänelle todistaa verojen kohdistamisen maan arvon päälle olevan samaa kuin panna kaikki verot talonpoikien hartioille. Tavallisin Amerikan talonpoika osaa lukea, kirjottaa ja laskea, jopa erinomaisestikin laskea asioissa, jotka häntä läheltä koskevat. Hän ei seiso aivan syrjässä suurista aatevirtauksista, vaikka ne häneen vaikuttavatkin verrattain hitaasti, eikä hän missään tapauksessa esiinny itsetyytyväisenä tyhmyrinä, joka vaan toivoo kaiken jäävän ennalleen. Hänkin on jo tyytymätön oloihinsa ja yhä enemmän ne häntä painavat. Hänen raskas, eristetty elämänsä alkaa näyttää hänestä vielä raskaammalta ja eristyneemmältä hänen sitä verratessa iloiseen ja helppoon kaupunkilaiselämään, josta hän alituisen saa lukea ellei itsekään näe, ja noissa suurissa ihmisten kasaamisissa ja varallisuutta lainkaan lisäämättömissä omaisuuksissa hän jo vainuaa vääryyden oireita. Hän alkaa jo olla tietoisena siitä, että hän kantaa raskaampaa yhteiskunnallista taakkaa kuin mikä hänen osalleen oikeastaan tulisi ja saa yhteiskunnalta vähemmän kuin minkä ansaitsisi, ja vaikka täyden heräämisen aika ei hänelle vielä olekaan tullut, niin hänen ajatuksensa jo yhä enemmän suuntautuu taloudellisiin ja yhteiskunnallisiin kysymyksiin.

Selvää on, että ehdottamani muutos verojärjestelmässä, keinona, jolla tasa-arvoinen oikeus maahan voidaan turvata, olisi edullinen talonpojille, jotka muokkaavat vierasta maata tai pitävät hallussaan velkaantunutta maata, joka oikeastaan kuuluu kiinnitysten omistajille, tai edullinen niille, jotka vasta hakevat itselleen maata. Mutta se olisi edullinen myöskin niille talonpojille, jotka muodostavat suuren osan meidän amerikalaisista talonpojistamme ja joilla todella on hallussaan omaa maata ja joiden luullaan tulevan vastustamaan ehdotustani. Hekin, jos vaan uudistusehdotukseni ymmärtäisivät, tulisivat sen kiivaimmiksi puoltajiksi. Totta on, että talonpoika, joka omin käsin viljelee pientä maatilkkua, on maanomistaja; mutta hän on sittenkin enemmän työmies, ja, karjan, rakennusten, työkalujen omistajana, myöskin kapitalisti. Hän saa elatuksensa pikemmin työstänsä, jota hänen kapitalinsä avustaa, kuin mistään eduista, joita hänen maansa arvo hänelle tuottaisi. Tuottajan edut ovat hänelle tärkeämpiä kuin maanomistajan edut.

Dublinissa eli joku vuosi sitten muuan Murphy niminen herra, joka oli todella komea Murphy kaikkien Murphien joukossa. Hänellä oli omaa maata Tipperaryssä; mutta kun hänellä oli siellä pehtori, joka piti huolta vuokramaksujen kantamisesta ja epäsäännöllisten maksajain häätämisestä niin hän piti mukavampana itse asua Dublinissa. Mutta Dublinissa ja oikeastaan koko maailmassakin kaikkein mukavimpana paikkana hän piti vuodettaan. Ja katso, hän makasi vuoteellaan lähes kahdeksan vuotta; ja makasi eikä ollut sairaana, sillä hän makasi että hänen mielensä sitä halusi. Ja hän söi vuoteessaan ja ravitsi itseänsä kaikkinaisilla vii-

neillä ja hyvänhajuisilla sikareilla, luki ja korttia pelasi, otti vastaan vieraitansa, tarkasteli pehtorinsa tilejä ja kirjotteli osotuslippuja pankkeihin. Mutta kahdeksan ajastaikaa näin maattuansa hän kyllästyi elämäänsä, nousi vuoteeltansa, pukeutui ja käveli muutamia vuosia siellä täällä, kuten muutkin ihmiset, ja sitten kuoli. Mutta hänen emäntänsä ja koko huoneensa eli hänen jälkeensä niinkuin hän ei olisikaan vuoteella koko aikaansa viettänyt, eikä puutetta missään kärsinyt, sillä hänen tulonsa ja tavaransa eivät vähentyneet hänen makaamisestansa, vaikka hänen menonsa tosin supistuivat.

Tämä oli todellinen maanomistaja, jossa ei vilppiä ollut eikä mitään väärää väriä. Mutta ajatelkoonpa nyt työtä tekevä ja maata omistava talonpoika, miten hänen ja hänen perheensä kävisi, jos hänkin lapsineen paneutuisi vuoteelle virumaan, niin kyllä hänelle selviää, missä määrin hänen etunsa työmiehenä ovat tärkeämmät hänen etujansa maanomistajana.

Ei talonpoika tarvitse kovinkaan järkeillä ymmärtääkseen, että kaikkien verojen poistaminen ja ainoastaan maan arvoa eli sen tulokkuutta kohtaavan veron sijalle ottaminen olisi juuri hänelle edullista, olipa sen vaikutus suurtilalliseen nähden mikä hyvänsä. Ajatelkoon hän, kuinka raskaana taakkana hänen hartioillaan lepäävät kaikki välilliset verot, joita hän ei voi siirtää kenenkään muun maksettaviksi; kuinka ne kohtaavat kaiken hintaa mitä hän vaan tarvitsee ostaa, vähintäänkin kohottamatta sen hintaa, mitä hän myö; kuinka ne saavat hänen antamaan varoja hallituksen ylläpitämiseksi hänen omaisuuteensa verraten paljon enemmän kuin mitä rikkaat antavat, — ja hän on ymmärtävä,

että välillisten verojen vaihtuminen välittömiin olisi hänelle hyvin edullista. Hiukankin järkeensä vaivattuaan hän myöskin ymmärtäisi että olisi hänelle vielä edullisempaa, jos välittömät verot olisivat sovitettut maan arvon eli tuottavuuden mukaan. Talonpojan maa ei ole mitään alastonta maata ja tavallisesti parannusten, rakennusten ja karjan arvo on melkoista suurempi kuin itse maaperän. Mutta koska kaikki muut arvokkaat maat, joita yleensä on paljon enemmän, jäävät parannuksia vaille, niin rakennuksia, parannuksia ja karjaa kohtaavien verojen vaihtaminen vaan itse maaperän arvoa eli tulokkuutta kohtaaviksi olisi ilmeiseksi eduksi rakennetun maan omistajille ja yleensä pikkutilallisille, joilla laitokset itse maahan verraten maksavat enemmän kuin suurtilallisilla ja jotka nyt, yleisen tuloveron vallitessa, saavat maksaa maankin tuottamista tuloista paljon enemmän kuin suurtilalliset.

Tätä ymmärtääkseen talonpojan ei tarvitse muuta kuin ympärilleen katsahtaa. Hänen kolmen- tai kuu- denkymmenen hehtaarin suuruisen maansa vieressä on kahden-, kolmen- jopa neljäntuhannen hehtaarin, joskus kymmenenkin tuhannen hehtaarin tiloja, joiden maa on yhtä arvokasta kuin hänen maansa, mutta taloudellisten laitostensa puolesta paljon alakynnessä tai sitten kokonaan kaikkia parannuksia vailla ja aivan käyttämätönnä; kylissä on puolen tai neljänneksen hehtaarin maatilkkuja, joihin ei ole mitään kustannuksia tehty ja jotka kuitenkin ovat paljon kalliimpia kuin koko hänen maansa kaikkine talouksineen. Sitten kauempana on maita, missä löytyy mineraaleja tai muita luonnon suuria rikkauksia; näillä mailla on suuri arvo, mutta niihin ei ole tehty melkein mitään kustannuksia,

joista vero otettaisiin. Jos hän suuriin kaupunkeihin katsahtaa, niin hän voi siellä nähdä autioiksi jätettyjä aloja muutaman sadan neliösylen alalta, jotka maksavat enemmän kuin hänen seudullaan kokonaiset neliökilometrit muokattua maata, ja kaupungin pääkatujen varsilla hän näkisi komeita taloja, jotka maksavat vähemmän kuin se maaperä, jolle ne ovat pystytetyt, koska jokainen syli tätä maata arvostellaan siellä kalliimmaksi kuin yksikään talonpoikainen maatalous. On itsestään selvää, että kaikkien verojen kohdistaminen maa-arvoihin merkitsisi samaa kuin sekä suhteellisesti että suoranaisestikin vähentää talonpojan nykyisiä veromaksuja.

Suuri erehdys olisi luulla, että kaikkien verojen kohdistaminen maan arvoon muka johtaisi kaupunkien rikastuttamiseen maaseudun kustannuksella, sillä seuraus olisi juuri päinvastainen. Maa-arvot kohoavat kaikkein nopeimmin juuri kaupungeissa ja yhteiskunnallisen kehityksen nykyisissä oloissa tämä kohoaminen kulkisi edelleenkin samassa järjestyksessä. Sen vuoksi kaikkien verojen kohdistaminen maa-arvoihin veisi veromaksujen vähennykseen maaseudulla verraten kaupunkeihin. Ja sitä vaatii oikeamielisyyskin. Sillä kaupunkein ja kauppalain maaperälle antaa arvoa ei ainoastaan niiden oman väestön lukuisuus, vaan myöskin se seikka, että on olemassa hajallisempi maalaisväestö, jolle kaupungit ovat teollisina, kauppa- ja raha-liike-keskuksina.

Vaikka ensi katsaukselta talonpojasta voisi tuntua kuin kaikkien verojen poistaminen ja ainoastaan maa-arvon veron säilyttäminen merkitsisi rikkaampien kaupunkilaisten vapauttamista veroista ja verojen kohdis-

tamista hänen hartioilleen, niin asiata tuumailtuaan hän on ymmärtävä, että tällä toimenpiteellä olisi aivan päinvastainen vaikutus. Personallinen varallisuus ei ole, eikä ole koskaan ollut, eikä voi koskaan tulla tasaisesti verotetuksi. Rikas pääsee sellaisista veroista vähemmällä kuin köyhä, kaupunki vähemmällä kuin maaseutu. Verot, jotka sisältyvät tavarain hintoihin, painavat harvaan asuttuja seutuja yhtä paljon jopa monessa suhteessa paljon enemmänkin kuin suurten kaupunkien asukkaita. Maatalouslaitoksia kohtaavat verot rasittavat työtätekevää talonpoikaa, jonka omaisuudesta suuri osa on juuri näitä esineitä ja rakennuksia, ilmeisesti enemmän kuin suurten käyttämättömien arvokkaiden maa-alojen omistajia tai, kuten kaupungeissa, sellaisen maan omistajien, joka on rakennuksia paljon kalliimpi.

Tosi on, että työtätekevä talonpoika suuressa määrin hyötyisi moisesta verojärjestelmän muutoksesta. Missä hänen olisi maksaminen enemmän veroa maansa tulokkuuden vuoksi, siellä hän vapautuisi niistä veroista, jotka nyt kohdistuvat hänen rakennuksiinsa ja taloudellisiin laitoksiinsa, ja kaikista välillisistä veroista, jotka häntä nyt niin suuresti rasittavat. Mutta kun rakentamaton maa tulisi verotetuksi samalla tavalla kuin rakennettukin, ja maakeinottelijat tulisivat pakotetuksi myymään maansa ja luopumaan keinotekoisesti nostetuista hinnoista, niin harvaan asuttujen seutujen talonpojat melkein kokonaan vapautuisivat veronmaksuista. He saisivat maksaa veroa tuntuvammassa määrässä ainoastaan silloin kuin maat heidän ympärillensä, saman arvoisina kuin heidän maansa, olisivat kokonaan käyte-

tyt ja he siis jo nauttisivat hyvin sijoitetun naapuruiden kaikkia etuja.

Talonpoikainen maanomistaja kadottaisi ainoastaan maansa kaupp-arvon, vaikka maan tuottavuus jäisi häneen nähden ennalleen, jopa oikeastaan suurensikin, koska hän alkaisi saada suurempaa tuloa maatyöstänsä. Mutta kun kaikkien muidenkin maiden kauppahinta häviäisi, niin tuo hukka ei olisi hänelle esteenä uuden maan hankkimiseen, jos hän tahtois saada maata lapsilleen tai muuten viljellä suurempia aloja. Hänen vahinkonsa olisi vaan näennäinen, mutta voittonsa olisi epäilemätön. Talonpojalle ja erittäinkin naineelle talonpojalle on edullisempaa että työ kallistuu kuin että maa kallistuu. Tuo voi näyttää kummalliselta, mutta pienten maiden omistajille on kuin onkin tappiota maa-arvojen kasvamisesta. Se on usein heidän häviönsä syynä. Mutta ennenkuin otan tämän asian puheeksi on minun selittäminen se suuri väärinkäsitys, mikä piilee luulossa, että muka pikkuviljelijät tulevat muodostamaan Amerikan kansassa enemmistön.

Maanviljelys on perustoimiala; Amerikan talonpoika on sivistyksen raivaaja; jopa niissä vähäpätöisimmissä tapauksissa, missä asutus on alkanut kalliita metalleja sisältävien maiden hakemisesta, on se tullut varmaksi vasta sitten kuin maanviljelys on johonkin määrin alkuun päässyt. Mutta väestön kasvaessa ja teollisuuden kehittyessä maanviljelyksen suhteellinen tärkeys vähenee. Yhdysvalloissa on jo ilmeistä, että maata viljelemätön väestö alkaa olla maataviljelevää suurempi. Virallisten tietojen mukaan oli Yhdysvaltain kaupunkiväestö vuonna 1790 ainoastaan 3,3 prosenttia koko väestöstä, silloin kuin vuonna 1880 se oli jo 22,5 pro-

senttia. Tosin maanviljelys yhä pysyy laajimmalle levinneenä toimialana, mutta toiset toimialat, yhteensä laskettuina, ovat jo melkoista lukuisimmat. Väenlaskutilaston mukaan, joka puutteellisuudestaan huolimatta yhä on tämäntapaisten tietojen ainoana lähteenä, oli vuonna 1880 maanviljelyksessä toimivien henkilöjen luku 7.670.493, jotavastoin kaikilla muilla työaloilla yhteensä työskenteli 17.392.099 henkeä. Näistä numeroista käy selville, ettei Yhdysvaltain maanviljelysväestö voi muodostaa valitsijain enemmistöä eduskunnassa, mutta muilla teollisuusaloilla toimivan väestön merkitys, joka jo nyt on jotenkin silmiinpistävä, on yhä kasvamassa.

Näin ollen jo maatyöväestö kokonaisuudessaankin näyttää Yhdysvalloissa olevan vähemmistönä, mutta sen joukossa on maataomistava väestö vielä tässäkin vähemmistössä vähemmistönä. Henkikirjotuksen mukaan oli vuonna 1880 maatalouksia Yhdysvalloissa 4.008.907. Vuokramiesten luku, jotka suorittavat vuokraansa rahassa tai osalla satoa, on mainittu 1.024.601 :ksi. Jällelle jää siis ainoastaan 2.984.306 nimellistä maanomistajaa noista 7.679.493 :sta Varsinaisia maanomistajia täytyy olla sitäkin vähemmän, ja kaikissa tapauksissa ne ovat ainoastaan vähäisenä osana kaikista maatyössä olevista ihmisistä.

Sitäpaitsi ovat kaikki muutkin ajan virtaukset suunnatut tekemään loppua amerikalaisesta talonpojasta, — ihmisestä, joka omin käsin maatansa muokkaa. Sensuuntainen liike on vasta äskettäin saanut alkunsa, mutta se on kaikissa tapauksissa alkanut, ja se on nykyisten olojen vallitessa yhä kasvavalla nopeudella kehittyvä. Suurtilain luvun lisääntyminen ja

pikku tilain luvun väheneminen, mikä käy ilmi ennensittämistäni tilastotiedoista, ei todista mitään muuta kuin sitä numeroittakin päivänselvää seikkaa, että pyrkimys keskitykseen, joka monella muulla alalla on itsenäisten tuottajain sijaan luonut tehdasteollisuuden, alkaa päästä valtaan jo maanviljelyksessäkin. Pitkä sarja keksintöjä on jo antanut suurtilallisille ratkaisevia etuja pikku tilallisten rinnalla, ja yhä uudet keksinnöt kehittävät asian kulkua edelleen samaan suuntaan. Ja tämä suurtuottajan ylivalta maanviljelyksessä pikku tuottajaan nähden tekeytyy tuntuvaksi ei ainoastaan välittömästi tuotannossa, vaan myöskin tuotteiden kuljetuksessa, myynnissä ja viljelystarpeiden ostossa. Tuo puhe, jota joskus kuulee, että muka suuret koneita käyttävät kartanot ennen pitkää hajoovat pikku tiloiksi, on yhtä perätön kuin jos sanottaisiin, että suuret, jalkineita koneellisesti valmistavat tehtaot pian häviävät entisten suutarien tieltä. Suuret tilat koneinensa ja suunnattomat rautalanka-aitauksilla ympäröidyt laidunalueet tulevat pysymään yhtä kauan kuin olevaiset olotkin.

Tämä suunta vie omin käsin työskentelevän ja perheensä avulla maata viljelevän amerikalaisen talonpojan ehdottomaan häviöön. Kun jokin Brooklynin asianajaja tai Bostonin pankkiherra ajaa komeassa juna-vaunussa meidän läntemme, ostaa siellä hallitukselta maa-aloja, antaa ne muokattavaksi, ja ottaa sitten vastaan tulot ensi sadosta, saaden 30—50 tuhatta markkaa kultakin alalta, silloin ei voi muu kuin perin huono kohtalo odottaa sitä talonpoikaa, joka sinne siirtyy vaimoineen ja lapsineen suoritettuaan vaivaloisen maantiematkan rattailla, jotka hevosineen ja eväineen muodostavat usein koko hänen pääomansa. Kun englantii-

lainen tai amerikalainen kapitalisti ympäröi suunnattoman alan pistävällä rautalanka-aidalla ja kasvattaa laumoittain karjaa, tomittaen sitä vähimmillä kustannuksilla markkinoille ja myöden suurimmilla voitoilla, niin voiko silloin mitään tulevaisuuden toiveita olla ihmisellä, joka alkaa karjanhoitonsa jokusella elukalla?

Pois häviävien entisajan amerikalaiden talonpoikain sijalle syntyy nyt toisaalta kapitalistitalonpoikia ja toisaalta päiväläisiä. Kapitalistitalonpoika ei tee työtä omin käsin; hänen sijastaan ahertavat muut. Muokkaamallaan maalla hän ei oleskele kuin vähän aikaa, taikka ei käy siellä koskaan. Hän asuu kaupungissa tai jossain liikepaikassa ja usein enemmän harjottaa pankkitoimia ja muuta keinottelua kuin maanviljelystä. Päivätyöläinen taas on kaikkienensa köyhälistöön kuuluva; osan vuodesta hän on maatyössä, toisen osan liikkeellä talosta taloon, paikasta paikkaan, perheettömänä, kodittomana, tietämättä velvollisuuksista ja vastuunalaisuudesta, jotka edes vähänkin hänessä ihmisarvoa ylläpitäisivät. Jos maaolomme jäävät edelleenkin ennalleen, niin osa talonpojistamme on lähestyvä kapitalisteja, mutta suurempi osa muuttuva näiden päiväläisiksi. Mutta tuotannon pyrkimyksen rinnalla suurtuotannoksi, joka hävittää pikkutilalliset, ilmenee toinenkin samaan suuntaan vaikuttava tekijä, nimittäin maaarvojen kasvaminen.

Liittoutuneiden sotajoukkojen ryöstäessä vuonna 1860 muuatta Pekingin keisarillista palatsia joutui jokuunen juveeli tavallisten sotamiestenkin käsiin. Mutta pysyiköhän se kauankaan heidän käsissään? Jos Braunschweigin herttua jakaisi timanttinsa köyhille, niin kauanko nämä niitä hallussaan pitäisivät? Irlan-

nin talonpojilla ja Lontoon hedelmä- ja vihanneskauppiaille on aaseja, jotka eivät maksa kuin 15—25 markkaa kaikkiaan. Mutta jos joidenkin olosuhteiden vaikutuksesta noiden aasien hinta tulisi hevosen hinnan suuruiseksi, niin ei noille talonpojille tai kauppiaille jäisi ainoatakaan aasia. Missä kananpojat ovat halpoja, siellä niitä köyhä kansa syöpi; missä ne ovat kalliita, siellä ei niitä näe kuin rikkaiden pöydillä. Sama on laita maankin. Heti kun se tulee hintaan, näyttäytyy sen taipumus livahtamaan niiden ihmisten käsistä, jotka tekevät työtä jokapäiväisen leipänsä ansaitsemiseksi, rikkaiden käsiin.

Se, mikä Englannissa synnytti tuon erinomaisen maaomaisuuksien keskityksen, ei ollut niinkään paljon feodaalisen maanhallinnon muuttuminen mieskohtaiseksi omaisuudeksi, ei niinkään kirkonmaiden ja kunnanmaiden anastus, kuin juuri tämä maa-arvojen kasvaminen. Pikkutilat, joita Englannissa oli paljon kaksisataa jopa vaan satakin vuotta sitten, muuttuivat suurtilain osiksi pääasiallisesti ostojen kautta. Niillä on vetovoima rikkaiden luo niinkuin timanteilla, kalliilla tauluilla ja rotuhevosilla.

Niin kauan kuin kansanjoukot pysyvät kyllin tyhminä tunnustaakseen yksityistä omistusoikeutta maahan, tullaan tätä maan omistusoikeutta täydellä syyllä pitämään kaikkein varmimpana omaisuutena. Se ei voi palaa eikä mitenkään hävitä, sitä ei voi varastaa, sen hinta alituisen nousee väestön kasvaessa ja teollisuuden edistyessä. Kun maan omistaminen on rikkaiden näkyväisenä todistuksena ja kun se asettaa isännän, jo vähäisenkin kilpailun vallitessa, herran tai Jumalan asemaan noiden ihmisten ylitse, joilla ei ole laillisia

oikeuksia tähän meidän kiertotähteemme, niin se tuottaa omistajille sekä yhteiskunnallista arvoa että erikoista kunnioitusta. Näin ollen maa saa suuremman arvon kuin mikään muu, mikä tuottaa samoja tuloja, ja senvuoksi se ihminen, jolle välittömät tulot ovat tärkeämmät kuin kapitaalın sijoituksen varmuus, aina pitävät maan vuokraamista edullisempänä kuin ostamista.

Maan hinnan noustessa Englannissa oli sentähden pikkutilallisten suoranaisena etuna myydä maitansa, sillä ottaa vuosikaupalla käyttääkseen maata on halvempaa kuin ottaa käyttääkseen kapitaalia. Myymällä maansa ja sitten ottamalla toista maata vuokralle englantilainen talonpoika, joka näin oli muuttunut maanomistajasta vuokralaiseksi, sai ainakin ajaksi mahdollisuuden käyttää hyväkseen paljon maata ja paljon kapitaalia, ja siitä syystä maan omistus siirtyi niiden ihmisten käsistä, joiden lähimpänä tarkotusperänä oli elannon hankkiminen, niiden käsiin, jotka ennen kaikkea hakevat varmaa pääoman sijoitusta.

Sama kehitys odottaa Yhdysvaltojakin, sen maanhintain kohotessa. Tuo alkaa jo nyt ilmetä. Ainoastaan vastarakennetuissa kasvavien kaupunkiemme osissa voimme tavata vähävaraisempia ihmisiä, jotka elävät omilla taloissaan. Sitävastoin missä maalla on suurempi hinta näemme ihmisten jo asuvan hyyrykorttereissa. Semmoisilla kaupunkien uusilla asutusmailla myydään tontti tontin perästä, tietysti velkoihin kiinnitettyinä, perheille, jotka näin koettavat hankkia itselleen „oman talon.” Mutta minusta nähden on yleisenä sääntönä, että vuosien kuluessa, kun maa saapi suuremman hinnan, nuo asutut tontit siirtyvät nimellisten omistajiensa käsistä suuremmille maanomistajille ja

tulevat sitten vuokraajien asumiksi. Samoin myös maanviljelysalueilla ainoastaan missä maa on vähän tai ei ollenkaan hinnassa noussut, voi tavata talouksia, jotka ovat pitemmän aikaa olleet samojen talonpoikaisten haltijain käsissä. Muutaman tärkeimmän rautatielinjamme johtaja kertoi minulle vasta silloin huomanneensa maakysymyksen suuren merkityksen kuin näki tuon suuren kansanvaelluksen länttä kohden, mikä hänen tarkkojen tiedustelujensa mukaan oli seurauksena maanhintain kasvamisesta. Sen mukaan kuin maanhinta kasvaa käy työtätekeväälle talonpojalle yhä vaikeammaksi eri talouden hankkiminen lapsilleen, jotavastoin oman maan myyminen hyvästä hinnasta tekee hänelle mahdolliseksi saada paljon enemmän maata siellä missä maa on halpaa. Tai sitten hän joutuu kiusaukseen tai suoraan pakotetuksikin panttaamaan maansa; silloin kiinnityslaina alkaa niellä kaikki mitä hän suinkin saa maasta irti kiskottua, ja hän vihdoin tulee siihen onnettomaan vakaumukseen, ettei mikään ole hänelle sen parempaa kuin käyttää edukseen erotusta kiinnitysvelan ja hänen maansa myyntiarvon välillä ja siirtyä länнемmäksi. Usein hän sieläkin alkaa kiinnityslainasta. Ja mihin hänen maanostonsa tavallisesti päättyvät, sen voi nähdä siirtolaiskonttorien ilmoituksista, joissa tuhansittain tarjotaan kaupaksi kuntoon saatettuja maataloja melkein millä maksuehdoilla tahansa. Mies ostaa kiinnitetyn talon, ei maksa ajoissa korkoa tai katu kauppojaan, ja vaeltaa edemmäs, mutta hänen parantamansa talo myydään toiselle, joka ottaa vaan velasta vastatakseen. Yleisesti puhuen esiintyvät todellisina isäntinä viime tingassa velkakirjain eikä talon omistajat. Nuo kiinnityspaperit

saavat oikeastaan aikaan sen, että talonpoikainen maanomistus muodostuu ainoastaan sillaksi suurtilallisuuden siirtymiseksi, jolloin he itse jäävät vuokraajiksi.

Amerikan talonpoika, joka teki itse omalla maalla työtä, oli oikeastaan sellaisten olosuhteiden luoma jolloin työ oli kallista ja maa halpaa. Kun nuo olosuhteet muuttuvat siten, että työ käy halvemmaksi ja maa kalliimmaksi, häviää hän pois, niinkuin jo on hävinnyt Englannista.

Nykyään on jo aivan mahdotonta vanhemmissa valtioissamme kenenkään talonpojan päästä oman maan haltijaksi, ellei hänellä ole rahaa. Ja sen mukaan kuin vapaiden valtionmaiden saanti loppuu, muuttuu asiantilaita sellaiseksi koko Yhdysvalloissa. Kun sellainen talonpoika jostakin syystä kadottaa talonsa tuntien mahdottomaksi kilpailla joko suurtilallisten tai rahanmiesten kanssa, ei hän enää voi uudestaan jaloilleen nousta, vaan hän voi ainoastaan siirtyä vuokramiesten riveihin tai ruveta rengiksi. Näin maanomaisuus haahtuu suurviljelijäin käsiin ja kehitys on siihen suuntaan käyvä niinkauan kuin yksityinen maanomistusoikeus on voimassa pysyvä. Tämä järjestelmä on siis ristiriidassa työtätekevien talonpoikien edun kanssa, jopa suoraan uhkaa heidän tai ainakin heidän lastensa olemassaoloa, riistämällä heiltä kaiken oikeuden maan käyttämiseen, hävittämällä heidän persoonallisen itsenäisyytensä ja luomalla uutta maaorjuutta.

Kaupunki ja maaseutu.

Cobbet vertasi Lontoota, tämän vielä ollessa nykyistä paljon pienempänä, suureen paiseeseen, joka on ilmestynyt Englannin puhtaille kasvoille. Tuossa vertauksessa on perää. Tuskinpa mikään muu niin selvästi osottaa olevien yhteiskunnallisten olojen mädännäisyyttä kuin väestön lakkaamaton keskittyminen kaupunkeihin. New-Yorkin teurastuslaitoksissa otetaan hengiltä noin 12,000 härkää viikossa, ja, lukuunottamatta muualle vietäviä, saapuu tänne Chicagosta viikottain 2,100 teurasnautaa. Ajatelkaapas kuinka paljon hedelmällisyyden alkuaineita tulee tämän ainoan erän kautta suurissa kaupungeissa hävitetyksi, kuinka paljon sitä menee viemäreitä myöten ulos mereen sensijaan kuin palaisi takaisin maahan, mistä se on otettu. Maanviljelys siellä maalla muuttuu yhä enemmän nylkeväksi, pellot käyvät vuosi vuodelta yhä huonommiksi.

Kaikilla ihmiselämän aloilla ilmenee samaa vaikutusta. Suurten kaupunkien tiheä väestö on kokonaan erotettuna luonnon elähyttävästä voimasta. Enimmät niiden asukkaista eivät milloinkaan jalallansakaan satuta maaemoon, eivät ole koskaan vielä kukkaista itsellensä taittaneet, eivät puron lorinaa, eivät tuulessa huojuvan rukiin suhinaa tai koivun lehden hiljaista lipotusta kiulleet. Luonnon rauhottavilla, pehmentävillä vaikutuksilla ei ole mitään valtaa heihin. Luonnon äänet häviävät katuvaunujen räminään ja ihmis- huutoihin viereisistä huoneista tai taloista; luonnon kuvat jäävät korkeiden kiviseinien taa.

Aurinko ja kuu nousevat ja laskevat, ja tähtisikeröt juhlallisesti vaeltavat taivaankantta, mutta nuo onnettomat salpohinsa suljetut näkevät niitä niinkuin voi nähdä ihminen syvän rotkon pohjalta. Valkonen lumi tulee heillä alas vaan muuttuakseen likaiseksi katuryövyksi, ja kun kesäaurinko menee mailleen, niin keskipäivän kuumuus vielä hohtaa kivimuurien seinistä.

Tämä suurkaupungin elämä ei ole ihmisen luonnollista elämää. Siinä eläen hänen on pakostakin kadottaminen paljon sekä ruumiillisesti että henkisesti. Mutta kaikki paha, mikä suurkaupungista lähtee ei ole vielä sillä lueteltu. Tämä kaikki on vaan muuan puoli asiasta. Kaupunkien luonnottomuudet levittävät vastavaa luonnottomuutta myös maalle. Niinkuin jokin paise, vetäen mätänsä luo terveitä nesteitä, kiduttaa koko ruumista, niin myös ihmisolentojen kasaantuminen suuriin kaupunkeihin synnyttää sairautta koko maan elämään.

Ihminen on laumaeläin. Hän ei voi elää yksitönsä leivästä. Jos hän ruumiinsa, henkensä ja sielunsa puolesta sairastaa, ollessaan liian ahtaassa yhteydessä kaltaistensa kanssa, niin sairastaa hän myöskin liiallisesta erillään olemisesta. Luonnon ihanuutta ja suuremmoisuutta ihminen aivan pian lakkaa tuntemasta siellä, missä hän ei saa nähdä muita ihmisiä; sen vaihtelevaisuus kyllästyttää häntä, milloin hänellä ei ole seuraa; eristettynä ollen hän aina vaan saa kokea aineellista puutetta ja monenlaista epämukavuutta, ja hänen paremmat taipumuksensa sammuvat; kaikki mikä asettaa häntä eläintä ylemmäksi, kuihtuu sen yllykkeen puutteesta minkä aina yhteys toisten ihmisten kanssa tuo mukanaan. Ajatelkaapa mitä yksitoikkoista elämää saa elää muista ihmisistä erillään elävä talon-

poika, ajatelkaa sitä noiduttua kehää unen ja työn alituisessa vuorottelussa, josta hän ei melkein milloinkaan pääse irrottumaan. Ja ajatelkaa sitä, mikä on vieläkin hirveämpää, sitä onnetonta asemaa, johon hänen vaimonsa on tuomittu, sitä kaiken levon ja mielenvirikistyksen puutetta, jota hän kärsii milloinkaan saamatta tyydyttää, kehittää tunne-elämäänsä, kauneudenaistiansa, sopusuhtaisuuden vaatimuksiansa; ajatelkaa hänen loppumattomia töitään ja huoliaan, jotka tuottavat hänelle sairautta ja ennen aikaista vanhuutta. Eipä edes kaupunkien luolissa asuvain kurjuus ja puute ole hänen kärsimänsä kurjuuden ja puutteen veroisia. Niinkuin kaupunkien kasvaessa ihmiset niihin kerääntyvät kerros kerroksen päälle, perhe perheen päälle, suunnattomaksi haitaksi itselleen, niin myös samallaiseksi haitaksi itselleen ihmiset hajaantuvat maalla toisistaan erille. Kaikkialla missä asiain kulku on tällainen kaupungeissa, se on myöskin vastaavainen maalla, pyrkien täällä tekemään elämän köyhemmäksi ja vaikeammaksi, koska se siltä riistää ihmisolennolle niin välttämättömiä vaikuttimia ja yllykkeitä. Kaikkialla maalla häviää entis-ajan terve yhteiselämä. Englannissa, Skotlannissa ja Irlannissa alkaa väestön harvalukuisuus maanviljelys-alueella olla yhtä silmiinpistävä kuin sen keskitys kaupunkeihin. Kun matkustatte Irlannin maanteitä, niin kyytimiehenne, jos hän on jo ikäihmisiä, osottaa teille useita paikkoja, missä hänen pienenä ollessaan oli ollut lasten naurusta ja nuorison kisoista raikuvia kyliä, mutta missä nyt ei ole kuin autiota kenttää, jossa ihmisjälkiä muistuttavat ainoastaan hajanaiset paimenhökkelit. Skotlannissa, semmoisiin kaupunkeihin kuin Glasgow, on väestö niin tiheään

pakattuna, että pari, kolme perhettä tyytyy asumaan yhdessä huoneessa, että kadulla pyhäaaton kulkien voi nähdä ihmisiä, jotka saivat kadehtia viheliäisintä metsäläistä; mutta maaseudulla olisi alaa vaikka kuinka, sillä ennen tuhansia asukkaita elättäneet laaksot ovat nyt karjalaitumina ja teerilehtoina, jotka nyt ovat vuokratut parille kolmelle metsästäjälle. Samoin myös etelässä on Lontoon, Liverpoolin, Leedsin, Manchesterin ja Nottinghamin kasvaessa „loisen” Englannin kyläelämä melkein kokonaan hävinnyt. Kolme neljänestä maan koko väestöstä on kasaantunut kaupunkeihin. Niitä eloisia kyläkuntia, jommoisissa kerrotaan Shakespearen tovereineen ennen muinoin huvitelleen, ei ole enää olemassa; entiset kisapaikat, joissa oli kiipeemätankoja ja maaliinammuntakojeita, ovat herraskartanojen viljelyksessä, ja kaikkialla on vaan muistomerkkejä entisistä sukupolvista, kirkkoja, jotka eivät mitenkään voi täytyä, ellei kaupungeista saavu ylimääräisellä junalla sinne jotain uskonnollisia seuroja hartaushetkiä viettämään.

Myöskin vanhempien valtioittemme maanviljelyspiireissä on havaittavissa yhtäläistä kehitystä, vaikka se esiintyykin etupäässä uusimmissa valtioissa.

Pelkästä tuosta alituisesta kaupunkiväestön kasvamisestakin jo voi varmuudella päättää, että lopulta joudutaan ehdottomaan häviöön. Sata vuotta sitten oli New-Yorkissa etukaupunkineen yhteensä 25,000 asukasta. Nyt niitä on 2,000,000. Samalla vauhdilla kasvaessa on väestö sadan vuoden kuluttua 160,000,000. Sellainen kaupunki olisi mahdoton. Mutta mitä on sanottava 10 ja 20 miljoonaisistakin kaupungeista, joita nyt syntyneet lapset tulevat kerran näkemään?

En kuitenkaan tahdo kauemmin viipyä tässä asiassa. Tahdon vaan kääntää huomiota siihen tosiseikkaan, että moinen keskittyminen heikentää yhteiskunnallista elämää yli koko maan, että se vahingoittaa sekä talonpoikaa että kaupunkilaisten luolain asukkaita.

Tämä luonnoton väestön jakautuminen on sen luonnottoman varallisuuden jakautumisen kaltainen, mikä toisille antaa satoja miljooneja ja toiset tekee maantienkiertäjiksi. Se on seuraus uusien teollisuusvoimien työstä sellaisissa olosuhteissa, jotka eivät ole lainkaan niihin sovelletut. Se syntyy ennen kaikkea siitä tavasta, jolla me maata käytämme yksityisenä omaisuutena, ja sitten siitä, miten me laiminlyömme niitä yhteiskunnallisia velvollisuuksia, joiden omaksumiseen aineellinen edistys meitä kehottamalla kehottaa. Vasta sitten kuin nämä syyt ovat poistetut luonnollinen varallisuudenjako saa alkunsa, mikä on tekevä jokaiselle mahdolliseksi hengittää ja olla muiden ihmisten kanssa yhdyselämässä.

Tämä mahdollisuus se olisikin talonpojalle suureksi eduksi ehdottamastani uudistuksesta. Kun yleinen oikeus maahan olisi tunnustettu, hajaantuisi kaupunkien liiaksi kasaantunut väestö ja maaseudun hajanainen väestö taas alkaisi elää lähemmässä yhteydessä. Kun ei kukaan voisi saada voittoa maan arvon nousemisesta; kun ei kenenkään tarvitsisi pelätä, että hänen lapsiltaan riistetään näiden luonnollista oikeutta, silloin ei kellään olisi halua omistaa enempää maata kuin mikä hän edullisesti voi käyttää. Nykyisten onnettomien, vaivaisesti viljeltyjen sarkojen asemesta oikeat maat talot pian alkaisivat kukoistaa. Siirtolainen ei enää tarvitsisi vaeltaa epämääräiseen kaukaisuuteen autioit-

ten maiden halki, ja viljaa ei vietäisi tuhansien virstain päähän puoleksi viljeltyjen peltojen ohi. Koneellinen viljelys ei jäisi käytännöstä; vaan missä suurviljelys osottautuisi edullisemmaksi, siellä koneita käytettäisiin niinkuin ennenkin, sillä erotuksella vaan, ettei mitään yksinoikeutta enää olisi näiden käyttämisessä; että työpalkka olisi korkeampi ja varallisuus tasasemmin jakaantunut, joten talous hyvin pian omistaisi ko-operatiivisia muotoja. Maanviljelys lakkaisi olemasta maan nylkemistä, ja muuttuisi väkiperäiseksi; se saisi maasta suurempia tuloja ja kuitenkin täydellisesti palauttaisi takaisin minkä se maasta ottaa.

Tämmöinen tasaisempi väestön sijotus veisi monessa suhteessa säästöihin; työ kävisi verrattoman paljon tuottavammaksi, ja maalaiselle avautuisivat ne mukavuudet, ilot ja hovit, joista nyt ovat vaan suurten kaupunkien varakkaimmat luokat osallisia. Ja minusta näyttää, että maamonopoolin hävittyä maalaiselämä alkaisi palautua entiseen muotoonsa, nimittäin kyläkunnaksi, jonka ympärillä olisivat viljelysmaat yhteisine laitumineen ja metsineen. Mutta kävi kuinka hyvänsä, työtätekevä talonpoika pääsisi kaikkien niiden määrämättömien etujen nautintoon, joita yhteistoiminta tuo mukanaan saamalla aikaan järjestyneen ko-operatiivisen menettelytavan nyt vallitsevan raa'an mielival- lan ja nylkemisen sijaan.

Että ihmiset, jotka nyt ovat pesiytyneet kaupunkilaisiin kellareihin ja elävät sairautta ja kuolemaa tuotavissa, rikoksellisuutta synnyttävissä oloissa, eläisivät perheittäin somissa, puutarhojen ympäröimissä taloissa; että talonpojat tulisivat toimeen kolmen, neljän tunnin päivätyöllä, mikä olisi paremminkin terveellistä virkis-

tystä kuin rasittavaa työtä; että heidän talonsa olisivat täynnä kaikkea mukavuutta, että ne voisivat käyttää valoa, lämmintä ja liikevoimaa, missä sitä tarvitaan, ja olisivat naapuritalojen kanssa telefoonyhteydessä; että heidän perheensä voisi käyttää hyväksensä kirjastoja, luentokursseja ja oppilaitoksia; että he saisivat käydä teattereissa ja konserteissa milloin vaan haluavat, ja silloin tällöin tehdä matkoja ulkomaille; että sanalla sanoen kaikki ihmiset, eikä ainoastaan yksi onnellinen tuhannesta saisi osaa ylentävistä ja jalostavista sivistyksen vaikutuksista, se kaikki aikamme lapsista näyttää humaltuneen ihmisen villiltä haaveelta. Ja kuitenkin voimat, jotka jo ovat ihmisen hallussa, tekevät kaiken tuon helposti saavutettavaksi.

Järjettömässä taistelussamme toinen toisemme voittamiseksi kuinka vähän me huomaammekaan niitä antimia, joita luonto niin runsain mitoin meille tarjoo! Ajatelkaapas vaikka esimerkiksi seuraavaa tosiseikkaa. Enemmistölle sellaisten sivistysmaiden väestöä kuin Englanti jopa melkoisessa määrässä Yhdysvallatkin ovat hedelmät jotakin ylellisyyttä. Maaemo ei kuitenkaan ole heitä kohtaan siinä suhteessa suinkaan kitsas, ja jos ihmiset vaan tahtoisivat, niin he voisivat istuttaa hedelmäpuita kaikkien teittensä varsille.

22 LUKU.

Loppulause.

Tässä nyt on minun nähdäkseni aikamme suurten yhteiskunnallisten kysymysten sisällys tai merkitys. Meille on enemmän annettu kuin kenellekään meitä

enneneläneistä ihmisistä, ja meiltä siis myös enemmän vaaditaan. Me olemme aikaansaaneet ja yhä jatkamme suunnattomia ennätyksiä aineellisen sivistyksen alalla, meidän on nyt vaan saavuttaminen samallaisia ennätyksiä henkiseläkin alalla. Sivistys nykyisellä kehitysteella vaatii suurempaa rehellisyyttä, hienompaa tunnetta, veljellisempiä suhteita, voimakkaampaa ja kehittyneempää yhteishenkeä. Jos tätä kaikkea puuttuu, on sivistys päinvastoin muuttuva hävittäväksi voimaksi. Sitä ei voida ylläpitää metsäläistilan siveellisyysasteella ollen, sillä sivistys lähentää ihmisiä yhä enemmän toisiinsa ja lakkaamatta pyrkii saattamaan yksilöä yhteiskunnan alaiseksi tekemällä yhteiskunnan olosuhteihin taipumista jokaiselle yhä enemmän välttämättömäksi.

Edessämme olevat yhteiskunnalliset ja valtiolliset kysymykset ovat totisemmat, uhkaavammat, kuin luulevat ne ihmiset, jotka eivät vielä ole asiaa oikein ajatelleet; mutta niiden ratkaisu riippuu kokonaan yhteiskunnallisten voimien oikeasta käyttämisestä. Ihminen hallitsee aineellista luontoa, sen lakeja tutkien, ja niissä oloissa ja voimissa, jotka aluksi näyttivät hävittäviltä, hän on löytänyt juuri rikkaimmat varastot kaikkea sitä, mitä hän tarvitsee, ja myös uskollisimmat palvelijansa. Vaikka olemme vasta alkamassa saada järjestykseen tietomme aineellisen maailman laeista, on kuitenkin jo selvää, että luonto ei ole kieltävä tyydyttämästä ainoatakaan toivomuksistamme, jos vaan haemme tätä tyydytystä sen lakeja loukkaamatta.

Ja niinpä se sama hänen taitonsa, jolla hän soveltaa keinoja tarkotuksiinsa ja joka on antanut hänelle mahdollisuuden muuttamaan valtatieksi ennen ylipääsemättömän valtameren, pääskystä nopeammin siirty-

mään paikasta toiseen, välimatkoista riippumatta vaihtamaan ajatuksiansa toisten ihmisten kanssa, saamaan kivistä lämpöä, valoa, liikevoimaa ja tuhansiin tarkoituksiin kelpaavaa ainetta, punnitsemaan tähtiä ja määrittelemään auringon kemiallista yhtymää, synnyttämään jäätä kuuman ilman vyöhykkeissä ja kasvattamaan kukkia pohjolan talvilumien keskellä, se sama hänen taitonsa, jos hän vaan tahtoo, on antava hänelle mahdollisuuden pääsemään myös yhteiskunnallisista epäkohdista ja yhteiskunnalliset vaarat välttämään. Lainvalta ei rajotu fyysilliseen luontoon, vaan ulottuu myös ajatuksen ja siveellisen tunnon maailmaan, ja yhteiskunnallista kehitystä ja elämää hallitsevat lait, jotka eivät ole vähemmän päteviä kuin aineen tai liikkeen lait. Halutessamme saattaa yhteiskunnallisen elämän terveeksi ja onnelliseksi meidän on näitä lakeja hakeminen ja sopusoinnussa niiden kanssa tarkotuksiamme ajaminen.

Tätä kirjaa kirjottaessani ei ole haaveenani ollut, että lukijat ilman muuta omistaisivat siinä lausumani mielipiteet, vaan että se heitä itsenäiseen ajattelemiseen johtaisi.

Jokainen ken ennakkoluulot ja itsekkyytensä syrjäyttäen ryhtyy tarkkaavasti ja rehellisesti tutkimaan meidän aikanamme niin ilmeisiä yhteiskunnallisia epäkohtia, hakemaan niiden syytä ja ja miettimään taistelukeinoja niitä vastaan, hän tuolla vaan täyttää sen, mikä on niiden poistamiseksi hänen puoleltaan kaikkein tärkeintä. Tuo on meitä yksityisinä kansalaisina ja ihmisinä ihan ensimmäiseksi kohtaava velvollisuus. Jos ken voi tehdä jotakin vielä tätä enemmän, se on eri asia, mutta tätä on ainakin jokaisen meistä ensimmäi-

seksi tekeminen. Sillä muuten „jos sokea alkaa sokeata taluttaa, niin he molemmat kuoppaan lankeavat.”

Yhteiskunnallista uudistusta ei voida saavuttaa melulla ja huudoilla, valituksilla ja kinailulla, puolueiden muodostamisilla tai vallankumouksen valmistamisilla; sitä voidaan saavuttaa ainoastaan aatteen herättämisellä ja henkisellä liikkeellä. Kunnes puuttuu oikeata aatetta, sinnes puuttuu oikeata toimintaa, mutta oikeasta aatteesta oikea toiminta jo itsestensä lähtee. Valta on aina kansanjoukkojen käsissä; jos jokin kansaa sortaa, niin se voi tapahtua vaan kansan oman tietämättömyyden, sen oman lyhytnäköisen itsekkyyden vuoksi.

Senpä vuoksi jokaisen olevien olojen parantamiseen pyrkivän ihmisen ja jokaisen järjestön päätehtävänä on aatteen herättäminen kansassa. Kaikki muu voi olla tarpeellista ainoastaan mikäli se tätä tarkotusta edistää. Ja tähän voi ottaa osaa jokainen ajattelemaan pystyvä ihminen, ensin itselleen selvittäen oikeita käsityksiä asiasta ja sitten koettaen vastaavia aatteita herättää niissä ihmisissä, joiden yhteyteen hän joutuu.

Kansanjoukot ovat rasittavan työn näännyttämiä, ne ovat olemassaolon taistelussa tylsistyneet eivätkä voi syventyä yhteiskunnallisen elämän kysymyksiin. Mutta juuri senvuoksi tuo onkin niin tärkeä velvollisuus ihmisille, joilla on vapaata aikaa ja tilaisuutta. Jos ajattelevia ihmisiä on vähän, niin ne ovat sitä merkittävämpiä. Älköönkään kukaan luulko olevansa vaikutusta vailla. Ajattelevainen ihminen, olipa hän mikä ja missä hyvänsä, on aina valon ja voiman lähteenä muille. Voisi näyttää kovalta sanoa jokaisesta turhaan lausutusta sanasta ihmisen saavan viimeisellä tuomiolla vastata. Mutta onhan päivän selvää, että liikevoiman

laki, jonka mukaan liike voi ainoastaan siirtyä eikä koskaan hävitä, soveltuu yhtä hyvin henkiseen kuin aineelliseenkin maailmaan. Aatteeseen innostumalla ihminen ikäänkuin sytyttää itsessään liekin, josta uudet valonlähteet syttyvät, ja hänen vaikutuksensa tuntuu kaikissa ihmisissä, jotka joutuvat kosketukseen hänen kanssansa, olipa niitä sitten paljon tai vähän. Miten pitkälle tuo vaikutus voi ylettyä näin yhä laajeten, siitä ei tiedä kukaan muu kuin „viinitarhan Isäntä.”

Kuten olen muutamassa tämän kirjan ensimmäisistä luvuista jo sanonut, sivistyksen edistyminen tekee välttämättömäksi suuremman huomion panemista yhteiskunnallisiin asioihin ja myös niiden parempaa ymmärtämistä. Ja me teemme mielestäni varmaan suuren virheen kieltäessämme naisilta äänestysoikeutta yhteiskunnallisissa asioissa. Luullakseni emme voi saavuttaa yhteiskunnallisten kysymysten käsittelyssä tarpeellista huomiota, ymmärrystä ja velvollisuudentuntoa, ennenkuin vapautamme vaimomme. Jos yhteiskunnan alemmilla kehitysasteilla onkin riittänyt vaan toisen sukupuolen osanotto yhteiskunnallisiin asioihin, niin nyt, kun on kysymys paljon mutkikkaampien, hienompien ja tärkeämpien yhteiskunnallisten asiain ratkaisusta, on tarpeen yhtä paljon miesten kuin naistenkin osanotto, emmekä me muutoin milloinkaan oikeaan ratkaisuun pääse. Se tarkkuuden puute, se laverteleminen, se epärehellisyys, mikä nyt on niin silmiinpistävä tärkeimmissäkin yhteiskunnallisissa asioissa, on minun nähdäkseni juuri siitä seuraus, että me riistämme naisilta heidän osanottoansa julkiseen elämään. Ei mikään voi täydellisesti kiinnittää miesten mieltä, mikä ei kiinnittäisi myös naisten.

Ja minä olen syvästi vakuutettu, kuten jo olen ennenkin sanonut, että tärkeämpien yhteiskunnallisten parannusten saavuttamiseksi on aina parempi vedota ihmisten myötätuntoisuuteen muita kohtaan kuin heidän omien etujensa tuntoon; on parempi vedota heidän velvollisuudentuntoonsa kuin heidän oman nautintonsa vaistoon. Kateus on sukua ihailulle, ja juuri se ihailu, minkä rikkaat ja vallanpitäjät herättävät, onkin ylimystön parhaana tukena. Missä pieksut jalassa esiintyvä kerjäläinen halveksii virsuissa esiintyvää kerjäläistä, siellä tulee aina viihtymään yhteiskunnallinen vääräys, joka tekee kansasta halonhakkaajia ja vedenkuljettajia etuoikeuksia nauttivalle vähemmistölle. Muutamasta florentilaisesta agitatorista kerrotaan, että hän, saatuaan uuden saapasparin, tuli siihen vakaukseen, että kaikki kansan valitukset olivat tyydytetyt. Ja kuinka usein näemmekään saman jutun toistuvan työväenliikkeemme keskuudessa! Tuo on kaikkien niiden liikkeiden heikko puoli, joita ylläpidetään vaan oman edun tuntoon vetoamalla.

Ja niinkuin ihmisluonnosta itsestään riippuu se, että hän voi saavuttaa enemmän tai vähemmän onnea ainoastaan koettamalla hankkia onnea muille, niin näyttää asiain yleisessäkin luonnossa vallitsevan sellainen sääntö, että yksityiset ihmiset ja koko yhteiskuntaluokatkin voivat saavuttaa oikeuksia ainoastaan taistelussa muiden ihmisten oikeuksien puolesta. Sen voi selittää esimerkillä. Kun jonkun ryhmän työmiehet muodostavat liiton, niin alistaen yksityiset etunsa kaikkien yhteisiin etuihin he koettavat pakottaa isäntiä tekemään joitakin parannuksia heidän oloihinsa. Mutta he eivät voi paljonkaan saavuttaa, sillä tämän liiton tielle aivan

pian tulevat ne työtä hakevat ihmiset, jotka eivät heidän liittoonsa kuulu. Senvuoksi ei mikään työläisliitto voi kohottaa työpalkkaa. Sellaiset yritykset menestyvät yhtä huonosti kuin yritykset luoda vettä tapittomasta veneestä. Näin ollen, jos työväen on mieli saavuttaa vähänkin näkyvää ja pysyvää olojensa parannusta, heidän ei ole pyrkiminen ainoastaan siihen, että kukin ryhmäliitto ottaisi lukuun muiden ryhmäliittojen etuja, vaan myöskin, että ammattitaitoiset työmiehet panisivat huomiota pääasiallisesti niihin toimiin, jotka voisivat parantaa ammatittomien työmiesten asemaa. Jos kenenkään puolesta on työväen vapautustaistelussa huolehtiminen, niin juuri niiden ihmisten puolesta, jotka kaikkein vähimmin voivat itseänsä ajatella ja oikeuksiansa ajaa, — niiden puolesta, joilla ei ole varallisuuden, taiteen ja sivistyksen antamia etuoikeuksia, — niiden miesten ja vaimojen puolesta, jotka ovat yhteiskunnan alimmalla asteella. Yrittämällä saavuttaa tasa-oikeutta näille me saavutamme tasa-arvoisuutta kaikille.

Senpä vuoksi ihmisten on, kuten Mazzini sanoo, yhtyminen paremmin velvollisuuden lipun kuin oman edun lipun ympärille, saadakseen ihmisoikeutensa tunnustetuksi. Ja tässä me myös voimme nähdä, kuinka syvä filosofinen merkitys oli sillä, joka opetti rakastamaan lähimmäistä niinkuin itseään.

Tässä eikä missään muussa hengessä voi yhteiskunnallinen pulma tulla ratkaistuksi ja sivistys ottaa askeleensa eteenpäin.
